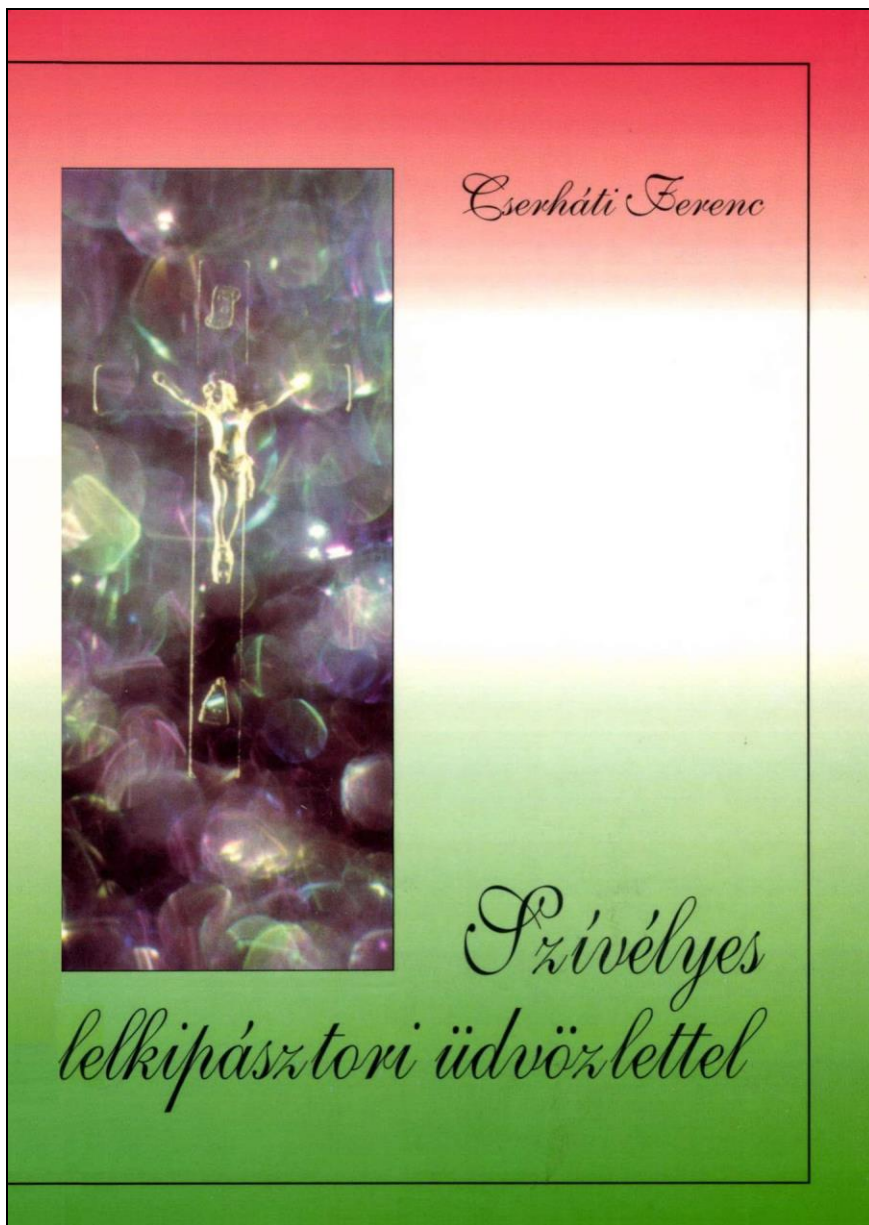

Cserhádi Ferenc Szívélyes lelkipásztori üdvözlettel

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Cserháti Ferenc
Szívélyes lelkipásztori üdvözlettel

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című mű elektronikus változata. A könyvet 2000-ben jelentette meg a Szent István Társulat az ISBN 963 361 186 5 azonosítóval. Az elektronikus kiadás a szerző és a Szent István Társulat engedélyével készült. Az elektronikus kiadást lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a szerző tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezető	5
A fordulat előtt.....	6
Jövőnk szolgálatában.....	6
Vasárnap – az Úr napja.....	7
Itt született	9
Ma is él	10
Párbeszéd Istennel.....	11
Elsősorban Őt keressétek.....	12
Köztünk jár	13
Otthonunk az Egyház	14
Közös küldetésben	16
István öröksége	17
Utat mutat	18
Jelentős fordulat	19
Az újrakezdés után.....	20
Kibékülés Istennel.....	20
Püspökségünk 1250 éves	22
Öt év után.....	25
Hogyan utasítsuk el a szektás tévtanítókat?.....	26
Várjuk együttműködésüket.....	27
Zarándokúton	29
Győzzön a szeretet	30
In memoriam P. dr. Kozma György SJ	32
Testvérkezet nyújtok	34
Vissza a gyökerekhez	35
Kiáltó szó a magyar pusztában	38
Kell-e gyónni?.....	40
Válas egyházi módra?	42
Reizer Pál püspök Münchenben.....	48
Miklósházy Attila püspökünk „ad limina” látogatása a Vatikánban	49
Házunk modernizálásánál fontosabb a Lélek templomának építése	50
Új otthonban új lélekkel	53
„Minden szabad, de nem minden használ”	55
Magyar egyházi énekkarok Münchenben, 1947-1994	57
A program 10 év után is változatlan.....	60
Kiváltságos korúak az Egyházban.....	62
Építsünk a lerakott alapokra	64
A nagy jubileumra készülve	66
Jubileumi megemlékezések	66
Jeruzsálem kapuinál	68
Összefogunk vagy elveszünk.....	69
Együtt ünnepeltünk Friedrich Wetter bíborosunkkal	71
A magyar honfoglalás 1100. évfordulója ... és ahogyan arra a plébános emlékeztetni szeretne	72

Tárt karokkal várjuk	76
Írány Krisztussal a harmadik évezredbe	79
Arcom a Napba tartom	82
Szentek nyomdokain	84
Ellesett pillanat.....	85
Krisztus bácsi.....	87
Új pünkösöd az evangélium igaz tanításával	88
Előszó kétezerre	90
Kada Lajos nuncius érsek aranymiséje Münchenben	92
A müncheni magyar lelkipásztori szolgálat rövid története	93
Az Atya felé vezető úton	98
II. János Pál pápa megválasztásának 20. évfordulójára.....	100
ÉRTESÍTŐnk ügyében.....	101
Legyen minden család asztalán!.....	102
Mindszenty Münchenben int – kér – fedd és buzdít	103
Mi Atyánk	109
Leszállott a mennyből	111
Lesz-e világ vége és mikor?.....	112
Hogyan ünnepeljük a Nagy Jubileumot?.....	115
A család nyolc boldogsága	120
Az isteni élet forrása.....	122
Névmutató	125

Bevezető

Az új évezred hajnalán mindenk előtt szeretett Híveimet szeretném megajándékozni ezzel a kötettel, a Münchenben és környékén élő magyarokat, idegenbe szakadt honfitársaimat és mindazokat, akik társaim a hitben, Isten és útjának keresésében.

A könyv lelkipásztori leveleim gyűjteménye, szeretett Híveimnek írt levelek „ÉRTESÍTŐ” című, évek óta rendszeresen megjelenő, egyházközségi tájékoztatónkból, amelynek kibővített karácsonyi, húsvéti és őszi számaikat, az elmúlt években mintegy ötezer címre postáztam rendszeresen, hogy ezáltal, nagy szétszórtságban élő Híveimmel, legalább ilyen formán kezethassanak, kapcsolatot tartsak, Nekik szolgálataimat felajánljam, Őket közösségi életünkről tájékoztassam, a magyarságnak, Krisztusnak és az Ő egyházának megnyerjem.

A levelek tatalma sokszínű, mint az élet, az adott idők és körülmények ihletéséből, elvárásaiból és szükségleteiből fakadtak, azzal a szándékkal, hogy segítsenek az Úr akaratának megismerésében és teljesítésében. Sokszínűségüket gyűjteményemben sem akartam megbontani, ezért meghagytam azokat megjelenésük időrendi sorrendjében, csupán az áttekinthetőség kedvéért osztottam korszakokra utaló fejezetekbe. A hitébresztés szándéka mellett így legalább magyar egyházközségi életünk folyamatába, történelmébe is bepillantást kínálnak.

Ezúton is hálásan köszönöm lelkipásztori kisegítő munkatársaim segítségét az elektronikus szöveg előállításában és néhai Held-Zsivkovics Katalin Anna (1931–1998) müncheni grafikus testamentumában megjelölt anyagi hozzájárulását gyűjteményem kiadásához.

Adja Isten, hogy ez a gyűjtemény is hozzájáruljon mindannyiunk, egész magyar népünk, különösen felnövekvő ifjúságunk magyarság tudatának és keresztény hitének megszilárdításához, bárhol is éljünk.

Szívélyes lelkipásztori üdvözlettel

Cserháti Ferenc

A fordulat előtt

Jövönk szolgálatában

Van föltámadás! Nincs föltámadás! Egyik így. Másik úgy. Tény, hogy mindig voltak emberek, akik abban a szent meggyőződésben éltek, hogy a halállal nincs mindennek vége, utána jön még egy másik élet. Ezek gyakran Jézus Krisztusra hivatkoztak, aki, hiteles tanúbizonyságok szerint, bár meghalt, de halála után érdekes módon mégiscsak élőnek bizonyult. Egy korabeli tanú erről így ír:

„Elsősorban azt hagytam rátok, amit magam is kaptam: Krisztus meghalt bűneinkért, amint az Írás is mondja. Eltemették és harmadnapon föltámadt. Ez is az Írás szerint. Megjelent Péternek, aztán a tizenkettőnek. Majd egyszerre több mint ötszáz testvérnek jelent meg, akik közül a legtöbb még ma is él, néhány pedig már meghalt. Azután Jakabnak jelent meg, majd valamennyi apostolnak. Mindnyájuk után pedig, mint idétlennek, nekem is megjelent” (1 Kor 15, 3–8).

E kihívó tudósítás ma is sokakat foglalkoztat. Mi is közibük tartozunk. Sokadmagunkkal. Hiteltérdemlőnek tartjuk és ezért még olyan életformával is kísérletezünk, amely valóknak, isteni ígérek alapján, megnyithatja majd az Ember-Krisztus által kitaposott végtelen jövőt. Misszióink azonban nemcsak ezen a távlaton, de valamennyiünk földi jólétén, a közöttünk megvalósuló Isten Országán is fáradozik. Ehhez ajánljuk fel szolgálatainkat. Egyben várjuk, hogy az egykor otthonától elszakadt sok jóakarató magyar ember közös életünkből, imáinkból és szórakozásainkból részt vállaljon és ezekben örömet találjon.

(1985. március 25.)

Vasárnap – az Úr napja

Dolgozunk. Bevásárolunk. Ügyeket intézünk. Arcunk verejtékével keressük mindennapi kenyerünket. Vesződünk a munkatársakkal és bosszankodunk az autók torlódása, a járókelők tolongása és az utcai zaj miatt. A legtöbb ember ideges, fáradt robotnak érzi magát, elfelejt élni. Így telik el egyik hét a másik után, így múlnak el a hónapok, így rohan el az élet.

Azonban az is elképzelhető, hogy a mai ember korunk átalakulásával járó embertelen tünetek és a szürke hétköznapiak ellenére is megtalálja a szebb, teljesebb életre vivő utat. Ehhez a vasárnap keresztény megünneplése lényegesen hozzájárulhat. Ezért újra fel kell fedoznünk az Úr napját, amelyet akarata szerint a pihenés mellett még meg is kell szentelnünk. Néhány gondolattal szeretném itt a kedves hívek figyelmét felhívni, hogy miként szenteljük meg a vasárnapot:

1. Kezdjük a vasárnapot szombat este!

Sokszor már az este eldönti a következő nap kimenetelét. Ezért jobb, ha már szombat este pontot teszünk minden hétköznapi munka végére és például közös ünnepi vacsorával vezetjük be a vasárnapot. Egy ilyen vacsorának lényegesen különböznie kell a futtában bekapott többi étkezéstől. Egyébként, a késő éjszakába nyúló tévénézés megmérgezi sok család egész vasárnapját.

2. Gyújtsunk gyertyát!

Minden vasárnap egy kicsit húsvét is. Az égő gyertya a feltámadt Krisztus jelképe, és ennek otthonunkban sajátos helye is lehet, vagy díszítheti asztalunkat.

3. Öltözzünk másképp!

Miért ne lehetne ismét „vasárnapi” ruhánk? Ez a ruha nem kell, hogy rendkívüli legyen, de ki kell fejeznie, hogy ma ünnep van. Ez a nap más, mint a többi, ezért „kicsípem” magam. Egyébként, aki vasárnap hanyagul öltözik, elárulja, hogy ez a nap csak pihenésre, esetleg lődörgésre, semmittevésre való. A vasárnap ennél sokkal több!

4. Legyen a szentmise a vasárnap csúcspontja!

Szentmise nélkül nincs igazi vasárnap, mert az csak a feltámadt Krisztus dicsőségétől nyerhet fényt. Itt árad az új élet éltető vize, amelyből merítenünk kell. Ezért nincs semmi értelme a pusztán KÖTELEZŐ szentmise-HALLGATÁSNAK! Menjünk oda örömmel és hagyjuk a krisztusi öröm szikráját szívünkben fellobbanni. Szép, ha a család együtt megy misére és utána családi körben még a prédikációról is elbeszélgetnek. Szenteljünk erre időt, és vigyünk át a szentmiséből a hétköznapiakra valamit.

5. Ne kritizáljunk!

A vasárnap azt jelenti, hogy Isten elfogad bennünket. Jó lehet a kritika hét közben, de vasárnap le kellene mondanunk a zsörtölődésről, megszólásról és a folytonos elégedetlenségről...

6. Szakítsunk időt barátságra és csendre!

Hagyjuk el hétköznapi teendőinket és minden érdek nélkül legyünk egymás javára! Legyen az idő az egyik legszebb vasárnapi ajándék, amelyet közös beszélgetéssel, játékkal, zenéléssel vagy sétával is eltölthetünk. Jusson időnk vasárnap olvasásra, csendre, elmélkedésre...

7. Gyakoroljuk a vendégszeretetet!

Jó egymást elfogadni, úgy, amint Isten is elfogadott bennünket. Baráti összejöveteleken általában jól érezzük magunkat, örvendünk egymásnak, az életnek, az igazi életnek.

Adja Isten, hogy magyar testvéreim megértsék az Úr napja megszentelésének fontosságát és ezáltal örömük és életük teljes legyen.

(1985. szeptember 25.)

Itt született

Betlehem főterén erődítményhez hasonló monumentális bazilika áll. Nagy Konstantin császár idejéből való, a 4. századból. Főkapuját időközben befalazták, de meghagytak belőle egy kis alacsony nyílást, így csak kétrét hajolva lehet azon áthaladni. A bazilika belsejét hatalmas oszlopok díszítik. A látogatókat ezek alig érdeklik. Ők mást keresnek. A szentély jobb oldalán lévő lépcsők felé igyekeznek, onnan hamarosan a szentély alatti barlangba jutnak. Itt előbb sok függőmécses, majd ékes kis márványoltár ragadja meg a látogatók figyelmét. De a fürkésző pillantások csakhamar az oltár márványtalapzatába rögzített, ezüsből készült csillag latin nyelvű feliratára szegződnek, amelyet egyszer csak valaki a megilletődött csendben olvasni kezd: *Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est* – azaz: Itt született Szűz Máriától Jézus Krisztus. A hírre sokan elméláznak, mások összeremennek vagy térdre hullanak, mert érzik, hogy itt egykor Isten valóban meglátogatta az ő népét. Mindenesetre, aki egyszer már Betlehemben járt, nehezen fogja azt elfelejteni. Mert sehol a világon nem érezheti az ember jobban, mint ott, hogy Jézus Krisztus születése nem mese, nem kitalált rege, hanem történelmi tény. Itt az ember felismeri, hogy a kereszténységnek szoros kapcsolata van a történelemmel, mert a lábunk alatt érezzük ugyanazt a talajt, amelyen Jézus is járt.

Ő itt járt, és ezt nemcsak a keresztény, de a nem-keresztény hagyományok is éppen úgy bizonyítják, mint a korabeli történelmi tudósítások és leírások, a legújabb kori ásatások vagy leletek. Akinek nem elég az evangéliumok beszámolója, azoknak elmondható, hogy már az első század elején Jusztin beszámol arról, hogy Jézus ebben a betlehemi barlangban született (Dialogus, 78). A 2. sz. elején Origenesz helyszíni utazásai és kutató munkája eredményeként szűri le: „Ha valaki Jézus Betlehemben való születésének tényéhez Mikeás jövendölésén és Jézus tanítványainak az evangéliumokban megírt történetén kívül még más bizonyítékokat is akar, az tudja meg, hogy a születésről szóló evangéliumi történettel összhangban megmutatjuk neki a betlehemi barlangot, ahol született és a barlangban lévő jászlat: ebben feküdt és itt takarták pólyába. A környéken mindenki tudja, amit itt mutatnak. A pogányok ismételten elmondják az érdeklődőknek, hogy az említett barlangban egy bizonyos Jézus született, akít a keresztények tisztelnek és imádnak” (Contra Cels. I., 51).

Ezekből láthatjuk, hogy kereszténységünk élő történelem: Isten története az emberrel. Kívánom, hogy ez a történelem a mi életünkben is megvalósuljon. Így karácsonykor sokan megérik majd közöttünk Isten közellétét, kevesebb lesz a magányos és veszekedő ember, az erőszak és durvaság, otthonunkba betér a szeretet és a béke.

(1985. december 21.)

Ma is él

Karl Rahner, századunk egyik legnagyobb teológusa szerint „a Föld telhetetlen szívű embereket szül”. Ez így igaz is, mert születésünk pillanatától epeszt bennünket a vágy: szeretnénk boldogok lenni, szeretnénk, ha szeretnének és megértenének bennünket, ha szerencsében és jólétben részesülnénk.

És mivé lesznek álmaink? – Környezetünk addig nevel és idomít bennünket, míg feladjuk telhetetlen sóvárgásunkat és kevesebbel is beérjük: a mindennapok kis örömeivel, egy kis nyugalommal... békével... Szívünk azonban így sem lesz nyugodt és nem elégszik meg a szürke hétköznapiok eleszt kis „virágaival”. Tovább lázong és vágyódik reményeink beteljesedéséért. Sokan ezt pályafutásuk sikerétől, az élvezetektől és nem ritkán szexuális kalandoktól remélik. Az emberi szívet azonban ezek sem képesek maradéktalanul kielégíteni. Ezért sokan nemtörődömségbe temetkeznek vagy bágyadtan bandukolnak a síri enyészet felé.

Nem így az igaz keresztény! Hite azt mondja, hogy az Isten az embert életre, teljes életre teremtette. Ugyanakkor azt is vallja, hogy világunkban nem az enyészet az utolsó szó, hanem a Krisztusban kibontakozó örök életé. Ez az Istenbe vetett hit képessé teszi őt arra, hogy telhetetlen szíve vágyainak beteljesedését a sír felett diadalmaskodó Krisztustól várja. Mert nem a síré az utolsó szó: Krisztus ugyanis föltámadt, nincs itt (Mk 16, 6). Ő meghalt, de mégis él: Tamás még sebeit is megérintette! De kívülről még nagyon sokan mások is megtapasztalhatták, hogy Jézus halála után valóban él. Így mindazok, akik vele tartanak, élni fognak: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3, 16). Isten telhetetlen szívet adott nekünk. Ezzel azt akarta, hogy ne elégedjünk meg csábos világunk cseppnyi kis örömeivel, mert ezek csak előlegei és előképei az igazi, örök boldogságnak, amelyet csak a Jézus Krisztussal való bensőséges és végleges közösség képes megteremteni.

Dietrich Bonhoeffer kivégzése előtt ezeket a szavakat rótt a börtöncellája falára: „Aki megértette húsvét titkát, az nem eshet kétségbe”. Ha már most „allelujás” húsvéti ünnepeket kívánok, akkor erre a szilárd meggyőződésre utalok. Aki ismeri húsvét titkát, az megérti, hogy az élet mindennél erősebb: „Meghalván az Élet, a halálon Úr lett”!

(1986. március 15.)

Párbeszéd Istennel

Keresztény életünk nélkülözhetetlen kelléke az imádság. Ez azt jelenti, hogy nem nevezheti magát igazi kereszténynek, aki nem imádkozik. Hinni ugyanis sokkal többet jelent, mint egyszerűen valamilyen igazságot elfogadni, vagy egy múltbeli eseményt valónak tartani. A hit Istennel való kapcsolat, élet. Az imában is ez jut kifejezésre. Ezért továbbra is az ima legszebb meghatározása: beszélgetés Istennel.

Hitünk legősibb dokumentuma a Szentírás nemcsak történetek gyűjteménye, hanem valóságos imádságos könyv is, sőt sok tekintetben imádság. A zsoltárokból Isten elé terjesztett kérések, dicsőítések és hálaadások jutnak kifejezésre. Jézus Krisztus pedig az imádság embere és tanítója. Az evangéliumok beszámolnak róla, hogy ő maga is keresett egy-egy csendes helyet, ahol aztán atyjával beszélgetett. Így Jézus követői sem élhetnek imádság nélkül. Hiszen Jézus figyelmeztet bennünket: „Szüntelen kell imádkozni és nem szabad belefáradni” (Lk 18, 1).

Közismert, hogy sok embernek problémái vannak az imával. Kifogásolják, hogy az imádság menekülés a felelősség elől, amolyan álmodozás, önámítás. A keresztény imának mindezekhez semmi köze. Nem lehet menekülés a valóság elől. Ellenkezőleg: a látszat és önámítás leleplezése. Aki őszintén imádkozik, meztelenül áll Isten elé és nem hazudik. Aki helyesen imádkozik, kész kell legyen önmaga elfogadására és így Isten előtt nincs már többé szüksége látszatra. Az ilyen imádkozó feltétlenül megbízhat Istenben, mert Ő azt akarja, hogy életünk teljes legyen. Éppen ezért a keresztény imádság – ha valóban az – nem hasztalan. Eredménye mindenképpen egy kiválóbb élet.

Az imádságra vonatkozóan csak kevés előírást találunk, mert ahány ember, annyi féle. Jézus csak a „pogányok szószátyárkodását” kifogásolja (Mt 6, 7), egy-egy ima külsőséges felmondását. Az imádság ősi formája és iskolája a Miatyánk. Benne foglaltatik az ember minden imája. Végül, aki imádkozik, Istennel társalogva jut el a vele folytatott örök párbeszédhez.

(1986. szeptember 21.)

Elsősorban Őt keressétek

Adventben telve vagyunk lázas készülődésekkel. Jön az ünnep: előtte be kell vásárolnunk, elő kell készítenünk az ajándékokat, gondoskodnunk kell arról, hogy legyen mit enni-inni a karácsonyi szünet alatt.

Ezzel szemben az adventnek egészen más a rendeltetése. Arra hivatott, hogy rohanó és zajos életünkben egy kis nyugalmat, csendet teremtsen, hogy ráirányítsa figyelmünket Jézus Krisztusra és tanítására, hogy hitének fényében újra megkérdézzük magunktól: miért ez a nyugtalan hajsza, azaz honnan, hová és miért? Napjaink adventje nemhogy e kérdések megválaszolására, de még csak felvetésére sem enged elégséges időt. Amerre csak járunk, nyugtalan és ideges emberekkel találkozunk. A nyugodt, békés, imádságos adventi áhítatból környezetünkben semmit sem találunk. Pedig már az adventi várakozás idején is éreznünk kellene a remélt karácsonyi örömeik előízét. Ennek legkisebb nyomát sem leljük, mert – és ezt hittel vallom – legtöbbször figyelmen kívül hagyjuk Karácsony egyik nagyon lényeges tanítását, amely szerint előbb Istennek kell megadni a dicsőséget, és csak azután tölti be béke s öröm a lelkünket: „Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakarátú embereknek” (Lk 2, 14)! Mi azonban ezt fordítva tesszük: először önmagunkra gondolunk, Isten nélkül magunk akarjuk kicsikarni boldogságunkat és ezért elsősorban a földi kincsekben leljük örömünket, a nagy áruházak és élelmiszerüzletek szemkápráztató cikkeiben. Pedig hogy igyekezett Krisztus Urunk a szívünkre *kötni*: „Ti keressétek elsősorban Isten országát és annak igazságát, és ezeket is mind megkapjátok” (Mt 6, 33).

Misszióink azon fáradozik, hogy ezt a krisztusi tanítást az idegenbe szakadt magyar testvérekkel is megérttesse és általa hozzájáruljon igazi boldogságunkhoz. Mert hit nélkül nincs üdvösség, azaz sem igazi öröm, sem igazi boldogság (vö. Jn 20, 31).

Ezt a magyar testvérek közül sokan értik, keresztény közösségi életünkben részt vállalnak és így misszióinkon hamarosan otthonra találnak, elsősorban a vasárnapi szentmiséken s a házukban tevékenykedő különféle csoportokban. Örömmel tapasztaljuk, hogy körünkben egyre jobban fokozódik az összetartás, egymás kölcsönös megbecsülése és támogatása. Sokan hatalmas erőfeszítéssel dolgoznak, hogy gyermekeinknek, fiataljainknak, a felnőttek minden korosztályának és érdeklődési körének, a lehetőségekhez mérten, néhány örömteli órát szerezzenek. Az ő munkájuk révén nemcsak templomi istentiszteleteink szépsége gazdagodott – ehhez elsősorban az énekkar, ministránsok, asszisztálók és a lektorok járultak hozzá –, hanem a misszióinkon működő csoportok, mint például a cserkészek, táncosok, „komámasszonyok”, értelmiségiek, szeniorok, újmenekültek és az egyházközségi képviselők tevékenysége is. Egyházközségi életünk sok-sok önzetlen, lelkes és tevékeny tagját ezúton is külön köszöntöm. Köszönöm szíves közreműködésüket és Isten fizesse meg a vezetőik áldozatos és kitartó munkáját.

Kívánom, hogy misszióinkon továbbra is erősödjék az összetartó szeretet és abban mindenki otthonra találjon.

(1986. december 12.)

Köztünk jár

ÉRTESÍTŐnk címdalára a híres torinói lepel Krisztus-arcképét másoltuk, mert úgy véltük, hogy ez a titokzatos módon keletkezett lenyomat hitbeli megerősödésünkre szolgálhat a nagyböjti és húsvéti szent időben. Jézus Krisztusra, a fölséges Isten képmására irányítja tekintetünket.

Ami Torinóban kép, Pálnál dicshimnusz: „Benne nyertük el a megváltást, bűneink bocsánatát. Ő a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsősülötte. Mert benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és a láthatatlanokat, a trónusokat, uralmakat, fejedelemségeket és hatalmasságokat. Mindent általa és érte teremtett. Ő előbb van mindennél, és minden benne áll fenn” (Kol 1, 14–17).

A nagyheti liturgia drámai cselekményeinek idején, a feltámadás szertartásának éjszakáján, húsvét örömnepén ismét csak Ő kopogtat szívünk ajtaján.

ÉRTESÍTŐnk is ezt teszi az Ő nevében. Gyöngéden és halkán hívogat a Krisztussal való találkozásra.

*„Ezért mint a Szentlélek mondja:
Ma..., ha meghalljátok szavát,
ne keményítsétek meg a szíveteket,
mint a lázadáskor tettétek”*

(Zsid 3, 7 illetve 15).

Talán honfitársaink között is vannak néhányan, akik már annak idején Münchenben éltek és még jól emlékeznek Rupert Mayer atyára. Nemrégén itt élt még közöttünk, utcáinkat, tereinket és házainkat járta. De világvárosunk zaja és csillogása, sőt még az üldöztetések és szenvedések ellenére is meghallotta és készséggel követte az Úr hívó szavát. Ma pedig elérkezett az idő, amikor az Úr felmagasztalja hűséges szolgáját.

Ezt jelzi II. János Pál látogatása Münchenben. 1987. május 3-án 10.45-kor pápai szentmisét mutat be az Olympia Stadionban. Ekkor boldoggá avatja azt a hű, derék és okos férfiút, akinek egész élete istendicséret volt az Úr és embertársai szolgálatában. Az ünnepegről a televízió egyenes adásban közvetít.

De nem kell ahhoz Rupert Mayerhez hasonló szentéletű hőssé válnunk, hogy mi is meghallhassuk és követhessük az Urat.

Erről tanúskodik a Bajor Televízió harminc részes általában csütörtök estenként 20.45-kor sugárzott Credo című műsora is. Ebben kortársaink, olykor szomszédaink egyszerű, de ugyanakkor mégis nagyszerű mindennapi krisztusi tanúságtételéről értesülhetünk. Hitbeli fejlődésük érdekében szíves figyelmükbe ajánlom a műsort.

Krisztus titokzatos arcát nemcsak a torinói leplen fedezhetjük fel, hanem templomi istentiszteleteink cselekményeiben, embertársaink magatartásában vagy a televízió értékes műsoraiban is. Az élő Krisztus közöttünk jár, csak fel kell ismernünk vonásait. Tekintete rajtam is pihen. Válaszomat várja...

(1987. április 3.)

Otthonunk az Egyház

Oda a nyár. Oda a szabadság. Megkezdődött a tanév. Folytatódik a munka. Missziókon újra pezsdül az élet. Irodánkban már hetek óta *égnék* a telefondrótok. Készülnek a tervek. Elvállalod-e? Jöttök-e? Mikor küldöd az időpontokat, hogy egyeztethessük azokat? Mit csináljunk? Hogyan csináljuk, hogy jobban megfeleljünk annak a küldetésnek, amelyre papjaitok Krisztus Urunktól eredő hivatásuk tudatában már a II. Világháború törmelékei között is vállalkoztak? Azóta sok minden megváltozott. Akkor a jelszó: talpra állni! Ma ennél több! A kilátogatóknak, a magyar vendégmunkásoknak – otthonról vagy a szomszédságból – de főleg az idegenben gyökeret verő '45-ös, '56-os és a többi folyamatos évjáratok hazánkfiainak hont, otthont kell teremtenünk az Anyaszentegyház kebelén.

Egykor jövevények voltunk, idegenek, ma csak rajtunk áll, hogy elfogadjuk-e egyházmegyénk testvéri közösségében a felajánlott polgárjogot és megvalósítjuk azt az egyházi közösséget, amely „Krisztusban mintegy szakramentuma, vagyis jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberiség egységének” (LG 1). Régen is mondták: az Egyház a népek otthona. Mi ezt most meg is tapasztalhatjuk: az idegenbe szakadt ember igazi otthona az egyház. Jövöre már tíz éve, hogy egyházmegyénk akkori főpásztora, Joseph Ratzinger – jelenleg a római Hittani Kongregáció bíboros-prefektusa – hivatalos jogi alapot teremtett missziónk önálló apostoli tevékenységének. Ez azt jelenti, hogy olyan önálló egyházi közösséget kell létrehozunk, amelynek munkája révén az idegenbe szakadt magyar úgy érezheti magát az istentiszteleten, a szentségek kiszolgáltatásánál, az igehirdetés alatt, a szeretetszolgálat és a közösségi szellemet erősítő egyházi rendezvények terén, mintha csak hazája földjén, édes otthonában élne. Ez nem nosztalgia, egyházi valóság, amelynek kibontakoztatásához továbbra is három egymást kiegészítő vonalon keresem a segítséget: az evangelizáció, a diakónia és a „communio” fokozásában.

Az evangelizációt főleg az istentiszteletek gyönyörű „isteni színjátékká” tételében szeretném elérni. Ezért továbbra is jelentős felelősség hárul a ministránsokra, lektorokra, az énekkarra, amely állandóan keresi a csatlakozni kívánó új énekeseket. De nem idegenkednék egy fúvószenekar létrehozásától sem! Még helyet is biztosítanék a próbák számára!

A diakónia szeretetszolgálatot jelent. A beteglátogatástól kezdve a kis adományokon, a tolmácsolásokon és ügyintézéseken keresztül, egészen a Szeniorok Klubjáig és a Katakomba Klubig, már eddig is sok minden történt. De a jótékonykodó rendezvények és a karitatív tevékenységek terén még lenne tennivaló bőven.

A „communio” közösséget jelent, amelyben ki-ki a szolidaritás, az egymás kölcsönös kiegészítése és megsegítése elve alapján keresi a másik barátságát a továbbképzés, a szórakozás vagy csak egyszerűen a testvéri együttlét kedvéért.

A meghitt közösség melegét még a felnőtteknél is jobban sóvárogják a gyerekek és fiatalok. Ezért idén a cserkészlet mellett fokozottabb körültekintéssel és hatékonyabban szeretnénk az úgynevezett Hétvégi Magyar Iskola óráit és a táncsoportokat is támogatni. A cserkészek szombat délutáni foglalkozása előtt két órával, az előzőktől eltérően, 13.00–15.00 óráig magyar nyelvoktatást és keresztény nevelést tartunk az óvodás és iskolás gyerekeknek, de a nagyobbak részére akár nyelvművelő irodalmi köröket is létrehívunk, ha ezt igénylik.

A táncosok három csoportban is elsajátíthatják az ügyes tánclépéseket: az aprók Héjja Noémi vezetésével minden szerdán 17.30–19.00-ig, a serdülők minden pénteken 17.30–19.00-ig, a Regösök is minden pénteken, de 19.00–22.00-ig. Az iskolai szünnapok, természetesen, nálunk is azok. Mindhárom csoportba örömmel várjuk a fiatalok jelentkezését.

Az új bevándorlók részére nyelvtanfolyamokat indítunk. A beilleszkedés megkönnyítése érdekében október 1-től német nyelvet tanítunk kezdőknek minden kedden és csütörtökön

15.00–17.00-ig, a kivándorlásra várakozóknak pedig angolt, minden szerdán és pénteken 15.00–17.00-ig.

Kedves Magyar Testvérek! Ez a gyönyörű apostoli munka sem megy az Önök erkölcsi támogatása nélkül. Kérem, segítsék misszióink egyházközségi életét, hogy általa idegenbe szakadt magyarságunk hontalansága ellenére is hont találjon. Hitünk és erkölcsös életünk révén legyünk népünk büszkesége! Így joggal remélhetjük, hogy környezetünk elismerését és megbecsülését is kiérdemeljük.

(1987. szeptember 15.)

Közös küldetésben

II. János Pál pápa 1987. november 13-án latin nyelven köszöntötte az „ad limina” látogatás alkalmából Rómában tartózkodó magyarországi püspököket. Beszédében a pápa olyan lelkipásztori kérdésekre is kitért, amelyek nemcsak az otthoni egyházi élettel függnek össze, hanem az egész világegyház sorsával is. Így kijelentéseit az idegenbe szakadt magyar katolikusok közösségi életére is vonatkoztathatjuk és értékes útmutatásokat olvashatunk ki belőlük misszióink jövőjét illetően.

A pápa megerősíti azt a lelkipásztori törekvést, amely egyre inkább hangsúlyozza a papok és világiak közös felelősségét az egyházak és egyházi közösségek krisztusi küldetésének megvalósításában:

„Mégis az egyháznak, amely 'különféle izületekből' felépült test, számos, a szeretetben együttműködő tagra van szüksége (Ef 4, 16). Valójában napról-napra növekszik – főleg a II. Vatikáni Zsinat után – azoknak a száma, akik a lelkipásztorokkal együttműködnek. Kell, hogy Isten népe saját soraiból tudjon felmutatni olyan apostolokat, akik a papszentelés szentségében részesültek – csak a keresztség és a bérálás szentségében, családi otthonaikban élnek, az emberi társadalomban polgári foglalkozást folytatnak, mégis az Úr szőlőjében munkálkodni akarnak. Ezek a világi hívek azok a testvéreink, akik egyrészt várják, hogy tőlünk tanulják meg az igazi evangéliumot és elvezessük őket Isten országába, másrészt munkatársaink, akik a maguk módján velünk együtt hozzájárulnak Krisztus Testének építéséhez”.

Következésképpen a helyi egyházak a jövőben nem lehetnek többé csupán benzinkúthoz hasonló lelki töltőállomások vagy anyagi „rövidzárlatok” és „defektek” állandóan nyitva tartott javítóműhelyei, ahol csak úgy futtában igénybe vesszük a szolgáltatásokat s aztán továbbállunk. Nem! A helyi egyházak közösségek és mintájukra misszióink is egyházi közösség! Küldetése krisztusi és apostoli! Minden megkeresztelt ember közös ügye!

Közösségteremtő munkánkból már eddig is sokan kivették részüket. Ők, és sokan általuk, misszióinkon otthonra találtak és az anyaszentegyház kebelén megéreztek az isteni szeretet melegét. Közreműködésüket ezúttal is hálásan köszönöm. Hiszem, hogy nevüket a Mindenható Isten is számon tartja.

Az eddig távolmaradókat pedig csak bátorítani tudom. Álljunk fel bátran a duruzsoló cserépkályha melletti karosszékből és csatlakozzunk azokhoz, akik misszióink közösségében őszinte odaadással és lelkesen küzdenek a nagy krisztusi kaland sikeres kimeneteléért, Isten országának megvalósításáért a Földön.

A még előttünk álló, gondokkal és teendőkkal zsúfolt adventi időre kívánom, hogy a lázas karácsonyi készülődés mellett megtalálják a lelki nyugalom Istenhez emelő és békét árasztó csendes óráit.

(1987. december 8.)

István öröksége

Országalapító királyunk és első világi apostolunk halálának 950. évfordulójára emlékezünk, Szent Istvánra, Krisztus egyházának megszervezőjére és kibontakoztatójára Magyarországon. Misszióink több jubileumi rendezvényéhez hasonlóan ezzel az ünnepi kiadványával is elsősorban Szent István keresztény szellemi hagyatékára szeretné irányítani a figyelmet. Napjaink eszmei zűrzavarában és az elvilágiasodásnak ebben a korszakában különösen is szükségünk van olyan erős, szilárd meggyőződésű, buzgó apostoli lelkületű, világító keresztény jellemekre és elragadó egyéniségekre, akik újra magasba emelik Krisztus evangéliumát és megmutatják az üdvösség útját. Szent István királyunk ilyen üstökösként ragyog a magyarság történelmének csillagos egén, és ma is arra inti népét, hogy Krisztus Urunk szellemével keresse biztos fennmaradását, jólétét és boldogságát.

Gazdag a nép, melynek Istene van, mert Őbenne mindent megtalálhat. Okos ember, aki sziklára építi házát, ostoba, ki víz szélén homokra rak alapot (vö. Mt 7, 24–27). Ezt István is tudta, és ezért Isten kezébe tette Vele teremtett művét, a hitre, a kereszténység szellemére alapozta országát, szétverhetetlen sziklára. Ezzel nemcsak igazi és elidegeníthetetlen hazát, de olyan bölcs szellemi örökséget is hagyott hátra, amely a kereszténység harmadik évezredében is népünk jólétének megingathatatlan alapja és kiapadhatatlan forrása.

Mi itt Münchenben és környékén rögtön letelepedésünk után a II. világháborút követően szerencsétlenségünkben is olyan szerencsés helyzetbe kerültünk, hogy az Anyaszentegyház kebelén mindmáig zavartalanul ápolhattuk Szent István Krisztus Urunk evangéliumából táplálkozó szellemi hagyatékát. Már a nagy világégés romjai között létrehozhattuk azt a katolikus magyar központot, amelyet éppen 10 évvel ezelőtt Joseph Ratzinger, egyházmegyénk akkori főpásztora és jelenleg a római Hittani Kongregáció bíboros prefektusa alapítólevelével plébániai rendeltetésű önálló egyházi közösség rangjára emelt „Magyar Katolikus Misszió” néven. Ezzel jelezte, hogy az egyházban nem vagyunk idegenek, szabadon szervezkedhetünk és működhetünk hűen ápolva sajátos szokásainkat és hagyományainkat, anyanyelvünkön dicsérhetjük az Istent. Így hazánk meghitt világában érezhetjük magunkat istentiszteleteinken és a szentségek kiszolgáltatásánál, az igehirdetés alatt és a karitatív munka terén, de nemzeti és népi összejöveteleinken is, és megtapasztalhatjuk, hogy az idegenbe szakadt ember igazi otthona valóban az egyház, a népek otthona.

István király az egyetlen szilárd szegletköre alapozta országát: Jézus Krisztusra. A római pápa és a helyi püspök vezetése mellett Krisztusra épül misszióink egyházközségi élete is üdvösségünk szolgálatára.

(1988. március 1.)

Utat mutat

Ebben az évben, halálának 950. évfordulóján emlékezünk országalapító királyunkra és legnagyobb világi apostolunkra, Szent Istvánra, Krisztus egyházának megszervezőjére magyar hazánk földjén. Az elmúlt hónapok során müncheni magyar katolikus egyházi közösségünk az egyetemes magyarsággal a nemzeti összetartozás jegyében azon fáradozott, hogy Szent István első királyunk szellemi örökségére irányítsa figyelmünket. Jubileumi rendezvényeink elsősorban személyes megújulásunkat akarták szolgálni: a tavaszi négynapos népmisszió, az ifjúság beierbachi lelkigyakorlata, de a bambergi, a Maria Eich-i és a passauai zárandoklatok is. A *sorozat* az október elején esedékes római zárandoklattal folytatjuk.

A személyes lelki megújulás mellett a közösségi szellem és az egyházközösségi öntudat elmélyítése is szerepelt jubileumi évünk célkitűzései között. Rá akartunk mutatni arra, hogy az idegenbe szakadt ember igazi otthona az egyház. Ezért krisztusi munkájának támogatása közérdek. Éreztetni kívántuk, hogy az egyházban nem vagyunk jövevények és idegenek, mert az egyházban mindig és mindenütt otthonra találhatunk, a római pápa és a helyi püspök oltalma alatt szabadon szervezkedhetünk, hűen ápolhatjuk anyanyelvünket, sajátos szokásainkat és hagyományainkat, magyarul dicsérhetjük Istent anélkül, hogy megfélemlenénk tisztességes és becsületes állampolgárként élni befogadó országunk és új hazánk területén. Szent István örökségéhez és óhazánkhoz való ragaszkodásunk egyáltalán nem gátol bennünket a népek közötti barátság és testvériség ápolásában. Szent István európai távlatú keresztény szellemiségének megfelelően ebben a jubileumi esztendőben különösen is igyekeztünk elkerülni a gettóba vonulást, a magába zárkózást, az elszigetelődés veszélyét.

A passauai zárandoklat idején felelevenítettük az ezeréves magyar-bajor barátságot, Boldog Gizellára, első királynénkra és fáradhatatlan buzgóságú apostolnőnkre emlékeztünk, ugyanakkor testvérként öleltük át egymást a hazai zárandokokkal, a müncheni Kapisztrán Szent János Plébánia közösségével pedig német-magyar-latin szentmisén fejeztük ki együvé tartozásunkat bajor barátainkkal. Egy országban élünk velük, egy a városunk, ugyanazon egyházmegyéhez tartozunk és egy a püspökünk. Még ha különböző nyelven is szólunk, de ugyanazt a nyelvet beszéljük mindannyian: az országhatárokon, a nemzeti és faji sorompókon túl is érthető krisztusi hit és szeretet nyelvét, amelyre minket, magyarokat, maga Szent István tanított és tanít mind a mai napig.

Szent István nem halt meg halálában! Lelkében és örökségében ma is él és működik mindenütt, ahol csak magyarok élnek a földön és eszméit képviselik. Szent Jobbja kereszténységünk 3. évezredének küszöbén is biztosan utat mutat korunk szellemi zűrzavarában nem csak Szent István feldarabolt országában, olykor félrevezetett és hitétől megfosztott népének – bárhol is éljen a földön – hanem minden jóakarátú embernek is. Eszméi ma is hozzájárulnak a béke és egyetértés kibontakozásához, az egységes és az új keresztény Európa megteremtéséhez, a népek szabadságához és jólétéhez. Miként egykor Mózes a Sinai hegy magaslatán, az ezeréves távlatból is óva inti népét: „Halld hát, te, hívő magyar nép! Az Úr a mi Istenünk az egyetlen Úr! Szeresd Uradat Istenedet szíved, lelked mélyéből, minden erőddel... Vigyázz, szabad hozzá tetteidet, hogy jól menjen sorod!” (vö. 5 Móz 6, 3–9).

A mi feladatunk ma az, hogy meghalljuk mennydörgő hangját, újra felfedezzük és magunkévá tegyük azokat az értékeket valamint krisztusi elveket, amelyek ezer éven át éltették népünket Európában a nyugati kereszténység valamint kultúra közösségében, és amelyek tapasztalatunk szerint minden időben jólétünk, boldogságunk és üdvösségünk kiapadhatatlan forrását képezték.

Szent István Krisztusra mutat. Krisztus útja pedig a jólétbe és az örök boldogságba vezet.

(1988. szeptember 8.)

Jelentős fordulat

Magyar egyházi közösségünk meglepéssel tekint vissza a végéhez közeledő szentistváni év gazdag és színes eseményeire Münchenben. Rendezvényeinkről folyamatosan beszámoltunk, és azok nagy népszerűségnek örvendtek.

Sokan látogatták ünnepi megemlékezéseinket, néhányan az előkészületi munkálatokból is kivették részüket és a műsorokban is lelkesen közreműködtek. Dicséret illeti őket. Nemcsak a magam, de hívő egyházi közösségünk nevében is minden szíves és áldozatkész közreműködőnek szeretetteljes és hálás köszönetünket tolmácsolom. Isten fizesse meg minden fáradozásukat.

Az őszi egyhetes római zarándoklat a két pápai fogadással sokak szívében hagyott maradandó emléket. Legutóbbi ökumenikus imaóránk és találkozónk pedig a müncheni magyarság Szent István-évi rendezvénysorozata záró összejövételének is tekinthető. Ezen reformátusok és katolikusok Szent István megkeresztelt egységes népeként első alkalommal imádkozhatták a Miatyánk és Hiszekegy közös magyar fordításának hivatalos ökumenikus szövegét.

A jubileumi év a magyarországi keresztények számára is jelentős fordulatot hozott. Olyan távlatokat nyitott, amelyekre már régóta gondolni sem mertünk. Míg korábban az állam a társadalom peremére számúzta az egyházat, addig most megpróbálja visszahelyezni az őt megillető közéleti helyére. Így az otthoni kereszténység életében lélegzetelállító folyamatok mennek végbe. Az elmúlt negyven év minden – fojtogató – nevelői és adminisztratív intézkedése ellenére, a pusztító ideológiát átvészelt kitartó és bátor hívek tevékeny közreműködésével, az egyház hallatlan frissességgel ébredszik és tesz tanúságot életrevalóságáról valamint töretlen krisztusi hűségéről. A hívek meglepő bátorsággal kérnek részt az egyház krisztusi küldetéséből: nyilvánosság elé lépnek a bázisközösségek, iskolákat és cserkészcsapatokat alapítanak, feléled a KALOT, új katolikus lapokat hoznak létre, megalakult a Márton Áron Társaság, stb.

Kedves Münchener Magyar Keresztény Testvéreim! Elmúlt a szentistváni év. Mi maradt belőle? Elmélyültünk a hitben? Öntudatosabbak lettünk? Keresztényibb keresztények, netalán derekabb magyarok? Talán többet törődünk egyházi közösségünkkel? Tevékenyebben kivesszük részünket életében? Van még bennünk kezdeményező szellem és kitartás? Életképesebb lett-e közösségünk, egyáltalán életrevaló-e? Teszünk-e érte valamit?

Évtizedeken át vallásszabadságot és emberi jogokat követeltünk az otthoniak számára. Ők most élnek ezekkel. Számukra nagy értékek. Vajon a mi számunkra is azok? Csak éppen nem élünk velük?

Az ő szentistváni örökségüket megtépázta a majd félévszázados szibériai vihar, de szívükből ki nem téphette azt. Körömszakadtáig ragaszkodtak hozzá és most kibontogatják rejtegetett kincseiket.

Lehetséges, hogy mi időközben elaludtunk? Keveset merítettünk Szent István keresztény szellemi hagyatékából? Nem sokat törődtünk általa kapott kereszténységünkkel? Istennek hála, hogy ma már Magyarországon is lehetőségek kínálkoznak első királyunk keresztény szellemi örökségének újrafelfedezésére és kibontakoztatására. Az otthoni keresztények öntudata és vallásossága számunkra felhívás.

Az ő újólag megadatott lehetőségük a mi számunkra eddig is megvolt és országunkban minden biztonnal ezután is megmarad. Rajtunk áll, igyekezetünkön, hogy mit kezdünk vele.

Egyházi közösségünk mindenestre továbbra is Szent Istvánnak a krisztusi evangéliumból táplálkozó szellemi örökségének kibontakoztatásán fáradozik. Szeretettel várja minden jóakarató ember tevékeny részvételét és közreműködését egyházközségi életünkben.

(1988. december 8.)

Az újrakezdés után

Kibékülés Istennel

Húshagyó keddel befejeződtek a farsangi mulatozások, elhalkultak a zenekarok, és elnéptelenedtek a báltermek. Másnap, hamvazószerdán megkondultak a harangok, komoran búgtak az orgonák és hamvazkodásra siettek a jámbor halandók. Sokhelyütt megteltek a templomok. A papok a hívek fejére szórták a hamut, s közben idézték az egyház intelmét: „Emlékezzél, ember, mert porból vagy és porrá leszel! Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban!” Sokak számára megkezdődött az évente visszatérő húsvéti előkészület szent időszak, a negyvennapos nagyböjt. Mások erről csak a televízióból értesültek. A sok dínomdánom után nekik is feltűnt ugyan a közéleti mollra váltás, de az új idő fegyelmi rendjére már alig gondoltak.

Böjti fegyelem? Létezik még ilyen? De mennyire! Íme néhány utalás.

- A nagyböjti idő hamvazószerdától nagycsütörtök estig tart.
- Előkészületül szolgál Krisztus Urunk halálának és feltámadásának méltó megünneplésére.
- Gyónás és áldozás húsvét táján: Évente legalább egyszer, lehetőleg hamvazószerda és pünkösd között – azaz a húsvéti időben – gyónjunk meg és járuljunk szentáldozáshoz. A vasárnapi szentmiséken pedig látható formában, részvételünkkel is fejezzük ki az egyház közösségéhez való tartozásunkat.

A bűnbánat szentségében, ha megbánjuk és őszintén megvalljuk bűneinket, Isten nevében bocsánatot nyerünk, kibékülünk égi Atyánkkal és az egyházzal. Ezért rendszeresen meg kell vizsgálnunk lekiismeretünket. Fel kell tennünk a kérdést: vajon tudva és akarva vétkeztünk-e valamilyen súlyos és fontos dologban; vétkeztünk-e az Isten és az egyház ellen, önmagunkkal és embertársainkkal szemben? Aki közülünk súlyos bűn tudatában él, bánja meg azt azonnal, gyónja meg hamarosan, de legalább egy éven belül húsvét táján. Mindezeket túl, erőnkhez képest helyre kell hoznunk, és jóvá kell tennünk az általunk okozott károkat.

A gyakori szentgyónást a bűnbánati szellem és a lelki megújulás érdekében azoknak is ajánlja az egyház, akik nem követtek el súlyos bűnt, és csak bocsánatos bűnökkel, azaz kisebb vétkekkel vádolhatják magukat. A gyakori gyónás a megigazuláson túl fejleszti az önismeretet és a lelki érettséget.

- Pénteki áldozat és szigorú böjt: a péntekek bűnbánati napok Jézus halálának az emlékére. Tizennégy éves kortól a pénteki áldozat kötelező. Ennek az egyházi parancsnak eleget tehetünk imádsággal, alamizsnálkodással, önmegtagadással, böjttel vagy a szeretet többi gyakorlatával.
- Szigorú böjt évente csak kétszer van: hamvazószerdán és nagypénteken. Ezeken a napokon a vallásos hívők, akik 18. életévüket betöltötték és még nem kezdték meg a 60. életévüket, húst vagy húsfélét nem ehetnek és csak egyszer lakhatnak jól, de két esetben még fogyaszthatnak kevés ételt.
- Szent Atanáz (295–373) szerint: „A böjt gyógyítja a betegségeket, kiszárítja a szervezetből a fölösleges nedveket, kiűzi a gonosz szellemeket, elriasztja a rossz gondolatokat, megvilágosítja az értelmet, megtisztítja a szívet, megszenteli a testet és végül Isten trónjához vezérli az embert”.

Szívből kívánom, hogy komoly nagyböjti lelki előkészület után testben-lélekben megújulva vidám lelkendezéssel együtt ünnepelhessük Urunk Feltámadását.

(1989. március 8.)

Püspökségünk 1250 éves

Idén ünnepeljük püspökségünk alapításának 1250. évfordulóját, a mi püspökségünkét, amelyhez tartozunk és amelyet évek óta már a jog szerint is magunkénak vallhatunk. Kijelentésünk alapjául szolgál az Anyaszentegyház általános és nemzetek fölötti jellege, a Német Püspöki Kar ismételten közzétett és továbbfejlesztett rendelkezései, de főleg az Egyházi Törvénykönyv 369. kánonja:

„Az egyházmegye Isten népének egy része, mely a püspökre van bízva, hogy a papság közreműködésével lelkileg gondozza, hogy így pásztorához tartozva és általa az evangélium és az eucharisztia révén a Szentlélekben összegyűjtve részegyházat alkosson, melyben valóban jelen van és működik Krisztus egy, szent, katolikus és apostoli egyháza”.

Így helyi püspökünk jogosan gondoskodik rólunk, és egyházmegyéje lelki otthonunk. Ezért nemcsak meggondolatlanul vagy színleg, mások tetszését keresve nevezhetjük a München-Freising-i Érsekséget a mi püspökségünknek, hanem valóban és igazán, a jog szerint is. Közel fél évszázada lakunk egyházmegyénk területén: néhányan csak időleges és korlátozott tartózkodási engedéllyel, mint a turisták és általában a vendégmunkások Jugoszláviából és Magyarországról; mások bizonytalan időre és hivatalosan megtűrve, mint a kivándorlásra és menedékre várakozók az egész Kárpát-medencéből; de mindezeket túl sokan ma már véglegesen és nyugati útlevéllal, mint a hontalanok és menekültek, az NSZK és más szabadvilági állampolgárok, akik közül páran most vagy többen korábban érkeztek Közép-Európa valamelyik magyar vidékéről.

Valamennyiünket összeköt a közös múlt és nyelv, sokunkat a keresztény szellem és az egyetemes krisztusi hit, amelyet a helyi püspök oltalma alatt kezdettől fogva szabadon ápolhattunk a hívők közösségében. Így idegenben is hamarosan otthont találtunk a mi egyházmegyénk 1250. éves közösségében. Érdemes legalább nagy vonalakban átfutnunk történetét. Püspökségünk lelki ősatya Szent Korbinián (+730), akinek évente november 20-án visszatérő ünnepe és díszes ereklyéje mindig sok – főleg fiatal – zarándokot vonz Freisingba, a freskóiról híres, ősi székesegyházba. Püspökségünket mégsem ő, hanem Szent Bonifác alapította a Regensburgi, Salzburgi és Passaui Egyházmegyékkel együtt és azt ezekkel egyszerre hagyta jóvá III. Gergely pápa 739-ben Bonifáchoz intézett levelének következő soraival: „Jól tetted, hogy a bajorok országában megszervezted az egyházat, püspököket szenteltél és négy püspökséget létesítettél”. Egyházmegyénk központja 1100 éven át Freisingban volt, az Isar-kanyar várdombján, a környék legősibb városában.

A X. században vitézlő őseink is elkalandoztak e vidékre és sok-sok gondot okoztak egyházmegyénk egykori főpásztorának, Szent Lambert püspöknek (937–957). Pusztítottak és romboltak, kifosztották a kolostorokat (Fraueninsel-Chiemsee, Schäftlarn).

Lambert imádságos ember hírében állt. Tisztelete mindmáig tart és a környékbeli lakosság buzgón látogatja sírját a freisingi székesegyház híres kriptájában. Szilárdan tartja magát a hír, hogy a püspöki székváros egykor csak a Szent Főpap imáinak köszönhetően menekült meg a magyarok támadásától. A középkori fejedelemségek villongásai Freisingot sem kímélték meg a harcoktól. Súlyos károkat okozott egyházmegyénk életében a nyugati egyházszakadás és a felvilágosodás. 1803-tól 18 éven át főpásztor nélkül maradt a nyáj, míg 1821-ben a Freisingi Püspökség örökébe nem lépett a München-Freising-i Érsekség bajor fővárosba költözött székhelyével. Azóta 12 érsek állt már szolgálatunkra egyházmegyénk élén, köztük olyan világhírű személyiségek mint Faulhaber és Döpfner bíborosok – ez utóbbi Mindszenty hercegprímásunk nagy tisztelője –, vagy a legutóbbi időkben Ratzinger bíboros (egyházmegyénk érseke 1977-től 1982-ig), a Hittani Kongregáció jelenlegi prefektusa

Rómában és Friedrich Wetter bíboros, 1982-től egyházmegyénk érseke, aki Lékai bíborossal 1986. augusztus 20-án Budapesten a háború óta eltelt négy évtized után első ízben vitte Szent István Jobbját a Bazilika előtti térre és osztotta áldását a szabadságot áhító nagyszámú tömegnek. 1980-ban és 1987-ben II. János Pál pápánk meglátogatta egyházmegyénket, ezzel kiemelve jelentőségét a világegyházban. Az ünneplő, mintegy százezres tömegben nagyszámú magyar csoportunk is ujjongó örömmel köszöntötte Szentatyánkat Münchenben és részt vett P. Rupert Mayer jezsuita atya boldoggá avatásán az Olympia-stadionban. Egyházmegyénket ma a világ legjelentősebb püspökségei között tartják nyilván.

* * *

A München-Freising-i érsekség a számok tükrében 1989. március 1-én:

Lakossága:	2.900.000
Katolikus:	2.150.000
Területe:	12.000 km ²
Területi felosztása	
Lelkipásztori tartomány:	3
Esperesség:	46
Lelkipásztori központ:	755
Egyesített plébániai központ – tervben:	182
Egyesített plébániai központ – már létező:	49
Templomok	
Plébániatemplom:	753
Filiális- és testvér-templom, kápolna:	1.368
Papok és diakónusok	
Világi pap:	1.190
Szerzetespap az egyházmegye szolgálatában:	217
Állandó (nős) diakónus:	106
Szerzetesrendek	
Szerzetesnővér:	4.728
Zárda:	348
Szerzetespap:	429
Szerzetestestvér:	183
Férfikolostor, rendház:	61
Világiak lelkipásztori szolgálatban és a hitoktatásban	
Pasztorálreferens:	136
Egyházközségi referens, lelkipásztori munkatárs és plébánián dolgozó szerzetesnővér:	141
Gimnáziumi és reáliskolai hitoktató főállásban:	501
Katekéta és hitoktató főállásban a népi-, szak- és kereskedelmi iskolákban:	701
Egyháztanácsos:	10.262

Az egyházmegyei kimutatás nem tünteti fel külön az idegen nyelvű hívek és lelkigondozóik részarányát egyházmegyénk közösségében, ezzel is kifejezve, hogy egyházmegyénkben a krisztushívők szerves egységet alkotnak még akkor is, ha különböző nemzetiségekhez tartoznak. Az egyházjog nyomatékosan is felhívja erre a püspökök figyelmét: „Pásztori feladatának gyakorlása során a megyéspüspök gondoskodik minden rábízott krisztushívőről, bármilyen korú, helyzetű, nemzetiségű legyen is, akár a területen lakják az illető, akár csak ideiglenesen tartózkodják ott” (383. kánon 1.).

Idegenből származó hívei részére ezért egyházmegyénk püspökei már korábban plébániai jellegű egyházi közösségeket (missziókat) létesítettek és gondoskodtak ezek zavartalan működéséről, a missziók lelki vezetőinek pedig meghagyták, hogy anyanyelven szervezzék és irányítsák honfitársaik lelki gondozását.

Ma ez a lelki szolgálat jelentősen hozzájárul egyházmegyénk vallásos életének elmélyítéséhez, a népek közötti barátság és testvériség fejlesztéséhez és Krisztus Urunk evangéliumának terjesztéséhez a Földön.

Az érseki hivatal illetékes osztálya 1989. április 26-án ezeket az adatokat közölte kérésünkre egyházmegyénk idegen nyelvű lelkipásztorkodásáról:

Külföldi katolikus egyházmegyénk területén:	kb. 133.000
Katolikus misszió:	26
Nemzetiségek száma:	18

A nemzetiségek lelki gondozásában dolgozik:

Világi pap:	22
Szerzetespap:	23
Állandó (nős) diakónus:	2
Szerzetesnővér:	15

Világi munkatársak:

Hitoktató:	2
Pasztorálreferens:	1
Kisegítő lelkipásztori munkatárs:	14
Titkárnő:	12

Misszióink szívesen emlékeznek püspökségünk alapításának 1250. évfordulójára és hálával gondol arra a sok-sok erkölcsi és anyagi támogatásra, amelyet fél évszázadon át főpásztoraitól kapott. Atyai gondoskodásuk révén egyházi otthont kaptunk, amelyben minden megkötöttség nélkül, anyanyelvi alapon és szabadon szervezhetjük egyházközségi életünket és hazai nyelven gyakorolhatjuk vallásunkat, ugyanakkor híven ápolhatjuk sajátos nemzeti és népi hagyományainkat és buzgón fejleszthetjük magyar kultúránkat is. Püspökségünk még a nagy anyagi áldozatoktól sem riad vissza és már évek óta arra törekszik, hogy időközben szűkössé vált házuknál jóval nagyobb otthonnal ajándékozza meg szépen fejlődő magyar egyházi közösségünket. Ezért most az évforduló alkalmából a magyar hívek nevében ismételtelen is köszönetet mondok püspökségünk minden jótéteményéért. A jubileumi évben azonban ne csak sütkérezzünk régi dicsőségünk fényében. Wetter bíboros atyánk nagybőjti körlevelében erre nyomatékosan is kitért és az évforduló alkalmából komoly és buzgó vallásos életre szólított valamennyiünket. Erősítsük meg hitünket és újítsuk meg a vallásos szellemet közösségünkben! „Hozzon mindenkinek legalább egy valakit magával” – adta ki a jelszót. Alkossunk élő szeretetközösséget Krisztusban! Misszióink nemcsak ezen Értesítőnkkel támogatja bíboros atyánk jubileumi célkitűzéseit, hanem folytonosan arra törekszik, hogy müncheni magyar híveivel együtt bekapcsolódjék egyházmegyénk megújuló vallásos életébe. Sorsközösséget vállalva német keresztény testvéreinkkel osztozunk nemcsak dicső múltjukban és a mindannyiunknak kijutó anyagi előnyökben, de velük együtt kivesszük részünket a nagyon küzdelmes és közös keresztény küldetésben: környezetünk újraevangelizálásában is. 1250. éves egyházmegyénk közösségében a német és magyar krisztushívők közösen fáradoznak a krisztusi béke, a népek közötti testvériség és egyetértés megteremtésén.

(1989. május 25.)

Öt év után

Éppen öt éve annak, hogy szolgálatukra lehetek. Nem nagy idő. Talán még a kölcsönös megismerkedéshez sem elegendő, nem hogy olyan eleven egyházközség megteremtéséhez, amelyben céljainknak megfelelően már mindenki Istenre talált és megtapasztalta a krisztusi szeretetközösség melegét. Mégis úgy érzem, hogy közelebb kerültünk egymáshoz és sokan bekapcsolódtak misszióink közösségi életébe, sőt többen önkéntes munkájukkal is buzgón támogatják azt.

Az elmúlt öt év alatt sikerült szilárd költségvetési alapot biztosítani az elkövetkező évek munkájához. Korszerű és drága irodagépeket vásároltunk. Püspökségünk megbízásából pedig teljes létszámú lelkipásztori munkaközösség van segítségünkre. A már korábban megalakult vallásos és kultúr csoportok mellett több kimondottan egyházi jellegű csoport keletkezett, ezek munkájának összehangolására pedig heti s negyedévi ÉRTESÍTŐ indult.

Míg korábban főleg a menekültek szociális gondozása állt misszióink tevékenységének előterében, addig az utóbbi egy-két évben az igazi lelkipásztori feladatok megvalósítására tevődött át a hangsúly. A korszerű lelkipásztorkodásnak megfelelő szemléletváltáson túl, ebben biztosan közrejátszottak a hazai átalakulások is. Ez év nyarára leállt a menekültek áradata. Több lett a látogató és turista, az eddigi magyar vendégmunkások serege – Jugoszláviából – pedig több száz magyarországi vendégdolgozóval gyarapodott.

Az egyházi és világi hatóságok támogatása révén címtárunk a korábbi 2.500-zal szemben 5.000 címet tartalmaz és kb. 11.000 lelket számlál. Ez idő tájt nemcsak a hazaiak, de mi magunk is új körülmények és új feladatok előtt állunk, még ha ezek részben nagyon is különböznek az otthoniak gondjaitól.

Nekünk mindenek előtt összetartó szilárd egyházi közösséget kell alkotnunk és fokozni kell az evangelizálást. Megvan a teljes plébániai keret, csak tőlünk függ, hogy igénybe vesszük-e és ezáltal biztosítjuk nemcsak fennmaradásunkat, de lelki gazdagodásunkat is.

A hitélet elmélyítésének érdekében és II. János Pál pápánk ismételt felszólításainak megfelelően az elkövetkező években főleg a családok lelki gondozására akarjuk tenni a hangsúlyt.

Először is a felnőttek és családosok bérmálásához szeretnénk felkínálni segítségünket. Ezért sok szeretettel kérjük mindazokat a felnőtteket, az anyukákat és apukákat, akik még nem részesültek vagy a legkülönbözőbb okok miatt eddig még nem részesülhettek a bérmálás szentségében, hogy a számukra legkedvezőbb időben minél előbb jelezzék bérmálkozási szándékukat. Az időpontot és a bérmáló magyar püspök nevét misszióinkon időben közöljük.

Ugyanakkor a szentségi házasságok megkötéséhez is szívesen felajánljuk segítségünket. Sokan élnek látszatházasságban vagy csak polgárilag kötöttek házasságot. Sok esetben az egyházi házasságnak semmi akadálya. Ők minden nagyobb feltűnés és bonyodalom nélkül egyháziilag is rendezhetnék házasságukat.

Lelki szolgálatunk mindig díjtalan. Valóban nagy öröm számomra, ha lelki ügyekben segítségükre lehetek.

Befejezésül kérem mindnyájukat, hogy imádkozzanak egymásért és értünk, hogy a jó Isten áldása kísérelje lelkipásztori törekvéseinket és minden munkánkat.

(1989. szeptember 14.)

Hogyan utasítsuk el a szektás tévtanítókat?

A szekták erőszakos térítése és gyors terjedése különösen az elvándorlók és úton lévők között, idén arra ösztönözte az illetékes Pápai Tanács lelkipásztori szakbizottságának képviselőit Rómában, hogy e riasztó jelenséget megvizsgálják és további térhódítását megfelelő pasztorális intézkedésekkel sürgősen meggátolják az egyházban.

Dél-Amerika hagyományosan katolikus népességének 20 %-a már szektás csoportokhoz tartozik, de hasonlóan nyugtalanító hírek érkeznek Afrikából és az Egyesült Államokból is. A szekták Európában ugyancsak tömegesen szedik hiszékeny áldozataikat és az utóbbi években még a kiszolgáltatott és szorult helyzetben lévő, hazájukat elhagyó honfitársainkra és gyanútlan magyar testvéreinkre is kivetették szellemi és lelki fogságba ejtő, harácsolásra szőtt hálójukat. Ki nem tapasztalta még zaklatásaikat az utcán vagy a küszöb előtt otthon, a metró feljárónál vagy az utazások alatt a buszon és a villamoson?

Ezért II. János Pál pápánk idén ősszel ismét határozottan síkra szállt az elvándorlók és úton lévők lelki gondozásáért a nekik megfelelő sajátos etnikai és kulturális közösségekben. Magaráhagyottságuknál és elszigeteltségüknél fogva idegenben leginkább ők vannak kitéve a lelkiekkel hazardírozó szekták befolyásának.

Jól szervezett stratégiájukkal és betanult fellépésükkel még a jól felkészült krisztushívőket is bizonytalanná teszik. Ezért álljon itt néhány bevált gyakorlati útmutatás magatartásunkra vonatkozóan a szektásokkal szemben:

1. Legyünk mindig kedvesek és udvariasak velük, még akkor is, ha ez nehezünkre esik. Ugyanakkor adjuk mindig határozottan és nyomatékosan tudtukra, hogy többé nem óhajtjuk látogatásukat.

2. Ne vásároljunk tőlük semmiféle kiadványt, ajándékba se fogadjunk el semmit. Még csak azért se vegyük meg nyomtatványait, hogy szabadulhassunk tőlük. Minden vásárlás csak szervezeteiket gazdagítja, a szektásnak pedig alkalom a további reklámozásra a szomszédok előtt: „X. Y. is vett már belőlük” stb.

3. Tanításuk, módszerük és céljaik beható ismerete nélkül nincs értelme velük vitába szállni. A legtöbb esetben semmiféle biblikus, tudományos vagy logikai érveléssel sem győzhető meg. A vitába bocsátkozás csak azt eredményezi, hogy olyan kiszemelt „jóakarátú embert” látnak bennünk, aki hamarosan megnyerhető az általuk hirdetett „igazságnak”.

4. Tanúsítsunk következetesen elutasító magatartást és legfőképpen imádkozzunk értük.

5. Zaklatásuk ösztönözzön saját hitünk fokozottabb megismerésére, elmélyítésére és őszinte hitbeli tanúságtételre. A szektások egyoldalú elkötelezettsége és buzgósa a vallásos élet terén legyen számunkra örökös kihívás és állandó ösztönzés a teljesebb és tökéletesebb hitéltre: Mennyire élünk hitből és reményből? Cselekedeteink irányítója valóban az Isten és emberek iránti szeretet? Vagy csak névlegesen viseljük a „krisztusi” keresztény jelzőt?

Az adventi és a karácsonyi ünnepkör legyen számunkra a hitbeli megújulás időszaka. Foglalkozzunk többet a lelkiekkel és az imádsággal, látogassuk buzgóbban a vásár- és ünnepnapi szentmiséket, s legfőképpen gyakoroljuk mindig és mindenütt a felebaráti szeretetet.

Ha így járunk el, mindannyian megtapasztaljuk Üdvözítő Istenünk emberszerető jóságát.

(1989. december 8.)

Várjuk együttműködésüket

Ma már csak ügybuzgó, hívő és vallásos keresztényekkel teremthető és tartható fenn igazi egyházközösség. A mi müncheni magyar egyházi közösségünk is hamarosan felszívódik és eltűnik, ha nem lesz benne megfelelő számú hitvalló, bátor és derék keresztény, aki lelkipásztoraival együtt készségesen vállalja Krisztustól kapott küldetését és származásával együttjáró nemzeti felelősségét az egyházban. Olyan közösségi szolgálatról van itt szó, amely mindenek előtt Istenhez visz közelebb, üdvösségünk és jólétünk reményében közösséget teremt Istennel és embertársainkkal. Krisztusi küldetés ez, amelyre mindannyian meghívást kaptunk a keresztség és a többi szentség révén. Feladatunk, hogy Krisztus művét valóra váltsuk. Hiszen követségében járunk és a közjót szolgáljuk.

I. Együtt és egymásért

Világi hívek nélkül nincs egyház. Az egyház küldetéséért minden krisztushívő felelős. Ezért a világi híveknek feltétlenül rendelkezniük kell az egyházban olyan szervezeti formával, amelyben nemcsak egyénileg, de hivatalos közösségi keretek között is kifejtethetik apostoli küldetésüket a rájuk eső felelősség tudatában. A közösség és a társadalmi élet problémáival elsősorban a világi hívek találkoznak közvetlenül. Ezért az ő feladatuk, hogy társaik ügyes-bajos kérdéseit a közösség elé vigyék és itt azokra lelkipásztoraikkal együtt megfelelő megoldást keressenek. Ők tarthatják leginkább szem előtt a közösség sokrétű feladatait: az ifjúsági munka lehetőségeit, a felnőttek továbbképzését, a szociális és liturgikus teendőket, a hitoktatás és hitegyházi tanítás módszereit, figyelemmel kísérhetik az egyházi könyvtár működését, de gondjuk lehet a tömegtájékoztatásra és egyebekre is az egyházközösségek életében.

II. Szükségünk van az egyháztanács munkájára

A hívek együttműködése és közös felelősségvállalása leginkább az egyháztanács munkájában jut kifejezésre. Ez a munka csak keresztény elhivatottsággal, krisztusi hittel és az egyház útmutatásával a közösségen belül valósítható meg.

Közös felelősség az egyházban

- csak párbeszéd által lehetséges;
- közös munkában nyilvánul meg;
- közös döntések hozatalában és ezek melletti bátor kiállásban konkretizálódik;
- figyelembe veszi mindenki érdekét;
- feltételezi a teljes és kölcsönös tájékoztatást, szakismereteket igényel, az elkötelezett és egyéni együttműködés által növekszik.

III. Mit várunk az egyháztanáctól?

A kérdésre az Érsekségünk által 1977-ben jóváhagyott és kiadott „Egyháztanácsok Szabályzatában” találunk választ. Az egyháztanácsosok feladatai (2. paragrafus – kivonatosan):

1. Állandóan ébresztgetniük kell a közös felelősséget a világiak apostoli küldetésének megvalósításáért és szüntelenül mozgósítaniuk kell őket a különféle közösségi munkák elvégzésére.

2. Munkatársakat kell toborozniuk a hit továbbadására és gondoskodniuk kell megfelelő kiképzésükről.

3. Észrevételeket, javaslatokat kell előterjeszteniük az istentiszteletekkel és a szentmisén való tevékeny részvétellel kapcsolatosan.

4. Szorgalmazzák a karitatív és szociális munkát.
5. Szemmel kell tartaniuk a csoportok működését, azok egyházas jellegét és keresniük kell a lelkipásztori szolgálat fokozásának lehetőségeit.
6. Figyelemmel kell kísérniük a társadalmi és politikai fejleményeket és ezekre megfelelő intézkedésekkel kell válaszolniuk.
7. Felelősséget kell ébreszteniük a hitelesítés, az elmaradott országok és a béke ügye iránt.
8. Keresniük kell az ökumenikus együttműködés lehetőségeit.
9. Szorgalmazniuk kell a katolikus szervezetek, intézmények és szabad kezdeményezések munkáját az egyházközségben és gondoskodniuk kell ezek feladatainak és szolgálatainak összehangolásáról.
10. Keresniük kell a kapcsolatot az egyháztól távol állókkal.
11. Írásban és szóban rendszeresen tájékoztatniuk kell a közösséget az egyházközség munkájáról és nehézségeiről.
12. Fontossági sorrendet kell megállapítaniuk az elvégzendő feladatok között.
13. Megbízásuk keretében megfelelő intézkedéseket kell hozniuk és adott esetben új intézményekről vagy megfelelő képviselőkéről kell gondoskodniuk.
14. Alcsoportokat hozhatnak létre.
15. A lelkipásztori kinevezések előtt értesíteniük kell a püspököt az egyházközség sajátos helyzetéről illetve különleges igényeiről.
16. Gondoskodniuk kell az esperességi és egyházmegyei tanácsok határozatainak valóra váltásáról.

1990. május 20-ra a bajor egyházmegyei egyháztanács választásokat hirdettek. Mottója: Miteinander Kirche sein – Közös összefogással alkossunk egyházat! Vajon nem hozzánk szól leginkább? Nekünk igazán közösséggé kell válnunk. Ez fennmaradásunk záloga. Törődjünk közösségünkkel. Vegyük ki részünket küldetésében. Missziókon várjuk egyének és csoportok javaslatait és tevékeny részvételét az idej egyháztanács választásokon és az eljövendő évek apostoli munkájában.

Kérjük egyházi közösségünk tagjait és csoportjait, hogy 1990. április 22-ig terjesszék elő jelöltjeiket az 1990-es egyháztanács-választásra a jelöltek írásbeli beleegyezésével és legalább hat szavazati joggal rendelkező személy aláírásával. Előterjesztéshez szükséges nyomtatványok misszióink irodájában.

(1990. március 29.)

Zarándokúton

Az elmúlt hónapok során, az előre nem sejthető gyors és nagy kelet-európai változások is beigazolták: minden változik, állandó és örökös mozgásban, folyamatban van. „Panta rhei” (Hérakleitosz).

Ezen törvényszerűség alól az egyház sem vonhatja ki magát. A mi egyházi közösségünk sem. Jellemzője az átalakulás és dinamizmus. A II. vatikáni zsinat dokumentumai szerint „az egyház, vagyis Isten egyetlen nyája, mint a népek között felemelt zászló, a béke evangéliumát hirdeti az egész emberiségnek, miközben reménységgel telve vándorol égi hazája és célja felé” (UR 2). „Vándorként él” és „vándorolva járja útjait” (LG 6 és 8), ahol Krisztus szüntelenül „örök reformációra” hívja (UR 6).

Egyházi közösségünk Krisztus egyházát igyekszik jelenvalóvá tenni és arra törekszik, hogy magához ölelje mindazokat a jóakarató embereket, akik megértették és elfogadták Krisztus hívó szavát és most ebben a közösségben vándorolnak égi hazájuk és örök céljuk felé. Magyar zarándokcsoportról van itt szó, amelyet hármasság köt össze: az emberség, az istenhit és a krisztusi élet.

Az itt következő lapokon ennek az istenkereső zarándokcsoportnak közösségi életéből szeretnénk néhány részletet bemutatni. Azzal a nem titkolt evangelizációs célzattal, hogy – Szent Pál gondolatait felidézve – ezen gyarló sorok és képek által is „megnyerjem a gyöngéket” és „mindenkit üdvözítsek” (vö. 1 Kor 9, 22).

A jövőt illetőleg fontos időpontokat közöl ÉRTESÍTŐnk hátsó borítóján az előzetes. Rövidesen személyi változásokra is sor kerül missziónkon.

1990. szeptember 30-án Kordé Edit titkárnőnk megválna három éven át szakértelemmel ellátott hivatalától. Köszönjük minden lelkiismeretesen végzett munkáját és a jó Isten áldása kísérje életét az elkövetkezendő időkben.

1990. október 15-től újjéig missziónk vezetését München-Freising-i Érsekségünk megbízása alapján dr. Kozma György SJ, ifjúsági lelkészünk veszi át helyettes plébánosi címmel és joghatósággal (administrator parocialis). Kérem legyenek segítségére és mindenben támogassák lelkipásztori munkáját.

Magam a jelzett időben a gyulafehérvári teológia tanári karának és Bálint Lajos gyulafehérvári püspök úr meghívására, valamint a München-Freising-i Érsekség jóváhagyásával és nagylelkű anyagi támogatásával Erdélyben tartózkodom, és vendéglőadóként pasztorálist tanítok a Gyulafehérvári Római Katolikus Hittudományi Főiskolán. Ez a megbízatás segélynyújtás az erdélyi egyházaknak, számomra megtisztelő és komoly felelősség. Kérem imádkozzanak értem és a rám bízott papnövédekért, hogy a jó Isten áldása kísérje szellemi és lelki fáradozásaikat.

A hitet őrizzük, tartsunk ki a jóban és szeressük egymást!

(1990. szeptember 20.)

Győzzön a szeretet

Minden szentmisén felhangzik, de a húsvéti liturgia szent olvasmányában még gyakrabban halljuk Jézus kívánságát: „béke veletek”. Ez az isteni akarat napjainkban feltűnően megegyezik az ember vágyaival. Az Öböl-háború és elharapódzásának veszélye sokakat arra ösztönzött, hogy felismerve az ember tehetetlenségét Istennél keressen oltalmat és menedéket, bátorítást és vigaszt. Az emberi képtelenség és nyomor Isten és akarata felismerésére kényszerítette az önmaga lehetőségeinek kiszolgáltatott embert.

1. A háború emberi örület

Napjainkban az ember megdöbbenve és megrökönyödve észleli a békétlenséget és ennek következményeit: a rettenetes gyűlölködés borzalmait a Perzsa-öbölben és a felbomló Szovjetunió több tagállamában. A TV szobáinkba *varázsolta* a bombázások förtelmes pusztítását, az iszonyú kegyetlenkedéseket, a háború véres és megcsönkített áldozatait, a leforrázott, összeégett élő-halott katonákat, öregeket és fiatalokat, ártatlan asszonyokat és gyermekeket, a szénné égett és széttroncsolt hullákat. A képek láttán undorodva szemléli fajtája aljas művét és kimondja: ilyen égbekiáltó ocsmányságot egyetlen épeszű ember sem óhajthat.

A háború nem csak emberi örület és bűncselekmény; bűn, olyan jogtalan cselekedet, amelyet Isten sohasem akar. Már a szent háború emlegetése is istenkáromlás. Isten iránti elkötelezettségből senki sem rombolhat, pusztíthat és gyilkolhat. Keresztes vagy szent háborút csak tévtanítók és tévhitűek viselhetnek egymással. A keresztes háború éppúgy ellenkezik Isten akaratával, mint a „dzsihád”.

Akár mennyire is bizonygatja valaki ellenkezőjét: a háború soha sincs Istentől. Legjobban tennénk, ha őt kihagynánk aljas emberi üzelmeinkből. A háború mindig emberi örület, Isten a Béke Fejedelme. A háború első áldozata az igazság – mondják –, egy kissé talán az Isten, aki a Szeretet. A háború öldöklő ellenségeskedés, sátáni gyűlölet, istengyilkosság, a szeretet vérbe fojtása. Az egyház álláspontja a II. vatikáni zsinat tanítása szerint a totális háborúval kapcsolatosan egyértelmű és világos: „Minden olyan háborús cselekmény, amely egész városoknak vagy széles területeknek és lakosságuknak különbségtétel nélkül való elpusztítását eredményezheti, bűncselekmény, Isten és ember ellen egyaránt” (GS 80).

A korszerű fegyverekkel vívott háború ma elkerülhetetlen és förtelmes rombolással, iszonyú pusztítással, tömeges mézárálással és valóságos népirtással jár. Ilyen háborút az egyház semmiféle erkölcsi megfontolásból sem fogadhat el. Nincs Isten, akinek nevében ezek a háborús gaztettek igazolást nyerhetnek.

2. Az önvédelem erkölcsi imperatívusz

A nemzetközi realitásokat azonban a hívő és békeszerető keresztények sem hagyhatják figyelmen kívül. Az emberi gyöngeség és gonoszság miatt világszerte szüntelenül előforduló viták, valós és vélt sérelmek láttán ők sem vonhatják ki magukat a felelős cselekvés alól és rejtőzködhetnek tétlenül fennkölt princípiumaik mögé. Az elkötelezett és hithű keresztényeknek olykor az elkerülhetetlen konfliktus-helyzetekben szükségszerűen cselekedniük kell, még akkor is, ha felelős tetteik többek számára óhatatlan és fájdalmas következményekkel járnak. Az önvédelem érdekében adott körülmények között és végső esetben olykor elkerülhetetlen a védekező támadás. „Amíg a háború veszélye fennáll s nincs illetékes és megfelelő hatalommal ellátott nemzetközi tekintély, addig nem lehet megtagadni a kormányoktól az igazságos védekezés jogát, feltéve, hogy már kimerítették a békés megegyezés minden lehetőségét” (GS 79). A terrort, az erőszakot, a diktatúrát és agressziót, az

elnyomást és a kizsákmányolást még a békeszerető keresztények sem nézhetik tétlenül, ha nem akarnak a szeretetlenség és a jó elmulasztásának bűnébe esni. Vagy talán hagyniuk kell a gonoszság féktelen garázdálkodását? Tétlenül nézhetik az ártatlanok pusztulását, népek kiirtását? A felelősség alól kibújni, elvek mögé rejtőzni és tétlenül szemlélni a tomboló gazság fenyegető közeledését és rombolását, talán nem égbekiáltó bűn? Nézheti az apa ölbetett kézzel a közeledő veszélyt, vagyona elkobzását, családja kiirtását, asszonya és leányai megbecstelenítését? Megvédheti-e őket esetleges védekező támadással?

A II. vatikáni zsinat tanítása itt sem hagy kétséget: „Az államok vezetői és mindazok, akik osztoznak velük a közügyekért vállalt felelősségben, kötelesek tehát megvédeni a rájuk bízott népek létérdekeit és ezeket a komoly ügyeket valóban komolyan intézni. Más dolog azonban katonai erőt alkalmazni a népek igazságos védelmére, és más dolog nemzetek leigázására törekedni” (GS 79).

3. A béke az Isten és emberszeretet gyümölcse

A háború nem kitörése pillanatában, hanem sokkal korábban kezdődik. Ezért megelőzését is még jóval kirobbanása előtt kell elkezdenünk. A háború megakadályozásában nagy szerepe van az állandó békeszolgálatnak, amelyre a keresztények Isten akaratának megfelelően és krisztusi küldetésük révén különösképpen is vállalkoztak. „Nyilvánvaló tehát” – hangoztatja az egyház hivatalos felszólítása a II. vatikáni zsinaton –, „hogyminden erőnket megfeszítve elő kell készítenünk azt az időt, amikor a nemzetek egyetértésével számúzhető lesz minden háború (GS 82). A zsinat javaslatokkal is konkretizálta felszólítását: mindenek előtt sürgeti a megtérést, „a lelkiület megújítását” és a szív, „az érzésvilág megváltoztatását” valamint olyan és mindenki által elismert egyetemes hatalom létesítését, „amely kellő eréllyel képes megvalósítani az összes népekre vonatkozólag mind a biztonságot, mind az igazságosság gyakorlását, mind pedig a jogok tiszteletben tartását” (uo.).

Ezen emberfölötti feladat megvalósításához isteni segítség szükséges. Az ima jelentősége felbecsülhetetlen a világbéke szempontjából, és ezen a téren az egyház nyomatékosan szorgalmazza mindenki közreműködését: „Kérve kérje mindenki az Istent, adjon erőt a vezetőknél, hogy állhatatosan dolgozzanak a csak elszánt akarattal felépíthető békén, és segítsék bátran sikeres befejezéshez jutni a magasabbrendű emberszeretethez ezt a művét” (uo.).

Súlyos tévedés lenne azt hinni, hogy a béke csak a nagyok és a hatalmasok, a kormányok és politikusok, a parancsnokok, a gazdasági szakemberek és tőkésök, a pápa és a püspökök ügye. A világbéke az egyes országok társadalmi, gazdasági és szociális békéjének, valamint a polgárok lelki békéjének globális eredménye, amely a hétköznapi apró-cseprő tetteiből tevődik össze, s amelyen mindannyiunknak munkálkodnunk kell. A testvériség, a szolidaritás, az egység és emberszeretet legkisebb megnyilvánulásai és tanújelei segítik elő az áhított békét. Végeredményben az igazi vallásosság megvalósításáról, a szeretet parancsának állandó gyakorlásáról van itt szó. A legkisebb jótett is az emberiség javát szolgálja, és ennek mindannyian részesei vagyunk.

Így az adott világpolitikai helyzetben húsvéti előkészületünk fokozott jelentőséget nyer. Az egyéni megszentelődésen túl elősegíti a háború veszedelmének és borzalmának elhárítását, mindannyiunk, a béke és a közjó szolgálatát.

(1991. március 15.)

In memoriam P. dr. Kozma György SJ

1990. december 14-én, pénteken 14 óra 25 perckor az innsbrucki Egyetemi Klinika Szívsebészeti Osztályán életének 52. évében, a betegek szentségével megerősítve elhunyt P. dr. Kozma György SJ, a müncheni Magyar Katolikus Misszió ifjúsági lelkésze.

Temetése 1990. december 18-án, kedden 15 órakor volt az innsbrucki Jezsuita-templomban bemutatott gyásmise után a templom kriptájában. A szertartásokat P. dr. Németh József SJ vezette tizennégy magyar és német paptestvér körében. Missziókat a temetésen mintegy hetven-nyolcvan tagú fiatalokból és felnőttekből álló küldöttség képviselte, erdélyi küldetésem és akadályoztatásom miatt és megbízásomból Ft. Fehér István helyettes plébános vezetésével. A müncheni hívek 1990. december 20-án a Damenstift-templomban megtartott gyásmise keretében emlékeztek meg és búcsúztak el elhunyt szeretett lelkipásztortól.

P. Kozma 1939. október 27-én született Budapesten. A Piarista Gimnáziumban érettségizett, majd tanulmányait az esztergomi szemináriumban és a budapesti teológián folytatta. Esztergomban szentelték pappá 1963. június 16-án. Káplánként először 1964-1971-ig Nógrádmegyeren, 1971-1973-ig Érsekudvaron, végül 1973-1975-ig a budapesti szentimrévárosi plébánián dolgozott.

1975-ben a sok zaklatás miatt Ausztriába menekült. Az innsbrucki egyetemen 1978-ban egyház-szociológiából doktori diplomát szerzett.

1978. október 1-jén Kanadában belépett a Jézus Társaságba, a montreáli egyetemen tömegtájékoztató-tudományi diplomát kapott, 1981-ben lett kanadai állampolgár.

1982-1984 között a Vatikáni Rádió magyar adásának szerkesztője volt, 1984 októberétől 1988 júliusáig az OMC bécsi szerkesztőségében dolgozott és mint jól képzett cserkésztszist rendszeresen foglalkozott a cserkészfiatokkal.

A Jezsuita Rendben szokásos „Harmadik próbaév” után, 1989. április 1-jétől a müncheni Magyar Katolikus Misszió ifjúsági lelkészeként tevékenykedett és vezette a müncheni Szent Imre herceg cserkészcsapatot. Tagja volt az „Életünk” c. katolikus lap szerkesztőbizottságának.

Huszonhét éves lelkipásztori működéséből kevés híján két évet töltött körünkben. Ifjúsági lelkész volt, melegszívű és nagy tudású lelkipásztor. „Ezért most túllátunk a koporsón” – hangsúlyozta Fehér István innsbrucki gyászbeszédében – „és az oltár mellett látjuk őt, amint a szentostyát felmutatja és kiosztja. Az ambónál, a szószék magaslatán látjuk, amint az életre és Isten örök igazságaira tanít. Látjuk a gyóntatószékben, amint megértéssel és határozott szóval segít megtalálni Isten bocsánatát, a lelki békét. Az ifjak között látjuk, amint megmondja nekik az igazságot. Rámutat az élet szépségére és értékére, amelyért érdemes küzdeni egy ifjúnak, egy cserkésznek. És ha sokat kért, magasra emelte is a mércét, meggyőző egyénisége biztatott és magával ragadott. Lelki szemünkkel látjuk a szerzetest és papot, aki magányát megosztja Mesterével, hogy az imából új erőt nyerjen. Látjuk íróasztala mellett, amint komputerét vallatja és betáplálja. Ráillik a legkitűnőbb megállapítás: Krisztus küldötteként járt köztünk. Tanúi voltunk élete lángjának, mely nekünk világított is, melegített is.”

Szamosi Józseffel állíthatjuk: „Utolsó pillanatáig szakadatlanul dolgozott, végezte napi munkáját, megtartotta szokott életvitelét, még finoman ironikus humorát is”.

Munkássága egy részét P. Németh foglalta össze: „P. Kozma évekig élt Észak-Magyarország egy kis eldugott falujában mint káplánkodó lelkipásztor és kerékpárral közlekedő hittanár, mert a rezsim távol akarta tartani a vonzó fiatal papot a budapesti ifjúságtól. A zaklatások miatt vett búcsút Magyarországtól és érkezett meg Ausztriába”.

Innsbrucki és montreáli „tanulmányai befejeztével a Vatikáni Rádió magyar szekciójának lesz munkatársa, majd Bécsben fordít, fordíttat, szerkeszt és ad ki magyar nyelven vallásos könyveket, melyek hazájában nem jelenhetnek meg. Külföldről látja el Magyarországot azokkal a vallásos könyvekkel, melyek megelevenítik, gazdagítják és színesítik a vallási életet

és épp ezért nem szülehetnek meg magyar földön. Minden nehézség, gáncs és akadályoztatás ellenére kiadja magyar nyelven a breviáriumot. A megerőltető munka sokszor készíti arra, hogy az éjszakai nyugalom óráiból jó néhányat a könyvkiadás időt emésztő és igényes feladatainak áldozzon, majd az így nyert időt az ifjúsági lelkipásztorkodásra fordítsa és a cserkészszövetség csalogató meghívásainak is eleget tegyen”.

Gémes Istvánné kerületi cserkészparancsnok egyáltalán nem túlzott búcsúbeszédében: „A külföldön dolgozó Magyar Cserkészszövetség nevében búcsúzom most dr. Kozma György cserkésztszisztól. Búcsúzom attól a vezetőtárstól, aki komoly tudásával és fáradhatatlan munkájával komoly segítsége volt Szövetségünknek a magyar ifjúságot nevelő munkájában. De ami még fontosabb: dr. Kozma Györggyel Szövetségünk azt a vezetőt veszítette el, aki mint pap, mint cserkésztsiszt és mint ember életével bizonyította, tényleg élte azt, amit hirdetett és tanított. Ezért szerettük és tiszteltük őt cserkészeink, ezért lehet őt példaképül állítani, ezért a meg nem alkuvó őszinteségéért.”

„Szerénysége, szavahihetősége és az öküme felé való törekvése tette őt a fiatalok előtt vonzóvá” – mondotta Köhler Zsanett Kozma atya müncheni csapatparancsnok társa.

Megemlékezésében helyesen foglalja össze mindezt Farkas Júlia: „Az 'Ad majorem Dei gloriam' szellemében élő igazi szerzetes volt, aki mindig készen állt az engedelmességre – a továbbélésre éppúgy, mint a halálra. Hogy ez mennyire mélyen élt benne, elég utalnom szellemi végrendeletére – munkatársaitól, cserkészeitől és híveitől Szent Pál Filippiekhez írt levele 1, 21–2, 18 fejezetével búcsúzott – vagy a saját maga által szerkesztett gyászjelentésre.”

Mint a legutóbbi időkig a müncheni Magyar Katolikus Misszió szolgálatában mellém beosztott paptestvérről magam is elmondhatom P. Némethel, hogy P. Kozma az önfeláldozásig dolgozott munkatársaival: „Hullafáradtan sem tudott kéréseket elutasítani; az ügyetlen célzások mögött is észrevette az igényt, a bizalmat, hogy számítanak rá. Egy-egy huncut mosollyal vett magára újabb és újabb terheket, újabb és újabb szeretetszolgálatokat. Az igazán öreg cserkész imájában, mély ragyogó tehetséggel és mély átéléssel fordítja le szentignáci lelkületét a cserkész mentalitás nyelvére, bepillantunk imaéletébe: „Csak azokat a pillanatokat sajnálom, amelyekben egyedül találtál. Amikor nyomaim nem vezettek senkihez, csak önmagamhoz. Kérlek, tedd rá ezekre az útjelzéseimre a 'rossz' út jelzést. Kíméljünk meg másokat a zsákutcától... P. Kozma gyakran váltott ki magatartásával ellentmondást, mely ellene való különféle vádaskodásokban nyilvánult meg. De mindig meg tudott bocsátani és mindig bocsánatot tudott kérni: élete utolsó lélegzetvételéig.”

Magam már október közepén elbúcsúztam tőle. Betegen is vállalta a helytállást és hallani sem akart róla, hogy miatta lemondjak erdélyi küldetéséről. Mindketten sejtettük, beszélünk is róla, de valójában egyikünk se hitte, hogy már csak odaát találkozunk.

(1991. március 15.)

Testvérkezet nyújtok

Idén huszonöt éves fennállására emlékeznek a müncheni 67. sz. Ország Ilona Leánycserkészcsapat. Huszonöt év egy ilyen ifjúsági mozgalom életében nem kis idő, negyed évszázad sok-sok munkával, fáradtsággal, sok örömmel és maradandó élménnyel.

Ezért most itt a müncheni magyar cserkészlányoknak állítunk emléket vitathatatlan helytállásukért, magyarságszolgálatukért, minden jóra való fáradozásukért és tiszta erkölcsi tanúságtételükért a cserkész törvények szellemében.

Miközben köszöntjük a jubilánsokat és gratulálunk nekik, ÉRTESÍTŐnk alábbi lapjain, okulásunk érdekében, a múltat is faggatjuk. Honnan és mikor indultak? Kik voltak és hányan? Vajon most merre lehetnek az egykori cserkész társak? Mit csinálnak a mostaniak? Hogyan tevékenykednek? Mik a terveik?

Mi tagadás, a fiatalság jó nevelése érdekében mindannyian a cserkészmozgalom fokozottabb népszerűsítésére törekszünk. Missziókon mindig várjuk a fiatal lányokat és fiúkat, az újakat, akik elődeikhez hasonlóan, ezután is felöltik a cserkészinget, felkötik a cserkésznyakkendőt és a kibontakozó Egyesült Európában, sajátos keresztény és magyar öntudatuk ápolásával hídverőként beállnak Baden Powell nemzeteket összekötő és egy családdá formáló nemes célkitűzésű mozgalmába: Isten, haza, embertárs!

II. János Pál pápánk többször fogadta a cserkészeket. A mieinket is. A cserkészideálok kibontakoztatására szólította őket.

Újabban a II. vatikáni zsinat szavaival ismét „az egyház reménységének” nevezte az ifjúságot (GE 2), amely előtt még hatalmas út áll (1 Kir 19, 7) és amelyre az egyház „bizalommal és szeretettel tekint”. Kiemelte kellemetlenül ösztönző és világot erjesztő forradalmi erényeiket: „A fiatalok rendkívül fogékonyak az igazságosság, az erőszakmentesség és a béke értékeire. Szívük nyitott a testvériségre, a barátságra, szolidaritásra. A legnagyobb mértékben mozgósíthatók olyan ügyek érdekében, amelyek az élet minőségével, a természet megőrzésével kapcsolatosak”.

Világos és bátor párbeszédet sürgetett a fiatalokkal, akik „tele vannak nyugtalansággal, kedveszegettséggel, félelemmel és rettegéssel, és ezen felül a saját állapotuknak megfelelő kísértésekkel” (CL 46).

Egyházi közösségünk szereti a fiatalokat, megérti őket és látja problémáikat. Testvérkezet nyújt és segítő jobbot kínál abban a biztos tudatban, hogy Jézus Krisztussal és evangéliumával képes feleletet adni még legradikálisabb vágyaikra és legégetőbb problémáikra is. Az evangéliumi gyöngynél drágább kincs az egyházon kívül sehol sem található e szép kerek világon.

Az egyház ideálja a fiatalok számára a krisztusibb ember: a hitükben erős, erkölcsükben tiszta, nemzeti érzésükben öntudatos, az elkötelezett, szabadságában felelős, személyiségét folytonosan építő, a felvilágosult, művelt és életvidám fiatal.

Kedves Fiatalok! Testvérkezet nyújtok, segítő jobbot. Gyertek, keressük együtt vágyaink beteljesedését, létünk célját, a titkok titkát, a cserkészlet szervezeti keretén belül vagy azon kívül a baráti közösségekben, tetszések szerint, müncheni magyar otthonunkban. Jézus szeretett tanítványának féltő aggodalmával tárom karom felétek: „Írtam nektek, ifjak, mert erősek vagytok, az Isten tanítása bennetek van, és legyőztétek a gonoszt. Ne szeressétek a világot, sem azt, ami a világban van! Ha valaki szereti a világot, nincs meg benne az Atya szeretete, mivel minden, ami a világban van: a test kívánsága, a szem kívánsága és az élet kevélysége nem az Atyától van, hanem a világból. De a világ elmúlik a kívánságaival együtt. Csak aki az Isten akaratát teljesíti, az marad meg örökre” (1 Jn 2, 14–17).

Legyetek résen! Jó munkát! Gyertek, fogjunk kezét és alakítsuk együtt jövőnket!

(1991. június 21.)

Vissza a gyökerekhez

Történelmi idöket élünk. A gyors, radikális és lélegzetelállító változások, olykor véres, de mégis ígéretes, izgalmas és szép korszakát. Történelmi esemény a „vasfüggöny” és a berlini fal lebontása, az egykori kommunista diktatúrák megdöntése, a két német állam egyesítése, a Szovjetunió felbomlása és Európa keleti térségének demokratizálódása.

De történelmi esemény a Magyar Köztársaság kikiáltása, az 1956-os forradalom és szabadságharc késői győzelme, Mindszenty József hercegrímásunk holttestének hazaszállítása Máriacellből Esztergomba, II. János Pál pápánk lelkipásztori látogatása Magyarországon 1991. augusztus 16-tól 20-ig, találkozója a keresztény felekezetek képviselőivel a debreceni Nagytemplomban, a hitükért gályarabságra hurcolt protestáns lelkészek emlékoszlopának pápai megkoszorúzása a „kálvinista Rómában” és a pápa kézszorítása az izraelita felekezetek vezetőivel Budapesten.

Mind történelmi esemény. Egymástól merőben különböző, de mégis az: mérföldkő, új kezdet, új idő, új éra új távlatokkal és új reményekkel, mindig újabb megrázkódtatásokkal és kihívásokkal, amelyek elől senki sem menekülhet.

A történelmi események minket is elkapnak, magukkal sodornak, kicsiket és nagyokat, egyéneket és közösségeket. Ki vonhatná ki magát hatásuk alól?

Mégis úgy tűnik, mintha II. János Pál pápánk magyarországi látogatása csak távolról érintene bennünket, külföldi magyarokat. Nem élünk otthon, még ha olykor hazahúz is a szívünk! A nagy magyar történelmi esemény Münchenben és környékén már csak jelentéktelen napihír? Meghallottuk és hamar elfeledtük? Legfeljebb ezentúl büszkén vallhatjuk: megkeresztelkedésünk után ezer esztendővel először járt pápa Magyarországon?

A pápát nem ilyen feltűnési viselkedés vezetett hazánkba. Ha látogatása csak a magyar büszkeség és a pápai dicsőség legyezgetésére szolgált volna, akkor Szentséges Atyánk minden biztonnyal szívesebben otthon marad és bezárkózik elődeihez hasonlóan a Vatikánba és csendben tovább végzi teendőit.

II. János Pál nem ezt tette. Apostoli küldetését teljesítette. Missziós tevékenységével szolgálatot vállalt népünk, nemcsak hazánk, sorsdöntő küzdelmében és történelmének egyik legkritikusabb pillanatában, amikor a Szovjetunióban puccsal kísérelték meg visszaállítani a lebukó totalitáris rendszert: „Kettős cél vezetett, hogy ellátogassak hazátokba” – mondotta a pápa a Ferihegyi repülőtéren miután megcsókolta magyar hazánk földjét. „Részben azért jöttem, hogy megerősítem hitükben testvéreimet, akik az egyházhoz tartoznak. Részben pedig azért, hogy minden magyarnak föltárjam a keresztény világszemléletet, 'az emberi személy megmentése és az emberi társadalom felépítése' érdekében... és felkínáljam nektek a hit mérhetetlen erejét”.

Életünk Krisztus

Péter utóda eljött közénk, hogy gyökereire emlékeztesse a magyar népet, a szentistváni örökségre, a keresztény hitre és értékekre, amelyek nélkül nincs boldogulása. Pellengérre állította az elmúlt fél évszázad folyamán hazánkban meghonosodott materiális gondolkodást: „A reklámok azt a meggyőződést sugallják, hogy 'természetes' az, ha valaki pusztán a szórakozást, az egyéni érvényesülést, az ösztönös vágyak pillanatnyi kielégülését keresi, nem tiszteli a saját testét, és behunyja szemét embertársainak szükségletei előtt. Olyan életstílust reklámoznak, amely nem törődik Istennel, elhanyagolja a nemzeti öntudatot, és veszni hagyja azoknak az értékeknek csodálatos örökségét, amelyeknek világában egyet jelent magyarság és kereszténység s a keresztény Európához való tartozás”.

A magyar nép éltető gyökere a kereszténység. Ezáltal lett európai és nyugati. A jólét megteremtéséhez nem elég a kemény valuta, a nyugati csúcstechnológia beszerzése és a modern társadalmi struktúrák hazai meghonosítása, egy új alkotmány és törvénykönyv, a lázas emberi igyekezet. Annak elengedhetetlen előfeltétele a komoly vallásos élet a társadalom minden szintjén. „Korunkban a bátorság és a merészség kiegészítésre szorul: szükség van tanulékonyásra és engedelmességre is az egyház, az élet tanítója iránt” – hangoztatta a pápa Budapesten a Hősök terén és a vallásos élet gyakorlására buzdított: „De hogy le ne kerüljünk a hűség útjáról, hozzájárul ehhez a mindennapi imádság és a vasárnap megszentelése, a szentségekhez járulás és mindenek előtt a szentmisén való részvétel, amikor az eucharisztikus kenyérral együtt Isten Igéjéből is részesedünk”.

Valamikor európai felzárkózásunk keresztény tanúságtételünk által történt. Újrafelzárkózásunk Európához ma sem történhet másként, csak úgy, ha újra megtanulunk lekiismeretesen és becsületesen dolgozni, tisztességesen élni, újra elfogadjuk az evangéliumot és ennek értékeit. A jóléti Európához ma is a kereszténység által vezet a legbiztosabb út.

Ezért újra meg kell ismernünk a krisztusi örömhírt és részt kell vállalnunk Európa újraevangelizálásában, amely számunkra magyar földön kezdődik ősi keresztény gyökereink felfedezésével.

Robbantsunk határokat

II. János Pál pápa magyarországi látogatása során nemcsak a hit erejével igyekezett támogatni a magyarságot, hanem a határok robbantásával is.

A pápa az emberi értékek, a szeretet és hit szellemi fegyvereivel egész magyarországi útja során szüntelenül robbantotta a határokat: egységre szólította hazánk népét, a különbözően gondolkodó politikai pártokat, vallási felekezeteket, hívőket és hitetleneket, a nemzetet, nemzetiségeket és nemzeti kisebbségeket, „mindazokat, akik lélekben ragaszkodnak Szent István koronájának közös országához”.

Köszöntötte, toleranciára, békére és egységre szólította a szomszédos országok magyarjait és nem magyarjait: a szlovákokat és cseheket, az ukránokat és ruténeket, a románokat, a szerbeket, horvátokat, szlovénokat és az osztrákokat – de meg sem említette a csángókat. Anyanyelvükön szólott hozzájuk magyar földön. Ötvenegy lelkipásztori látogatása során a világ különböző országaiban volt-e rá példa, hogy ennyi sok nyelven szólott és ennyi sok nemzetiséggel találkozott egyetlen államban, mint éppen kis hazánk területén? Erre is felfigyelhetett a világ szomszédainkkal együtt.

Krisztus földi helytartója néhány napig a hit egységébe tömörítette a Kárpát-medence népeit és magyarságát. A határok néhány, még mindig fanatikus rendőrkapója és zsarnoki öre, kénytelen-kelletlen, szabad utat kellett, hogy biztosítson a krisztusi hitre szomjas együttélő népeknek és a magyar nemzet minden fiának. Látott-e valaha Magyarország ekkora határátkelést a szomszédos országokból? A hívők jöttek, sorompókat döntöttek, Szentatyánkkal *határokat robbantottak*, jelezvén, hogy nem lehet szétszakítani azokat, akik együvé tartoznak, hiszen népünk nagy barátja és vendége szerint: „Ma mindnyájatoknak az a feladata, hogy az elnyert szabadságot a szeretet törvényeinek megfelelően használjátok fel a keresztény élet megvalósítására, testvéri kapcsolatban az összes keresztényekkel és az összes nemzetekkel”.

A határárkok fölött építenünk kell „a szeretet, az egység és a béke hídjait”, amelyeknek alapja eleven hitünk.

Fogjunk kezét

Amikor a pápa a Kárpát-medence népeit egységre és békére szólította, egy pillanatig sem feledkezett meg arról, hogy ez a sajátos régió teljes egészében Európa tartozéka és a benne élő

népeknek újra fel kell zárkózniuk az európai népek nagy családjához. Ebben már igazán segíthetnek nekik a kitelepült magyarok és svábok. Ezen a téren a pápa különösen számít a kitelepült magyarországi svábokra és németországi magyarokra. Pécsen hangsúlyozta: „Kedves Testvérek, akik a Német Szövetségi Köztársaságból jöttetek! Szeretettel köszöntelek benneteket, akik azért jöttetek át ide Pécsre, ebbe az ősi magyar és német hagyományú városba, hogy Péter utódjával találkozzatok. Újból arra szólítalak fel titeket, hogy a híd szerepét töltsétek be Közép- és Kelet-Európa népe között. Mindnyájan tudatában vagyunk annak, mennyire szükséges Európa lelki megújulása. Ragadjuk meg azt a lehetőséget, amelyet az ezekben az országokban bekövetkezett változások nyújtottak! Egy határok nélküli Európa legyen a kezdete annak, hogy újra felfedezzük azokat az értékeket, amelyek az emberi méltóságban és szabadságban való élethez szükségesek.

Ebben a keresztény hagyományokban gazdag városban szívből köszöntelek titeket, magyar testvérek, akik külföldön éltek, és szabaddá lett hazátokban találkoztok Szent Péter utódjával, és imádságban egyesültek magyar honfitársaitokkal. Köszönöm, hogy hűek maradtatok hazátok lelki és szellemi örökségéhez. Őrizzétek meg hiteteket! Isten áldása kísérje mindnyájatokat”. A pápa itt nemcsak hazánk keleti határait *robbantgatta*, hanem a nyugatiakat is. Látogatása során főleg a „végeken” járt. Miért? Nem véletlenül. Céltudatosan.

Müncheni magyar egyházi közösségünk különösen is tudatában van annak, hogy a menekültek és kitelepültek sorsa sok tekintetben összefonódott. Sokan magyar és német gyökerekkel rendelkeznek. Mások hitvestársaik révén kerültek szorosabb kapcsolatba a két nemzettel. Ki vetheti szemükre, ha két nemzet fiai? Ők igazi hídverők. Egyházi közösségünkben azon fáradoznak, hogy egyengessék az egység, a szeretet és béke útjait idehaza és otthon, Kelet és Nyugat között.

A pápa lelkipásztori látogatása Magyarországon kiemelkedő történelmi esemény és ennek mi is részesei vagyunk, ha magunkévá tesszük az evangélium és azon értékek csodálatos örökségét, „amelynek világában egyet jelent magyarság és kereszténység s a keresztény Európához való tartozás” (II. János Pál).

(1991. szeptember 25.)

Kiáltó szó a magyar pusztában

II. János Pál pápánk saját bevallása szerint idén nyáron mindenekelőtt azért látogatott Magyarországra, hogy nemzeti újjászületésünk e nehéz korszakában megerősítse Krisztusba vetett hitünket és keresztény elkötelezettségünket a világban.

Magyarországi útja során minden alkalmat megragadott arra, hogy népünkkel megismertesse a krisztusi evangéliumot. Beszélt a hit gyógyító erejéről, a krisztusi szellem felbecsülhetetlen és nélkülözhetetlen értékeiről a társadalomban, a családban és az egyéni életben.

Szentatyánk üzenetét a magyar nép lelkesen fogadta. Politikai, filozófiai és vallási hovatarozástól függetlenül a legtöbben felismerték abban azokat a nélkülözhetetlen keresztény szellemi értékeket, amelyek mindig csak javunkat szolgálják.

Müncheni magyar egyházi közösségünkben az elmúlt hónapok során előadásokból, videovetítésekkel és a heti ÉRTESÍTŐnkkel rendszeresen ismerkedhettünk Szentatyánk történelmi jelentőségű lelkipásztori látogatásával Magyarországon és magyar néphez szóló üzenetében hozzánk is intézett szózatával. Tanításából itt csak néhány vallásos életre szóló gyakorlati utalást ragadhatunk ki. Ezek képesek elmélyíteni és gyümölcsözővé tenni adventi várakozásunk és karácsonyi előkészületünk szent idejét.

Valamikor Keresztelő János bejárta a Jordán egész környékét. A nép kitódult hozzá és hallgatta tanítását. Hozzá hasonlóan Szentatyánk a magyar pusztán járva megmondta, mitévők legyünk (vö. Lk 3, 3–14).

A magyar fiataloknak különösen figyelmébe ajánlotta a szentségek vételét és az imádkozást: „Az egyház hagyományai, a szentségek vétele és a rendszeres imaélet nem csupán teljesítendő köteleességek és előírt szertartások, hanem elsősorban a kegyelem kiapadhatatlan forrásai, amelyek az ifjúságot táplálják, és apostoli buzgósággal és örömmel töltik el”.

„Hogyan is tudnánk pillanatnyi, kicsinyes, önző érdekeinken túlemelkedve igazi javunkat és a közjót felismerni, ha nem imádjuk Istent” – fordult Őszentsége a magyar nemzethez. Vallásos életünkkel nem hiányozhat a vasárnap megszentelése: a szentmisén „felismerjük, mi az Isten akarata, mi a helyes, mi a kedves előtte és mi a tökéletes” (Róm 12, 2).

Nem feledkezhetünk meg a Szűzanya tiszteletéről sem. Mária a keresztények nővére és eszményképe. „Még hatékonyabbá vált Mária dicsérete akkor, amikor a zarándokok életüket is Máriához emelték. A társadalom Isten szolgálatát választotta, és következetes hittel járt a Szűz nyomában, tiszteletben tartotta Isten akarata a vasárnap megszentelésében és a fölbonthatatlan házasság kérdésében, a gyermekáldást pedig úgy tekintette, mint az Úr ajándékát. A Szűzanya tisztelete tehát, ugyanúgy, mint a keresztény hit megtartása, nem csupán valamiféle hagyomány érzelmi része volt; olyan szilárd tájékozódást adott, amely mindennek középpontjába Istent, az örök üdvösség forrását helyezte, az egyházzal való állandó és hűségű közösségben”. Figyelmünkbe ajánlotta az Úrangyalát és a rózsafüzért.

A keresztény családokat figyelmeztette a pápa, hogy ne hanyagolják el keresztény kötelezettségeiket és több időt szenteljenek Istennek az egyéni és liturgikus imában: „fontos ugyan, hogy részt vegyetek a különböző világi teendőkben, de még sokkal fontosabb, hogy lélekben növekedjék kapcsolatotok Krisztussal, azáltal, hogy hallgattok az ő szavára és megtartjátok törvényét”. Igazi szeretetre buzdította őket és gyermek vállalására: „A férfi és a nő Krisztus akarata szerint önmagát kölcsönösen és mindhalálig elkötelezi. A testi odaadás hazugság volna, ha nem annak a teljes, személyes odaadásnak volna a jele és gyümölcse, amelyben az egész személyiség a maga mulandó valóságában is jelen van: ha ugyanis az ember megtartana magából valamit – még ha csak a lehetőséget is, hogy később másképp határoz – már nem adná teljes önmagát... Még az állam sem szakíthatja el a szeretet kötelékét... A házastársak kölcsönös szeretetéből gyermekek élete fakad, házastársi egységük maradandó

jeleként, atyaságuk és anyaságuk sajátos összefonódásában... 'Az abortusz' nem a szeretet élő titkának halála-e?"

A Szentatya szólott az idősekhez, betegekhez és szenvedőkhöz. Izajás szavaival vigasztalta őket: „Drága vagy szememben, mert becses vagy nekem és szeretlek” (Iz 43, 4). A szenvedés sajátos hivatás és feladat. Általa veszünk részt Krisztus szenvedésében és hasonlunk hozzá: „A beteg, aki elfogadja Isten akaratát és megpróbálja teljesíteni, értékesebb annál az egészségesnél, aki a világ csodálatától és irigykedésétől kísértve csak a saját sikerét hajszolja”.

A nemzetek közötti megbékélés feladatát többször is lelkünkre kötötte II. János Pál. A németországi magyarokat és kitelepült svábokat felszólította, hogy „a híd szerepét töltsék be Közép- és Kelet-Európa népe között” és maradjanak hűek a hazánkból hozott lelki és szellemi örökséghez.

Nekünk, itt Münchenben ez idő tájt különösen nagyfokú toleranciáról kell tanúságot tennünk. Keresnünk kell a kapcsolatot más népek fiaival, Krisztus Urunk tanításának szellemében, még azokkal is, akik nem szeretnek bennünket.

Őszinte, nyílt és különös szeretettel fogadjuk nemzetünk fiait bármely országból is jöttek közénk vagy üldözte el őket a sors. Az egyéni – turista és kereskedelmi – utazásokat a közelmúltban felváltotta a kivándorlók és kitelepülők, a vendégmunkások és szerencsét próbáló magyarok, a fiatalok, egyetemisták és tanulók, az üzletemberek, hivatalos magyar képviselők, kulturális szakemberek és kutatók, különféle csoportok és együttesek rövidebb-hosszabb vagy éppen végleges tartózkodása körünkben. Közösségünk minden tagjának nyílt, őszinte és segítőkész szeretettel kell közelednie a körünkben tartózkodó magyar vendégmunkásokhoz, tanulókhöz és vajdasági magyarokhoz. Keresnünk kell egyénileg és közösségileg a kapcsolatot velük. Missziónk háza és templomunk közös otthonunk, minden Münchenben és környékén tartózkodó magyaré. Kérem, érezzük mindannyian, mindenféle különbségtétel nélkül, valóban közös otthonunknak. A régiek ne vonuljanak gettóba, az újak se idegenkedjenek tőlünk! Tartsunk össze és segítsük egymást, ahol és ahogyan csak lehet.

Karácsony Jézus Krisztus születésének ünnepe. Urunk születésével üdvözítő Istenünk jósága jelent meg a földön, Isten országa, amelynek építésében mindannyian részt vállaltunk. Isten és embertársaink iránti szeretetünk által Isten ügyét szolgáljuk, de ugyanakkor önmagunk javán, örömen, evilági és örök boldogságán is fáradozunk.

Járjunk Isten útján és akkor mindannyian meglátjuk az Ő üdvösségét (vö. Lk 3, 6)!

(1991. december 12.)

Kell-e gyónni?

Valamikor a hit és keresztség által barátságot kötöttünk Istennel és arra vállalkoztunk, hogy az egyház közösségében szoros kapcsolatban fogunk élni Jézus Krisztussal, az ő életstílusát követve.

Emberi gyarlóságaink miatt egy idő után mégis elhanyagoltuk a keresztségben vállalt kötelezettségeinket. A bűnök következtében nem egyszer hűtlenné váltunk Istennek tett ígéreteinkhez és tőle kapott kereszteni küldetésünkhöz. Jézus egykori felhívása ezért mindig időszerű: „Beteljesedett az idő, és már közel van az Isten Országá. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban” (Mk 1, 15).

E felhívást a keresztyének mindig komolyan vették és évente többször időt szenteltek a bűnbánatra. Rendszeresen bűnbánati időket tartottak. Ilyenkor kerülték a mulatságot, a nagyvilági és zajos életet. Igyekeztek lelki összeszedettségben és nyugodtabban élni, meg többet imádkozni. A lemondás szellemében éltek és többet törődtek egymással. Felidéztek keresztségi ígéreteiket és visszaemlékeztek küldetésükre. Szívesen támogatták egymást és fokozottabban gyakorolták a felebaráti szeretetet. Így barátságuk újra elmélyült Istennel és embertársaikkal.

Jézus Krisztus Isten végtelen irgalmát és emberszerető jóságát hirdette, majd a kiengesztelődés szolgálatát az egyházra bízta. Az egyház gyarlóságainak és bűneinek tudatában a kiengesztelődés jele és eszköze: hirdeti az ígét, engesztel, könyörög és feloldoz.

Bűnbánati istentiszteletekre gyűjti össze az isteni megbékélést kereső embereket. Velük együtt közösen esdekel Isten irgalmáért és Jézus Krisztus nevében kéri a kiengesztelődést Istennel és emberrel. A bűnbánati istentiszteleteken nem részesülünk szentségi feloldozásban és azokat a bűnbánat (gyónás) szentségével sem téveszthetjük össze. Mégis nagyon üdvös. A bűnbánati istentiszteleteken sok bűnünk bocsánatot nyer, ha igazán megtérünk és Isten iránti szeretetből őszintén megbánjuk azokat. A súlyos bűnöket ellenben még ezek után is meg kell gyónnunk.

A bűnbánat szentsége Isten adománya, amelyet az Úr emberszerető jóságában alapított a keresztség után elkövetett bűnök megbocsátására és rábízta az egyházra. A gyónás a bűnbánó ember személyes találkozása a megbocsátó Istennel a bűnvallomás által. Benne a tékozló fiú hazatérése és atyjától kapott békecsókja jut kifejezésre. Bűneink tényleges megvallása komoly lelkiismeretvizsgálatot kíván. Ez hozzájárul hitünk növekedéséhez. Ilyenkor felülvizsgáljuk életfelfogásunkat és erkölcsi magatartásunkat. Kiderül téves beállítottságunk. A személyes bűnvallomás újra utat nyit Isten szeretetéhez, segít a bűntől való elfordulásban és a lelki beszélgetésben.

A pap mint a bűnbánat szentségének kiszolgáltatója „Jézus Krisztus személyében” jár el. Hitünk arról biztosít, hogy a bűnbánó ember a feloldozás szavai által Isten hatalmával és irgalmával találkozott és elnyerte bűnei bocsánatát. Így barátságba került Istennel és kiengesztelődött az egyház közösségével, amelyet bűneivel megsértett.

A gyakori gyónás által erősödik bennünk a hit, hogy nemcsak a súlyos bűnök, de a mindennapi bűnök is megsértik Istent és egyházát, Krisztus titokzatos testét. A gyónásban kapott kegyelem mindig gyógyír, olyan erő, amellyel még a bűnök gyökere is kiirtható.

Mikor gyónjunk? Az egyházi év nagy ünnepei (különösen karácsony, húsvét, pünkösd), a bűnbánati idők (advent és nagyböjt), ismétlődő napok (Jézus Szíve péntek) vagy a különleges szertartások (keresztség, elsőáldozás, bérálás, esküvő, temetés) kiváló alkalmul szolgálnak gyónásra. Ugyancsak ajánlatos gyónnunk az életünk nagy eseményeivel kapcsolatban (bizonyítványosztáskor, házassági évfordulókon, szolgálatba lépéskor) vagy mély élmények idején (hitbeli küzdelem, lelkigyakorlat, betegség, megfelelő hangulat).

Aki súlyos bűnével elfordult Istentől, annak minél hamarabb meg kell térnie és a gyónásban kell kiengesztelődnie Istennel, még mielőtt szentáldozáshoz járulna. A szentgyónást időről-időre még azoknak is ajánlatos elvégezniük, akik nem vádolják magukat súlyos bűnnel.

A bűnbánat különféle formái hozzásegítenek az önkény, az önzés, a szenvedélyek, a hűtlenség vagy az elkeseredés kísértésének legyőzéséhez, és hitünk megerősödéséhez, Jézus Krisztussal való szoros barátságunk elmélyítéséhez, amelyre hitünk és keresztségünk által vállalkoztunk. A szentgyónásban a megbocsátó és irgalmas Isten hozzánk is úgy szól, mint egykor Izajáshoz: „Elsöpröm gonoszságaidat, mint a felhőt, és vétkeidet, mint a ködöt. Térj vissza hozzám: megváltottalak” (Iz 44, 22).

(1992. április 1.)

Válás egyházi módra?

Nemrégiben a bulvár sajtó feltűnő módon megszellőztette a hírt: a Vatikán érvénytelennek és semmisnek nyilvánította Caroline monacói hercegnő első házasságát Philippe Junot francia kereskedelmi ügynökkel. Az ügy hatalmas port kavart világszerte és a házasság felbonthatatlanságának egyházi törvényére terelte a figyelmet. Sokan részrehajlással vádolták az egyházat. Mások úgy gondolták, hogy ma már az egyház sem tekinti minden körülmények között felbonthatatlannak a szentségi házasságot és engedve a kor divatjának, „megtűri”, megengedi a válást. Mit szól mindezekhez az egyház?

I. Ahol még a pápa sem segíthet

Napjainkban sokan megütköznek és megbotránkoznak az egyház bibliára alapozott és szigorú törvényén: „A megkötött és elhált házasságot semmiféle emberi hatalom és semmiféle ok nem bontja fel, kivéve a halált” (Az Egyházi törvénykönyv, 1141. kán.). Ez Szentírás, katolikus törvényekre jellemző, kemény, félreérthetetlen, világos és ellentmondást nem tűrő parancs, amelyen senki sem változtathat, még a pápa sem. Vagy mégis?

A törvényben szembeötlő, hogy az egyházi házasság abszolút felbonthatatlanságához három elengedhetetlen előfeltétel szükséges:

1. A házasságot érvényesen kell megkötni. Létrejöttéhez semmiféle kétség sem szabad, hogy férjen. Az annak rendje-módja szerint kell, hogy megtörténjen.

2. A házasságot „el kell hálni”, mert az csak így lesz valóban felbonthatatlan, ami azt jelenti, hogy a házasság (pápai intézkedéssel) felbontható, ha a házastársak azt még nem hálták el, vagyis nem „aludtak” és nem „éltek együtt”, a házasságban nem léptek egymással nemi kapcsolatba.

3. Ez a házasság keresztények között kell, hogy létrejöjjön. Így lesz érvényes, szentségi házasság, amelynek felbonthatatlansága éppen ebből a szentségi jellegből származik. Hit és teológia nélkül ez már érthetetlen, és ezért ezt sokan nem képesek felfogni.

Próbáljuk meg itt röviden mégis felvázolni a szentségi házasság lényegét. A szentségek által az egyházban Jézus ereje működik tovább, az az isteni erő, amely annak idején átalakította és megújította az Őt körülvevő világot. A szentségi házasság révén a házastársak éppen ebben az isteni erőben, segítségben, kegyelemben részesülnek. Istentől erőt és támogatást kapnak egymás kölcsönös gazdagításához, a személyes kiteljesüléshez, a gyermekneveléshez, az élet gondjainak elviseléséhez. Életüket általa „bekötik” a természetfeletti örök élet vérkeringésébe és ezáltal az végtelen, örök távlatokat nyer.

Ez a három követelmény azt mutatja, hogy a házasság felbonthatatlanságának igen magas a mércéje. Ha az említett előfeltételek közül bármelyik hiányzik, már azt mondjuk, hogy a házasság nem jött létre. Ilyenkor segítségünkre siet az egyház és kijelenti: Az említett feltételek hiányosságának esetén minden kereszténynek jogában áll felülvizsgáltatni és, ha ezt kívánja, semmissé nyilváníttatni egyházi házasságát. Erre való az egyházi házasságjog.

II. Szeretet helyett jog?

Sokan gyanakodva vagy éppen bosszankodva veszik tudomásul „Az egyházi törvénykönyv” létezését, az egyház jogi előírásait vagy kódexét. Ők előszeretettel állítják egymással szembe „Krisztus szeretetközösségét” a „jogok és törvények egyházi intézményével” és élesen különbséget tesznek „az egyház mint szeretetközösség” és „az egyház mint jogi intézmény” között.

Nem egyszer még a buzgó híveknek is joggal kiszalad a száján: Miféle egyház az, amely csak vaskos törvénykönyvekkel képes rendet tartani saját berkeiben? Csak egyedül az egyházi házasságjogot szántáz paragrafus – a bennfentesek szóhasználata szerint – kánon szabályozza! Vajon mi tartja össze az egyházat? A kényszerítő törvények? Vajon az egyház életét nem inkább a szeretet, a hűség és a hitbeli meggyőződés kell, hogy irányítsa? Az egyháznak vajon nem sokkal inkább a belső és szabadabb döntéseket kell szorgalmaznia? Mi fontosabb, értékesebb az egyházban: a belső hozzáállás vagy a holt betűk és parancsok precíz és könyörtelen megtartása?

Ezeket a kérdéseket a keresztyények is felteszik, de ugyanakkor azt is tudják, hogy az egyház még nem az Isten Országá. Az egyház gyarló, esendő emberekből álló földi közösség, amelyben világos szabályok szükségesek a jogrend kialakításának érdekében. E tekintetben az egyház sokat tanult a régi rómaiaktól, hiszen egykori jogrendszerük valamikor képes volt összetartani egy egész világbirodalmat.

A törvényeknek mindig az igazságot kell szolgálni. Az igazság békét terem, a béke meg harmóniát és rendet. Emlékezzünk csak vissza a kelet-európai zsarnoki rendszerekre! Hiányzott belőlük az igazi jog, a törvény. Önkény és törvénytelenység uralkodott bennük és ez szolgásra kárhóztatta az embereket. Szent Ágoston szerint a jog nélküli állam rablóbandához hasonlít. A tapasztalat azt mutatja, hogy a megkötöttségek és jogrend nélküli vallásos mozgalmakban csakhamar elburjánzik az emberi örület.

Minden törvénynek az ember javát kell szolgálnia. Mennyivel inkább az egyházi törvénynek! Az embernek joga van arra, hogy igazságosan bánjanak vele. A keresztyényeknek is! Ha már most a házasság felbonthatatlansága a biblia alapján, mégoly szigorú és kegyetlen törvénynek is tűnik, az mégis csak javunkat szolgálja.

Ha Krisztina és Krisztián nem szabad elhatározásból, hanem a szülők „unszolására” vagy más „kényszerítő körülmények” miatt kötötte meg házasságát, akkor az egyház jogtörvényeivel segítségükre siet és ha akarják, felülvizsgálja különös módon kötött házasságukat. Ha egy házasságszedelő lépre csalt és úgymond boldogtalan házasságba kényszerített egy jóhiszemű, ifjúsága végéhez közeledő, hiszékeny és jámbor leánykát, és őt, mindezek tetejében, még a házasság felbonthatatlanságával is „zsarolja”, csakhogy vagyonát tovább élvezhesse, akkor itt a legfőbb ideje annak, hogy az egyház jogtörvényeivel a „becsapott” lány segítségére siessen.

Az egyházi jog és ezen belül az egyházi házasságjog szükséges és az mindannyiunk javát szolgálja.

III. Válás vagy érvénytelen szentségi házasság?

A válás korunk divatos betegsége, amelyet szüntelenül gyógyíthatunk kell. A polgári hatóságok a válásba került házásokon általában úgy igyekeznek segíteni, hogy sok házasságot törvényesen felbontanak. A polgári válásnak tulajdonképpen mindig előfeltétele a már korábban megkötött és valóban kezdettől fogva érvényes házasság. Megfelelő okok esetén az állami hatóságok ezt a korábban megkötött érvényes házasságot bontják fel. Ezáltal jön létre a válás. A törvényszéki válás előfeltétele mindig az érvényes házasság és valamilyen – ennek megkötése után jelentkező – súlyos válóok. Ilyen ok lehet például a hűtlenség, a házasságtörés, a tönkrement családi élet.

Nem így áll a dolog az egyházban. A házasságkötés után előállt okok a házasság érvénytelenségének egyházi kinyilvánításánál semmiféle szerepet sem játszanak. Ezen a téren teljesen elüt egymástól az egyházi és polgári szóhasználat és jogrend. Az egyházban nem beszélünk polgárjogi értelemben vett válásról, csupán a házasság kezdettől fogva való érvénytelenségének bírói kinyilvánításáról. Ez nem válás, hanem, jogi nyelven, házassági semmisségi eljárás. Ennek során az egyházat nem a házasság megkötése után fellépő és már

említett válókok érdeklik, hanem egyes-egyedül csak ez a kérdés: vajon egyáltalán létre jött-e a szentségi házasság vagy már kezdettől fogva érvénytelen és semmis volt?

IV. Mikor érvénytelen az egyházi házasság?

Mielőtt megválaszoljuk a kérdést, hogy mely okok miatt érvénytelen – kezdettől fogva – a szentségi házasság, tisztázzuk az érvénytelenség fogalmát: érvénytelennek akkor mondjuk a házasságot, ha az érvényesség látszata fennáll, de valamilyen okból ez a látszat nem felel meg a valóságnak (Erdő Péter: Egyházjog). Lássunk néhány ilyen okot:

Érvénytelenítő ok áll fenn azon házások között, akik esküvőjük idején valamilyen okból egyáltalán nem akartak egymással házasságot kötni (kényszer, félelem, a belső akarati beleegyezés hiánya). Az egyházjog ezen a téren is különbözik a polgári jogtól, amely szerint a külsőséges akarati beleegyezés révén is létrejön a házasság (a szerződést aláírták és kész!). Az egyházjog nem elégszik meg valamilyen külsőséges beleegyezés kinyilvánításával, hanem valóságos belső akarati beleegyezést követel a szentségi házassághoz. Ha ez hiányzik, a házasság a látszat ellenére sem jött létre.

Napjainkban a fiatalok gyakran korán ismerkednek össze, lesznek szerelmesek és kezdenek nemi életet egymással. Ha *jön* a gyerek, általában összeházasodnak. A szülők sem ellenzik a dolgot. Így volt rendelve és csak meglesznek egymással – mondogatják. Az ilyen házasságok legtöbbször mégsem úgy sikerülnek, ahogyan remélték. A fiatalok által korán elkezdett szexuális élet és ennek örömei nem segítették elő közöttük a kölcsönös megismerést és személyes kapcsolatuk megérlelődését. Ezért sokszor csak addig maradnak együtt, amíg a kielégülésre törekvő szexuális vonzalmak és gyönyörök lebilincselik és egymáshoz kötik őket. A szerelem szunnyadozásával és a nemi élet jelentőségének csökkenésével azonban hamarosan rájönnek arra, hogy tulajdonképpen nincs is mit mondaniuk egymásnak. Valójában nem is volt soha lényeges mondanivalójuk egymás számára, csak ezt korábban, vakká tevő szerelmük idején, még nem vették észre.

Érvénytelenítő ok a személyes képtelenség a házasságra. Ez többet jelent valamiféle biológiai gyengeségnél, illetve nemi zavarnál a szexuális élet terén (impotencia, frigiditás, homoszexualitás). Hozzá tartozik minden olyan emberi magatartás hiánya, amely az emberhez méltó házassághoz szükséges: képtelenség a házasság lényegi kötelezettségeinek és a közös terheknek a vállalására. „Maga a képtelenség ebben az esetben nem az értelmet, nem is annyira az akaratot, az ítélőképességet érinti, hanem inkább azt jelenti, hogy valaki pszichés okból eleve nem képes teljesíteni, amit a házasságkötéskor vállal. A római Rota ítéleteiben ennek a képtelenségnek a következő típusai szoktak előfordulni:

1. Képtelenség a gyermekkel kapcsolatos lényegi kötelezettségek teljesítésére.
2. Képtelenség a hűség megtartására, például homoszexualitás vagy nimfomania miatt.
3. Képtelenség a felbonthatatlanság megtartására.

4. Képtelenség a felek javát szolgáló teljes életközösségre. Ide tartozik például ha valaki pszichés okból képtelen arra, hogy maga és házastársa szexuális javát a normális nemi élet keretei közt valósítsa meg, vagy arra, hogy létrehozza azt a szexualitáson túlmenő emberi kiteljesedést, amit az egész élet közössége jelent. Az egész élet ilyen közösségére és így a házasságra képtelennek minősülnek például egyes hisztérikus, antiszociális, amorális személyiségek (uo.).

Ezen a téren nagy segítségére szolgál az egyházjognak a modern pszichológia. Sok olyan komolyan veendő megbetegedést ismer, amely első látásra egyáltalán nem annak tűnik, de mégis képtelenné tesz a házasságra. A társadalmi-jogi követelmények mellett a szentségi házasság létrejöttéhez emberi-személyi adottságok is szükségesek. Ma ezeket az egyházi házasságperekben inkább figyelembe veszik, mint korábban.

Érvénytelenítő ok a gyermek kizárása. A szentségi házasság lényegéhez tartozik a gyermek vállalása és nevelése. Aki tehát eleve kizárja a házasságból a gyermeket, érvénytelenül köt házasságot. Többen már a házasságkötéskor azt hangoztatják, hogy bizonytalan időket élünk és felelőtlenség gyermeket hozni a világra. Ezért nem is akarnak gyereket. Aki ezzel a szándékkal köt házasságot, annak az egyházi jog szerint érvénytelen a házassága.

Érvénytelenítő ok a házastársi hűségnek és a házasság felbonthatatlanságának kizárása, mert ezek is a házasság lényegi tulajdonságai közé tartoznak.

Nem mindenki számára magától értetődő, hogy az oltár előtt megkötött házasság felbonthatatlan. Többen már templomi esküvőjük előtt és eleve így beszélgetnek egymással: ha majd megértjük egymást, akkor örvendeni fogunk, ha nem, hát elválunk közös megegyezéssel, békében. Ilyen gondolkodással viszont sohasem kötnek szentségi házasságot.

Érvénytelenítő ok a megtévesztés. „Ha valaki tudja, hogy nem lehet gyermeke, de az esküvő érdekében partnerének mégis azt hazudja, hogy lehet, vagy megtévesztő magatartással, például a közös gyermekekkel kapcsolatos tervezéssel téves elképzelést kelt benne, a házasság érvénytelen” (uo.).

A házasság érvénytelen lehet még nagyon sok más okból, köztük a házasságkötés formájának hiányosságai miatt is (formahiány). Ezekről még rengeteget olvashatunk az egyházi törvénykönyvben. De ez a rövid bepillantás is hozzásegíthet bennünket a házasság érvénytelenségére vonatkozó egyházi eljárások és döntések könnyebb megértéséhez.

V. Mi az eljárás?

1. Hol érdeklődjek?

Aki saját házassága egyházi érvénytelenítéséről szeretne tájékozódni, az elsősorban a püspöki székhelyeken felállított egyházmegyei bírósághoz fordulhat. Címe minden plébánián megkapható. A plébánosok szívesen megteremtik a kapcsolatot az egyházmegyei bírósággal, de mindenki bátran fordulhat közvetlenül is az egyházi bíróságokon dolgozó lelkipásztori szakemberekhez. Ők legtöbbször jól képzett és igazán megértő papok, de Németországban lehetnek világiak is. Feladatukat mindannyian lelkipásztori szolgálatként fogják fel. Lelkipásztori szellemben beszélgetnek el mindazokkal, akik tudni szeretnék, hogy saját esetükben pert indíthatnak-e házasságuk érvénytelenítésére. Ezeket a segítőkész személyeket az egyházi bíróságokon hivatalosan bírósági helynöknek (officiális) vagy helyettes bírósági helynöknek (viceofficiális) nevezzük.

2. Hol és hogyan kell elkezdni?

Ha valaki már kikérte az egyházmegyei bíróság véleményét és ott az első megbeszélés után azt tanácsolták neki, hogy pert indítson, akkor azt megteheti saját házassága megkötésének helyén, vagy hitvestársa lakóhelyén, illetve pótlakóhelyén. Ez talán szokatlan, de az egyház az igazságosságra törekszik és mindenképpen el akarja kerülni a részrehajlás veszélyét. Különleges esetekben ki-ki saját lakóhelyén is beindíthatja a peres eljárást, főleg akkor, ha a legtöbb bizonyíték itt található.

Az egyházmegyei bíróságok szívesen segítenek a vádirat (kereset) megszerkesztésében. Ennek tartalmaznia kell a másik fél (a hitvestárs) személyi adatait, jelenlegi lakhelyét, a polgári és egyházi házasságkötés idejét és helyét. A vádiratban – mindenekelőtt – meg kell okolni azt az állítást, miszerint a felperes (a vádló) egyházi házassága érvénytelen, és az iratban meg kell nevezni legalább két szavahihető tanút, aki az érvénytelenség okát, illetve okait meggyőzően igazolni tudja.

3. Mire számíthatok?

Számíthat-e valaki teljes diszkrécióra és emberséges eljárásra? Vagy talán valamikor még a vallásos újságok is megszégyesítik ezeket a „szennyek”?

Az egyházi pervitel évszázados tapasztalatokkal, tapintattal és bölcsességgel rendelkezik. Mindig az emberi jogok védelmét szolgálja. Ennek érdekében meg kell hallgatnia a másik felet is. Írásos formában rögzítenie kell az egész eljárást minden részletében. Ilyenkor semmi sem kerülhet le a *szőnyegről*. Ugyanakkor mindez a nyilvánosság kizárásával történik a legnagyobb titoktartás kötelezettsége mellett. A fennálló házasság „jogelőnyt” élvez, azaz érvényesnek tekintendő mindaddig, amíg annak ellenkezője nincs tényként bebizonyítva.

Mindkét félnek jogában áll helyettest és ügyvédet fogadni. Fontos tudnivaló, hogy minden peres eljárásban kötelékvédő is közreműködik. Neki amolyan „egyházi államügyész” módjára az a feladata, hogy minden törvényes eszközzel megvédje a fennálló házassági köteléket. Mindent megragadva védenie kell a kétségbe vont házasság érvényességét.

4. Vajon ott kell-e ülni a bírósági tárgyalásokon?

Nem. A per nagy része írásban folyik. A vádirat beérkezése után a bírósági helynök a per lefolytatására háromtagú ügynevezett társasbíróságot hoz létre, amely a feleket és tanúkat, egymástól elkülönítve és szóban kihallgatja. Ekkor természetesen személyesen kell megjelenniük.

Elegendő bizonyíték összegyűjtése után a felek betekinhetnek az ügyiratokba és ezekkel kapcsolatosan megvan a lehetőségük, hogy állást foglaljanak. A kötelékvédő ekkor ugyancsak állást foglal az ügyben, amely ezután rövidesen a bírók elé kerül. Ők közösen megbeszélik az ügyet és meghozzák első fokú bírói döntésüket, amelybe a felek újra betekinhetnek.

Korai öröme azonban még akkor sincs ok, ha a vádló javára dőlt el az ügy. A házasság szentségéről van szó és ezért az egyház biztosra akar menni! Az ügy még pozitív döntés esetén is másodfokú bíróság elé kerül. Negatív döntés esetén oda lehet fellebbezni. A felsőbb bíróság aztán megerősíti vagy elveti az első fokon meghozott döntést.

A házasság csak azután tekinthető semmisnek, érvénytelennek, ha mindkét bíróság döntése a vádlott javára dőlt el. Ezután a szabad állapotúvá vált felek újra egyházi házasságot köthetnek. Ha az említett két törvényszék egymással ellentétes döntést hozott, akkor a pert harmadfokon újra lehet tárgyalni. Ez a Rota Romana, a Szentszék rendes fellebbviteli bírósága. Mégsem kell megijedni, mert az első fokú bíróság, akár takarékosági okok miatt is, segítségre siet és országhatáron belül is megnevezhet egy harmadfokú bíróságot. Ha az ügy itt sem jár sikerrel, még mindig fennáll a lehetősége annak, hogy valaki a katolikus egyház legfelsőbb bíróságához, az Apostoli Signaturához forduljon. Egyébként kezdettől fogva fennáll a lehetősége annak, hogy valaki közvetlenül a Rota Romana-hoz forduljon ügyével. Ez nemcsak a koronás fő, grófok és hercegek privilégiuma, amint ezt az újságok rosszmájúan állították Caroline, a monacói hercegnő esetével kapcsolatban.

5. Meddig tart?

A lelkiismeretes munka, a kivizsgálás, a tanúk meghallgatása miatt az első fokú döntés meghozataláig legjobb esetben is legalább két évig tartó eljárással kell számolnia annak, aki házassága érvénytelenségének kimondását kérte.

VI. Gazdagok kiváltsága?

1. Mennyibe kerül?

Ez idő szerint Németországban az egyházi házasságok érvénytelenítési perének költsége mindössze 100 DM, amelyet rendszerint a vádló fedez. A másodfokú tárgyalás dekrétuma 35 DM. A harmadfokú tárgyalásért még 70 DM-et kell letenni. A különleges szakértői

vélemények, illetve a tanúk (útiköltség, munkakiesés) költségei ezekben az egyébként jelképes hozzájárulásokban természetesen nincsenek benne. Sőt, az egyház még nagyvonalúbb, ha valaki szűkös anyagi körülményei miatt még ezt a kis díjat sem képes megfizetni: teljesen elengedi a hozzájárulási költségeket.

Az egyházat mégis sok rosszindulatú híresztelés és hamis vád éri: magas perköltségeket követel, csak a kiváltságos gazdagok házasságát érvényteleníti és a szegényeken nem segít, mert rajtuk nem kereshet! Láttuk: ezek kitalált mesék. Ellenséges emberek művei! Az egyház lejáratását célozzák.

2. Kiváltság?

1991-ben Németországban első fokon 796 új házassági semmisségi pert indítottak be, másodfokon 660-at és harmadfokon 38-at, összesen 1494-et. 1991. december 31-én első fokon folyamatban volt 1420, másodfokon 333 és harmadfokon 23. Az egyházi házasságok érvénytelenítését szolgáló kérvények 60-70 %-a pozitív elbírálást nyer (vö., Peter Bucher, Klarstellungen 2/92, Bergmoser & Höller Verlag GmbH, Aachen). A házasság érvénytelenítése az egyházban nem csak a monacói hercegnő és a koronás fők kiváltsága, ahogyan ezt az utóbbi időben az egyházat támadó lapok nemegyszer szívesen terjesztették. A házassági semmisségi eljárást az egyházban bárki igénybe veheti, szegény és gazdag, nem csak a katolikusok és a keresztények, de még a meg nem kereszteltek is, például ha arról van szó, hogy egy katolikussal érvényes házasságot köthessenek. Az egyházat erre kötelezi az ember személyi méltóságának tisztelete. Minden igyekezetével azon fáradozik, hogy az érvénytelen házasságok problémái a felek számára kedvezően megoldódjanak és rendeződjenek.

(1993. március 25.)

Reizer Pál püspök Münchenben

Reizer Pál szatmári püspök 1993. február közepén Rómában részt vett a világ püspökeinek lelkeségi konferenciáján. Hazatérőben Münchenben és Stuttgartban útját megszakítva ellátogatott a magyar egyházi közösségekbe. Az ünnepi szentmisék utáni fogadásokon elbeszélgetett a magyar hívekkel, válaszolt kérdéseikre és találkozott az egyházmegyéjéből elszármazott hívekkel. Németországban és Svájcban lelkészkedő tizenkét papjával kétnapos eszmecsere-t folytatott a Steyler nővérek Szent Teréz lelkigyakorlatos otthonában Eriskirch-Moos-ban, a Bodeni-tó partján.

Münchenben gazdag program várta: az Egyháztanács, ministránszülők és lektorok farsangján találkozott magyar hazánk müncheni képviselőjével, Udvardy Jenő főkonzullal, Fejős Ottó főlelkésszel és az ökumenikus szellemet ápolva Lázár József Csaba református lelkésszel.

Hamvazószerdán püspöki miséjében az Erdélyből származó és közelmúltban elhunyt dr. Fábíán Károly lelki üdvéért imádkozott a Damenstift-templomban összegyűlt bűnbánó hívekkel.

Nagyböjt 1. vasárnapján (február 28.) a magyar hívek zsúfolásig megtöltötték a templomot, hogy a nagyböjt kezdetén meghallgassák az Észak-Erdélyből érkezett főpapot. Beszédében a püspök egységre, Isten, egyház és népünk iránti hűségre, nagyböjti megtérésre buzdította a híveket. A koncelebrált szentmisén az egyházközség Patrona Hungariae Énekkara is közreműködött nagy sikerrel, majd egy székely ruhás kislány virágcsokorral és Ramsay Erzsébet Szent Pál apostol üvegfestményével fejezte ki az egyházközség köszönetét és háláját Pál püspökünk látogatásáért.

Reizer Pál a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom – Pax Romana Müncheneri Csoportjának péntek esti összejövetelén, február 26-án a müncheni Magyar Katolikus Misszió nagytermében beszámolt a romániai magyarság és egyházak helyzetéről a változások után és válaszolt a felszólalók kérdéseire.

(1993. március 25.)

Miklósházy Attila püspökünk „ad limina” látogatása a Vatikánban

1993. január 28-án II. János Pál pápánk a magyarországi püspökök idei „ad limina” látogatása során a magyar főpásztorokkal együtt a Vatikánban fogadta és első „ad limina” látogatása alkalmából külön köszöntötte Miklósházy Attila püspök atyánkat: „ezenkívül köszöntöm Miklósházy Attila oltártestvérünket, aki a külföldön élő magyarok lelkipásztori szolgálatára nyert megbízatást”.

A magyar püspökökhöz intézett beszédében a pápa többek között dicsérőleg nyilatkozott a magyar egyház embert embertől meg nem különböztető helyes magatartásáról és áldozatos segítőkészségéről a rászoruló idegenek és a külföldiek iránt. „Híveitek beszédes jelét adták annak, hogy az egyház nem ismer sem külföldieket, sem idegeneket, az egyház egyetemes jelleggel rendelkezik és ezért minden embernek otthona akar lenni. Az egyház minden nemzetiség fölött áll; de ez nem jelenti azt, hogy nem kell különös figyelmet szentelnünk a kisebbségeknek és ezek jogainak. Az alapvető kisebbségi jogok közé tartozik: „a kisebbségi létjog; a kisebbségeknek joguk van saját kultúrájuk megőrzéséhez, saját nyelvük használatához, joguk van a kapcsolatok ápolásához a közös kulturális és történelmi örökségekkel rendelkező csoportokkal, még akkor is, ha ezek különböző államok területén élnek” (OR, német kiadás, 1993. február 5., 4. o.).

Ezek a jogok nemcsak Magyarországon, de az egész világon, így Németországban is érvényesek. Az idegenben lehetővé teszik magyar identitásunk megőrzését, egyházközségi életünk és krisztusi küldetésünk szabad kibontakoztatását.

„A jövőben ismételten utaljatok az egyház közösségteremtő erejére, mert az új evangelizáció csak így lehet hatásos Európa békés együttélése számára” – bízta a pápa püspökeinket. Az egyház közösségteremtő erejére nekünk, idegenben élő magyaroknak különösen nagy szükségünk van és azt mi is megtapasztaljuk, ha megbecsülve egyházi közösségünket összefogunk és annak munkáját személyes közreműködésünkkel odaadón támogatjuk.

A hit hídverő erő. Összeköt Istennel és embertársainkkal. Egy családba, Isten népének nagy családi közösségébe tömöríti a nemzeteket, a hazaiakat és külföldieket, a jövevényeket és befogadóikat anélkül, hogy nyelvük vagy mivoltuk feladására ösztönözné őket.

(1993. március 25.)

Házunk modernizálásánál fontosabb a Lélek templomának építése

Egyházi közösségünk Oberföhringer Straße 40. szám alatti otthonát München északi városnegyedében joggal nevezhetjük a mi házunknak, még akkor is, ha ez a München-Freising-i Érsekség tulajdona, és azt csak bérben lakjuk. Mint itt élő magyar ajkú katolikusok, a német hívekkel együtt egyházmegyénk bajor püspökének vezetésével egyetlen egyházat alkotunk és ugyanannak a hitbéli közösségnek vagyunk a tagjai, amely most a modernizálási munkálatokat 1992. áprilisa óta, a Németországban megszabott, fizetésünk adójával együtt automatikusan levont egyházi adónk összegéből finanszírozza.

Ugyanennek a München-Freising-i Egyházmegyének – amelyhez a területén élő bajor katolikusokkal együtt tartozunk – a megbízásából igazgatom mintegy szűk évtizede otthonunk ügyeit, és a mellém kinevezett paptestvéreimmel és kisegítő munkatársaimmal együtt, igyekszem teljesíteni lelkipásztori hivatásomat. Küldetésem elsősorban lelkipásztori, de ez sohasem akadályozott meg a magyarságszolgálatában, amelyben a hit és erkölcs továbbadása mindig elsőszámú és létfontosságú feladat, amint erre Ratzinger bíboros is rámutatott: „Öngyilkosságot követ el az a kultúra és az a nemzet, mely megtagadja történelmének nagy vallási és erkölcsi erővonalait” (Mérleg 93/1. 19. o.). Lelkipásztori munkánk célja, hogy egyházi közösségünk „hitbéli meggyőződésen alapuló közösség legyen” és ezáltal hathatósabban előmozdítsa földi boldogulásunkat és egyéni megszentelődésünket.

Bajor püspökségünk hathatós támogatásával, az elmúlt évek során missziókon kiváló lehetőségeket teremtettünk a lelkipásztori munkára és a magyarság szolgálatára. Már korábban rendeztük, megszilárdítottuk és évekre előre biztosítottuk munkánkhoz a megfelelő költségvetési alapot. Missziókon sikerült betöltenünk minden személyi állást: plébánosunk mellett két pap, két kisegítő lelkipásztori munkatárs, egyik teljes heti munkaidőben, másik heti 30 munkaórában, egy titkárnő, heti 25 munkaórában, egy tisztasági felelős, heti 20 munkaórában áll szolgálatunkra.

Papjaink mindig készséggel állnak szolgálatunkra közös krisztusi küldetésünk megvalósításában és magyar egyházi közösségünk építésében:

- Cserháti Ferenc, plébános, a MKM vezetője, 46 éves. Munkaideje: állandó készenléti szolgálat. Különleges illetve felelős feladatköre: a magyar lelkipásztori munka (evangelizáció, liturgia, diakónia és communio) megszervezése, összehangolása és irányítása Münchenben és az egész München-Freising-i Érsekség területén, ezen lelkipásztori munka feltételeinek és lehetőségeinek megteremtése és biztosítása (személyzet, anyagi fedezet, eszközök), házunk üzemeltetése és karbantartása, a felnőttek pasztorációja, missziónk és egyházi közösségünk képviselete az egyházi és világi hatóságok előtt.
- Merka János, ifjúsági lelkész, 32 éves. Munkaideje: állandó készenléti szolgálat. Különleges illetve felelős feladatköre: a gyermekek és az ifjúság lelki nevelése, az ifjúsági munka megszervezése és irányítása.
- Fehér István, lelkész, 52 éves. Munkaideje: állandó készenléti szolgálat. Különleges illetve felelős feladatköre: a rosenheimi magyar misék szervezése és irányítása, vidéki híveink lelki gondozása, müncheni magyar pasztorációnk segítése, misézés a St. Gabriel kolostorban.

Világi alkalmazottak egyházi közösségünk szolgálatában:

- Mekker Árpád, lelkipásztori kisegítő, 44 éves, családos, 2 gyermek. Munkaideje: heti 38,5 óra. Különleges illetve felelős feladatköre: nyilvántartás, szociális és karitatív szolgálat, rendezvények gyakorlati levezetése, házunk és irodai gépeink karbantartása.
- Nagy Márta, lelkipásztori kisegítő, 42 éves, családos. Munkaideje: heti 30 óra. Különleges illetve felelős feladatköre: ÉRTESÍTŐnk, meghívók és köszöntők nyomdai kivitelezése és terjesztése, Hétvégi Magyar Iskola szervezése, könyvtárunk karbantartása.
- Varga Katalin, titkárnő, 31 éves, családos, 2 gyermek. Munkaideje: heti 25 óra. Felelős feladatköre: pénzügyi könyvelés, anyakönyvelés, az ÉLETÜNK terjesztése, adminisztrációja.
- Szelmenczi Katalin, tisztasági felelős, 58 éves, özvegy. Munkaideje: heti 20 óra. Különleges, illetve felelős feladatköre: házunk és udvarunk tisztán tartása, egyházi rendezvényeink konyhai vezetője.

Templomi szolgálatunk kisegítő alkalmazottai:

- Székely Szeréna, sekrestyés, 36 éves, 2 gyermek. Munkaideje: szükség szerint. Feladatköre: oltár előkészítése, misézők, ministránsok öltöztetése, egyházi ruhák és felszerelések karbantartása.
- Kovács Gabriella, orgonista, karvezető, 26 éves, hajadon. Munkaideje: alkalmasszerűen és megegyezés szerint. Feladatköre: orgonakíséret, liturgikus énekek, feleletek vezetése, énekkari próbák, karvezetés.
- Schneff János, orgonista, karvezető, 60 éves, nyugdíjas. Munkaideje: alkalmasszerűen és megegyezés szerint, feladatköre: orgonakíséret, liturgikus énekek, feleletek vezetése, énekkari próbák, karvezetés.

Szolgálatunkra rendelt magyar egyházi megbízottak a Szentszék, a külföldön élő római katolikus magyarok püspöke és a Német Püspöki Konferencia részéről:

- Dr. Miklósházy Attila, S. J., a külföldi magyarok püspöke, 62 éves. Hivatalát teológiai tanári állása mellett látja el. 1989-ben Szentatyánk, II. János Pál pápánk nevezte ki a külföldön élő (emigráns) magyarok lelkipásztori segítésére (assistencia spiritualis). Azóta látogatja a külföldi magyarokat a világ különböző tájain. A Magyar Püspöki Kar tagja. Torontóban lakik. Hivatalának címe: St. Augustine's. Sem., 2661 Kingston Rd., Scarborough, Ont. M1M 1M3, Canada.
- P. Szőke János, a külföldi magyarok püspökének európai delegátusa, 66 éves. Hivatalát főállása – a Kirche in Not/Ostpriesterhilfe keleti osztályának vezetője – és sok más megbízatása mellett látja el. Különleges, illetve felelős feladatköre: a külföldi magyarok püspökének képviselője Európában az igényeknek és megbízatásoknak megfelelően, az európai külföldi magyar (emigráns) lelkipásztorkodás koordinálása a főlelkészekkel karöltve, a külföldi magyar lelkészek Európai Papi Konferenciájának megszervezése. Az ÉLETÜNK főszerkesztője. Hivatalának címe: Kirche in Not/Ostpriesterhilfe, Postfach 1209, D-61452 Königstein/TS.
- Fejős Ottó, a németországi r. k. magyarok főlelkésze (delegátus), 57 éves. Kinevezését a Német Püspöki Kartól kapta. Munkaterületei: látogatja a németországi magyar missziókat, az egyházmegyei (német) referenseket. Személyi

ügyeket intéz a püspökségek és a lelkészek között Képviselet a magyar ügyeket a Német Püspöki Kar felé. Lelkipásztori konferenciát rendez, vezet Előkészíti a külföldi magyarok püspökének németországi vizitációs útjait, megbeszéléseit a helyi megyéspüspököknél, és elkíséri útjain Németországban. Végzi a főlelkészi adminisztrációt. Szerkeszti és adminisztrálja az „ÉLETÜNK” c. katolikus lapot. Közíró. Hivatalának címe: Ungarische Katholische Delegatur, Landwehrstr. 66., 80336 München.

A korábbi nyomorúságos, sötét, szűkös és zsúfolt irodákkal szemben mára már olyan munkánkhöz és emberhez méltó helyiségeket alakítottunk ki, amelyekben örömmel lehet dolgozni. Modern és drága irodafelszereléseket vásároltunk: írógépeket és komputereket, új telefont és fénymásolót. Néhány irodába új bútorberendezést szereztünk. A hosszas kérvényezések és nyomatékos sürgetések után 1992 tavaszán püspökségünk megkezdte otthonunk sok gonddal, utánjárással, viszontagsággal, állandó küzdelemmel és vesződéssel járó belső átépítését és teljes tataroztatását. A falakba új vezetékek kerültek és korszerűsítették az egész világítást. Új bejáratot, lépcsőházat kaptunk.

Megépült az eddig nagyon hiányzó, otthonunk jellegét még inkább hangsúlyozó és sokak által igényelt házi-kápolnánk az alagsorban. Ez a kápolna főleg az otthonunkban működő csoportok szentélye kíván lenni, az Istennel való találkozás csendes fészke, Isten és ember kegyelmi kapcsolatának jelképe és színhelye, ahonnan krisztusi fény árad minden munkánkra és összejövetelünkre házunkban. Klubhelyiségeink néhány hiányzó berendezésének beszerzése, illetve felújítása is (TV, video, szekrények) folyamatban van és rövidesen megtörténik.

Mindezek a keretek azonban a Szentlélek templomának építésére szolgálnak. Misszióink modernizálásánál és tatarozásánál sokkal fontosabb Isten templomának állandó restaurálása. Ha erről megfeledkezünk, az előbbi célját tévesztette, amint erre a két apostolfejedelem beszédes hasonlata és párhuzama is rávilágít: „Isten temploma vagytok s az Isten lelke lakik bennetek. Aki lerontja az Isten templomát, azt Isten elpusztítja. Isten temploma ugyanis szent és ti vagytok az a templom” – mondja Szent Pál az 1 Kor 3, 16–17-ben. Vajon milyen állapotban van ez a templom körünkben? Nem kellene-e azt is folyton restaurálnunk, illetve helyreállítanunk Péter indítványa szerint: „Mint élő kövek épüljétek Krisztusra, hogy lélekből való templom, szent papság legyetek” (1 Pt 2, 5)? Egyaránt vonatkozik ez egyéni és közösségi életünk megújulására: az elkötelezett keresztyén tanúságtételre közösségünkben, a szíves közreműködésre benne, az összefogásra, az egységre, a magyar unióra Münchenben.

Külső és anyagi természetű kereteinknél fontosabb belső hozzáállásunk és kötődésünk közösségünkhöz, hitünkhöz és ezzel együtt magyarságunkhoz, mindenek előtt Krisztushoz és az Ő egyházához, amelynek megvalósítására törekszünk egyházi közösségünkben. Csak rajtunk áll, közös hozzáállásunkon, felzárkózásunkon és együttműködésünkön, hogy magyar egyházi közösségünk azzá váljon, amire hivatott: a szétszórtságban megmaradásunk, Istennel és emberrel való közösségünk, földi boldogulásunk és örök üdvösségünk hathatós jele és eszköze.

Szeretettel hívok és várok minden, bajor egyházmegyénk területén állandóan vagy átmenetileg élő jóakarátú magyar vagy más érdeklődő testvért magyar egyházi közösségünkbe, otthonunk összejöveteleire és magyar szentmiséinkre.

(1993. szeptember 21.)

Új otthonban új lélekkel

Missziókon befejeződtek az 1992 tavasza óta tartó, sok küzdelemmel, utánjárással, vesződséggel és szenvedéssel járó átépítési, felújítási és korszerűsítési munkálatok, amelyek következtében ma kívül-belül újjászületett, szép és tiszta otthon várja magyar híveink és barátaink látogatását, közösségépítő tevékenységét. A München-Freising-i Érsekség jóvoltából most szép, tiszta, kertes udvaron világos és meleg otthon hívogat: szülőföldünkől távol is hazavár és kényelmes otthont kínál az idegenben. Egyházi közösségünk fennállása óta ennél szebb otthon még nem várta magyar híveinket Münchenben.

Kereken húsz esztendővel ezelőtt 1973. március 31-én kaptuk bérbe az Oberföhringer Str. 40. sz. alatti, eredetileg családi háznak épült otthonunkat a München-Freising-i Érsekségtől. 1977 őszétől 1982 nyaráig előbb dr. Ádám György, majd főleg dr. Bácsváry Róbert SJ főlelkész szorgoskodása révén püspökségünk bővítette házunkat. 1986-ban belső tatarozásra került sor. 1992 tavaszától 1993 november utolsó napjaiig azonban teljesen újjászületett, házi kápolnával, sekrestyével bővült és kívül-belül megújult otthonunk. Szakemberek szerint az építészek ebből a házból most „kihozták” a lehető legtöbbet! A falakat nemcsak bevakolták, befestették, hanem radikális vágásokkal, törésekkel és kalapácsütésekkel újrarakták, újrendezték és a közösségi munka céljainak megfelelően újalakították. Radikális felújítás történt a hiányosságok gyökeres orvoslására és nem csupán elkenése, befedése, elrejtése, vagy egyszerűen befestése, szem elől való eltüntetése a hibáknak. Értünk történt, (egyház)közösségi életünk szolgálatában.

Új otthon várja az új lelkeket! Új otthonba új lelkeket, új magyar közösséget, hitben, szeretetben, tiszteletben, egyetértésben, egymás kölcsönös megbecsülésében és elviselésében, a szolidaritás és szubszidiaritás szellemében! Ez az újjáépítés nem két évig tart, és nem is most kezdődik! Már rég megkezdődött és még nagyon sokáig fog tartani. Otthonunk újjászületése sok por, zaj, idegölés, nehézség, vajúdás, erőfeszítés és erőlködés közepette zajlott. Eredménye most látható. Egyházi közösségünk megújulása sem jár kevesebb vajúddal. Sőt! Ezen a téren nem érsekségünk dolgoztat helyettünk, hanem magunknak kell vésőt és kalapácsot ragadnunk. Müncheneri magyar egyházi közösségünk csak mindannyiunk személyes hozzáállásával, felzárkózásával, verejtékes és kemény munkájával valósítható meg. Müncheneri magyarságszolgálatunk és krisztusi küldetésünk megvalósítása egyházi közösségünkben szorosan összefügg, egyik sem hanyagolható el a másik rovására. Közösségteremtő munkánk óriási feladat és ezt sohasem fogják helyettünk mások elvégezni, sem a német, sem a magyar hatóságok, sem az egyházi, sem a világi szervek. Papjaink is kitehetik a lelküket értünk, mindhiába, ha mi magunk, egyenként és személyesen nem veszünk részt a közösségépítő munkában. Nekünk egyenként és személyesen kell felelősséget vállalnunk a müncheni magyarságért és ezen belül egyházi közösségünk jövőjéért. Ezt a közösséget mi alkotjuk, alakítjuk, formáljuk mindenek előtt azáltal, hogy részt veszünk annak életében, a vasár- és ünnepnapi szentmiséken, találkozóinkon és összejöveteleinken, segítünk ezek lebonyolításában és szívesen vállalunk részt mások szolgálatában. Otthont lehet építtetni másokkal, de közösséget soha! A közösséget mindig magunknak kell kialakítanunk egymással összefogva, egymásért felelősséget és áldozatot vállalva.

Újjászületett házba újjászületett, eleven, szép és virágzó (egyház)közösséget akarunk! Akarjuk-e ezt egyáltalán? Van-e rá szükségünk? Misszióknak közössége és otthonunk sohasem lehet csak töltőállomás, ahol, ha úgy adódik lelkileg és testileg „feltankolunk” és csakhamar továbbállunk. Misszióknak közösségépítő műhely, amelyben a néhány hivatalos dolgozó mellett mindenkinek vállalni kell a ráeső feladatot. Misszióknak nem bevásárló központ, ahol hébe-korba feltöltjük „készleteinket”, hanem Isten Münchenben zárandokló magyar népének családi

otthona, amelyben mindenki szívesen elvégzi a ráeső feladatot a családi közösség szolgálatában. Ez lehet vízió, de sohasem álm!

Kezdjük el a vésést, a faragást, a felújítást és ezt az építést elsősorban önmagunkon. Főleg azért, hogy magyar közösségünkhöz való társulásunkkal, benne való felelős közreműködésünkkel és szerepvállalásunkkal alkotó módon hozzájárulunk egyházi közösségünk megszilárdításához, fejlődéséhez, a II. vatikáni zsinat szellemében történő megújulásához, földi és örök céljaink együttes megvalósításához.

Miért ne lehetne ez adventi programunk? Vagy éppen jövőre szóló, amikor új otthonban új lélekkel, új esztendőben új szívekkel dicsérjük Jézust életünkkel!? Bárcsak újjal mutogatnának ránk a jövőben: Nézzétek! Ezek a müncheni magyarok, mennyire összetartanak és hogy szeretik egymást!

Adja Isten, hogy karácsonykor és életük minden napján megtapasztalhassák közösségünkben üdvözítő Istenünk emberszerető jóságát.

(1993. december 15.)

„Minden szabad, de nem minden használ”

Ha mások még nem is vették volna észre, mi azért tudjuk, hogy szabadságszerető nép vagyunk. Szeretjük a szabadságot és a vele járó egyénieskedést. Bármely pillanatban feljogosítva érezzük magunkat a megszólásra, a kritikára, a hóbörgésre. Úgymond: mi találtuk föl a „spanyolviaszt” és még a jó Istennek is tudtunk volna tanácsot adni a világ teremtésekor. Néha úgy tűnik, mintha csak becsiccsentettünk volna a nagy szabadságtól. Példa rá napjainkban a sok politikai acsarkodás hazánkban és annak hozzánk is átcsapó hullámverése idekint. Ahány magyar, annyi párt s talán még több vélemény!

Az egyéni szabadság és autonómia óriási kincs, és ez közösségünkben is nagy becsben áll, ami szükségszerűen konfliktusokhoz vezet, ha nem bánunk vele helyesen.

A Szentírás tanúsága szerint a keresztények a legigazibb szabadságra hivatott emberek, akiknek „Minden szabad, de nem minden használ. Minden szabad, de nem minden szolgál javu(n)kra” (1 Kor 10, 23).

Szent Pál apostol az általa alapított egyházközösségekben nyomatékosan hangsúlyozza a keresztények személyi szabadságát és autonómiáját, de ugyanakkor arra is figyelmezteti híveit, hogy úgy éljenek szabadságukkal, hogy az a közösség épülését és ne szétrombolását szolgálja. Emlékezteti őket: „A szabadságot Krisztus szerezte meg nekünk. Álljatok tehát szilárdan és ne hagyjátok, hogy újra a szolgaság igájába hajtsanak benneteket” (Gal 5, 1). „Nem vagy többé szolga, hanem fiú (Gal 4, 7). „Mi tehát testvérek nem a szolgáló fiai vagyunk, hanem a szabad asszonyéi” (Gal 4, 31).

Teremtő Atya házigazdánk udvarán és egész portáján teljes egészében élvezzük a törvényes gyermekek szabadságát. De: „Testvérek, a meghívásotok szabadságra szól, csak ne éljete vissza a szabadsággal a test javára, hanem szeretettel szolgáljatok egymásnak” (Gal 5, 13).

Szent Pál a korintusi hívek előtt konkrét példával szemlélteti a helyes magatartás irányelveit (vö. 1 Kor 14). Ha a közösségben mindenki az „elragadtatás nyelvén” beszél, azaz egymás számára teljesen érthetetlen módon, ez lehet, hogy valakinek az épülésére szolgál, de az egész közösség ebből még alig fog hasznot húzni. Ennél sokkal jobb a „prófétai beszéd”: „Aki viszont prófétál, az emberek épülésére, buzdítására és vigasztalására beszél” (1 Kor 14, 3).

Az egyház közösségének építésében szükséges a dialógus, a vele járó és szabadon kifejtett kritika, de ennek a Szent Pál-i értelemben mindig az egyház teljességét és épülését kell szem előtt tartania. Így senki sem beszél el a másik feje fölött. Így nem válik a vélemény és ellenvélemény ártó és gyilkos beszéddé, valóságos fegyverré, amely arra irányul, hogy a másikat véglegesen félreállítsa. A párbeszéd csökönyös és konok megtagadása diszkvalifikáló hatású.

Az egyházi közösségekben a kritika és dialógus a közösség épülésére és nem lerombolására kell szolgáljon. Aki beszédével az emberek között szakadékokat teremt, hidakat rombol vagy válaszfalakat emel, az egyúttal már a közösséget is bomlasztja, és egyáltalán nem szolgálja az egyház építését. A közösség csak egyetértéssel épül. Ez a keresztény egyetértés viszont nem uniformizmus, de megkívánja, hogy mindannyian, akik szabadon gondolkodunk, ugyanazt a lelkiületet ápoljuk magunkban, amely Krisztus Jézusban volt (vö. Fil 2, 5). Szabadságunk Krisztus példáját követi: „Semmit se tegyetek vetélkedésből vagy hiú dicsőségvágyból. Inkább mindenki alázatosan a másikat tartsa magánál kiválóbbnak. Senki ne keresse csak a maga javát, hanem a másét is. Ugyanazt a lelkiületet ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban volt. Ő mint Isten az Istennel való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem szolgálai alakot öltött, kiüresítette magát, és hasonló lett az emberekhez... Megalázta magát és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért Isten felmagasztalta...” (Fil 2, 3–9 stb.).

Pál ismerte a véleménykülönbségeket és tudta, hogy a közösségeken belül sok vitás kérdés is felmerül. Nem ezek elhallgattatását óhajtja. Antióchiában ő maga is hevesen szembeszállt Péterrel és megróttá kétszínű magatartását a közösség előtt (vö. Gal 2, 11 stb.), de ugyanakkor mégis egységre törekedett vele, „nehogy hiába fáradozzam s addigi fáradozásom is hiábavaló legyen” – mondja (Gal 2, 2).

Egyházi közösségünkben még ugyancsak sok lehetőség kínálkozik a fejlődésre. Müncheni közösségünkben és a világegyházban is sok a hiányosság. Helyesen járunk el, ha a Szent Pál-i egyházkritika alapelveit megszívleljük és magunkévá tesszük. Ezzel az egyházkritikus beállítottsággal valóban hozzájárulunk egyházunk és egyházi közösségünk életének gazdagodásához, fejlődéséhez, közösségünk megszilárdulásához és további kiépüléséhez. A lelkiismereti szabadság, a véleménynyilvánítás és kritika szabadsága az egyházban hozzá kell járuljon az egyház fejlődéséhez. Minden hóbörgésünk és heves felháborodásunk csak úgy lesz gyümölcsöző, ha kritikus szavainkkal és keresztény elkötelezettségből fakadó tetteinkkel hozzájárulunk Krisztus viszontagságokkal küzdő és emberi hibák terhei alatt görnyedő egyházának megerősödéséhez és megszilárdulásához a Földön.

Emberi szabadságunkkal meg kell tanulnunk úgy élni, hogy általa müncheni közösségünk még inkább egyházi közösséggé, Jézus Krisztus valódi egyházává váljék. Továbbra is kérem ehhez segítségüket és várom szíves közreműködésüket. Fogjunk össze és építsük egyetértésben Isten országát körünkben mindannyiunk javára és üdvösségére.

(1994. március 25.)

Magyar egyházi énekkarok Münchenben, 1947-1994

Münchenben már az 1945-ös összeomlás idején magyarul zengett az egyházi ének azokon a szentmiséken, amelyeket a magyar (főleg tábori) lelkészek szerveztek a II. világháború végén ide sodródott magyar menekültek, illetve hadifoglyok részére. 1945 őszétől dr. Rozsály Ferenc piarista paptanár a Simmern-Schule-ban (Rheinstr. 2/II), illetve a Magyar Iroda helyiségeiben (Maria Theresia Str. 19) és Vincze Mihály lelkész a Funk Kaserne-ben (Frankfurter Ring) vasár- és ünnepnapokon már rendszeresen tartott szentmiséket, amelyeken a hinni képes táborlakók és menekültek, nagy számkivetettségükben, kilátástalanságukban és nyomorúságukban nemcsak Isten éltető Igéjében kerestek erőt, bátorítást és vigaszt, hanem az elhagyott otthon emlékét idéző vallásos énekeink szövegeiben és dalaiban is. A templomi ének azóta mind a mai napig szakadatlanul őrzi és ápolja Münchenben az itt élő magyarok krisztusi hitét, szellemét és lelkét, ősi öntudatát, nyelvét és nemzeti kultúráját. Az ének közösségformáló és megtartó erő.

1947. június 29-én, Szent Péter és Pál apostolok ünnepén a szentmise után a St. Ursula-templom altemplomában dr. Rozsály Ferenc vezetésével a jelenlévő hívek, a katonai, civil és egyházi hatóságok előzetes engedélyével Münchenben megalapították a Patrona Hungariae Római Katolikus Egyházközséget a magyar Actio Catholica mintájára. A hívek nagy része ekkor még mindig az említett fogolytáborokban élt és a legtöbben Amerikába szerettek volna kivándorolni. A nehéz körülmények közepette és felismerve az egyházi ének közösségformáló erejét, röviddel az egyházközség megalakulása után, 1947 szeptemberében-októberében dr. Stoll Gábor vezetésével megalakult a müncheni Patrona Hungariae Egyházközség énekkara, amely ebben az időben hetente kétszer, csütörtökön délután 3/4 6-kor és vasárnap délelőtt 3/4 9-kor tartotta próbáit (Katolikus Élet, 1947. október – november, I. évf. 1. sz., 10. o.). Ez az énekkar dr. Stoll Gábor vezetésével 1947 Karácsony ünnepén és 1948 Újév napján mutatkozott be először és nagy sikerrel a hívek előtt (Katolikus Élet, 1948. január, II. évf. 1. sz., 10. o.).

1948. február 18-án Rozsály utóda, Vincze Mihály müncheni lelkész az egyházközség tanácsülésén méltatta az énekkar szerepét az istentiszteleteken és megköszönte közreműködéseit azokon. Kiemelte, hogy az énekkar emeli a szentmise fényét és a híveket is vonzza a templomba: „Köszöni az énekkar tagjainak fáradozásait, akik munkájukkal emelik az istentiszteletek fényét”. Ugyanakkor szorgalmazta az énekkar további fejlesztését. Dr. Stoll Gábor tanácsstag és kórusvezető erre jelezte, hogy „az énekkar férfi szólamai teljesek, a női szólások azonban hiányosak. Az egyetemi hallgatókra számítani nem lehet” a vizsgák és szigorlatok miatt és a próbák is sok időt vesznek igénybe (Jegyzőkönyv a müncheni magyar Patrona Hungariae Római Katolikus Egyházközség 1948. február 18-án 18 órakor tartott tanácsüléséről).

A nehézségek ellenére ez az énekkar mégis nagy sikerrel szerepelt nemcsak 1948. március 15-én a magyar szabadságharc emlékünnepén a St. Ursula-templomban tartott istentiszteleten, hanem 1948. május 30-án a München melletti (Maria Eich) Planeggben is, ahová az egyházközség ezen a napon, Hősök Vasárnapján zarándoklatot szervezett: A délelőtti ünnepi szentmisén és a délutáni ájtatosságon az Egyházközség „pompásan fejlődő” kórusa énekelt dr. Stoll Gábor karnagy vezetésével (Katolikus Élet, 1948. március, II. évf. 3. sz., 14. o. és Katolikus Élet, 1948. június, II. évf. 6. sz., 14. o.).

Ugyancsak a müncheni Patrona Hungariae Egyházközség énekkara énekelt 1949. december 8-án 11 órakor Münchenben a jezsuiták kollégiumának kápolnájában azon az ünnepségen, amelyet a Magyar Katolikus Diákszövetség rendezett Magyarok Nagyasszonyának tiszteletére. A szentmisét v. dr. Koráni Elemér pápai kamarás celebrálta, a szentbeszédet dr. Szölgyémy József mondta. „A szentmise alatt a müncheni Patrona Hungariae Egyházközség énekkara énekelt, amikor azonban felcsendült a Boldogasszony Anyánk kezdetű ősi magyar Mária-ének,

a sokszáz főnyi magyar hívősereg egy emberként kapcsolódott bele az énekbe és szem nem maradt szárazon, ahogy ez a fájdalmas, gyönyörű Mária-ének zengett az oltár előtt” – áradozik a korabeli krónikás. Délután az énekkar a Németországi Magyar Actio Catholica első kultúrdélutánján a müncheni városháza nagytermében, Vincze Mihály müncheni magyar lelkész bevezető szavai után, az egyébként ma is Münchenben élő és tevékenykedő 82 éves Farkas László diplomás énekmester vezényletével előadta *Beethoven: Isten dicsősége és Halmos: Minden földek Istent dicsérvétek* című kórusművét (Iránytű, 1949. december 10., III. évf. 97. sz., 4. o. és lásd Műsor a Németországi Magyar Actio Catholica első kultúrdélutánja 1949. december 8-án a müncheni városháza nagytermében címmel).

A müncheni magyar egyházközség tájékoztatójából arról értesülünk, hogy Szent István ünnepe alkalmából 1952. augusztus 24-én 3/4 12-kor a St. Ursula-templomban a magyar szentmisén és délután 4-kor a Kaulbach Str. 29. sz. alatti Newmann Haus dísztermében a Szent István dalkör énekel a már említett Farkas László karnagy vezetésével és a délutáni ünnepségen előadja a Magyar szentek himnuszát, a Minden földek és Glória szálljon című kórusműveket (Patrona Hungariae Római Katolikus Egyházközség Tájékoztatója, München, 1952. VIII. 20., 1. o.).

A dalkör több tagja később a müncheni Szabad Európa Rádió épületében létrejött kamarakórusban folytatta éneklését (Farkas László szóbeli vallomása). Ez a kórus éveken át a SZER egyik stúdiójában rendszeresen próbákat tartott, professzionális szinten énekel, kitűnő énekesekkel rendelkezett (Hallstein Ingeborg, Várhelyi Katalin) és mintegy évtizeden át működött. Többször közreműködött a müncheni magyarok szentmiséin a Kaulbach Str.-i jezsuiták kápolnájában, ahol ilyenkor általában Jánosi József SJ, Vecsey József és majd dr. Fábrián Károly rádiós papok miséztek. Énekel Szent István ünnepségeinken Augsburgban, Scheyern és Andechs kolostortemplomaiban. A kórusnak német tagjai is voltak. A kamarakórus többször énekel március 15-iki ünnepségeinken a Vier Jahreszeiten dísztermében és a Sophiensaalban. Fellépett a Bajor Rádió „So klingt es bei den anderen” műsorában, közreműködött Kurt Hoffmann „Ich denke oft an Piroška” című filmjében és a SZER kvíz-adásaiban. A SZER a kórus gazdag repertoárját hangszalagra vette és a kórus megszűnése után is éveken át használta (Várhelyi Katalin és Várhelyi Marika valamint Ramsay Győző, Szamosi József és dr. Kováts Carlo egybehangzó szóbeli vallomásai).

A Pannonia Sacra tudósításából megtudjuk, hogy 1955-ben Szent István ünnepe alkalmából 8.45-kor az augsburgi St. Ulrich-templomban dr. Freundorfer József püspök celebrál főpapi szentmisét és mond szentbeszédet, amelyben a Szabad Európa Rádión keresztül az otthoni magyarsághoz is szól. A szentmisén valamint a 16 órakor kezdődő ünnepi gyűlésen a Ludwigsbauban a müncheni Magyar Kamarakórus énekel Pálos Marcell vezényletével (Pannonia Sacra, 1955. augusztus, I. évf. 6. sz., 9. o.).

A Münchener Eucharisztikus Világkongresszuson, 1960. augusztus 5-én és 6-án, „pénteken és szombaton a rádió sugározta hazafelé az ének és beszéd hangját. Kodály mester onnan is hallhatta gyönyörű miséjét, amelyet a müncheni énekkarunk adott elő” (Magyar Papi Egység, 1960, 14. sz., 51. o.).

A müncheni és környékbeli magyarság Szent István ünnepségén Fürstenfeldbruckban a Mária mennybemeneteléről elnevezett templomban 1961. augusztus 20-án, vasárnap 11-kor a szentmisén a Szabad Európa Rádió kamarakórusa énekel(t) Pálos Marcell vezetésével (Müncheni magyar egyházközségi Meghívó az 1961. évi Fürstenfeldbruck-i Szent István ünnepélyre). Ez a müncheni kórus a hatvanas évek dereka táján szűnhetett meg.

Kereteim e helyen túl szűkösek ahhoz, hogy a müncheni egyházi kórusok, énekkarok és dalkörök, papok és karvezetők törekvéseit és sikereit a közös éneklés terén az elmúlt mintegy félévszázad során méltóképpen felvázoljam, illetve bemutassam. Mégis utalni akartam arra a sok jó szándékra és erőlködésre, amellyel a müncheni magyarok közül többen, a nagy távolságok és szétszórtság ellenére, a múltban is megtalálták annak módját, hogy összefogva,

Istentől kapott muzikális adottságaikkal és hatalmas áldozatok árán is eljárjanak az énekkari próbákra és közös fellépéseikkel szentmiséinken és ünnepeinken, mindannyiunk örömeire emeljék azok fényét és segítségünkre sietve velünk együtt zengedezzék Isten dicsőségét.

1984 óta a müncheni Magyar Katolikus Misszió Patrona Hungariae énekkara immár kerek évtizede rendszeresen és megszakítások nélkül, folyamatosan működik. Miután a magyar egyházi énekkar – valószínűleg a hatvanas évek közepétől a nyolcvanas évekig – huzamosabb időn át hiányzott Münchenben Füstös Antal magyar lelkész, a Szabad Európa Rádió és missziónk papja 1979. október 3-án meghívót adott ki, és kísérletet tett egy müncheni Nagyboldogasszony Kórus összeállítására azzal a céllal, hogy a kórus fellépjen az 1979. október 21-iki házszentelésen az Oberföhringerstr. 40. sz. a. A meghívó szerint ekkor már 20 személy ígerte részvételét egyházi kórusunkban, amely több nekifutás után végül a németek 88. Katolikus Nagygyűlését (Münchenben 1984. július 4–8-ig) megelőzően állt össze. 1984. július 6-án lépett fel az oberföhringeni St. Lorenz-templomban. Másnap, július 7-én a Westparkban (IGA) énekelt ugyancsak a müncheni Katolikus Nagygyűlés keretében rendezett Nemzetek miséjén Jussel Ottó, korábban szatmári székesegyházi karnagy vezetésével és nagy sikerrel. A Westparkban ma is kereszt jelzi a Katolikus Napok alkalmából ideiglenesen felállított imasátor, illetve énekkarunk első nagy sikeres fellépésének helyét. Ezen szép kezdet után Füstös atya, később halálát is okozó betegsége miatt, öszre leasett a lábáról. Emiatt át kellett vennem az énekkar szervezését. Rögtön arra törekedtem, hogy megteremtsem a rendszeres heti próbák lehetőségét és biztosítsam az énekkar folyamatos működését. Elsősorban énekeseink áldozatos hozzáállása, szorgalmas kitartása és becsületes helytállása, de nem utolsó sorban a következetes, állandó és kitartó szervezés és toborzás következtében ma énekkarunk tíz éves állandó és folyamatosan tartó működésére tekinthet vissza.

Ez a kis füzet Patrona Hungariae énekkarunk tíz éve tartó működéséről igyekszik beszámolni. Ugyanakkor gyarló köszönet gyanánt emléket kíván állítani mindazoknak az énekeseknek és karvezetőknek, akik odaadó, hűséges, türelmes és áldozatkész munkájukkal és becsületes helytállásukkal hozzájárultak egyházi kórusunk sok szép sikeréhez ünnepi szentmiséinken és többi egyházi összejöveteleinken, amelyeken mindig buzgón és lelkesen zengedezték Isten dicséretét. Énekeseink közül az idők folyamán többen kivándoroltak vagy szétszéledtek a nagyvilágban, néhányan meg Istennél célba érve zenghetik az Ő dicséretét. Emléküket hálásan őrizzük.

Patrona Hungariae énekkarunk fennállásának 10 éves megemlékezését 1994. július 17-én együtt ünnepeljük dr. Miklósházy Attila SJ püspök atyánkkal. Ez az ünnep és kerek évforduló alkalom a visszapillantásra, a nehéz küzdelmek árán szerzett szép eredmények felidézésére, a jól végzett munka feltárására és elismerésére, kórusunk tagjainak megbecsülésére, egész egyházi közösségünk hálájának és köszönetének ünnepélyes tolmácsolására. Egyházi közösségünk és a magam nevében hálásan köszönöm énekeseink, orgonistáink és kórusvezetőink minden fáradozását a szent éneklés terén. Isten fizesse meg minden nemes szolgálatukat magyar közösségünkben.

Ez az évforduló azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy énekeseink ezentúl nyugalomba vonulnak és abbahagyják eddig végzett, minden elismerésünket kiváltó, érdemes, Istennek és embernek tetsző szolgálatukat. Ez az évforduló sokkal inkább új lendületet kíván adni énekeseink munkájának és egyben ünnepélyes kezdet, szelíd hívogató és toborzó mindazok számára, akik nemcsak külső szemlélői, de hozzánk való csatlakozásukkal tevékeny alkotói is akarnak lenni népünk Szent István nyomdokán haladó krisztusi közösségének Münchenben.

(1994. július 6.)

A program 10 év után is változatlan

Szeptember 1-jén elmúlt 10 éve, hogy a München-Freising-i Érsekség megbízásából átvettem magyar egyházi közösségünk lelkipásztori szolgálatát és irányítását. Annak idején ünnepélyes beiktatásom alkalmával, 1984. szeptember 30-án a Damenstift-templomban rövid programbeszédben igyekeztem összefoglalni elkövetkezendő lelkipásztori munkálkodásom irányelveit. Ezeket igyekeztem szem előtt tartani és megvalósítani az elmúlt tíz esztendőben.

Ezt a kis programbeszédet az elmúlt hetekben többször is újraolvastam. Mit sikerült belőle megvalósítanom? Mit nem? Igyekeztem lelkiismeretvizsgálatot is tartani. Helyes volt-e ez a program? Vajon lehet-e irányadó további lelkipásztori szolgálatomban? Szükség van-e benne pályamódosításra? Mivel kellene kiegészítenem? A hatékonyabb lelkipásztori munka érdekében teljesen újra kellene fogalmaznom ezt? Sok töprengés után arra a következtetésre jutottam, hogy ez a lelkipásztori program lesz jövő munkálkodásom meghatározója is. Ha akarják, és erre kérem kedves Mindannyiukat, olvassák velem együtt újra ezt a programot és segítsenek annak megvalósításában:

A mai szentmisében két céltudatosan kiválasztott szentírási olvasmányt hallottunk. A szentlecke (1 Kor 2, 1–5): „Én is, amikor nálatok jártam, testvérek, nem keresett szavakkal vagy bölcsességgel akartam nektek hirdetni Isten misztériumát. Elhatároztam ugyanis, hogy nem akarok másról tudni köztetek, csak Jézus Krisztusról, a megfeszítettről. Gyöngeségem tudatában félve és nagyon elfogódottan mentem hozzátok. Tanításom és igehirdetésem ezért nem a bölcsesség elragadó szavaiból állt, hanem a lélek és az erő bizonyosságából, hogy hiteteknek ne emberi bölcsesség, hanem Isten ereje legyen az alapja.”

* * *

Jövendő munkálkodásom irányelvére akar rámutatni: „... nem akarok másról tudni köztetek” – vallom a Nemzetek Apostolával, Szent Pállal – „csak Jézus Krisztusról, a megfeszítettről” (1 Kor 2, 2). Tudatában vagyok annak, hogy minden más feladatom nagyon fontos lehet ugyan, de ezen célkitűzés mellett mégis csak másodrangú.

Az evangéliumi szakaszban (Jn 15, 1–13): „Én vagyok a szőlőtő s Atyám a szőlőműves: Minden szőlővesszőt, amely nem hoz gyümölcsöt; lemetsz rólam, azt pedig amely terem, megtisztítja, hogy még többet teremjen. Ti már tiszták vagytok a tanítás által, amelyet, hirdettem nektek. Maradjatok hát bennem, s akkor én is bennetek maradok. Amint a szőlővessző nem teremhet maga, csak ha a szőlőtőn marad, úgy ti sem, ha nem maradtok bennem. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki bennem marad, s én benne, az bő termést hoz. Hisz nélkülem semmit sem tehettek. Aki nem marad bennem, azt kivetik, mint a szőlővesszőt és elszárad. Összeszedik, tűzre vetik és elég. Ha bennem maradtok, és tanításom is bennetek marad, akkor bármit akartok, kérjétek, és megkapjátok. Azáltal dicsőül meg Atyám, hogy bő termést hoztok, és a tanítványaim lesztek. Amint engem szeret az Atya, úgy szeretlek én is titeket. Maradjatok meg szeretetemben. Ha teljesítitek parancsaimat, megmaradtok szeretetemben; amint én is megtartottam Atyám parancsait, és megmaradok szeretetében. Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek is, és teljes legyen az örömötök. Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást, amint én szerettelek benneteket. Senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért.”

* * *

Maga Jézus szól hozzánk és rámutat arra az isteni célra, amelyet Isten örök időktől fogva az emberrel és világával kapcsolatosan elhatározott. Isten örök boldogságra szánta az embert, és ezt csak közös egységben Vele és embertársainkkal érhetjük el. Más szóval ez azt jelenti, hogy boldogok itt a Földön és majd odaát csak úgy lehetünk, ha megteremtjük a közösséget Istennel és egymással. Ezt az Isten és ember közötti egységet közösségben, mégpedig az egyház közösségén belül kell megvalósítanunk, mert, amint ezt a II. vatikáni zsinat megfogalmazta, az

egyház jele és eszköze mind az Istennel való bensőséges egyesülésnek, mind az egész emberiség egységének (LG 1).

Az eljövendőben mindenképpen azon szeretnék fáradozni, hogy a mi konkrét müncheni magyar közösségünk valóban jele és eszköze legyen az örök isteni célkitűzésnek. Szeretném, ha az emberek miránk is ujjal mutogatnának, akárcsak egykor az őskeresztényekre: Nézzétek, hogy szeretik egymást! Jézus is erre szólított fel bennünket a mai evangéliumban: „Szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket” (Jn 15, 12). Éppen ezért 'gyűljünk hát össze, és hagyjunk fel a veszekedésekkel' – mint ahogyan ezt egykor XXIII. János pápa mondotta (Träume, 204). Ha ebben a szellemben valamennyien közösen és együtt fogunk dolgozni, akkor remélhetjük, hogy közösségünkben meleg otthont, hazát találunk a hontalanságban. Hiszem, hogy ezt meg is fogjuk találni, ha lesz bátorságunk a közösségi életre, ha lesz bátorságunk együtt imádkozni, együtt ünnepelni és szórakozni.

Tudatában vagyok a nehézségeknek is. Azt is tudom, hogy e nagy célkitűzés megvalósításához óriási türelem és higgadság, keresztény elkötelezettség és bátor keresztény tanúságtétel, de még nagyobb Isten- és emberszeretet szükségeltetik.

Kedves Hívek! Én bízom az Önök jóakaratában, szíves és készséges hozzáállásukban, és hiszem, hogy ha valamennyien szépen akarunk élni, akkor ez sikerülni is fog nekünk.

Örömmel értesültem róla, hogy missziókon már eddig is több csoportban szép munka folyt és az esetleges nehézségek ellenére is, mozgalmas élet folyik. Remélem, hogy misszióink minden csoportjához megtalálom a megfelelő utat és egymást bátorítva, gazdagítva, közösen és együtt haladhatunk az isteni Mesterrel boldog birodalma felé. Ő a mi vezetőnk, aki csak egyedül mondhatta magáról: *Én vagyok az út, az igazság és az élet.*

Misszióink jövőjében nagy jelentőséget tulajdonítok minden keresztény szellemből fakadó csoportmegmozdulásnak. Ez a csoportokra alapozott egyházi szolgálat napjainkban messzemenően megfelel a mai lelkipásztori elgondolásoknak. A mai lelkipásztori szolgálatban nem annyira a látványos tömegmegmozdulásokon van a hangsúly, hanem a tevékeny, evangéliumi szellemtől sugárzó és vonzó életen és közösségi munkán. Szép lenne, ha eljövendő csoportmunkáinkból mindenki kivenné részét, csoportjainkban otthonra találna és megtalálná mindazt, ami után vágyakozik: a gyerekek és az egyetemisták, a fiatalok és az öregek, a férfiak és a nők, a betegek, a magányosok, stb. De, és ezt szeretném hangsúlyozni, az egyes csoportoknak létjogosultsága missziókon csak a közösségen belül és a közösségért van. Nálunk nincs helye a szeparatizmusnak és a szektarianizmusnak.

Mi, itt Münchenben, hála Istennek szerencsés helyzetben vagyunk, és korlátlan lehetőségekkel rendelkezünk emberséges és keresztény életünk kibontakoztatására. Ezért tisztelet és hála annak az országnak, amely a hontalanságban hont adott és lehetővé teszi, hogy az emberi jogok számunkra valósággá váljanak, idegenben szabad magyar világnézeti és vallási életet élhetünk, szabadon szervezkedhetünk és fejlődhetünk, büszkén vallva magyar múltunkat és jelenünket. Ezzel a hitvallással hangsúlyozni szeretném azt is, hogy a müncheni Magyar Katolikus Misszió nem politikai, hanem egyházi közösség, amelynek feje, Jézus Krisztus után, a helyi püspök és a római pápa.

Befejezésül tisztelettel kérek és felszólítok minden jóakarátú embert a keresztény együttműködésre. Szeretném, ha tudatosítanánk: az egyház nem a pap, nem a püspök, még csak nem is a pápa – az egyház mi vagyunk! Hiszem azt, hogyha valamennyien Krisztus szellemében együttműködünk, akkor ebben az egyházban, amely a müncheni Magyar Katolikus Misszió egyházi közösségében megvalósul, valamennyien jól érezzük majd magunkat. Adja Isten, hogy úgy legyen!

(1994. szeptember 21.)

Kiváltságos korúk az Egyházban

Október 25-én elmúlt 10 éve annak, hogy missziókon először találkoztunk egyházi közösségünk Szeniorok Klubjában. Ennek megszervezése első lelkipásztori ténykedéseim közé tartozott a müncheni Magyar Katolikus Misszió egyházi közössége szolgálatára szóló megbízatásom ünnepélyes átvétele után. A szervezői munkában nagy segítségemre volt Palágyi Andrea testvér, akivel egyetértésben azon fáradoztunk, hogy a hatvanon felüliek számára missziókon olyan keretet teremtsünk, amely bizonyos rendszerességgel, legalább pár órára, szépen megterített asztalok, tea, kávé és sütemények mellett lehetőséget kínál a másokkal való találkozásra, barátkozásra és szórakozásra, a megfelelő szellemi és lelki művelődésre. Ugyanakkor azt is meg akartuk éreztetni nyugdíjas korú híveinkkel, hogy egyházi közösségünkben mindig megbecsüljük, tiszteljük őket és nagyonis számítunk értékes közreműködésükre. Szerettük volna kihangsúlyozni, hogy mi mindig örülünk a velük való találkozásnak, nekik mindig helyük van körünkben és munkahelyi nyugdíjazásuk után is teljesjogú tagjai közösségünknek, amelynek már pusztán jelenlétükkel is nagy hasznára vannak, de fejlődéséhez is mindig hozzájárulhatnak keresztény hitvallásukkal és bátor tanúságtételükkel, csendes imáikkal, meg az erejükből telő tevékeny segítségükkel és munkájukkal. Közösségünkben még a legjelentéktelenebbnek tűnő közreműködés is nagyon értékes és mi mindig megbecsüljük azt: „Az idősebbekhez szólva, akiket gyakran és nagyon igazságtalanul már hasznot nem hozóknak tartanak, és ez túrhetetlen teher, emlékezetükbe idézzük, hogy az Egyház kéri és várja tőlük apostoli és missziós küldetésük folytatását, ami az ő korukban is lehetséges és szükséges, sőt éppen a magas korban valami módon sajátossá és eredetivé válik” (II. János Pál, CL 48).

Az idősebbek mindig sokat adhatnak a fiataloknak. A Biblia is figyelmeztet: „Szegődj szívesen az öregekhez, és ahhoz csatlakozz, akit bölcsnek ítélsz” (Sír 6, 34). Úgy beszél róluk, mint a bölcsesség és istenfélelem példaképeiről: „Az aggok koszorúja a gazdag tapasztalat, dicsőségük pedig az Úrnak félelme” (Sír 25, 6). Az idős ember valóságos ajándék a közösség számára. A Szentírás szerint a hit átadásának tanúja az Egyházban és a társadalomban: „Atyáink beszéltek nekünk a tettekről”, amelyeket Isten keze végbevitt (Zsolt 44, 2). Az idősek az élet mesterei: „Ne vesd meg, amit az öregektől hallasz, ... mert így tudásra teszel szert és alkalomadtán meg tudsz majd felelni” (Sír 8, 9). A jó nagymamák és nagyapák sokszor a szeretet valóságos megtestesítői. Jézus az evangéliumban ugyancsak megismétli az ószövetségi törvényt: „Tiszteld apádat és anyádat és: Aki gyalazza apját és anyját, az halállal lakoljon” (Mk 7, 10). Ugyanakkor tiltakozik azok ellen, akik megpróbálják elhanyagolni és kijátszani az öregeket (vö. Mk 7, 9–13).

Közösségünk mindenképpen azon fáradozik, hogy megbecsülje az idősebbeket, az egyházközség ékességének és Isten kiváltságos ajándékainak tekinti őket, és számít együttműködésükre, bölcs meglátásaikra és tapasztalataikra, hitbeli tanúságtételükre és segítségükre, mindig körülményeiknek és állapotuknak megfelelően.

Ma gyakran előfordul, hogy az idősebbek jó egészségnek örvendenek és azt könnyebben visszanyerik, mint egykor. Vannak „örök ifjak”, akik hatvan, hetven vagy nyolcvan évük ellenére, esetleg ezen túl is, munkabírásukkal még a fiatalokon is túltesznek és a nyugállomány helyett a fiatal tenniakarás lázának „aktív korszakát” élvezik, illetve legtermékenyebb korukat élik; nyugdíjasok, de egyáltalán nem „nyögdíjasok”! Nyugdíjas koruk nem akadályozza őket abban, hogy a közösség javát szolgálják például azzal, hogy résztvesznek és közreműködnek a szentmiséken vagy az egyházközségi összejöveteleken, betegeket látogatnak vagy karitatív téren szervezkednek és tevékenykednek. Rájuk igazán illik a zsoltár: „Még öregkorukban is gyümölcsöt teremnek, tele vannak nedvvel és étellel, hogy hirdessék: az Úr igazságos; Ő az én sziklám, igazságtalanság nincs benne” (Zsolt 92, 15–16).

Ha valaki ma hatvan-hatvanöt esztendejével nyugdíjba vonul, a statisztikai felmérések szerint átlagosan még mintegy másfél évtizednyi életre számíthat (a férfi 14, 6, a nő 15, 5 évre), és ez az idő még igen termékeny szakasza lehet életének: „A harmadik korba lépést úgy kell szemlélni, mint kiváltságot; nem csupán azért, mert nem mindenki éri meg ezt a kort, hanem különösen azért, mert ez az az idő, amikor ténylegesen jobban meg lehet vizsgálni a múltat, jobban megismerni és mélyebben átélni a húsvéti misztériumot, és az Egyházban Isten egész népe számára példaképpé válni... A megoldandó nehézségek bonyolultsága, az erők fokozott csökkenése, a társadalmi szervek elégtelensége, a hivatalos törvényhozás akadályai, az önző társadalom értetlensége ellenére az idősek nem szorulnak az Egyház peremére. Nem szabad azt gondolni, hogy az idősek passzív szemlélői a túlzottan felgyorsult világnak, hanem ellenkezőleg, tevékeny alanyai az emberi létezés lelkileg és emberileg termékeny szakaszának” (II. János Pál, CL 48).

A statisztikák szerint azonban minden harmadik nyolcvanon felüli öregnek azzal kell számolnia, hogy tehetetlenné válik és ápolásra szorul: korlátoznia, vagy teljes egészében fel kell adnia tevékenységét. Élete viszont még így sem válik hasztalanná. A keresztény ember ilyenkor imádságával, az öregkor gyengeségeinek és szenvedéseinek Isten kezéből és iránta való szeretetből elfogadott és türelmes elviselésével teljesíti hivatását és szolgálja a közösség javát. A magas kor ellenére Istent még mindig lehet szólógnatni, hozzá fohászolni és sóhajtozva áldani: „Küldd el világosságodat és hűségedet, hogy vezetőim legyenek, hogy vezessenek szent hegyedre, hajlékodbá. Akkor odalépek Isten oltárához, örööm Istenéhez... Miért vagy szomorú lelkem és miért háborogsz? Remélj Istenben és majd újra dicsőítem, mint arcot felderítőjét és Istenemet” (Zsolt 43, 3–5).

Egyházi közösségünk Szeniorok Klubjának 10 éves működését igyekszik felvázolni ez a kis füzet, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy újabb lendületet adjon további együttműködésünknek, szolgálatunknak és szeretetünknek. Köszönöm, hogy összejöveleinken aktív részvételükkel elevenebbé tették egyházközségi életünket, és mindenki előtt példásan tanúságot tettek közösségformáló akaratukról, a magyar keresztények összefogásáról és összetartásáról missziókon. Köszönöm az előadók szíves, készséges és mindig ingyenes közreműködését, a szervezők felbecsülhetetlen áldozatát és mindig ügyes munkáját, meg azok sok-sok fáradtságát, akik 10 éven át hónapról-hónapra sütögették számunkra titokban, és még csak köszönetet sem várva, a finomabbnál finomabb házi süteményeket és egyéb finomságokat.

Isten fizesse meg minden jótéteményüket.

Sok sikert a Szeniorok Klubjának további működéséhez! Isten áldása kísérje találkozóinkat testvéri egyetértésben és szeretetben! Adja Isten, hogy sokszor és még nagyon hosszú időn át találkozassunk jó erőben és egészségben!

(1994. november 10.)

Építsünk a lerakott alapokra

Vincze Mihály müncheni magyar lelkész 1948. februárjában a Katolikus Élet-nek (II. évf. 2. sz., 5. o.), a müncheni Patrona Hungariae Egyházközség kéziratot értesítőjének, kinevezése után adott interjújában közölte: „A Patrona Hungariae Egyházközségben egy már készen álló nagyszabású keretet kaptam, amelyet megfelelő tartalommal kell megtöltenünk. A munka elvégzéséhez az isteni kegyelmeken kívül a legnagyobb segítséget a világi apostolok, férfiak és nők munkájában látom. A hűséges és állhatatos hívek szent elszántsága, építeni akarása és példája, hiszem, hogy elhozza majd közénk a hideg és közönyös lelkeket is. Nem fogunk nyugodni, amíg templomunk meg nem telik imádkozó, éneklő gyermekekkel, szentségekhez járuló ifjúsággal, kegyhelyekhez zarándoktő felnőttekkel, és a hitélet iránt érdeklődő magyar hívekkel. Elmélyülő hitéletet szeretnék teremteni a müncheni katolikus magyarok között. Mert a hitélet a modern katolikus irányzat alapja.

Itt az ideje, hogy a lerakott alapokra ráépítsük a falakat. A sok életrevaló kezdeményezés sürgős folytatás után kiált. Egyházközségi lapunk, énekkarunk: egy-egy biztató jel, mely a katolikus magyarság élni akarását biztosítja. (...) A miénk a munka, Istené az áldás. És ha minden önző gondolat és szándék nélkül az Ő dicsőségére és számkivetésben sínylődő minden magyar testvér lelki felemelésére dolgozunk, biztosra veszem, hogy az áldás nem marad el. Amit tiszteletreméltó elődöm (dr. Rozsály Ferenc müncheni magyar lelkész, 1945 nyarától 1948. január végéig – szerk. megj.) megkezdett, nekünk kell bevégeznünk...”

Közel fél évszázad távlatából – mint mostani magyar plébános és utód – mit fűzhetnék még ehhez?! Jövőre, 1995-ben müncheni magyar egyházi közösségünk megalakulásának 50. évfordulójára emlékezünk. Miért jelzem ezt most, az adventi szent időben? Azért, hogy gyümölcsözővé tehessek: hogy ez az évforduló valóban advent – Úrjövet – lehessen számunkra és így közösségünkben megerősödjék a krisztusi hit, tökéletesedjék a szeretet és fokozódjék az összetartás, a közösségi szellem, az európai szupranacionalitásnak és szubszidiaritásnak megfelelő ragaszkodás keresztény és magyar múltunkhoz.

Egyházi közösségünk az Úr érkezését igyekszik elősegíteni körünkben, 50 év óta az Úrra való várakozására ösztönöz, igyekszik ébren tartani, felrázni olykor szunnyadó vagy éppen haldokló hitünket, és előkészíteni bennünket a végső találkozásra az embertársainkban és Igéjében folyton felénk közeledő Úrral, mindig szem előtt tartva Szent István királyunk magyar és keresztény szellemi örökségét.

Ez figyelemre méltó adventi program, amelynek égi és földi javunkat szolgáló megvalósítása csak közös erőfeszítéssel lehetséges. Évfordulós megemlékezésünk a folytonos adventi várakozás jegyében csak akkor lesz sikeres, ha jubileumi megemlékezésünk előkészítéséhez és megünnepléséhez, fáradságot és áldozatot nem kímélve, mindannyian tevékenyen hozzájárulunk és így keresztény és magyar közösségi életünket Münchenben krisztusibbá, értékesebbé, elevenebbé, pezsgőbbé tesszük. Megemlékezésünk eléri célját, ha általa megerősödik keresztény magyar közösségünk Krisztus és egymás szeretetében.

Ennek a megújulást szolgáló visszaemlékezésnek méltó előkészítése érdekében szeretettel várom javaslataikat és közreműködésüket. Mindazok segítségét is, akik tevékeny tagjai egyházi közösségünknek, ehhez lélekben közel vagy éppen távol állnak. Tisztelettel hívom és szeretettel várom mindazokat, akik tőlünk eltávolodtak vagy akiket akaratlanul is megsértettünk vagy éppen helytelen magatartásunkkal közösségünkben száműztünk. Mint plébános a magam részéről mindenképpen elnézést és bocsánatot kérek tőlük gyarlóságaimért, elkövetett hibáimért és mulasztásaimért: kapuink tárva, szívünk méginkább (*porta patet – cor magis*). Mindenek előtt számítok csoportjaink és egyesületeink ötleteire és javaslataira, készséges együttműködésére és segítségére.

A félévszázados jubileumi megemlékezés előkészítésének jegyében 1994. november 15-re Botond Károly festő önzetlen munkája révén elkészült missziónk házi kápolnájának oltárképe, mely a Magyarok és Bajorok Nagyasszonyát – karján Szent Fiával –, Szent István királyunkat és Árpád-házi Szent Erzsébet asszonyunkat ábrázolja. Ezt a megnyerő és szép alkotást – a gondviselés kegyelméből – Kohl kancellárunk újraválasztásával egyidőben már helyére is tehettük.

A jubileumi várakozás jegyében készül kápolnánk oltárának és a tabernákulumunk díszállványa is.

Berend Iván festő és grafikus ugyancsak önzetlen munkája révén elkészült egyházközségi jubileumi zászlónk tervezete is. November 17-én megrendeltük, bár kivitelezéséhez még további adományok szükségesek, de – remélhetőleg – ezekben sem lesz hiány és így pünkösdre az is elkészül, és ezzel Miklósházy Attila püspök atyánk látogatásakor jövőre ünnepélyes zászlóavatásra is sor kerülhet.

Ugyancsak egyházi közösségünk megalakulásának 50. évfordulója jegyében rendezzük 1995. május 5-től 14-ig tíznapos, keresztény megújulásunkat szolgáló, szentföldi zárándoklatunkat, amelyre negyvennégyen jelentkeztek, előleget fizettek és végérvényesen helyet foglaltattak.

Miért ne tarthatnánk ismét népmissziót, mint 1988-ban? Előadásokat? Lelkinapokat, jubileumi majálist? Kérem ötleteiket és ezek kivitelezéséhez segítségüket.

Advent – éber és tevékeny, egyáltalán nem unalmas várakozás, az Úr jövetelére. Adja Isten, hogy egyházi közösségünk 50. éves jubileumi esztendeje jövőre valóban az Úr érkezésének ideje legyen körünkben: igazi találkozás az Úrral és egymással magyar és keresztény közösségünkben.

Miklósházy püspök atyánk üdvözlő szavaihoz társulva szívből kívánom: a mi Urunk szeretete és jósága árassa el mindnyájukat karácsonyra és az új évre: annak minden napján.

(1994. december 14.)

A nagy jubileumra készülve

Jubileumi megemlékezések

1994 végén II. János Pál pápa a 2000. év Nagy Jubileumának előkészítésére szólította az egyházat. „A harmadik évezred közeledtével” kezdetű apostoli levelében többek között ezt írja: „Szenteljétek meg az 50. évet, és az elengedésnek hívjátok az ország minden lakója számára, ez ugyanis jubileumi év (vö. Lev 25, 10–11) ...

Az évfordulók némelyikét világi körökben is megülik, a keresztények azonban mindig vallásos jelleget szoktak neki adni. A keresztények számára ugyanis minden jubileum – a huszonöt éves ezüst-, az ötven éves arany- és a hatvan éves gyémántmenyegző vagy mise – az érintettek számára a kegyelem különleges esztendejét jelentik. Ugyanez alkalmazható közösségek vagy intézmények jubileumaira is. Ezért ünneplik egy város vagy község alapításának száz vagy ezeréves évfordulóját, centenáriumát vagy millenniumát. Az Egyházban szintén megtartják a plébániák és az egyházmegyék ilyen jubileumát. S mindezek a személyes vagy közösségi jubileumok nagy jelentőségűek mind a személyes, mind a közösségi életben” (TMA, 12, illetve 15).

Egyházi közösségünk idén több ünnepségen emlékezik megalakulásának 50. évfordulójára. Felhasználva az alkalmat egyházi közösségünk valamennyi tagjának, Istennek és embernek tetsző lelki megújulását és gyümölcsöző együttműködését kívánja előmozdítani, hiszen – amint II. János Pál pápánk írja a 2000. év Jubileumával kapcsolatosan – a keresztények számára minden jubileum „a kegyelem különleges esztendejét jelenti” (TMA, 15), amelynek „növelnie kell a mai keresztényekben a hitet az önmagát Krisztusban kinyilatkoztató Istenben, erősítenie kell a reményt az örök élet várásában, és tökéletesítenie kell a szeretetet, hogy tevékeny legyen a testvérek szolgálatában” (TMA, 31).

Egyházi közösségünk születésének 50. évfordulója alkalmából a müncheni Damenstift-templomban ezért rendeztünk az elmúlt hetekben nagybőjti beszédsorozatot „Új evangelizáció” címmel, amelynek során dr. Seregély István egri érsek, a MKPK elnöke és az EPK alelnöke mellett Fejős Ottó németországi főlelkészünk, Valentiny Géza prelátus és dr. Bácsváry Róbert SJ egykori főlelkész is meglátogatott bennünket, hirdette az Igét és együtt örvendezett velünk. Március 9-iki ökumenikus találkozónkon református testvéreinkkel közösen emlékeztünk a müncheni magyar egyházi szolgálat elindulására.

Szentföldi tíznapos zarándoklatunkat május 5-től 14-ig ugyancsak jubileumi évfordulónk célkitűzéseinek jegyében szervezzük. Jézus földi életének nyomdokain akarunk járni, nyomában.

Úrnapján, június 15-én 8-kor a Marienplatzon idén különösen sokan akarunk részt venni München városának hagyományos és színes úrnapi körmenetén német hittestvéreinkkel, Friedrich Wetter bíborosunkkal, bajor fővárosunk és kormányunk vezetőivel. Részvételünk a körmeneten legyen idén bátor keresztény tanúságtétel, de egyben jubileumi évfordulónk alkalmából a tisztelet és hála kifejezése annak az országnak, amely befogadott, új hazát és otthont adott nekünk. Reméljük, hogy népi viseletbe öltözött leányaink és asszonyaink idén is kitesznek magukért, és még a tavalyinál is nagyobb elismerést és sikert aratnak. Készülő és avatásra váró jubileumi, magyar és bajor színekkel ékeskedő, müncheni identitásunkra utaló, egyházközségi máriás zászlónkkal is ekkor szeretnénk először megjelenni München lakossága előtt. Ezért most különös tisztelettel és szeretettel hívok mindenkit az idei úrnapi körmenetre a Marienplatzon és a Ludwigstrassen.

11. egyházközségi Majálisunkat Grünwaldban, június 25-én ugyancsak egyházközségünk fennállásának ötvenéves jegyében akarjuk megtartani, nagy örömmel és még színesebben mint eddig. Majálisunk legyen valóságos magyar népünnepély, a szórakozás és vidámság örvendetes napja, amelyen testvérként fog kezét minden müncheni és itt élő magyar, bárhol is jött közénk és bármilyen világnézetet is vallott, de magyarnak érzi magát vagy csak rokonszenvez velünk.

Július 9-én Kiss Ulrich SJ primíciája a müncheni Damenstift-templomban, egy héttel később pedig, július 16-án jubileumi évünk legkiemelkedőbb ünnepe: dr. Miklósházy Attila SJ, a külföldön élő magyar katolikusok püspökének látogatása, bérmálás és zászlóavatás missziókon. Nagy hálaadás.

Jubileumi évünk azonban csak akkor lesz „a kegyelem különleges esztendeje” számunkra, ha abba bekapcsolódunk és az ünnepeken tevékenyen közreműködünk. Mindenkit szeretettel hívok és mindenkire számítunk: gyerekekre, fiatalokra, felnőttekre és idősekre! Együttműködésünkkel mindenképpen hozzájárulunk a hön óhajtott müncheni magyar unió és egyházi közösségünk megszilárdulásához és fejlődéséhez: a II. vatikáni zsinat szellemében a kommúnio-egyháztan (LG) számunkra is „teret ad a karizmáknak, a szolgálatoknak, Isten népe változatos részvételének, anélkül, hogy demokratizmusnak vagy szociologizmusnak engedne” (TMA, 36).

Jubileumunk célja és feladata mindent megújítani Krisztusban, az örvendezés, de a számvetés, a lelkiismeret-vizsgálat, a hálaadás és az emlékezés is.

Nekünk ebben az évben, még inkább, mint máskor, egyenként is föl kell tennünk a kérdést az Úr színe előtt, hogy mennyiben vagyunk felelősek itt, Münchenben egymásért, magyar testvéreinkért és közösségünkért, magyarjaink vallási közömbösségéért, amely sokakat arra készítet, „hogy úgy éljen, mintha Isten nem volna, vagy megelégedjék egy olyan felszínes vallásossággal, amely összeegyeztethetetlen az igazsággal és az erkölcsi kötelességekkel”. Nekünk ugyancsak meg kell vizsgálnunk, mennyire érint bennünket az etikai relativizmus és az elvilágiasodás légköre? „És mennyiben kell önmagunkat felelősnek tartanunk a terjedő vallástalanságért”, esetleg egyházi közösségünk hiányosságaiért és magyarságunk elvesztéséért, „amiatt, hogy 'saját vallásos, erkölcsi és társadalmi életünk fogyatkozásai következtében' nem tudtuk megmutatni Isten igazi arcát” (vö. uo.).

Ebben az évben emlékezni szeretnénk azok helytállására, akik előttünk jártak. A lehetőségekhez képest ezért megpróbálom, az utóbbi években folytatott műkedvelő kutatásaim alapján, folytatásokban felidézni (lásd alább!) azok küzdelmeit és fáradozásait, akik müncheni magyar egyházi közösségünk keretében kezdettől fogva ápolták és szolgálták nem csak saját, de mások magyar és keresztény öntudatát is; akik dr. Seregély István érsek megfogalmazása szerint Münchenben megpróbálták „magyarnak lenni keresztény módon és kereszténynek lenni magyar módon”. Ez az emlékezés mindenképpen összhangban áll II. János Pál pápánk felszólításával: „a tanúságtételt nem szabad elfelejteni”, azok tanúságtételét sem, akik éppen közöttünk voltak Isten nagy ügyének, ha nem is szent, de emberséges és szorgos, nem egyszer gyarló és sok nehézségekkel küzdő, értünk verejtékező katonái: papok és világiak (vö. TMA, 37). Aki tud, kérem segítsen a szükséges dokumentációk, bárhol fellelhető, müncheni egyházi közösségünk múltjára vonatkozó régi adatok (feljegyzések, beszámolók, cikkek, értesítők, meghívók stb) összegyűjtésében. Segítségüket előre is hálásan köszönöm.

(1995. április 5.)

Jeruzsálem kapuinál

Müncheni magyar egyházi közösségünk fennállásának 50. évfordulója alkalmából zárandoklatot szerveztünk Izraelbe, arra a földre, amelyet az Úr egykor Ábrahám és utódai számára kijelölt: „Vonulj ki földedről, rokonságod köréből és atyád házából arra a földre, amelyet majd mutatok neked. Nagy néppé teszek. Megáldalak és nagygyá teszem nevedet, s te magad is áldás leszel. Megáldom azokat, akik áldanak téged, de akik átkoznak téged, azokat én is megátkozom. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége” (Ter 12, 1–3). 1995. május 5-én délben zárandokcsoportunk felszállt az ELAL gépének fedélzetére, amellyel elindult a müncheni Franz Josef Strauß repülőtérrel arra a földre, amelyen Jézus született, élt, tanított és az Úr Ábrahámnak tett ígéretei alapján, „áldása” lett a föld minden nemzetségének. Negyvennégyen elindultunk, hogy megismerjük a Szentföldet, azokat a szent helyeket, amelyeken üdvösségünk történelmének nagy eseményei zajlottak és amelyekről már korábban is többször olvastunk a Bibliában. Bibliát olvasva, imádkozva és elmélkedve akartuk végigjárni a szent helyeket. Tanulni akartunk és hitünkben megerősödni. Istent kerestük és Jézus nyomdokait, azt az utat, amelyen járni érdemes Vele, hiszen Ő az Út, az Igazság és az Élet.

Tíz napos utunk során sok szép élményben volt részünk. Valóra vált régi álmunk: megláttuk a Szentföldet mai valóságában. Jézus kora óta a szent helyeken sok minden megváltozott, de a vidék, a kövek, a barlangok, a sziklák és a dombok, a galileai lankás hegyek, a Genezáreti tó környéke és a Jordán mente, a názáreti ház és kút, a jeruzsálemi Szent Sír, a Kálvária, a betlehemi sziklás üregek beszédes emlékei megmaradtak. Megmaradt Jézus tanításának környezete, az a milió, amelyben keresztény hitünk Jézus tanítása alapján kibontakozott. Szentmiséink színhelyéül igyekeztünk mindig a leghitelesebb, ősi, szent helyeket választani.

A Szentföldről különböző egyéni és sajátos benyomásokkal tértünk haza. Lelkében mindenki magával hozta saját élményeit, hitének zilált, bomladozó vagy éppen megerősített birodalmát avagy saját „Galileáját” és „Jeruzsálemét”.

Ebben a kis emlékfüzetben összefoglaltam zárandoklatunk történetét. Zárandokutunk napi krónikásai beszámolóikban felidézik utunk állomásait és eseményeit, és ezzel hozzásegítenek bennünket közös szentföldi élményeink megőrzéséhez. Beszámolóikat ezúttal is hálásan köszönöm.

Zárandoklatunk során utunkról sok fénykép és videofelvétel készült. Dr. Juhász László, illetve Fehér István készülő „filmösszeállításának” közös megtekintését tervezzük.

(1995. július 11.)

Összefogunk vagy elveszünk

Egyházi közösségünk kialakulásának 50. évfordulójáról idén már eddig is többször megemlékeztünk. Nagyböjt folyamán „Új evangelizáció” címmel vasárnapi beszédsorozatot indítottunk a Damenstift-templomban, missziókon ökumenikus istentiszteletet tartottunk, szentföldi zarándoklatot szerveztünk, Úrnapján új egyházközségi zászlónk alatt közösen vonultunk német testvéreinkkel a körmeneten, egyházi közösségünk 50. évfordulójának történelmét, munkáját képekkel illusztráltuk a „Bennofest”-en, aztán jött a Majális, bérmálás és zászlóavatás Miklósházy püspök atyánkkal és Udvardy Jenő főkonzul úrral. Misszióink életéről negyvenkét perces filmet készített a Duna TV. (Adás: 1995. október 8., vasárnap 8.05-kor). Mindez lelki megújulásunk, egyházközségi életünk megszilárdítása, magyar közösségünk fejlődése érdekében történt a „mindent megújítani Krisztusban” jelszónak megfelelően.

Ebben az Értesítőben krónikásaink röviden beszámolnak jubileumi évünk rendezvényeiről, újabb fejezetet olvashatunk egyházi közösségünk történetéről, jelzem a misszió működő csoportok időrendi beosztását és fontosabb rendezvényeink dátumát.

Nagy örömünkre szolgál és kitüntetés számunkra, hogy Friedrich Wetter bíborosunk, elfogadva egyházközségünk jubileumi megemlékezésre szóló meghívását, 1995. október 29-én, vasárnap 10.30-kor a Damenstift-templomban meglátogat bennünket és főpapi szentmisét celebrál. Mise után bíborosunk tiszteletére ünnepi fogadást rendezünk missziókon, megköszönjük atyai és főpapi gondoskodását rólunk, megköszönjük a München-Freising-i Érsekség minden segítségét, anyagi támogatását és jótéteményét az elmúlt ötven év során: megköszönjük misszióink otthonát, amelyben összejöhetünk, magyarul szórakozhatunk, dolgozhatunk és imádkozhatunk; megköszönjük házuk fenntartását, üzemeltetését és teljes költségeinek fedezését. Wetter bíborosunk és a München-Freising-i Érsekség iránti tiszteletünket, köszönetünket és hálánkat főleg azzal fejezzük ki, hogy erre a főpapi szentmisére és a fogadásra mindannyian eljövünk.

November 19-re szép meghívót kaptunk közös német-magyar istentiszteletre a müncheni St. Rita plébánosától, aki Árpád-házi Szent Erzsébetre szeretne közösségében velünk együtt emlékezni. A találkozó előkészítése folyamatban.

Szép, élményekben gazdag, háromhetes dél-amerikai útról tértem haza. Nyári szabadságom idején és utazásom során bepillantást szerezhettem Argentínában a Buenos Aires-i, Brazíliában a Sao Pauló-i és Rio de Janeiró-i magyar közösségek életébe. Tizennyolc társammal együtt napokon át élvezhettük az itt élő magyarok vendégszeretetét, törődését velünk és gondoskodását rólunk. Ott tartózkodásunk egész ideje alatt éreztük, hogy összetartozunk, egy család vagyunk, összeköt bennünket a hazánkból és az egész Kárpát-medencéből magunkkal hozott és születésünktől belénk oltott Szent István-i szellemi örökség, a közös múlt, a származás, őseink egyazon nyelve, még akkor is, ha néhányan már csak törve beszélnek azt. Buenos Aires-ben a Hungária, a Mindszentynum és a cserkészek (épülő) székháza, Sao Paulóban a Magyar Ház és a magyar bencések hatalmas iskolája (ezerhétszáz diák) hirdeti, hogy testvéri összefogással a hazától elszakadva és távol is ápolhatja és megőrizheti hitét és magyarságát mindenki, aki akarja; nagyot és maradandót alkot, megmarad, ha társaival összefog.

Capiovyban, Missionesben, az őserdő közepén, a német telepesek egy évszázad után is büszkén őrzik ősi nyelvüket, hitüket és kultúrájukat. Városuk tisztasága, rendezettsége a hazaiakkal vetekedik. P. Marx német papjukkal járva a helység tágas utcáinak szép házsorai között az volt a benyomásom, hogy az őserdő szívében valamelyik igen rendes bajor városkába pottyantam. Közösséget alkottak és megmaradtak németnek és jó kereszténynek. Ugyanezt tapasztaltuk Rio de Janeiróban a németek „Bonifatiushaus”-ában, ahol laktunk.

Müncheni magyar egyházi közösségünkben összefogva mindannyian megmaradhatunk, ha akarunk, annak, amik vagyunk: kereszténynek és jó magyarnak. Ehhez azonban szükséges, hogy a közösségért tegyünk valamit, vegyünk részt találkozóin, összejövetelein és szentmiséin. A közösség munkája csak úgy lesz eredményes, ha abból mindannyian kivesszük részünket.

Szívélyes meghívással közösségi szentmiséinkre és összejöveteleinkre, szívélyes lelkipásztori üdvözlését küldi ...

(1995. szeptember 20.)

Együtt ünnepeltünk Friedrich Wetter bíborosunkkal

Dr. Friedrich Wetter bíboros magyar egyházi közösségünk fennállásának 50. évfordulója alkalmából 1995. október 29-én 10.30-kor főpapi szentmisét celebrált a fogadására összesereglett és a müncheni Damenstift-templomot zsúfolásig megtöltő magyar híveknek, azután német és magyar vendégeink körében missziókon részt vett a tiszteletére rendezett ünnepi fogadáson, amelyen megköszöntük főpásztori gondoskodását, a tőle és elődeitől az elmúlt öt évtized során kapott összes támogatást és segítséget. Megköszöntük, hogy a müncheni egyházban, hazánktól távol is otthonra találtunk, a müncheni főegyházmegye által létrehozott és fenntartott Oberföhringer Straße-i otthonunkban összegyűlhetünk és dolgozhatunk, magyarul imádkozhatunk és szórakozhatunk, ápolhatjuk krisztusi hitünket, anyanyelvünket, népi hagyományainkat és nemzeti kultúránkat.

Ebben az ÉRTESÍTŐ-ben közöljük dr. Friedrich Wetter bíboros főpásztorunk kitüntető látogatásakor elhangzott beszédét a Damenstift-templomban, az elhangzott köszöntőket és köszönetnyilvánításokat a templomban és missziókon. Képek segítségével felelevenítjük a látogatás élményeit beszámolunk egyházi életünk egyéb eseményeiről, amelyek az elmúlt hónapok során történtek, s folytatjuk egyházi közösségünk kialakulásának történetét jubileumi megemlékezésünk III. (befejező) részeként.

Tesszük ezt abban a reményben, hogy ezek a beszámolók ünnepi eseményeinkről és az ezeken elhangzott beszédek hozzájárulnak egyházi közösségünk megerősödéséhez, Istennel és egymással való kapcsolataink elmélyítéséhez.

(1995. december 13.)

A magyar honfoglalás 1100. évfordulója ... és ahogyan arra a plébános emlékeztetni szeretne

Sokat gondolkodtam azon, hogy a mi müncheni közösségünkben kell-e egyáltalán behatóbban foglalkoznom az Ausztriából induló és már Németországban is lezajlott, zajló egyházi népszavazás óhajaival, követelményeivel, témáival. Foglalkoztatja-e egyáltalán idegenbe szakadt, nem egyszer teljes gyökértelenségben, minden közösségen kívül, elszigetelten élő és olykor sehová sem tartozó, két szék, nemzet, illetve haza közé pottyant magyar híveinket az egyház közössége, élete, a mi sajátos müncheni egyházi közösségünk alakulása és sorsa? Keserves munkával és sok nehézséggel járó új egzisztenciánk felépítése új hazánkban enged-e még egyáltalán időt nekünk arra, hogy lelki életünkkel, keresztény hitünkkel, egyházunk és nevezetesen müncheni magyar egyházi közösségünk alakulásával is foglalkozzunk. Vajon valóban foglalkoztatja magyar híveinket az egyház testvéri közösségének megvalósítása, a nők teljes egyenjogúsága az egyházban, a papok nőtlensége, az egyház szexuális erkölcstana, az evangéliumi örömhír terjesztése és módozata, stb.? Vajon nemcsak külső szemlélői ők, nézői a környezetükben zajló folyamatoknak? Problémájuk-e környezetük problémája? Vagy csupán fogyasztó polgárai ennek a társadalomnak: szenzáció- és tévéfogyasztók? Érzik-e a müncheni és München környéki magyar hívek, hogy az egyház mi vagyunk, és az állandóan reformációra, átalakulásra és megújulásra szorul, azaz: mivel valóban mi vagyunk az egyház, felelősek vagyunk érte, azért mindannyian – állandóan – megtérésre és megújulásra szorulunk. Vajon a hangos kritikák szenvedő, egyházzal együtt érző alanyai, vagy csupán a hangoskodók *felkorbácsolt* áldozatai vagyunk? Áldozatai egy olyan folyamatnak, amely nem csak a keresztet akarja száműzni a társadalomból, hanem azzal együtt Krisztus Urunk életető, mindig teremtő Lelkét, a keresztény értékeket és a krisztusi szellemet, mely jólétünk alapja és biztosítója. Érezzük-e, hogy megmaradásunk biztosítója éppen ez az egyház, amely az idegenben is megpróbál összegyűjteni és üdvösségre vezetni bennünket.

Az egyházi népszavazás gondolatához – alkalom adtán – már eddig is hozzászóltam, igehirdetéseimben a jövőben is helyet kap a téma, most azonban csak általánosságban érinthetem. Mint a reám bízott hívek lelki üdvéért és Isten ügyéért aggódó lelkipásztor, először is hadd ajánljam megfontolásra Ezekiel próféta ide vágó intelmeit: „Az Úr szózatot intézett hozzám: Emberfia, jövendölj Izrael prófétái ellen, jövendölj és mondd meg azoknak, akik maguktól jövendölnek: Halljátok az Úr szavát! Ezt mondja az Úr, az Isten: Jaj az esztelen prófétáknak, akik saját lelküket követik és semmit sem látnak! (...) Látomásuk csalás, jövendülésük hazugság, amikor ezt mondják: 'Az Úr mondja' hiszen az Úr nem küldte őket, mégis azt remélik, hogy a szavuk beteljesedik. Nemde igaz, hogy hamisak látomásaitok és hazugságokat jövendöltök, amikor azt mondjátok: 'Az Úr mondja', noha nem szóltam? (...) Mert félrevezették népemet, amikor békét hirdettek, noha nincs béke. Amíg az falat épített, ezek bemeszelték. Mondd meg azoknak, akik bemeszelték: Hirtelen zápor támad, jégeső esik, viharos szél fog dühöngeni. S a fal leomlik. (...) Ezért ezt mondja az Úr, az Isten: Heves szélvihart támasztok haragomban, pusztító záport küldök bosszúmban és jégesőt indulatomban, hogy teljesen megsemmisítse. Ledöntöm a falat, amit bevakoltatok, egyenlővé teszem a földdel, és alapjai napvilágra kerülnek. Összeomlik, és ti ott pusztultok el alatta – akkor majd megtudjátok, hogy én vagyok az Úr. Nekiszabadítom haragomat a falnak, s azoknak, akik bevakolták, és azt mondom nektek: a fal nincs többé, sem azok, akik bevakolták, Izrael prófétái, akik Jeruzsálemből jövendölnek, és a béke látomását látják, noha nincs béke – mondja az Úr, az Isten” (Ez 13, 1–3; 6–7; 10–12; 13–16).

Másrészről az öntudatos keresztény jellemzője a felelősségvállalás: és én erre továbbra is lehetőséget kínálok. Megvallom őszintén, számomra nagy öröm lenne, ha a müncheni magyar katolikus hívek szívükön viselnék magyar egyházi közösségünk életét, alakulását, megújulását,

öntudatos és lázas mozgalmat kezdenének annak testvériesebb és krisztusibb közösségi életéért még akkor is, ha ez számomra olykor nem kis kényelmetlenséggel járna. Lehetőséget kínálok müncheni magyar egyházi közösségünk együttes megreformálására, megújítására Krisztusban, megmaradásunk éltető gyökereinek újra való felfedezésére és a magyar honfoglalás 1100. évfordulóján annak tudatosítására, hogy nemzetünk megmaradása az európai féltekén a múltban is csak a kereszténység felvétele és vállalása révén vált lehetővé. Müncheni magyar egyházi közösségünk, a mi magyar közösségünk fennállása és megmaradása is ennek függvénye. Méltó megemlékezésünk a magyar honfoglalásról idén az lenne, ha Münchenben egyházi közösségünkben őszintén és felnőtt öntudattal újra vállalnánk kereszténységünket, a krisztusi életformát, magyarságunk legszilárdabb biztosítékát.

Mindig, de 1990-ben erdélyi misszióm során különösen hangoztattam, hogy öntudatos keresztények elkötelezett közreműködése nélkül nincs komoly egyházi és társadalmi kibontakozás. Engedjék meg, hogy felidézsem! Magyarországtól távol az egyház magyar megmaradásunkat éppúgy szolgálja, mint örök üdvösségünket.

Az egyházat nemcsak a múltban érte sok bírálat, kívülről és belülről, Keleten és Nyugaton. Ma is több olyan kritikával találkozunk, amely az 1989-es hatalmas közép- és kelet-európai változásokat követően sem veszített időszerűségéből. A legtöbb bírálat a krisztushívók tanúságtételével kapcsolatosan éri az egyházat.

Többen kifogásolják, hogy keresztény életünk messze elmarad a kívánalmaktól. Szemünkre vetik, hogy ajkunkkal hirdetjük az Igét és dicsőítjük Istent, de mindennapi magatartásunk mégis alig különbözik a pogányok és hitetlenek, az istentelenek és ateisták életmódjától. Sokan szemünkre vetik passzivitásunkat és közömbösségünket. Vajon nem ez jellemzi magyarsághoz való hozzáállásunkat is? Sokan csak szájukat jártatják és vajmi keveset tesznek magyarságukért és egyházukért. A kettő együtt jár. Nyugaton mindenképpen!

E bírálatok nem valamelyik távoli ország Istentől eltávolodott népe között hangzanak, hanem saját környezetünkben, legtöbbször a hozzánk hasonlóan megkeresztelt és egyazon valláshoz, közösséghez tartozó szomszédaink, rokonaink és ismerőseink ajkáról. Ilyenkor a legtöbben még csak nem is gondolunk arra, hogy az egyház mi vagyunk velük együtt, papok és hívek, a krisztushívók mindannyian, mindenféle megkülönböztetés nélkül, akik keresttségünk, esetleg elsőáldozásunk és bérmálkozásunk alkalmával vállalt keresztény hivatásunkat és küldetésünket mind ez ideig csak vonakodva és meglehetősen tökéletlenül teljesítettük, és ezért az egyházban sok még a hiányosság és a tennivaló.

Jézus egykori ácsorgókhoz intézett szava ma sem veszített időszerűségéből. Nekünk is szól: „Menjetek ti is a szőlőbe”, azaz legyetek mindannyian munkatársak az egyház egyetlen apostoli küldetésében (vö. AA 33), és hozzáfűzném: magyarságszolgálatában, mert Nyugaton a magyar egyházi közösségek minden szolgálata egyben magyarságszolgálat is. Egy okkal több a felszólítás megfontolására!

A felszólítás Jézus egyik közismert példabeszédében hangzott el: „A mennyek országa hasonlít a gazdához, aki kora reggel kiment, hogy munkásokat fogadjon szőlőjébe. Miután napi egy dénárban megegyezett a munkásokkal, kiküldte őket a szőlőbe”. Majd így tett a harmadik, a hatodik és a kilencedik óra körül is. Kiment és mindannyiszor szőlőskertjébe küldte a piacon tétlenül ácsorgó munkanélkülieket: „Menjetek ti is a szőlőbe” (vö. Mt 20,1–7).

A példabeszéd mondanivalója kézenfekvő: Isten elküldi híveit az egész világra, hogy munkálkodjanak Országá és egyháza építésében. Azt várja tanítványaitól, hogy a föld sója és a világ világossága legyenek (vö. Mt 5, 13–14). Hiszen a hit, a keresttség és a bérmálás szentségei által valamennyien erre a munkára vállalkoztak, Krisztushoz hasonultak, az egyháznak tagjai és küldetésének részesei lettek. Ezért mindannyian felelősek Isten ügyéért és Jézushoz hasonlóan az a feladatuk, hogy közösséget teremtsenek Istennel és embertársaikkal és ezáltal előmozdítsák az emberi jólétet és az üdvösséget környezetükben.

Ezt a feladatot a papok egyedül sohasem lesznek képesek elvégezni. Ehhez az egyháznak szüksége van a világi hívek tevékeny közreműködésére. A közszellem alakítója ugyanis mindig a nép. Csak ha mindannyian összefogunk és papjainkkal együttműködünk érhető el, hogy környezetünkben alábbhagy az egyház és benne vallásos életünk megszólása és helytelenítése. „Az új helyzet a világi hívők tevékenységét egészen sajátos módon megköveteli mind az egyházi, mind a társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai élet terén” – hangsúlyozza II. János Pál pápánk az 1987-es színódust követően kiadott apostoli buzdításában és hozzáfűzi: „Bár az érdektelenség mindig helytelen volt, de most még nagyobb hiba lenne, mint valaha bármikor. Senki sem maradhat tétlen” (CL 3).

Ma az egyházban nincs hely a tétlenségre. A krisztushívőkre több teendő vár, mint valaha. Jézus hívó szava: „Menjete ti is a szőlőmbe” minden megkeresztelt emberhez szól és mindenkit sürget: a pásztorokat, a papokat, a szerzeteseket és a szerzetesnőket éppúgy, mint a világi hívőket. Nagy Szent Gergely bölcsen emlékeztet erre, midőn a szőlőskert munkásairól szólva így magyarázza a példabeszédet: „Kedves testvérek, vizsgáljátok meg életmódokat, és nézzetek utána vajon Isten munkásai vagytok-e? Mindenki gondolja át, mit tesz, és gondolkozzék el, vajon dolgozik-e az Úr szőlőskertjében?” (uo. 2). Az Úr ma elkötelezett és felnőtt keresztény életet vár tőlünk az egyházban, a társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai élet terén. A keresztények felelősek az állam demokratikus kiépítéséért, fenntartásáért és továbbfejlesztéséért – emlékeztetik az osztrák püspökök híveiket. Evangéliumi kovásszá kell válniuk a közéletben.

Olyan feladatokról van itt szó, amelyeknek megvalósítása minden krisztushívó kötelessége. Lássunk erre néhány konkrét lehetőséget! II. János Pál pápánk emlékeztet erre minket.

Sürgeti korunk legjellemzőbb veszélyeinek elhárítását: 1. – a szekularizált közszellem megváltoztatását, 2. – a kizsákmányolás minden formájának felszámolását és 3. – az ellenségeskedések békés feloldását. Mindezeket a krisztushívők összefogása nélkül sohasem lehet elérni.

1. Vissza kell térnünk a társadalomba, vállalnunk kell a közéleti munkát. A nagy feladatok megvalósítása érdekében a krisztushívőknek joga és kötelessége a szervezkedés. Csak szoros összefogással juthatnak előbbre. Krisztus szellemétől áthatott csoportokat, közösségeket és intézményeket kell létrehozniuk, minél többet, mert ezek nélkül képtelenek lesznek a társadalmi és gazdasági élet, a kultúra és politika erjesztő kovásszává válni. A keresztényeknek fel kell fedezniük helyüket az egyház közösségi életében és vissza kell térniük az őket megillető helyre a közéletben a társadalom minden szintjén. A társadalom periferiájára üzött keresztényeknek vissza kell térniük az egyházba és a közéletbe. A katolikus egyháznak, nekünk krisztushívőknek az elmúlt negyven év gyalázata miatt nincs mit szégyenkeznünk. Helyálltunk és most követeljük elrabolt helyünket az újjáépítésben. Ehhez elkötelezett világiak kellene, akik nem rejtik véka alá hitüket és készek még áldozatot is hozni Istenért és embertársaikért, saját és közösségük jólétéért. Elkötelezett keresztények kellene, akik munkát vállalnak az egyházi csoportokban és vallásos intézményekben, kezdeményeznek és szervezkednek, másokért is dolgoznak, és nemcsak önmaguknak élnek.
2. El kell végeznünk a ránk eső feladatokat. Nem tűrhetjük az igazságtalanságot és szembe kell szállnunk mindennemű kizsákmányolással. Hirdetnünk kell, hogy mindenkit megilletnek az alapvető emberi jogok: jog az élethez és ennek sérthetlenségéhez, „jog a politikai életben és közéletben való részvételhez, jog a lelkiismeret szabadságához és jog a vallás szabad gyakorlásához” (CL 5). Nem feledjük: együttes munkánkat nem pótolhatja sem pap, sem püspök. Lehetőségeink és jogaink megvalósítása sem hull ölükbe. A munkát senki sem fogja elvégezni

helyettük. Isten Országá erőszakot szenved és az Úr szőlőskertjét csak verejtékes munkával lehet megművelni. Kőbánya az, amelyben a krisztushívők vértizzasztó munkával törik a követ: keresztény elkötelezettséggel. Ők ezt vállalják, mert megkeresztelkedtek, Krisztushoz csatlakoztak, komolyan vették keresztény hivatásukat és ezért áldozatot hoznak. Tennivalónk van bőven.

3. Békés közösséget akarunk mindenkivel. Elkötelezett módon vállaljuk a közösségteremtés feladatát. Istenből akarunk élni és összetartásra serkentünk mindenkit, krisztusi szeretetre, egymás kölcsönös megsegítésére, megbecsülésére és támogatására, mert észrevettük, hogy az emberek hit és szeretet nélkül egymás farkasaivá válnak és csak vesztükbe rohannak. Ma az emberi nemet nap mint nap összeütközések sújtják, amelyek főképpen az emberek, csoportok, társadalmi osztályok, nemzetek és nemzeti tömörülések végzetes ellentétében jutnak kifejezésre. „Ez a szembenállás az erőszak megnyilvánulásai felé hajlik, s a mindenfelé megjelenő terrorcselekményekben és a háborúban ölt testet. Az emberiség bizonyos csoportjai, mert meg akarják mutatni 'mindenhatóságukat',... felújítják a 'bábeli torony' építésének (vö. Ter 11, 1–9) örült tapasztalatát, amiből csak tévelygés, harc, széthúzás és elnyomás származik” (CL 6).

A Béke Fejedelmének követségében akarunk járni és nemcsak hirdetjük: „Boldogok a békességszerzők” (Mt 5, 9), hanem magunk is azzá válunk: békességszerzőkké. Ezért dolgozunk, élünk és szenvedünk. Nemcsak szánkkal hirdetjük a keresztény megbékélés és összetartás előnyeit, hanem a küzdelmet is vállaljuk érte. II. János Pál pápánk ezzel kapcsolatosan rámutatott arra, hogy nincs járhatóbb út, „mint számtalan személy és csoport részvétele a társadalom életében. Ezen az úton manapság egyre többen járnak, hogy a béke a vágyakozásból valósággá váljék” (uo.). Összetartás, szolidaritás, szubszidiaritás és közösségi élet nélkül nincs sem földi, sem örök jólét. Nincs nyugati magyar egyházi közösség!

Üdvözítő Istenünk ma minden krisztushívőt munkára hív. Azt akarja, hogy elinduljunk mérhetetlenül nagy és rögzös szőlőskertjébe és megműveljük azt. Elsősorban minket sürget: Menjetek ti is a szőlőmbe! Az 1989-es közép- és kelet-európai változások felnyitották a sorompókat és szabad utat teremtettek. A szőlőskerti munkát azonban senki sem fogja elvégezni helyettünk és a vele járó gondokat sem fogja senki levenni a vállunkról. Azt nekünk kell elvégeznünk közös összefogással. Együttműködésünkkel az egyházban alapozzuk meg magyar megmaradásunkat is. Az egyházban senki sem maradhat tétlenül. Össze kell fognunk és csatlakoznunk kell Krisztus Urunk üdvösségszerző küldetéséhez, úgy, amint erre már nem egyszer vállalkoztunk a hit, a kerestség és a többi szentségek felvételének idején. Jézus ma elsősorban minket küld mindazokba a városokba és falvakba, ahová Ő maga is készül (vö. Lk 10, 1).

Nekünk elsősorban Münchenben és környékén kell vállalnunk a feladatot: teljes jogokkal járó honosítást kell szereznünk az egyházban, el kell foglalnunk helyünket benne – honfoglalás –, hogy megmaradhassunk Árpád és István idegenbe szakadt hűségés unokáinak.

(1996. március 25.)

Tárt karokkal várjuk

Tárt karokkal várjuk: még akkor is, ha az elmúlt évek, évtizedek során már eltávolodott, vagy ismételten s újra eltávolodott a hittől, vallástól, egyházunktól vagy éppen magyar egyházi közösségünktől. Tárt karokkal várjuk, még akkor is, ha időközben kilépett az egyházból és még csak nem is gondol arra, hogy visszatérjen abba. Tárt karokkal várjuk, még akkor is, ha úgy gondolja, hogy „számomra nincs, vagy meghalt az Isten, s a hit, vallás sem jelent semmit, még kevésbé az egyház”. Tárt karokkal várjuk, még akkor is, ha elvált, újraházasodott, valakivel „együtt él” és „gyereket sem vállal” többé. Tárt karokkal várjuk, ha emberek közé vágyik, közösséget keres. Tárt karokkal várjuk, ha meg akar ismerni bennünket, egyszer már, vagy újra fel akarja venni velünk a kapcsolatot. Tárt karokkal várjuk, ha csak kíváncsiságból is, egyszer már meg akarja látogatni egyik-másik kis közösségünket, csoportunkat missziókon, vagy csak úgy kíváncsiságból el akar látogatni vasárnapi magyar szentmisénkre a Damenstift-templomba, egyszer már, vagy éppen újra templomba szeretne járni és szeretne részt venni a vasárnapi szentmiséken.

Miért írom ezeket? Miért jelzem, hogy szeretettel várjuk közösségünkbe?

Először is azért, mert beszélgetéseim során többször tapasztalom – például majálisunkon, társaságban, fogadásokon, farsangi multságokon, nem vallásos vagy egyéb összejöveteleken, hogy egyikünk-másikunk komoly gátlásokkal küzd, ha úgynevezett vallásos közösségbe hívják, vagy ilyenbe belebotlik. Nem ismeri a templomot, a missziót és valósággal lámpalázt kap, ha át kell lépnie annak ismeretlen küszöbét. „Minket nem fog ismerni” – mondják szabadkozva és hozzáfűzik: „Tudja, mi nem vagyunk jó templomba járók, nem járunk misékre. Mi csak olyan rom. kat.-ok [értsd: rom(lott)] katolikusok vagyunk, de egyszer már el akarunk menni a templomba” – jelzik némi öniróniával. De ezt tapasztalom néha a keresztlői, esküvői vagy éppen a temetés előtti megbeszélések során is.

Az egyháztól való eltávolodásnak mindenkiben megvannak a maga okai. Ugyanígy a templomtól való elmaradásnak vagy az egyházból való kilépésnek is.

Természetesen a keresztyének megszentelik a vasárnapot. Számunkra nagyon fontos a vasárnapi szentmisén való részvétel, legyen az német vagy magyar templomban. Sokan mégsem találják meg az utat a templomba. Az egyik dolgozik, beteg hozzátartozóját ápolja, gyermeket vár, vagy szült, a másik talán gyengélkedik, öreg és beteg, vagy éppen inkontinens. Néha még a szabadság alatt sem egyszerű eljutni a templomba, holott mások éppen ekkor teszik, vagy tették meg az első lépést Isten felé.

Néhányan megelégszenek azzal, hogy csak a vakáció idején kukkantanak be valamelyik templomba, vagy néha karácsonykor, de húsvétkor már csak nagyon ritkán! Mások mindig betérnek a templomba, ha mellette visz el útjuk és ott keresztet is vetnek, gyertyát gyújtanak, s búcsúzóul térdet hajtanak a tabernákulum vagy a kereszt előtt. Vajon ők templomba járók?

Vajon elszakadtak-e az egyháztól azok, akik nem járnak templomba, vagy csak nagyon ritkán, de vasárnaponként az ágyban fekve, vagy éppen a karosszékben ülve végighallgatják a szentmise közvetítést a rádióban, vagy megnézik az istentiszteletet a tévében, legyen az katolikus vagy evangélikus? Ők legalább lélekben részt vesznek a közösség, az egyház istentiszteletén. Vajon ők ezért templomba járó lelkek? Úgy gondolom, hogy lélekben azok, s jobb esetben talán még „lelki” áldozók is.

Szentmiséinken mi is imádkozunk értük: „Jóságos Atyánk, vond magadhoz irgalmasan a világon szétszóródott valamennyi gyermekedet (III. misekánon), vagy „Most pedig, Istenünk, emlékezzél meg mindazokról, akik őszinte szívvel keresnek téged (IV. misekánon). Hozzánk

tartozónak tudjuk őket, még akkor is, ha nem járnak templomba, nem vesznek részt szentmiséinken, és, és ... mi mindig szeretettel és tárt karokkal várjuk őket.

Kiléptem az egyházból – mondják, akik (Németországban) írásos nyilatkozattal elhagyták az egyházat és ezért úgy érzik, semmi keresnivalójuk a hívők közösségében, a templomban, vagy összejöveteleinken a misszión.

Mi őket is tárt karokkal várjuk. A keresztség által ők is az egyház tagjai lettek, és aki egyszer megkeresztelkedett, az visszavonhatatlanul Jézus Krisztus és azok közösségéhez tartozik, akik hisznek benne. Ebben az értelemben nincs „tagság-felmondás” az egyházban, kilépés a krisztushívők közösségéből. Ezért nem lehet valakit még egyszer megkeresztelni az egyházba való visszatérés esetén.

Németországban az egyházból való kilépés olyan közigazgatási (csupán társadalmi, közéleti) ténykedés, amellyel a keresztények az illetékes polgári hivatalban hivatalosan és írásban kinyilvánítják, hogy semmilyen vallási közösséghez nem tartoznak. A keresztség azonban senkiről sem lehet „lekaparni”, még ilyen hivatalos papírral, nyilatkozattal sem.

A „kilépésre” mindenkinek meg lehet a maga oka és az egyház tiszteletben tartja mindenki szabad elhatározását és személyes döntését. Az egyház ugyanakkor önvizsgálatot is tart: hol hibázott, vétkezett, késztetett valakit botrányos életével erre a lépésre, a kilépésre az egyházból?

Jobb esetben az egyházból való kilépés nem feltétlenül jelent elszakadást a keresztény hittől vagy a vallásos élettől. Mások viszont lelkiileg már hamarabb kivándoroltak az egyházból, még mielőtt elhagyták volna azt és kiléptek volna belőle. Olykor a kilépés éppen csak annyit jelent, hogy valaki ezután már nem fizet egyházi adót. A szakértők szerint nagy anyagi haszna senkinek sincs belőle! Annyit jelent, hogy valaki kilépett az egyház látható, hivatalos, közösségi, társadalmi keretéből és – ami nagyon fájdalmas, nem járulhat a szentségekhez. A kilépés által számukra mégsem csapódtak be az ajtók örökre mögöttük, még távolról sem! Nekik az egyház *különösen* felkínálja a többi kegyelmi eszközöket. Továbbra is Istenhez kapcsolódhatnak a felebaráti szeretet gyakorlása, mindennapi kötelességeik lelkiismeretes teljesítése, a szentmiséken való részvétel, a közösségi életben való közreműködés és részvétel, az imádság, a Szentírás olvasása és az Ige hallgatása által és még sok más módon.

Kapuink tárva

Előfordulhat, hogy egy idő után valaki meggondolja magát és újra az egyházhoz szeretne tartozni, szeretne hivatalosan is visszatérni abba. Semmi probléma: az egyház kapui mindig és mindenki előtt tárva-nyitva.

Mégis: aki hivatalosan kilépett az egyházból és vissza kíván térni oda, annak előbb számot kell vetnie önmagával. Őszintén szembe kell néznie önmagával és meg kell kérdeznie önmagát:

Mi volt kilépésem oka?

Milyen megfontolások vezettek akkor?

Milyen szerepet játszott életemben a hit és az egyház akkor?

És milyen szerepet játszik ez ma?

Miért akarok visszatérni az egyházba most?

Visszalépek az egyházba

Ha valaki komolyan foglalkozik az egyházba való visszalépés gondolatával, akkor tanácsos és mindenképpen segítségére lehet, ha előbb beszél egy olyan pappal, aki iránt bizalmat érez. Keresse fel bátran! Magam is szívesen állok rendelkezésre.

Münchenben a St. Michael-templomban szakavatott német lelkészek várják hívását és szívesen segítenek visszatérni az egyházba (Glaubensorientierung in St. Michael, Maxburgstr.

1., 80333 München, tel.: 23 17 06 - 0 közvetve (fax: - 50), vagy közvetlenül: 23 17 06 - 35 Sr. Anneliese Herzig MSsR, 23 17 06 - 35 P. Wolfgang Bauer SJ.).

Mi van, ha időközben más hitre tért és más hívő közösséghez csatlakozott, és most vissza akar térni az egyházba? Erre is van lehetőség. Ebben az esetben – első lépésként – előbb kilépési nyilatkozattal el kell hagynia tévesen választott közösségét és bensőleg is vissza kell térnie Krisztushoz és az ő egyházához. Meg kell térnie.

A visszatérés az egyházba természetesen nem lehet csak külsődleges, jogi lépés. Öntudatos újakezdést kell, hogy jelentsen az egyház hívő közösségében. Ideális, ha „gyakorló” keresztnnyé válik. Ezért történik az újrafelvétel az egyházba egyszerű vallási szertartás keretében, kívánsága és tetszése szerint, saját egyházközségében vagy valamelyik papnál, aki iránt bizalmat érez, s akinél aztán „leteszi a hitvallást”, elimádkozza a Hiszekegyet. Ezzel kifejezi akaratát, hogy újra a katolikus egyház tagja akar lenni, mire a pap kinyilvánítja, hogy az egyház nevében újra felvette az egyházba.

Bárhogyan döntött, a mi egyházi közösségünkben tárt karokkal, szeretettel várjuk: a templomban magyar szentmiséinkre és missziókon találkozóinkra, összejöveteleinkre. Szeretettel várunk minden jóakarátú embert, az egyházhoz közel és távol állókat egyaránt, abban a reményben, hogy Isten, aki egyedül látja szívünket, megteszi a magáét és üdvösséget ad mindenkinek. Hiszen azért küldte hozzánk Szent Fiát, hogy általa üdvözljön a világ, és „azt akarja, hogy minden ember üdvözljön” (1 Tim 2, 4): „mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen. Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvösséget szerezzen a világnak” (Jn 3, 16–17). Igazi örömhír ez: evangélium a javából. Kedvező kínálat, melyet kár lenne elszalasztanunk.

(1996. szeptember 18.)

Irány Krisztussal a harmadik évezredbe

Közeledik a harmadik évezred, az ezredforduló, a 2000. év, amelynek megünneplésére mindannyian hivatalosak vagyunk: hívők és hitetlenek, vallásosak és nem vallásosak, közömbösek és zelóták. Közeledik 2000 jubileuma, a ritka és rendkívüli alkalom, amellyel kapcsolatosan némelyek már korszakváltásról, történelmi, kulturális és szellemi korfordulóról beszélnek. Az biztos, hogy 2000 valóban az a „kairos”, megfelelő és sorsdöntő pillanat lehet, az az Istentől kapott kegyelmi idő, amelyben az emberiség elkerülhetetlenül üdvössége felismerésére kényszerül. Ez az idő mégsem jön hirtelenül, már most születik, formálódik és alakul mindannyiunk közreműködésével.

II. János Pál pápánk „A harmadik évezred kezdetével” kezdetű apostoli levelével már 1994-ben felszólította a világegyházat 2000. év megünneplésére, és mindenkit a tőle telhető közreműködésre hívott: „Egy dolog kétségtelen” – hangsúlyozta: „mindenki arra hivatott, hogy a maga lehetőségei szerint ki ne térjen a 2000. év nagy kihívása elől” (TMA 55). Azt akarja, hogy ne csak emlékezzünk, hanem emlékeztessük is a mai világot arra, hogy az Isten Fiának megtestesülése, Jézus Krisztus rendkívüli módon forradalmasította az egész emberiség történelmét és megszentelte azt.

A 2000. év és a pápa jubileumra hív bennünket. A nevezetes és örvendetes esemény kerek évfordulójának boldog megünneplésére, olyan jó kedvvel, vidáman és boldogan, mint ahogyan azt születésnap, házassági vagy papi évfordulókon tesszük, vagy valamely intézmény, város vagy plébánia alapításának emlékűnnepén – jubilálva.

A pápa 2000-re szentévet hirdetett meg, és ezzel beállt a nagy hagyományok sorába, kezdve a zsidó nép, szentírásból ismert szombat, illetve jobel évétől (Lev 25, 1–28) az Úr nagy kegyelmi esztendejéig (Lk 4, 16–30). Az előbbit túlkök (jobel) zengése mellett kellett meghirdetni az 50. év előtt, az utóbbit angyalok szózata vezette be a betlehemi puszta a nagy öröm, Megváltónk, az Úr Krisztus születésének híradásával. Azóta a világegyház jubilál, 1300-tól előbb százévenként, majd ötven és huszonöt évenként Jézus Krisztus megtestesülésére emlékezve és most Krisztus Urunk születésének 2000. évfordulójának „rendkívül nagy jubileumával”.

A jubileumokkal együtt jár az öröm, „a kifelé is megnyilvánuló ujjongás” az Istentől jövő üdvösség felett, a dicséret és hála. „Az Egyház ugyanis érzékeli az időt: az órákat, a napokat, az éveket és a századokat. Ezeken halad át minden egyes emberrel, tudatosítván, mennyire jelen van Isten és az Ő üdvözítő műve az időben: az órákban, a napokban, az években, a századokban. Az Egyház ilyen lelkiülettel örül, ad hálát, kér bocsánatot, s terjeszti könyörgéseit a történelem és az emberi lelkiismeretek Ura elé” (TMA 16).

A pápa ezért az egész világegyházat a 2000. év „Nagy Jubileumának” előkészítésére szólítja fel, a hithirdetés és bűnbánat zarándokútjára, a II. vatikáni zsinat tanításának leghűségesebb alkalmazására a krisztusi evangélium szellemének megfelelően. Evangelizációt és újraevangelizációt sürget, megtérést és a keresztyén élet új tavaszának kibontakoztatását, a „mindent megújítani Krisztusban” jelige alapján.

Ez az előkészület igazi advent kell legyen, amely felkészít a találkozásra Ővele, aki volt, aki van és aki állandóan eljön (Jel 4, 8); és amely bizonyos értelemben minden családot és otthont át kell, hogy hasson.

Az új egyházi évvel az előkészületek utolsó szakaszába léptünk és ez három évig, 1997-től 1999-ig fog tartani.

Tartalmát tekintve a „Nagy Jubileum” közvetlen előkészülete, az áttekinthetőség kedvéért három évre beosztva, három nagy témakörhöz kapcsolódik, ami persze nem jelenti azt, hogy az ötletek megvalósításában kizárólag csak a megadott alaptémákat kell szem előtt tartanunk:

1. Az első évet, 1997-et Krisztusnak, az Atya Igéjének szenteljük, aki a Szentlélek működése által emberré lett, és egyben kiemeljük: „Jézus Krisztus, a világ egyetlen Üdvözítője tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” (Zsid 13, 8; TMA 40).
2. 1998-at, a Szentléleknek, és az Ő megszentelő jelenlétének szenteljük Krisztus tanítványai közösségének körében. A jubileumi előkészület elsőrangú teendői közé tartozik a Szentlélek jelenlétének és tevékenységének újrafelfedezése (TMA 44–45), amikor a hívőknek külön is figyelniük kell az egyházon belüli egységre (uo. 47).
3. 1999-nek, a közvetlen előkészület harmadik, utolsó évének az lesz a feladata, hogy a hívő ember távlatait tágítsa ki Krisztus mértékére, amely „a mennyei Atya mértéke” (Mt 5, 45), Aki Őt küldte, s akihez visszatért (Jn 16, 28), hiszen: „Az örök élet az, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit küldtél, Jézus Krisztust” (Jn 17, 3; TMA 49).

A három éves közvetlen előkészületet követi 2000-ben a „Nagy Jubileum” ünneplése maga, mely egyidejűleg történik majd a Szentföldön, Rómában és a helyi egyházakban szerte a világon. Ebben az ünneplésben cél a Szentháromság megdicsőítése, akitől minden származik, s akire a világban és a történelemben minden irányul (TMA 55).

A három éves előkészület és a „Nagy Jubileum” hitünk központi témájára, Isten kérdésére és benne a vallásos hitre akarják irányítani figyelmünket, annak átélésére és megvallására ösztönöz, hogy Isten Jézus Krisztusban mint a világ megváltója és üdvözítője végérvényesen, egyedülálló és felülmúlhatatlan módon megtapasztalhatóvá vált az emberiség történelmében és Isten Lelke betölti földünket, s amely hit arra készíti a keresztényeket, hogy Isten országának megvalósításán fáradozzanak.

Éppen ezért az elkövetkező években különös figyelmet kell szentelnünk a szentségeknek, mert a hívek főleg a szentségek által élük át, tapasztalják meg és ünneplik azt a hitvalóságot, hogy Isten az Ő megtestesült Fiában, kézzelfogható módon állt az ember mellé és sietett segítségére.

Hasonlóképpen tudatosítanunk kell, hogy Isten Szent Fia megtestesülésével az embert mint egyszülötte embertársait és testvéreit a mindenség középpontjába állította. Ez arra kötelez, hogy szolidáris közösséget vállaljunk egymással és síkra szálljunk az ember elidegeníthetetlen méltóságáért minden téren.

Ennek megfelelően az elkövetkező időkben nagy jelentősége kell legyen a párbeszédnek és az ökumenének. A pápa ezért párbeszédet sürget minden emberrel, azokkal, akik nem hisznek Istenben vagy Jézus Krisztusban éppúgy, mint elszakadt keresztény testvéreinkkel. Ez azt jelenti, hogy további konkrét lépéseket kell tennünk a keresztények egységének helyreállításáért, a hitegység és az egy közösség megteremtéséért, például közös teológiai, történelmi és egyéb kutatásokkal, megemlékezésekkel, valamint közös imádságok, ájtatosságok, bibliaolvasások, zárándoklatok, társasutazások stb. által.

Az egyház jubileumi előkészület során az evangélium üdvözítő örömhírével bátorítani akarja a változó világot megbicsaklott optimizmusában és fel akarja hívni a figyelmet arra, hogy az értékek, a szociális magatartás, a hit továbbadása komoly válságának ebben a korban is van jövő Jézus Krisztusban.

Visszapillantva a kereszténység kétezeréves történelmére rá kell irányítanunk a figyelmet arra, hogy Krisztus követői az egyháztörténelem minden fény- és árnyoldala mellett, olyan pozitív értékekkel és eredményekkel rendelkeznek, amelyeket – minden szépítgető apologetikát kerülvén – ma is megnézhetünk és hasznosíthatunk jövő feladataink megoldásában, mindannyiunk boldogulására és üdvösségére, a teljes élet kibontakoztatásában.

Mindennek a legnagyobb emberi nyíltsággal kell történnie. A keresztények ebben a világban élnek és arra hívatottak, hogy a társadalmi élet alakításában, formálásában tevékenyen közreműködjenek, abból kivegyék részüket és a teremtő Istentől kapott rend segítségével,

igazságossággal és szolidaritással áthassák a gazdasági és társadalmi rendet, a kultúrát és a politikát, az emberek együttélését egymás között és más népekkel. A II. vatikáni zsinat „Az egyház a mai világban” pasztorális konstitúciójának megfelelően felelősség-, sors-, kortársközösséget kell vállalnunk minden embertársunkkal, párbeszédünkben a világgal mindig tiszteletben kell tartanunk az emberi személy méltóságát, de ugyanakkor – elkerülve a triumfalizmus minden formáját, öntudatosan vállalnunk kell hitbeli meggyőződésünket, „akár alkalmas, akár alkalmatlan” (2 Tim 4, 2).

Magyar egyházi közösségünk sem él légüres térben, a világegyház szerves része vagyunk a müncheni egyházban, ahol Friedrich Wetter bíborosunk Miklósházy Attila püspökünkkel minket is az előkészületek mezejére hív: a „Nagy Jubileum” előkészítésére. Magam is mindenkit kérek, hogy hite tevékeny tanúságával és átgondolt ötleteivel járuljon hozzá az ezredforduló nagy jubileumi akciójának sikeréhez: közösségünk minden tagja, a Münchenben működő összes magyar csoportok és egyesületek tagjai és vezetői. Közös összefogással, élni akarással megerősödik és megújul közösségünk, megerősödik krisztusi hitében és magyarsághoz való ragaszkodásában, az ezredforduló előtti vészjósló próféciaik és hamis hiedelmek ellenére is, Krisztussal, Szent István királyunk egykori rendíthetetlen bizalmával tekint előre, és lép át a kereszténység új, harmadik évezredébe.

(1996. december 17.)

Arcom a Napba tartom

Amire ezt az ÉRTESÍTŐ-t kézhez kapják, a ragyogó tavaszi napsütés mindenütt érezteti meleg és éltető, új életet fakasztó hatását. Sötét, téli dermedtségéből ébred a határ, ismét zöldül a mező, rügyeznek a fák, sarjadnak a virágok, hangosan csiripelnek a madarak, fészükéből előbújnak a kis mókusok és a többi állatok. Aki teheti, otthonából kisétál az éltető tavaszi melegre és keresi a Napot, a Napot, a Napot.

Januárban még hó borította a harlachingi tájat, amikor az egyik szép napon, megunva többhetes szobafoogságom, és gipsszel a karomon kisétáltam az Isar partjára. A drótsövényen át bekukucsáltam az állatkertbe, örömmel bámultam a tespedt alkatú, lomha fókák vidám táncát a nyitott medencében. Láthatóan produkálták magukat, és zsíros szőrméjük feketén csillogott a verőfényes, tavaszinak tűnő meleg napsütésben.

Arra sétált egy fiatal kismama két kisgyermekével. Egyiket a gyerekkocsiban toltá, másikat kézen vezette. Egyszer csak megállt. A Nap felé fordult, kitérte karjait, arcát a Napba tartotta és úgy állt meredten, boldogan. Angyali arca ragyogott. Szemmel láthatóan élvezte a Nap melegét és így szívta, szívta magába annak éltető erejét. Míg egyik kicsinye édesen pihent a kocsiban, a másik előbb csak nézte, nézte anyját, szép, ártatlan, nagy szemekkel. Csodálkozott anyja különleges viselkedésén, majd ő is a Nap felé fordult, feszesen megállt, becsukta ragyogó szemeit, pici karjait kitérte, gyönyörű arcát a Napba tartotta és sütkérezett benne, mint egy kis bájos angyal. Titkon leleselkedő pillantásokat vettem a két magasztos, egyre istenibbé váló, égi tüneményre, majd továbbállva magam is megálltam, arcomat a Napba tartottam, még gyógyulásra váró gipszes kezemet is felé tartam, önfeledten ittam, valósággal bódultan szürcsöltem magamba kiáradó melegét, éltető erejét és boldogító gyönyörét, az élet teljét!

Amikor új életre kapva továbbmentem, megpróbáltam derekasan kihúzni magam, délcegen és könnyedén lépkedni, egyenesen járni, feltartott tiszta tekintettel és könnyedén szállni, mint a madár, az ég felé! Nem ment könnyen. Nehezemre esett. A téli hónapok során hozzászoktam ahhoz, hogy összehúzzam magam kabátomban, behúzott nyakkal és meghajlott vállal járjak, a földre nézlek, a lábam alá. Sokszor kellett síkos és jeges úton haladnom. És még sok más oka is volt annak, hogy ne járjak felemelt fővel és délcegen, vagy önfeledten. Télen ez amúgy sem tanácsos.

Aztán mit láttam körülöttem? A hó eltakarodóban volt és mindent könnyörtelenül befedő takarója alól kezdett előbukkanni a sok szemét, alig sejtetve, hogy rövidesen kibújik alóla és közte a hóvirág és kökörcsin.

Amíg sétámból hazaértem, sok minden megfordult a fejemben. Elgondolkodtam azon, hogy sokak számára az első tavaszi napsütés még egyáltalán nem jelenti a szürke és ködös, a hűvös és hideg, a havas, deres, a jeges, fagyos és rideg téli hónapok végét. Vannak, akiknek nem könnyű felegyenedni és egyenesen járni, felemelt fővel a Nap felé tekinteni és arcukat a Napban sütkéreztetni. Mit jelent a Nap annak, aki hiába várja embertársai szeretetét és melegét? Mit jelent egy kis tavaszi napsütés annak, akivel igazságtalanul elbántak vagy akit csalárdul becsaptak? A kiábrándult és kétségbeesett embereknek? A betegeknek és szenvedőknek? Hogyan fordítsák arcukat a Nap felé? Mit várhatnak tőle? Hogyan fordítsa a Nap felé arcát az, aki csak a rosszat és gonoszságot látja a világban? A piszkot, mocskot, a szemetet a társadalomban és környezetében, és nem veszi észre az elő-elő bukkadó kökörcsint és hóvirágot? Vajon az ilyen ember észrevétlenül halad el a szép, a jó mellett, amely itt is, ott is, fel-felüti fejét és ismételten új tavaszt hirdet?

Az évente visszatérő húsvéti időszak gyakorlatai és bibliai szövegei segítenek bennünket, erősítik látásunkat, hogy észrevegyük a környezetünkben és a nemegyszer önmagunkban is fellelhető rosszat és gonoszt, de ugyanakkor a jót és szépet is, amely mindannyiunkban fellelhető és kibontakozásra vár. „Mert őbenne választott ki bennünket a világ teremtése előtt,

hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt, hogy Jézus Krisztus által – akarata tetszése szerint – gyermekeivé legyünk” (Ef 1, 4–5). Ő a mi éltető Napunk. „Vessük hát le a sötétség tetteit, és öltük fel a világosság fegyvereit. Élünk tisztességesen, mint nappal, ne evés-ivásban és részegeskedésben, ne kicsapongásban és tobzódásban, ne civakodásban és versengésben. Inkább öltsetek magatokra Urunkat, Jézus Krisztust, és ne dédelgessétek testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen” (Róm 13, 13–14).

Ahol lehet, ott nekünk is rózsát kell oltanunk a vadócban, hogy szebb legyen a Föld. Szabadulnunk kell a nyomasztó terhektől, a büntől, a bűnbánat, az ima, az önmegtagadás, a jócselekedetek által, hogy megkönnyebbülten felegyenesedhessünk és felemelt fővel, délcegen járassunk az éltető napsütésben. „Erősödjete meg az Úrban, az Ő mindenható erejéből” (Ef 6, 10).

A mi Napunk fénylő lángja számúzi vétkünket, lemossa minden bűnünket, a bűnbánóknak ártatlan szívet ad, a szomorkodóknak vigaszt kínál (Exsultet). Csak arra vár, hogy feléje fordítsuk arcunkat.

Szívünkben csak úgy lesz tavasz, világosság és szeretet, húsvéti feltámadás, ha a Napba tartjuk arcunkat. Nincs az a napozó stúdió, amely Napunk éltető melegét pótolni tudná, sőt, még a legszebb és legmelegebb tavaszi napsütés is csak gyenge hasonlat lehet az Igazság Napja, a mi Legyőzhetetlen Napunk, a Sol invictus, Jézus Krisztus mellett. Ő egyedül, a keresztre feszített és feltámadt Jézus Krisztus képes elárasztani sötétségtől és magánytól kínzott életünket éltető fényvel, világossággal és melegséggel. Ehhez azonban időnként meg kell állnunk Isten előtt, önmagunkba szállva és kitárulkozva, a felénk ragyogó Nap irányába kell fordítanunk tekintetünket, lehetőleg naponta. Jézus Krisztus szüntelenül reánk árasztja fényét és világosságát. Ragyogásában angyali szépséget ölt tekintetünk, az isteni Élet ereje árad belénk, örömmel telik meg szívünk, magasztos lesz járásunk és istenivé válik életünk, mint ama kismamáé és gyermeké, akinek még követője is akadt!

Idei húsvéti kívánságom: Krisztus-napunk éltető melege, gyógyító ereje, világossága és tiszta fénye ragyogja be és tegye istenivé egész életünket. Legyőzhetetlen Napunkból életerő árad, igazi öröm és tartós boldogság.

(1997. március 19.)

Szentek nyomdokain

Valóban. Valamennyien zarándokok vagyunk, akik bölcsőnktől a síríg úton vagyunk. Útban az előttünk álló és jövő ismeretlen felé. Bár „szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szív föl nem fogta, amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik” (1 Kor 2, 9), mindazt, ami ránk vár, vándorlásunk azért mégsem céltalan. Jézus Krisztussal mindig biztosan haladunk örök célunk, az ember teljessége, teljes kibontakozása, a teljes és örök élet, az örök boldogság felé, hiszen egyedül csak Ő mondhatta el önmagáról: „Én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14, 6).

Minden zarándoklat ennek a földi vándorlásnak jelképe, arra emlékeztet, hogy Isten vándorló népe vagyunk a földön: „Amíg pedig a földön az Úrtól távol – vándorként él az egyház (vö. 2 Kor 5, 6), addig számkivetettnek érzi magát; ezért a fentvalókra törekszik, és odairányítja gondolatait, ahol Krisztus Isten jobbján ül és ahol az egyház élete el van rejtve Krisztussal Istenben, amíg Vőlegényével meg nem jelenik dicsőségesen (vö. Kol 3, 1–4)” – olvassuk a II. vatikáni zsinat dogmatikai konstitúciójában az egyházzal (LG 6).

Ez az egyház mi vagyunk, adott esetben az az ötven krisztushívő, aki május 8-án Münchenből elindult autóbusszal, hogy felkeresse Szent Zeno sírját Veronában, Szent Antalét Páduában és Szent Gellértét Velencében, azoknak a hitbeli elődeinknek sírját, akik Krisztussal járták életük zarándokútját és Vele már célba is értek, az örök dicsőségbe. Utunk során elsősorban mi is a fennvalókra törekedtünk és odairányítottuk gondolatainkat, ahol Krisztus Isten jobbján ül, de ugyanakkor sok szépet is láttunk, hallottunk, gyönyörű élményekben is volt részünk.

Napi krónikásaink az itt következő néhány oldalon röviden ezekről számolnak be, közös zarándoklatunkról, a látottakról és élményeinkről. Arról, hogy négy napon át közösen és együtt vándoroltunk Krisztussal közös hazánk felé. Adja Isten, hogy Vele mindannyian célba is érjünk, megtaláljuk evilági és örök boldogságunkat.

(1997. június 13.)

Ellesett pillanat

Amire levelemmel otthonaikba bekopogok, már rég elkezdődött a visszaszámlálás az ezredforduló előtt, már 850 nap sincs hátra és itt a 2000. esztendő, Jézus Krisztus születésének kerek évfordulója, a Nagy Jubileum, amely előtt mi keresztények világszerte három éves előkészületet tartunk. 1997-ben Jézus Krisztus személyére irányítjuk figyelmünket, 1998-ban a Szent Lélek mélyebb megértésére törekszünk, míg 1999-ben az Atya rejtett valóságát igyekszünk hívő módon átélmélni.

Ha akarják és az Úr megengedi, akkor e pár száz nap során előttünk is „széles és sokat ígérő kapu” tárulhat fel, még ha addig, Pálhoz hasonlóan, nekünk is sok ellenféllel kell megküzdenuünk (1 Kor 16, 8–9). Ez a kapu mindenki előtt nyitva áll az Úrban (2 Kor 2, 12). Jézus maga mondta: „Én vagyok a kapu. Aki rajtam keresztül megy be, üdvözü, ki-bejár és legelőt talál. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson. Én azért jöttem, hogy életük legyen és bőségben legyen” (Jn 10, 9–10). Azt akarja, hogy a századvégi álpróféták és kalandorok értékrabló támadásainak ellenálljunk, evangéliumi kincseinket féltve őrizzük, mind Vele és közös barátságban lépünk a XXI. századba és a 3. évezredbe, szilárd meggyőződéssel vallva: „Jézus Krisztus, a világ egyetlen Üdvözítője tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” (TMA, 40). Jézus Krisztussal biztos jövő vár reánk, és én annak építéséhez felajánlom egyházi közösségünk minden szolgálatát.

Az Úr mégsem erőszakolja rá magát senkire se tűzzel-vassal, sziklákat sodró szélviharral, iszonyatos ézengéssel vagy földindulással. Úgy közeledik felénk mint az enyhe szellő rezdülése (1 Kir 9, 12). A mai világ sodró forgatagában is csak szelíden és csendesen hívogat – lehetőfinomam – a Föld bármely sarkán és nemcsak Kaplonyban, ahogyan ezt a tündéri gyermeket, aki örökre szívembe lopta magát még valamikor kápláni éveim kezdetén és akit azóta sem feledek.

Szép, meleg, nyári napos idő volt. A Nap magasan tűzött. A széles kaplonyi utca közepén csillogtak a sárba ágyazott, nagy, faragatlan macskakövek, két oldalán égett a térdig érő por és homok. Az öreg sekrestyés tágra nyitotta a templom kapuit, kitámasztotta ablakainak feltárható szárnyait. Hadd szellőzzön az Isten háza, gondolta, majd nagy kulcsait rázogatva bebállagott a sekrestyébe azzal a jóleső, jámbor tudattal, hogy talán az áporodott szagú, hideg templom csendes mélyén s a virágoktól borított oltár rejtekén még a jó Istennek se árt egy kis friss levegő és melegség. Aztán mit sem félve tolvajtól, betörőtől, mint aki jól végezte dolgát, haza andalgott, tárva-nyitva hagyva az Úr otthonát. Napközben úgysem jár e napon erre senki!

A cinterem körül csend volt, egy fűszál se rezdült, elhallgattak a verebek, a galambok se turbékoltak, sehol egy jótét lélek. Már rég kiment mindenki a határba, hogy ott arca verejtékével keresse mindennapi kenyerét. Az utcán se traktor, se szekér, autó meg amúgy is csak ritkán járt erre. A kiszáradt árok partján árván kókadózott egy-egy sás- és kákabokor, a járda szélén búzavirág, pipacs, ökörszem és kanna virított. A mirtusz, spirea, orgona és jázmin bokrok árnyékos tövén pihegve bóbiskoltak a serdülő kislibák, rucák és csirkék, a magas fűben cicák heverésztek, néhol mozdulatlan, elnyúlt kutyák. Még csak szellő se reb bent.

Csupán az alvó tájból égbe szökő nagy templom integetett már messziről két hatalmas tornyával, lélegzett csendesen, alig érzékelhetően tátongó ajtóin és ablakain át, rejtett magában eleven és titokzatos életet.

Ekkor a kihalt utca végén hirtelen feltűnt egy délibáb, egy kis ártatlan angyali teremtés, nem is járva, inkább csak lassan, csendesen és simán úszva közeledett a föld felett, valóságos tündéri tünemény lenge kis ruhában. Víz hozott a kútról, a néki majdhogy nyakig érő zománcos kannában. Csoda, hogy bírta és nem szakadt bele. Békésen és nagy odaadással cipelte, ahogy tudta, a széles utca kellős közepén. A templom elé érve megállt. Sóvárgó tekintete a kitért ajtó mélységét fürkészte. Úgy tűnt, mintha odabent csalogatná valaki. Látszott

rajta, hogy tépelődik, szívesen bemenne és ott megpihenne, meglátogatná a gyermekek legerősebb barátját, leborulna oltára előtt, mint szokta vasárnaponként sok-sok társával, jó szüleivel és testvéreivel. De a kapu messzire volt, az oltár lépcsője még messzebb, és aztán ez a teher – odavinni nehéz, az utcán sem hagyhatja a család egyetlen vizes kannáját. Hirtelen mozdulattal letette, maga mellé, és aztán az utca kellős közepén, az otromba köveken, a homályba vesző, távoli oltár előtt két térdre borult, kis kacsóit szépen összetette, keresztet vetett és imádkozott, imádkozott önmagába szállva, imádkozott mélységes nagy hittel, olyan igazi és valóságos hittel, amilyenre csak egy ártatlan gyermek képes, amíg el nem rontják a felnőttek. Imádkozott rózsás, piros és átszellemült arccal. Ahogyan ott imádkozott hosszasan és angyali áhítattal talán nem is volt már többé földi teremtés ez a kislány, csak egekben járó és megistenült tiszta lény, akinek csupán törekeny kis teste ragadt itt és térdelt az utca porában. Egy idő után aztán csak felállt és tisztességesen köszönt, mint szokta a jó Istennek, ismét keresztet vetett, mint máskor a kereszt előtt, ha elment, és térdet hajtott, ahogyan az templomban illik az Úr előtt. Majd felvette nehéz terhét, napi keresztjét, és mintha mi sem történt volna, csendesen továbbállt, mint aki jól végezte dolgát.

Magam meg csak álltam, álltam szótlantul, gyönyörtől telten és földbe gyökerezett lábakkal az öreg kolostor eldugott sarkán és tűnődve bámultam az égi tünemény után. Felocsúdva a Mester szavai jutottak eszembe: „Bizony mondom nektek, hogy aki Isten országát nem úgy fogadja, mint a gyermek, az nem jut be oda” (Lk 18, 17). Majd hallani véltem isteni hangját: „Bizony mondom nektek, ha nem változtok meg, s nem lesztek olyanok, mint a gyerekek, nem mentek be a mennyek országába. Aki tehát megalázza magát, mint ez a gyerek, az a legnagyobb a mennyek országában” (Mt 18, 3–4). A szózat sokáig foglalkoztatott és ma sem hagy nyugton. Ismételen fülemben cseng: Ha nem változtok meg? Ha nem lesztek olyanok? Aki megalázza magát, mint ez a gyerek! Aki úgy fogadja, mint a gyermek! Az a legnagyobb a mennyek országában!

Az Isten háza mindannyiunk előtt tárva-nyitva. Hányszor elsétálunk, elhaladunk, elszágulunk előtte, anélkül, hogy észrevennénk azt és betérnénk oda, pedig abban igazán megragadhatnánk életünk nagy szerencsését és lehetőségét. Benne az Úr, az örök üdvösség kapuja, Jézus Krisztus mindig asztalához hív, asztaltársaságába, barátai körébe és közösségébe, ... a mennyek országába, hiszen azért jött, hogy életünk legyen, méghozzá teljében, most és mindörökké.

(1997 szeptember 15.)

Krisztus bácsi

Éppen leérettségiztem és Márton Áron felvett a gyulafehérvári teológiára. Nyári vakációm Tizzaszalkán, pap nagybátyámnál töltöttem, a plébánián. Itt szólítottak először Feri bácsinak. Mindössze tizenhét éves voltam. Jól emlékszem, esti rózsalocsolatás közben, meghozza egy kis kamaszodó csitri, alig tizenéves! Nagyot nyeltem. Talán lélegzetem is elállt, úgy meglepődtem.

Eltelt néhány év. Pappá szentelésem után Kaplonyba kerültem káplánnak. Huszonnégyévesen. A falu apraja-nagyja pap bácsinak szólított, még a fiatal lányok is. Őszintén, kedvesen, szépen. Akkor még hízelgőnek találtam, bár kissé furcsálltam a dolgot, de tetszett és jólesett. Ekkor és itt hallottam életem legszebb megszólítását is, egy ártatlan gyermek ajkáról. Igazi gyermekszáj volt, okos és bölcs, próféta szöveg, már s még nem! Fejbe kólintott. Ki feledné?

Emlékszem. Szép vasárnap délután volt. A templom előtt litániára gyülekezett a nép, amikor fiatal anyja ölében megpillantott egy édes kis karonülő gyermek, aki toroka szakadtából rivallni kezdte felém, tiszta csengő, örömtől repeső hangon: Krisztus bácsi! Krisztus bácsi! Anyja szégyenkezve csitítgatta, de a gyermek annál lelkesebben harsogta: Krisztus bácsi! Krisztus bácsi! A nép derült rajta, magam meg pirongtam, fejbe vágott a tisztes megszólítás! Rögtön tudtam: ennél szebb kitüntetésben sohasem leszek részem. A tiszta gyermeki képzelet nyilván az oltárnál álló papot és reverendáját elegyítette össze Krisztus Urunk templomi freskókon látott képével és hosszú ingével, és hozta létre ezt a kihívó képzettársítást. A gyermekszáj nem is sejtette, mekkora bölcsességet hirdetett, még ha nem is mondott rám nézve igazat.

Vajon nem az a feladata minden kereszténynek, hogy Krisztus bácsi, illetve Krisztus néni legyen? Szentlélektől felkent fiú és lány, néni és bácsi, Krisztus, azaz a láthatatlan Isten képmása a földön, „alter Christus”, sőt, „ipse Christus”, mint ahogyan ezt korábban mondogatták, valóban istenarcú ember, aki felkenve Szentlélekkel és hatalommal, körüljáró jót cselekedvén, meggyógyítva minden betegséget és ördögtől megszállottat, mert vele az Isten. A gyermekszáj öntudatlanul bár, de okosan fogalmazta meg az ember legszebb kitüntető címét, és mondta ki azt, amit a tudós apostol emberi méltóságunk érdekében sohasem szűnt meg hangoztatni: „Újuljatok meg lélekben és érületben, s öltözzétek magatokra az új embert, aki az Istenhez hasonlóvá alkotott, megigazult és valóban szent teremtmény” (Ef 4, 23–24). „Inkább öltözzétek magatokra Urunkat, Jézus Krisztust, és ne dédelgessétek testeteket...” (Róm 13, 14).

Akkor újra emberré válunk, új emberré, akinek arcán újra felragyog a földön a láthatatlan Isten. „A keresztségben ugyanis eltemetkezünk vele együtt a halálba, hogy miként Krisztus az Atya dicsőségéből feltámadt a halálból, úgy mi is új életre keljünk” (Róm 6, 4). Megkeresztelkedésünk után velünk is ez történt: „Mindazok, akik Krisztus követésére vállalkoznak, az élet teljességét kapják ajándékkul: helyreáll, megújul és tökéletessé válik bennük az isteni képmás. Isten terve ugyanis az emberrel az, hogy hasonlóké legyenek «Fiának képmásához» (Róm 8, 29). Az ember csak ennek a képmásnak ragyogásában szabadulhat meg a bálványimádás rabszolgaságából, állíthatja helyre az elveszített testvériséget és találhatja meg a maga identitását” (II. János Pál, EV 36).

A láthatatlan Isten ma általunk jelenik meg – közöttünk, a Krisztus bácsik és Krisztus nénik által, ha akarjuk, ha akarjuk... Krisztus mindig újra eljön, testet ölt, újra megszületik, ha akarjuk, ha akarjuk... általunk. Legyen ez a Karácsony, és ha elmúlik Karácsony, az egész új év, körünkben, otthonunkban és családjunkban – az egész világon, az istenarcú emberek, igazi Krisztus bácsik és Krisztus nénik békés és boldog találkozója Isten- és emberszereteten!

(1997. december 15.)

Új pünkösöd az evangélium igaz tanításával

Nem vagyok dadogós, de nagyon sokszor dadogtam már, főleg ha olyan titkokról kellett szólnom, mint a Lélek misztériuma, melynek mélyére magam is – még a legnagyobb hittudós sem tehet másként – csak botorkálva, csoszogva jutottam el, vakon vaklálva, sötétben tapogatózva, tehetetlenül kiszolgáltatva korlátolt emberi képességeimnek, benső nyugtalanságtól űzve és ráhagyatkozva a szomjas vágyra, a kifürkészhetetlent fürkészve, sohasem kielégülve, csupán valamicskét sejtve, tükörben s homályosan látva.

Ki Ő?

Így dadogok most is, amikor a háromszemélyű egy Isten legismeretlenebbikére szeretném irányítani szíves figyelmüket, a Lélekre, akiről azt állítjuk, hogy az Atyával és a Fiúval egylényegű, azaz aki a Szentháromság egy Isten abszolút misztériumában maga a Szeretet személye, mindannyiunk teremtetlen és nagy ajándéka, a világban Isten ajándékainak örök forrása, Isten önközlésének megnyilvánulása, amely Jézus Krisztus megtestesülésének misztériumában érte el csúcspontját.

Mit művel?

Bármennyire is nehezemre esik, de dadognom kell róla, előre látva és vállalva a gúnyt, kacajt, megvetést, mert amint a Szentlélek által egybegyűjtött és megkeresztelt hívek lelki kormányzója jelzi: „A 2000. évre az Egyház nem készülhet másként, csak a Szentlélekben. Amit ugyanis az idő teljességében a Szentlélek tett, arra az Egyház csak az Ő segítségével emlékezhet” (TMA 44). S mi készülni akarunk a Messiás eljövételének nagy évfordulójára, és emlékezni kívánunk Isten nagy tetteire, mert érezzük, hogy nélküle lelketlenné válik életünk, környezetünk, egész társadalmunk. Ha esetlenül, dadogva is, de az ezredforduló közeledtével Isten Lelkére kell irányítanunk tekintetünket és készülnünk kell Krisztusban való kiáradásának 2000. évfordulójára, mert „az Egyházban (...) a Krisztus által hozott egyetlen kinyilatkoztatást a Szentlélek jeleníti meg mindig és mindenütt, hogy elevenné és hatékonyá tegye az egyes lelkekben: »A Vigasztaló, a Szentlélek, akit az Atya az én nevemben küld megtanít majd titeket mindenre és eszetekbe juttat mindent, amit mondtam nektek« (Jn 14, 26)”.

A küszöbön álló új korszak kezdetén, s végén egy tévelygésekkel teli századnak, elevenné és hatékonyá kell tennünk mindazt, ami új pünkösödöt ígér, életünknek új irányt szab, elősegíti földi boldogulásunkat és üdvösségünkre szolgál. A jubileumi előkészület elsőrangú teendői közé tartozik a Szentlélek jelenlétének és tevékenységének újrafelfedezése.

Hol?

Minden botrány, híresztelés, propaganda, rágalom és támadás ellenére, ma is az egyházban él tovább és tevékenykedik az újjászületés, a jó tanács és az erősség Lelke, Krisztus Lelke, a Vigasztaló Szentlélek, a bölcs eligazító, az igazi tudás, értelem, nem utolsó sorban a helyes önismeret és magatartás, az istenfélelem és jámborság Lelke, amint ezt korábban emlegettük. Az egyház Isten Igéjével és Krisztus evangéliumával él, elevenen hat és alakítja a föld színét.

Egyház ellen heccelt és emberi értékeitől megfosztott társadalmunkban van-e más szószólója a humán céloknak? Életünk fonákságaira, a csupán materialista piaci érdekek, a profit- és konzumőrület önpusztító következményeire, az emberi élet minőségének romlására, ki figyelmeztet, ha nem a jó tanács Lelke, amikor egyházán keresztül és ennek etikai és

társadalmi tanításával felhívja figyelmünket az emberi jogokra, Isten szavára, a Tízparancsolatra, Jézus Krisztus örömhírére, az evangéliumi élet szép kilátásaira?

Kivel?

Könnyű kritizálni az áldatlan állapotokat környezetünkben, az egyházban és a világi társadalomban, kívülről szemlélni azokat, karosszékből és ölbe tett kézzel csodára várva, mintha semmi közünk sem lenne az egészhez. Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtett és újjáteremtett ember által alakítja át a föld színét, építi országát, Vele és velem: „Ő működik az egyházban szentségileg, elsősorban a bérálás által és a sokféle karizma, feladat és szolgálat által, melyeket Ő támaszt az Egyház javára: »Egy a Lélek, aki a maga gazdagsága és a szolgálatok szüksége szerint sokféle adományát osztja szét az Egyház hasznára« (vö. 1 Kor 12, 1–11). Az adományok közül kimagaslik az apostoloknak juttatott kegyelem: az ő tekintélyük alá helyezi maga a Szentlélek még a karizmák hordozóit is (vö. 1 Kor 14). Ugyanaz a Lélek személyesen, tulajdon erejével és a tagok belső kapcsolódásával egyesíti a testet, s hozza létre és sürgeti a szeretetet a hívők között” (TMA 45).

Mi hasznunk belőle?

A Lélek mindig a mi javunkra osztogatja ajándékait az egyházban. Sugallatai az ember javát szolgálják. Ahol az emberek követik a Lélek indításait és a Názáreti Jézushoz hasonlóan gondolkodnak, élnek és cselekednek, ott hamarosan tapasztalhatóvá válnak a Lélek gyümölcsei: „szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás” (Gal 5, 22–23). A Lélek működése és sok gyümölcse egyházi közösségünkben is megtalálható és érezhető ott, ahol az emberek, képességeiknek és adottságaiknak megfelelően, együttműködnek Vele. Az egyház hasznára körünkben, a mi hasznunkra, egyházi közösségeinkben is van feladat és szolgálat bőven: itt gondját viselhetjük a betegeknek, öregeknek, támogathatjuk a szegényeket, taníthatjuk, nevelhetjük evangéliumi szellemben gyermekeinket és fiataljainkat, közreműködhetünk közösségünk formálásában, mint lektorok, ministránsok, csoportvezetők és egyháztanácsosok, énekkari tagok, imádkozók és résztvevők szentmiséinken, találkozóinkon stb., mindannyiunk javára, úgy, ahogyan a Lélek „belülről indítja az embereket, s mindennapi életükben kicsíráztatja annak a végső üdvösségnek magvait, mely az idők végén jön el” (TMA 45). Egyházi közösségeink lelkipásztorai bizonyára még további ötletekkel is szolgálnak. Saját maga hasznára mindenki megtalálhatja a neki való kínálatot közösségeinkben.

Vajon várható-e a jövőben egyházi közösségeinkben a vallási élet és az etikai normák reneszánsza, a Lélek erejének és örömének újrafelfedezése? Ez attól függ, hogy hajlandók leszünk-e újra felfigyelni a már bennünk lakó Lélek sugallataira és együttműködni Vele. Ezt kívánja közös érdekünk!

(1998. április 1.)

Előszó kétezerre

Közeledik az ezredforduló, a 2000. év nagy jubileuma. A magyarság számára kettős évforduló: ekkor lép 2000. évébe a kereszténység és ekkor lesz 1000 éves a magyar állam. Mindkettőre készülnünk kell.

Hazánkban, illetve óhazánkban előszeretettel használjuk a Magyar Millennium elnevezést, amellyel egyszerre utalunk mindkét évfordulóra: az MM – római számként – megváltásunk 2000. évét jelenti, de a Magyar Millenniumot is, amellyel a keresztény Európához való csatlakozásunkra és kötődésünkre emlékezünk, az 1083. augusztus 20-án szentté avatott I. István királyunk megkoronázására 1000 karácsonyán a II. Szilveszter pápa által küldött koronával.

2000-ben mégsem a kerek évszámokat ünnepeljük. Ennél sokkal fontosabb, hogy felidézzük az örökséget, amelyre utalnak, ápoljuk és gyarapítsuk keresztény és nemzeti értékeinket, szellemi és kulturális kincseinket, fokozzuk keresztény tanúságtételünket, amellyel még adósai vagyunk a világnak. Ezek a jubileumok alkalmak arra, hogy őseinkhez hasonlóan bátran kiálljunk hitünk és Istenünk mellett, aki az idők teljességében, kétezer évvel ezelőtt Jézus Krisztusban emberré lett és polgártársunk a világban, felülmúlhatatlanul megszentelve mindeneket.

A keresztény időszámítás hitvallás és a keresztény hit történelmi jellegzetességére utal, arra, hogy Isten, az ég és föld Teremtője hozta létre a teret és az időt, amelyben élünk, mozgunk és vagyunk.

Nekünk nem a kerek évszámok a fontosak, hanem a hitvallás, amelyre utalnak, az alkalom, amelynek kapcsán Jézus Krisztusra, a világ egyetlen üdvözítőjére irányítjuk a közélet figyelmét, és tanúságot teszünk hitünkről, üdvösségünk és jólétünk reményében. Jézus Krisztust hirdetjük és ünnepeljük, hálát adunk Istennek, az egész világ és a történelem egyetlen Urának,

- aki semmiből teremtette a világot – a zsidó időszámítás szerint 5759 évvel ezelőtt;
- aki az idők teljességében emberré lett – ezzel kezdődik a keresztény időszámítás;
- aki Szent Lelke által a gyarló emberekből létre hozta az egyházat a világ üdvösségéért – az idők végezetéig, amikor újra eljön – ez az egyháztörténelem kezdete.

Az iszlám időszámítás Kr. u. 622-ben kezdődik, Mohamed futásával Mekkából Medinába, így idén 1376-ot írnak követői.

Keresztény időszámításunk nem egyedülálló a világon, nemzetközileg mégis ez vált általánosan elfogadottá. „Krisztus előtt és után” időszámításunkkal minden időszámítás egy nevezőre jutott. Jézus Krisztussal számolunk és Ő utána igazodunk, s nem césároknak vagy önkényeskedők, nem forradalmak vagy politikai események után.

Számunkra Jézus Krisztus az űrben száguldó világmindenség összetartó és legyőzhetetlen Napja – a „Sol invictus”, ahogyan a rómaiak mondták, az idők tengelye, az emberi történelem középpontja, az a bizonyos „fix pont”, amely után minden hívő keresztény igazodik, a Világ Világossága, Aki egészen sajátos módon meghatározza minden politikai, szociális és kulturális elkötelezettségünket, egyéni magatartásunkat éppúgy, mint közéleti tevékenységünket.

A keresztény időszámítás azt jelenti, hogy keresztény hitünknek közéleti, társadalmi, történelmet formáló jelentősége van. A kereszténység nem magánügy, hiszen Istene a történelem ura, az „egyháztörténelem” pedig ugyancsak a „világtörténelemben” zajlik, még akkor is, ha ennek negatív oldalával, a sok zsarnoksággal, kegyetlenkedéssel és jogtiprással ugyancsak számolnunk kell. Egyházunkat joggal nevezzük történelmi egyháznak, mert az, és keresztény hitünk is történelmi jellegű, érintkezik a konkrét politikával és ezért az elkötelezett keresztények soha sem vonhatják ki magukat a közéleti felelősség és cselekvés alól. Szemben a

régi és új keletű, divatos és pótvallási szektákkal, amelyek tagjai általában és világot megvető dualisztikus szemléletükben megpróbálják magukat „tisztáknak és makulátlanoknak” tekinteni és igyekeznek magukat távol tartani a világ „szennyes” folyásától, az egyház soha sem értelmezte önmagát csupán a „tiszták” és „ártatlanok” közösségének, Isten Szent Lelkével pedig mindig igyekezett megújítani a föld színét.

Az ezredfordulóra készül a világ! A bajor főváros templomaiban előkészületül 2000-re szentségimádási mozgalom indult, a főegyházmegyében kiállításokat és zarándoklatokat szerveznek, előadásokat tartanak. Vajon mi milyen erőfeszítéseket teszünk méltó megünneplésére, keresztény és nemzeti örökségünk ápolása, megbecsülése, továbbadása érdekében? Gondolunk gyökereinkre? Merítünk-e őseink hitéből, nemzeti és keresztény örökségünk múlhatatlan kincseiből? Mindenkit hívok! Segítsen ötletével, közreműködésével, hogy méltóan készüljünk a Magyar Millenniumra és a kereszténység nagy jubileumára.

(1998. szeptember 12.)

Kada Lajos nuncius érsek aranymiséje Münchenben

Augusztus 23-án dr. Kada Lajos érsek, madridi nuncius, legnagyobb nemzeti ünnepünk, Szent István király ünnepe alkalmából főpapi szentmisét celebrált a müncheni Damenstift-templomban. Az ünnepélyes bevonulás után a helyi plébános köszöntötte az ünneplő közösséget és egyházi közösségünk jeles vendégeit, köztük Püspök László müncheni magyar főkonzult, a miséző főpásztor aranymisés germanikus társait: P. Tóth Miklós limai magyar misszionáriust Peruból és msgr. Wilhelm Havers ny. plébánost Dél-Tirolból valamint az együtt miséző papokat: Fejős Ottó németországi magyar főlelkészt, dr. Frank Miklóst, a Magyar Karitás Münchenben élő elnökét, Gustavo Watson Rómában tanuló fiatal misszionárius papot Mexikóból, Merka János lelkészt, és mindenekelőtt egyházi közösségünk legmagasabb rangú vendégét, magyar hazánk kiemelkedő és jeles egyházi személyiségét, dr. Kada Lajos aranymisés nuncius érseket, a kiemelkedő magyar vatikáni diplomata főpapot Madridból.

Az aranymisés főpásztor szentbeszédében rámutatott Szent István királyunk keresztény elvekhez és törvényekhez való hűségére, szavahihetőségére, hiteles keresztény életmódjára, és kihangsúlyozta: „Valóban egy új honalapításra van szükség minden téren, a gazdasági, a szociális, a kulturális, az anyagi és szellemi élet minden terén, különösen fontos a közérkölcsök javítása, az erkölcsi és vallási értékek újrafelfedezése, az azokra való tudatos és következetes nevelés és azoknak őrzése és erősítése.” Szent István egyéni és családi életének utánzására, állapotbeli kötelességeik hűséges teljesítésére szólította a külföldön élő magyarokat: „Legfontosabb talán állapotbeli kötelességeinknek oly hűséges teljesítése, hogy ezáltal megbecsülést szerezzünk a magyar névnek. Miért segítenék külföldi közületek és egyének az otthoniakat, amikor az itt élő magyarok nem tudták magukat megbecsültetni?”

Mise végén a templomot zsúfolásig megtöltő magyar hívek lelkes imája szállt az ég felé: *Isten áldd meg a magyart.* Dr. Kada Lajos érsek atyát és madridi apostoli nuncius urat aranymiséje alkalmából ezúton is tisztelettel köszöntjük és a jó Isten bőséges áldását kérjük további főpásztori életére.

(1998. szeptember 12.)

A müncheni magyar lelkipásztori szolgálat rövid története

A XIX. század második felétől egyre több magyar érkezett Münchenbe: festők, művészek, iparosok, kereskedők, munkát keresők, akik aztán egy korábbi asztaltársaságból 1886-ban megalapították a müncheni Magyar Egyletet, amely átélte az első és a második világháborút. 1938 előtt a magyarok száma a bajor fővárosban pár százra tehető.

A II. világháború vége másfél milliónyi magyar menekültet ért Ausztria és Németország területén. A menekültek egy része Bajorországba került, sokan közülük a feldűlt és szétbombázott Münchenbe, ahol a Bajor Vöröskereszt oltalma alatt a Simmern Schuleban, illetve a Funk kaszárnyában hamarosan úgynevezett magyar tábort létesítettek. A katonai és polgári menekülőkkel papok is érkeztek, főleg tábori lelkészek, akiket dr. Hász István tábori püspök 1945 áprilisában azzal az általános felszólítással eresztett szélnek Németországban, hogy mindenkor tartózkodási helyükön jelentkezzenek a helyi püspöknél és környezetükben próbálják megszervezni a magyarok lelkipásztori gondozását.

A müncheni Funk kaszárnyában Vincze Mihály, váci egyházmegyes pap „az összeomlás óta” látta el a környékbeli katolikus magyarság lelki gondozását. 1945. augusztus 26-án dr. Rozsály Ferenc piarista tanár a müncheni Allerseele plébánia könyvtárában „lefoglalt” egy helyiséget, és az időközben létrejött landshuti irodával együttműködve, egy magyar papi hivatal, „quasi ordinariatus” felállításán fáradozott. 1945. szeptember 1-ig hetvennégy római katolikus magyar pap címére bukkant, miközben járta a környéket, és papi teendőit is végezte. 1946 elejétől maga is a Simmern Schule táborban lakott, januártól júniusig a tábor egyik folyosóján volt kénytelen tartani a szentmiséket a menekült magyaroknak, majd a lágér területén lévő cipész- és szabóműhelyben, szeptembertől a Maria-Theresia-Str. 19. szám alatti Magyar Iroda egyik helyiségében is, amíg 1946 decemberétől lehetőséget kapott arra, hogy a müncheni St. Ursula altemplomban misézhesen a magyaroknak.

1947. június 29-én Rozsály Ferenc szorgoskodása révén a St. Ursula altemplomban megalakult a Patrona Hungariae Római Katolikus Egyházközség az Actio Catholica mintájára. Megalakulását Michael von Faulhaber bíboros, müncheni érsek jóváhagyólag elismerte és Mindszenty József hercegprímásunk levélben köszöntötte. 1947 őszén Rozsály Ferenc a müncheni Patrona Hungariae római katolikus egyházközség részére „Katolikus Élet” címen lapot indított. 1948 január végén Tomek Vincze piarista generális dr. Rozsály Ferencet Rómába rendelte. 1948 februártól Vincze Mihály lett az utóda és müncheni magyar lelkész, aki már kezdettől fogva a Funk kaszárnyában dolgozott és eddig is Rozsály segítségére volt.

A Kótai Zoltán vatikáni magyar delegátus Buenos Airesbe történt kivándorlása után, 1950 elején Szölgyémy József jó fél éves főlelkészisége idején, az 1945-ben XII. Pius pápa által felállított III. Vatikáni Misszió 1946 elején létesített magyar delegátusának landshuti irodája is Münchenbe került és 1950 decemberétől dr. Ádám György főlelkész vezetésével a Patrona Hungariae Egyházközség, illetve a már 1947 elején alapított Magyar Caritas Szolgálat Prinzregentenplatz 14. szám alatti irodájába költözött. Ettől kezdve Münchenben egy tető alatt működtek a németországi főlelkész, a müncheni lelkész és München környékének lelkészei, valamint a müncheni Magyar Caritas Szolgálat hatóságilag bejegyzett egyesület, amely gyakran a müncheni magyar lelkipásztori szolgálat jogi keretűl is szolgált.

1950 nyarán rövid időre, alig egy évig, dr. Koráni Elemér kalocsai egyházmegyes pap lett a müncheni lelkész, Vincze Mihály ismét a környék lelkésze, mint korábban 1948. előtt, amíg 1951 őszén kivándorolt Amerikába.

Koráni Elemér és Vincze Mihály távozása után, 1951 októberétől Hajdú István lett a müncheni lelkész. 1955 elején bekövetkezett távozásáig nagy odaadással és lelkesedéssel működött és dolgozott az 1948–1952 közötti, a tengeren túlra való kivándorlások miatt széteső-félben lévő, müncheni Patrona Hungariae római katolikus magyar egyházi közösség

újjászervezésén. A magyar lelkipásztori szolgálatban segítségére volt Marczell Tibor és dr. Eperjes Ernő, aki 1952. október 2-án érkezett Münchenbe és 1955-től 1984-ig látta el a müncheni magyar lelkészi szolgálatot. Az 1952. december 30-án érvénybe lépett és XII. Pius pápa által kiadott „*Exsul familia*”, majd az 1969. augusztus 22-én nyilvánosságra hozott, máig is érvényes „*Instructio de pastoralis migratorum cura*” vatikáni rendelkezések alapján és szellemében munkálkodott.

Az 1956-os szabadságharc és forradalom leverése után Münchenbe is sok magyar menekült érkezett, főleg fiatalok, tanulók és egyetemisták. Németországban ebben az időben indult az idegen nyelvű lelkipásztori szolgálat beolvasztásának folyamata a helyi egyházba: a Vatikán közvetlen felügyelete alól fokozatosan átkerült a helyi egyházmegyék gondozásába, ami egyfelől a németországi magyar lelkipásztori szolgálat önállóságának elvesztésével járt, másfelől a lelkészek eddig rendezetlen anyagi helyzetének és a lelkipásztori szolgálat anyagi hátterének komoly javulását eredményezte. Így Münchenben is megélnkülhetett a magyar egyházközségi élet: újjászerveződött az egyházközségi tanács, még mindig szem előtt tartva a *Patrona Hungariae* Egyházközség szabályzatát, a hétvégi magyar oktatáson résztvevő gyermekeknek és a cserkészeknek nyári táborokat szerveztek, a fiataloknak és a felnőtteknek előadásokat tartottak, egyházi támogatással szervezték a *Pax Romana* mozgalmat.

A magyarok továbbra is főleg a St. Ursula altemplomban gyűltek össze, bár emellett, amint korábban, úgy később is, sokszor tartottak Münchenben, több templomban is, rendszeresen magyar szentmiséket. 1958. május 25-től, pünkösdvasárnaptól a dr. Ádám György odaadó szorgoskodásával létesített Paulinum diákokotthon kápolnájában tartották a müncheni magyar szentmiséket, majd 1966. február 27-től napjainkig ezek helye is állandósult a müncheni *Damenstift*-templomban. A müncheni papok mindig kijártak többfelé vidékre misézni a szórványban élő magyaroknak.

Időközben az egy fedél alatt működő főlelkészi, lelkészi és karitászi iroda címe is többször megváltozott: 1952. július 1-én a Prinzregentenplatz 14. szám alól a Gabelsbergerstraße 23. szám alá, majd 1964. február 15-én a Trogerstraße 48. szám alatti házba költözött, míg a misszió 1973. március 31-től napjainkig az Oberföhringer Straße 40. szám alatt kapott kulturális, egyesületi és csoportmunkára is alkalmas, akkor még kiépítésre váró otthont.

Az „*Instructio de pastoralis migratorum cura*” szellemében 1970-től a müncheni magyar egyházi közösség fokozott önállóságra törekedett, „személyi”, „quasi plébánia” felállítását szorgalmazta. Így az 1947-től fennálló müncheni *Patrona Hungariae* Római Katolikus Egyházközség neve 1970-től fokozatosan Magyar Katolikus Misszióra változott, majd aztán Joseph Ratzinger bíboros, müncheni érsek 1978. október 24-én kiadott alapítólevelével az egyházi közösséget „*missio cum cura animarum*” plébánia jellegű, önálló lelkipásztori központtá nyilvánította, és ezzel egy időben hivatalosan felállította a müncheni Magyar Katolikus Missziót. Az alapítólevél értelmében a misszió megbízatása kiterjed a München-Freising-i Főegyházmegye területén lakó vagy tartózkodó magyar katolikusokra, vezetőjének joghatósága azonos a plébánosokéval, és a nevezett hívekre vonatkozólag egyszerre áll fenn a helyi plébánosoké mellett. A misszióhoz tartozó hívek szabadon vehetik igénybe mind a magyar misszió papjainak, mind a helyi (német) plébánosoknak lelkipásztori szolgálatait. A misszió nem alapítvány; javai, javadalmi nincsenek. Személyi és tárgyi kiadásainak fedezése érdekében az egyházi adókból származó egyházmegyei alaptökből arányosan részesül mindenkor költségtetésének megfelelően. A német állami jog szerint a misszió nem jogi személy. Az általános egyházi és egyházmegyei előírások alapján működik. Az egyházi közösség jogi keretének és anyagi feltételeinek biztosításával együtt járt közösségi életének fokozatos kibontakozása.

1984. szeptemberében dr. Eperjes Ernő plébános, érseki tanácsos, a müncheni Magyar Katolikus Misszió vezetője nyugdíjba vonult. Több mint 30 éves müncheni szolgálatában

kiemelkedő helyet foglalt el a menekültek, a rászorulóknak, az elesettek, a szegények támogatása, segítése, főleg Münchenben és odahaza.

Utódjául a München-Freising-i Főegyházmegye illetékes hivatala dr. Cserháti Ferenc szatmári egyházmegyes papot, a müncheni St. Margaret Plébánia káplánját nevezte ki a müncheni Magyar Katolikus Misszió vezetőjének plébánosi címmel. Hivatalát 1984. szeptember 30-án a Damenstift-templomban ünnepélyes keretek között vette át. Programadó beszédében az evangelizáció, diakónia és kommúnió erősítését tűzte ki célul. Ennek érdekében átszervezte a misszió életét, új munkatársakat, modern irodai gépeket szerzett. A már meglévő csoportok mellett több újat létesített és rendszeresítette működésüket. Szorgalmazta a közösségi, vallásos és liturgikus élet megújulását a II. vatikáni zsinat szellemében. Kiépítette az ökumenikus kapcsolatokat és rendszeresítette az ökumenikus istentiszteleteket, párbeszédet kezdett a más vallásúakkal és másként gondolkodókkal, jó kapcsolatokra törekedett a befogadó ország, majd magyar hazánk egyházi és világi képviselőivel, s a Münchenben élő többi nemzet vezetőivel. A kimondottan vallási jellegű rendezvények: zarándoklatok, lelkinapok, imakörök, Rózsafüzér Társulat, bibliakörök mellett, a közösség építését hivatottak szolgálni missziókon a népünnepélyekhez hasonló egyházközségi majálisok, a nyári szalonnasütések, szilveszteri és farsangi mulatságok.

1984. október 14-től jelenik meg az ÉRTESÍTŐ, a müncheni magyar egyházi közösség heti tájékoztatója, amely most éppen 15. évfolyama 20. (illetve 600.) számánál tart. A müncheni Magyar Katolikus Misszió egyházi fennállásának 10. évfordulóján, 1988 tavaszán az egyházi közösség német- és magyarnyelvű jubileumi ÉRTESÍTŐ-t bocsájtott ki, és ebben igyekezett felmérni helyzetét. 1988-ban Szent István király halálának 950. évfordulójára emlékeztünk, népmissziót is tartottunk és Rómába zarándokoltunk.

A megélénkült egyházközségi élet következtében a misszió otthona egyre szűkebbnek bizonyult. 1991-ben a főlelkési iroda a müncheni főegyházmegyétől új és tágabb helyiségeket kapott a Landwehrstraße 66. szám alatt. Az egyházközséggel továbbra is egy fedél alatt maradt az Oberföhringer Straßén, a vele egybeolvadt Magyar Caritas Szolgálat és a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom – Pax Romana közösségi és névleges központja. Ennek helyi csoportja színvonalas rendezvényeivel gazdagítja egyházközségi életünket.

1993 őszén befejeződött misszióink otthonának 1992 áprilisában megkezdett átépítése, modernizálása és 1993. október 1-én megtarthattuk első szentmisénket misszióink ekkor létesített alagsori házi kápolnájában, amelynek hivatalos megáldására 1994. március 6-án került sor a főegyházmegyei hatóság engedélye alapján, amely az Eucharisztia állandó őrzésére is jogot biztosít „Patrona Hungariae et Bavariae” névre keresztelt házi kápolnánkban.

1995-ben, egyházi közösségünk fennállásának 50. évfordulójára, közadakozásból gyűjtött pénzen, szép magyar-bajor nemzeti színű és címeres egyházközségi, identitásunkra utaló zászlót készítettünk, amelynek egyik oldalára a müncheni Schatzkammerban őrzött Gizella-kereszt mását, másik oldalára Magyarok Nagyasszonyának képét hímeztettük. Dr. Miklósházy Attila SJ, a külföldi római katolikus magyarok püspöke áldotta meg 1995. július 16-án, Udvardy Jenő müncheni magyar főkonzul közreműködésével misszióink udvarának amfiteátrumában. Ennek a jubileumi évnek kiemelkedő eseménye volt egyházi közösségünk szentföldi zarándoklata május 5. és 14. között, továbbá dr. Friedrich Wetter bíboros, müncheni érsek főpapi szentmiséje híveinkkel 1995. október 29-én a Damenstift-templomban és ezt követő látogatása missziókon ünnepi fogadás keretében. A lelki élet elmélyítését szolgálták a nagybőjti szentbeszéd megírott neves szónokok előadásában és a lelkinapok. A jubileumi év alkalmából, 1995 nyarán misszióink életéről negyvenkét perces filmet készített a Duna TV.

A müncheni magyar lelkipásztori munkát 1950-től segítették a Szabad Európa Rádiónál dolgozó lelkészek: dr. Jánosi József SJ, dr. Vecsey József, dr. Fábián Károly, Füstös Antal, dr. Frank Miklós, illetve a müncheni Paulinum lelkészei: dr. Közi Horváth József, Szabó János SJ, Tarnay Brúnó OSB, és a magyar egyházi közösség vezetői mellett dolgozó lelkipásztorok,

közöttük: Fekete Géza OFM, Ambrus Szaniszló, dr. Morel Gyula SJ, Vecsey István OFM, Kölley György, Fejős Ottó, dr. Kozma György SJ, és segítik ma is: Merka János és Fehér István.

Lelkipásztori kisegítőként missziókon dolgozott korábban dr. Jóskay Katalin 1960-tól 1963-ig és Babik Ibolya, mindketten a Szűz Mária Társasága tagja, majd Palágyi Andrea nővér, a Szociális Testvérek Társaságának tagja 1978-tól 1985-ig, aztán a világiak: Perge Ágnes 1985-től 1986-ig, Pataky Tamás 1987-ben, Nagy Márta 1987-től 1997-ig. Titkárnóként dolgozott missziókon: Csizmadia Mária 1972-től 1987-ig, Kordé Edit 1987-től 1990-ig és Farkas-Bartos Júlia 1990-től 1992-ig. Napjainkban két fizetett lelkipásztori kisegítő és egy titkárnő, valamint sok önkéntes világi hívő – lektor, ministráns, énekes, egyháztanácsos, csoportvezető, közreműködő és résztvevő – segíti lelkipásztori munkánkat, amint erre az alábbi aktuális „Tájékoztató” is utal, az 1998. június 1-i állapotnak megfelelően.

Tájékoztató a müncheni Magyar Katolikus Misszióról – 1998. június 1.

Illetékességi területe:

a München–Freising–i Főegyházmege

Híveinek száma:

kb. 10.000–11.000. Ebből 8.000–9.000 magyar katolikus él Münchenben és környékén, a többi a főegyházmege területén szétszórtnan. Címlistánk 4.800 címet tartalmaz, ebből 3.600 müncheni, 1.200 vidéki.

Egyházi közösségünk dolgozói

Lelkipásztorok:

dr. Cserhádi Ferenc plébános, a Magyar Katolikus Misszió vezetője
Merka János ifjúsági lelkész
Fehér István lelkész

Lelkipásztori kisegítők:

Mekker Árpád
Varga Péter János

Irodai dolgozó:

Varga Katalin titkárnő, könyvelő

Munkájával nagy segítségünkre van:

Szenes Anikó Rozália tisztasági felelős
Balogh András sekrestyés
Kovács Gabriella orgonista
Sneff János orgonista
Jussel Ottó karvezető

Rendelkezésünkre bocsátott épületek

Magyar Katolikus Misszió: 81925 München, Oberföhringer Straße 40. T.: 982637, 982638;
Fax: 985419.

Damenstift–templom: 80331 München, Damenstiftstraße 1.

St. Peter Altenklub: 80337 München, Thalkirchner Straße 11.

St. Josef–templom: 83022 Rosenheim, Innstraße 4.

Altötting-i kápolna: 85354 Freising, Brunnhausgasse 2-4.

Hatóságilag bejegyzett egyesületek misszióikon

Magyar Caritas Szolgálat – Ungarischer Caritas Dienst e. V.

Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom – Pax Romana – Bewegung Katholisch-Ungarischer Intellektueller Pax Romana e.V.

Hivatalunkban történik a München–Freising–i Főegyházmegye területén élő újság-előfizetők számára

az ÉLETÜNK, az európai magyar katolikusok havi lapjának adminisztrációja és postázása;

az ÉRTESÍTŐ, egyházi közösségünk heti tájékoztatójának szerkesztése.

Itt látja el feladatát a külföldi római katolikus magyarok püspökének európai delegátusa.

Egyházi közösségünk csoportjai

Eucharisztikus közösség (résztevők a szentmisén)

Ministránsok (Miniklub)

Lektorok

Rózsafüzér Társulat

Patrona Hungariae Énekkar

Ifjúsági Ének- és Zene-együttes

Imakör

Elsőáldozásra készülő

Bérmálásra készülő

Lelkinapokon résztvevők

Ökumenikus imaközösség

Bibliakör

Ifjúsági szentírásóra

Fiatalok fóruma

Taizéi közösség

Ökumenikus bizottság

Egyháztanács

Családok fóruma

Szeniorok Klubja

Hétvégi Magyar Iskola

Cserkészek

Magyar Klub

Német nyelvtanfolyam

Főzőcske

Bébi-mami Kör

Asztaliteniszezők

Könyvtárlátogatók

Misszióikon otthonában tartják táncpróbáikat:

Regösök

Komámasszonyok

Hétvégi Magyar Iskolánk gyermek táncosai

(1998. szeptember 12.)

Az Atya felé vezető úton

Bizonyára gyakran imádkozza a Miatyánkot, az Úr imáját, azt a legtökéletesebb imát, amelyre Jézus tanított minket és amelyben hittel és bizalommal fordulunk teremtő Istenünkhöz, jóságos mennyei Atyánkhoz, akinek irántunk való atyai szeretetéről gyönyörűen olvasunk a tékozló fiú bibliai történetében. Ez a példabeszéd melegsívű, megbocsátó, jóságos és gyermekét mindennél jobban szerető apaként állítja eléink Istent, aki ölelésre tárja karját, és akinek ölelő karjai közt mindig békés megnyugvást, erős oltalmat talál a Hozzá térő, olykor rakoncátlan és tékozló, sokat szenvedő gyermek.

Remélem, hogy imádkozza a Miatyánkot még akkor is, ha napjainkra krízisbe került a szerető Atya képe és már a nótával sem ért egyet: „Az én jó apámnál, nincs jobb a világon / Bármerre keresem párját nem találom / Mikor rá gondolok, mintha érte szólna / Szívemben egy szép dal, egy gyönyörű nóta”, mert apa nélkül kellett felnőnie, apai oltalom helyett szeretetlenséget, megnemértést, üldözést tapasztalt. A jóságos és szerető pátriárkát idéző ősi képet napjainkra alaposan kikezdte az idő vasfoga és a rátelepülő, társadalmi együttélést romboló erkölcsi környezetszennyeződés. Így többen inkább azoknak az apáknak a képével találkoznak, akik irgalmatlanul és kegyetlenül bánnak gyermekeikkel, elutasítják vagy egyenesen égbe kiáltó módon meggyalázzák őket. Mit jelenthet az ilyen gyermeknek az „édesapám, atyám, apukám, vagy én édes Mennyei Atyám, Mi Atyánk” megszólítás?

Keresztény életünkben mégsem törölhető ki ez a fogalom, mert az nem más, mint közeledés, vándorlás, visszatérés, hazatérés, „zarándoklat az Atya háza felé”, a mi Atyánkhoz, aki végtelenül szeret minden embert és akinek föltétlen szeretete mindennap megnyilvánul, főleg „tékozló gyermekei”, a tékozló fiúk és tékozló lányok iránt, irántam, ismételten és mindig újra. Ez az atyai szeretet minden embert átölel, oltalmaz és örök lakomára vár: engem, közösségemet, környezetemet és az egész világot, a szívünkben lakó és belőle áradó isteni szeretet által.

Hogyne imádkoznánk a Miatyánkot és dicsőítenénk az Atyát, különösen ebben az évben, amelyet Neki szentelünk és amelyben a 2000. év nagy jubileumára készülünk. Ez a Jubileum, melynek középpontja Krisztus, nagy hálaadás kell legyen az Atya felé: „Áldott legyen az Isten, Urunk Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert Őbenne választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és szeplőtelenek legyünk előtte a szeretetben” (Ef 1, 3–4). II. János Pál pápánk „A harmadik évezred közeledtével” című apostoli levelében ezekkel a szavakkal irányítja figyelmünket az Atyaistenre és arra szólít, hogy az 1999-es esztendő tennyei Atyánknak szenteljük, a legszeretőbb Atyának, amint erről az Úr imája és a tékozló fiú története is tanúskodik, a szerető Atyának, akinél oltalmat, szilárd alapot, sugárzó és egyenes tartást nyer egész életünk. Hiszen „Jézus Krisztusban Isten nemcsak megszólítja az embert, hanem keresi is” (TMA, 7). A hívő ember távlatait kitágítja „Krisztus mértékére, amely a »mennyei Atya mértéke« (vö. Mt 5, 45)”, és Őbenne örök életet ígér.

Ezért az egész keresztény élet olyan, mint egy nagy zarándoklat Krisztussal az Atya háza felé – jelzi a pápa és hozzáfűzi: „Ebben a harmadik évben »az Atya felé vezető út« érzésének mindenkit arra kell indítania, hogy Krisztushoz, az ember Megváltójához ragaszkodva rálépjen az igaz megtérés útjára... A mai társadalomban, ahol gyakran mellőzik a legalapvetőbb erkölcsi értékeket, nagyon fontos hirdetni, hogy a megtérés a keresztény szeretet mellőzhetetlen föltétele” (TMA 50).

2000 nagy jubileuma nem csupán a Megtestesülés egyedülálló eseményének és kerek történelmi évfordulójának megünneplése, hanem alkalom „Isten nagy tetteinek” lelkes felidézésére, kifejtésére és tanúsítására, amint ezt az Anyaszentegyház kétezer éve, korokon és tereken át szüntelenül igyekszik tenni. Bátorítani akar az istenes életre, fel akarja rázni

megfáradt és büntől „megtört” szívünket (Iz 61, 1). Újra tudatosítani akarja bennünk, hogy Jézus Krisztus a világ egyetlen Üdvözítője, „aki azt akarja, hogy minden ember üdvözljön” (1 Tim 2, 4).

Hirdetnünk kell a megtérést és a szeretet parancsának gyakorlását, mert erre ugyancsak nagy szükségünk van. Nemrégiben házunk táját elemezve emlékeztettek a magyar püspökök: „Veszedelmesen terjed a durva, faragatlan, önző viselkedés, sőt a másokat vagy a közjót súlyosan károsító, szándékosan pusztító, brutális magatartás. A vandál rombolás nem kíméli a templomok megszentelt terét sem” (ITV 88). A pápa igazságosabb és testvériesebb világot óhajt, amelyet nekünk kell kialakítani őszinte megtéréssel, szolidaritással a szegények iránt és a szeretet civilizációjának megvalósításával. Szembe kell néznünk a szekularizmus kihívásaival, és keresnünk kell a békét a másként gondolkodókkal, elsősorban a zsidókkal és muzulmánokkal, még ha ügyelnünk is kell arra, hogy ne okozunk veszedelmes félreértéseket, „és óvakodnunk kell a szinkretizmus és könnyelmű irenizmus veszedelmétől” – int a pápa. Ugyancsak a magyar püspökök írják: „Veszedelmesen meggyöngült a másik ember megbecsülése, tisztelete, az egymáshoz való alkalmazkodás képessége, szándéka... Mélyen gyökerező, nem ritkán rasszista előítéletek élnek sokakban, a másvallásúakkal vagy másnemzetiségűekkel, a kisebbségekkel, végső soron minden idegennel szemben” (ITV, 85). Mindez összeegyeztethetetlen krisztusi hivatásunkkal, az ember nagyszerű hivatásával. Jézus Krisztusban Isten kinyilvánította jóságát és emberszeretetét, Benne ragyog az Istenség, Ő az Atya képmása (Zsid 1, 3), bőséggel árasztja ránk a Szent Lelket, „hogy kegyelmével igaz életet éljünk, és az örök élet legyen osztályrészünk” (Tit 3, 7). Nyomdokán járva és Őt követve minden ember meglátja Urunk, Istenünk dicsőségét. Ez az ember nagyszerű hivatása: „Szeretet az Isten, és aki megmarad a szeretetben, az az Istenben marad, s az Isten őbenne” (1 Jn 4, 16).

Az előttünk álló feladat óriási, és azzal csak úgy birkózhatunk meg, ha őszinte bűnbánatot tartunk, rátérünk az Atya felé vezető útra és engedjük, hogy szeretete átölelje egész lényünket, hogy aztán bensőnkől kiáradva átalakítson minket, hívő közösségünket és az egész emberiséget. Mária egykori felhívása a kánai mennyegzőn ma Isten összes gyermeke felé szóló, sürgető, szeretetteljes felhívás: „Tegyétek meg, amit Krisztus mond nektek” (vö. Jn 2, 5), azaz térjete vissza a korábban meggondolatlanul elhagyott atyai házba, ahol mindannyiunk szerető Istenatyja mindig bőséges és vidám lakomával várja gyermekeit: teljes életre.

(1998. december 15.)

II. János Pál pápa megválasztásának 20. évfordulójára

Karol Wojtyła 1920. május 18-án született Wadowicében, Krakkóvia-tartományban, Lengyelországban. Nyolcéves korában elveszítette édesanyját, húsz évesen édesapját is.

1946. november 1-én szentelték pappá, aztán filozófiai, majd teológiai doktorátust szerzett. 1958. szeptember 28-án lett püspök, 1964. január 13-án krakkói érsek, három évvel később bíboros.

1978. október 16-án 17 óra körül, kétnapos konklávé után a bíborosok pápává választották és Szent Péter 264. utódja lett. Közvetlen elődei iránti tiszteletből és szellemi örökségük iránti szeretetből a II. János Pál nevet választotta magának. 1981. május 13-án Rómában, a Szent Péter téren Ali Agca merényletet követett el ellene, és súlyosan megsebesült.

Húsz éve a népek fáradhatatlan apostolaként kormányozza az egyházat. Sok híres pápai körlevelet (enciklikát) adott ki, jóváhagyta az új egyházi törvénykönyvet és a Katolikus Egyház Katekizmusát. Püspököket, bíborosokat nevezett ki, szinódusokat vezetett, találkozott a legtöbb vallás és állam legfőbb vezetőivel. Elősegítette a kommunizmus bukását Kelet-Európában.

Merénylet következtében megrokkant egészségi állapota ellenére fáradhatatlanul járja a világot: 83 külföldi lelkipásztori látogatást, pápai körutat végzett, felkeresett 117 országot, megtett mintegy 1.100.000 km-t, ami megfelel a Föld-Hold közötti távolság háromszorosának.

Magyar hazánkba is ellátogatott 1991-ben és 1996-ban. Sok boldogot és szentet avatott, köztük Apor Vilmos püspökünket, a szeretet vértanúját. Írásai, könyvei is nagy feltűnést keltettek. Töretlenül vezeti az Egyházat a harmadik évezred felé.

A „messziről jött” és a földön velünk együtt zarándokló pápa, akinek néhányan „restaurációs szándékot” és „a zsinati újításokkal szemben ellenkezést” tulajdonítottak, a hit hűséges őre és tanúja, a bátor kiállás és a bensőséges ima embere, a szenvedő Krisztus valóban keresztet hordozó, hűséges földi helytartója.

Szent Ágostonnal vallja: „Vobis sum episcopus, vobiscum christianus – Számotokra püspök, veletek együtt keresztény vagyok”, és kiegészítve hozzáfűzi: „Ha belegondolok, sokkal többet jelent a christianus (keresztény), mint az episcopus (püspök), még ha Róma püspökéről van is szó”.

Pápaságának 20. évfordulóján a jó Isten áldását kérjük szenvedésekkel teli életére és fáradhatatlan munkásságára, fokozott buzgósággal imádkozzuk és zengjük: Tartsd meg Isten Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját!

(1998. december 15.)

ÉRTESÍTŐnk ügyében

ÉRTESÍTŐnk a sajtóapostolkodás eszköze. A krisztusi örömhír, magyar egyházi közösségünk és életünk szolgálatában áll. Közösségünk szócsöve. Tudósít és tájékoztat. Elősegíti a közösségi és testvéri kapcsolatok ápolását.

Idén nyáron jelent meg 600. száma. Bővített számaint szívélyes lelkipásztori üdvözlétünkkel évente legalább háromszor eljuttatjuk otthonaikba, ezzel is ápolva és szorosabbra fűzve testvéri és honfitársi kapcsolatainkat.

ÉRTESÍTŐnk az elmúlt 15 év során ingyen postáztuk és a jövőben is mindenkinek postázzuk. ÉRTESÍTŐnk megnövekedett postázási költségeire viszont áldozatkész támogatásukat köszönettel fogadjuk, főleg azoktól, akik ezt megtehetik és szívesen teszik. Erre szolgál a mellékelt utalvány ÉRTESÍTŐnkben. Bízunk szíves megértésükben és hálásan köszönjük még legkisebb adományukat is ÉRTESÍTŐnk postázási költségeire.

Az ÉRTESÍTŐ mindannyiunk lapja. Kérjük, támogassa, segítse, esetleg ötleteivel, írásaival, szerkesztői közreműködésével is, és terjessze ismerősei körében, hogy azoknak is küldhessünk, akik eddig nem szerepeltek névsorunkban.

Kérjük kedves Híveinket, hogy címváltozásait missziónk hivatalával közölni szíveskedjenek. Előre is hálásan köszönjük.

(1998. december 15.)

Legyen minden család asztalán!

Az ÉLETÜNK az európai magyar katolikusok lapja. Nyugaton a legnagyobb példányszámban megjelenő magyar kiadvány, a nyugat-európai magyar katolikus sajtóapostolkodás és magyarságszolgálat egyik legjelentősebb, szinte egyedüli eszköze, amely odakívánczik minden keresztény család asztalára. Havonta megjelenő lapunk idén lépett 31. évfolyamába. Eljut Európa valamennyi országába, az Egyesült Államokba, Magyarországra és az egész Kárpát-medencébe.

Tudósít és tájékoztat az otthoni és a nyugati magyarság életéről. Összekötő az idegenben, ahol szorosabbra fűzi testvéri és honfitársi kapcsolatainkat, egyengeti utunkat a magyar közösség és a magyar templom felé. Útjelző Isten felé. Védi és ápolja őseink szellemi és kulturális örökségét, egyetemes keresztény és nemzeti értékeinket, elsősorban katolikus hitünket, magyar öntudatunkat és édes anyanyelvünket.

Magyarságszolgálatára révén ez az ökumenikus szellemű újság már rég túlnötte hitbuzgalmi jellegét. Nagy megőrző erő és óriási lehetőség mindannyiunk számára, ha megszeretjük és bánni tudunk vele. Az előfizetők és a hirdetések tartják életben. Terjesztik a magyar lelkészek. Ezért kizárólag csak a magyar papokon és a magyar híveken múlik jövője. Ha magukénak tartják, befogadják és olvassák az ÉLETÜNKet, akkor valóban egyetemes keresztény és nemzeti értékeink legfőbb szolgáltatója lehet, valamennyiünk közös magyarságszolgálat az idegenben.

Természetesen annak örvendénék a leginkább, ha az ÉLETÜNK megnyerné minden magyar tetszését, azt sokan megismernék, megszeretnék, megrendelnék és olvasnák. Ezért tisztelettel kérem, hogy segítsék közös magyarságszolgálatunkat, lapunk további fennmaradását és terjesztését, főleg azzal, hogy az ÉLETÜNKet megrendelik. Erre szolgál a mellékelt utalvány ÉRTESÍTŐnkben. Legkisebb támogatását is köszönettel fogadjuk.

Az ÉLETÜNK megrendelhető évi díja (30 DM) átutalásával a mellékelt utalványon, neve és pontos címe megjelölésével, telefonon, illetve személyesen hivatalunkban vagy papjainknál misék után.

Ez a megrendelés még azzal az előnnyel is jár, hogy az ÉLETÜNKkel együtt havonta és ingyen postázhatjuk egyházi közösségünk ÉRTESÍTŐjét (amelyet egyébként a templomból, illetve missziókról vihetnek mindig ingyen magukkal az érdeklődő látogatók), és így gyakrabban tájékozódhat egyházközségi találkozóink, ünnepi szentmiséink és egyéb rendezvényeink (kirándulások, zarándoklatok, ifjúsági találkozók, összejövetelek, lelkigyakorlatok, kiemelkedő látogatások, majális, farsangi és szüreti bálók, stb.) pontos idejéről és helyéről.

Bízva keresztény és honfitársi megértésükben és együttérzésükben, előre is hálásan köszönöm minden áldozatos jóságukat közös ügyünk érdekében.

(1999. március 25.)

Mindszenty Münchenben int – kér – fedd és buzdít

Idén 50 éve annak, hogy Mindszenty József bíboros hercegprímásunkat zsarnoki módon és igazságtalanul életfogytiglani börtönre ítélte a kommunista diktatúra népbírósága. A bíboros huszonöt éve járt Münchenben. Illő, hogy megemlékezzünk róla.

I.

A II. világháború után a hazájuk elhagyására kényszerült és Münchenbe menekült magyar lelkészek, egyházi közösségünk kialakulásának kezdetétől kapcsolatban álltak a népéért szüntelenül aggódó, nagy magyar főpappal. Beszámoltak neki helyzetükről és működésükről, irányítását és szervezkedő lelkipásztori munkájuk jóváhagyását kérték.

Mindszenty József bíboros hercegprímás gondos figyelemmel kísérte a müncheni magyar menekültek sorsát. Elismerő, jóváhagyó, bátorító és közbenjáró leveleivel, erkölcsileg és anyagilag egyaránt támogatta idegenbe sodródott, nélkülöző híveit, segítette a magyar lelkipásztori szolgálat és közösségi élet kibontakozását Münchenben és az egész szabad nyugati világban. Érdekükben szót emelt a Vatikánban és a nagy nyugati és amerikai segélyszervezeteknél, amint ez az akkori müncheni Magyar Caritas Szolgálat elnökéhez írt 5697/1948. sz. leveléből is kiténik: „Tisztelendő Elnök Úr! Augusztus 13-án kelt és ma vett jelentését a Magyar Caritas Szolgálat 1948. első felében végzett áldásos munkájáról köszönettel vettem.

Nehéz viszonyok közt 21.440 hontalan katolikus magyarért dolgozott a Caritas igen fontos három mezőn. Mindháromért köszönetet mondok. Most a valutareform súlyos csapást mér tevékenységükre. Helyeslem, hogy annyi fontos cél között is a katolikus magyar iskolázás helyezik első helyre. Az itthon máról holnapra hatalmi szóval megsemmisített katolikus iskolázás utolsó és egyetlen iskoláit fenntartják a legszegényebbek, akiknek azonban az iskolajoguk megvan.

Némi, tőlem telő segélyt egyidejűleg utalok fontos céljaira és a Vatikán további segítsége mellett az itthon elakasztott amerikai segélyt is odaszorgalmazom.

Erre vonatkozólag Dér főmegbízott úr útján P. Fleen delegátus úr propozícióját várom. Fontos munkájukra és összes gondozottaikra áldását küldi – Esztergom, 1948. augusztus 17-én – Mindszenty József (s. k.) bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek. Magyar Caritas Szolgálat Tisztelendő Elnökségének, München, 8. Prinzregentenplatz 14/III.” Annak idején Mindszenty bíboros már a Magyar Caritas Szolgálat 1947-ben történt megalakulásáról szóló jelentést is kitüntető válasszal méltatta: „Az egyesületre nagy feladatok várnak. A szomorúságban és nélkülözésben élő magyarokat vigasztalni és segíteni. Legyen Isten bőséges áldása munkájukon. Munkájukról jelentést időnként szívesen várok”.

Hasonló szavakkal méltatta a müncheni egyházi közösség – később misszió – megalakulásának hírét 5271/1947. sz. levelében: „Tisztelendő Elnök Úr! A Patrona Hungariae Egyházközség megalakulásának hírét örömmel vettem. Isten áldását kérem Nagyasszonyunk oltalma alatti munkálkodásukra. Imáiba ajánlottan vagyok áldásommal – Esztergom, 1947. augusztus 11. – jóakarója +József (s. k.) hercegprímás. Tisztelendő Dr. Rozsály Ferenc úrnak, O. S. P., egyházi elnök, München, Prinzregentenplatz 14., Ung. Kirchengemeinde.”

II.

Mindszenty József bíborost, hercegprímást nem sokára elhallgattatta a magyar kommunista diktatúra. 1948. december 26-án koholt vádak alapján, igazságtalanul és ártatlanul letartóztatta az esztergomi prímási palotában. Budapestre hurcolta, ahol azonnal elkezdődött a bíboros

életének nagy kálváriája, és hamarosan beteljesült XII. Piusz pápának 1946. február 21-én, Mindszenty bíborosi kinevezésekor elhangzott balsejtelme: „Az új kardinálisok közül Te leszel az első, akinek vállalnod kell a bíbor színnel jelzett vértanúságot!” Mindszenty vállalta. Budapesten a politikai rendőrség Andrásy út 60. sz. alatti központjában, hírhedt börtönében a magyar és szovjet kommunisták kegyetlenül megkínózták. A bíboros maga írta le keresztútját. „Emlékirataim”-ban olvassuk: Az őrnagy „előveszi kihallgató szerszámaait: egyik kezében van a gumibot, a másikban kinyitott hosszú, éles kést tart. Parancsokat ad, nagyot kiált és mint lovardában a lovat, ügetésre fog. Hátamra és lágyékomra hullnak a gumibot-ütései. Hatalmában van egész testem; kerget, üz. Percekig szünetet tart s így fenyeget: – Szétverlek, felaprítalak reggelig. Hulládat darabokban a kutyáknak vetem és a csatornába dobom. Most mi vagyunk az urak”. A legmegalázóbb testi és lelki kínzításokat kellett elviselnie, majd aljas kirakatperben ártatlanul életfogytiglani börtönre ítélték.

A szabad világ megrettenve vett tudomást az egyre erősödő kommunizmus ezen túlkapasáiról és kegyetlenkedéseiről a magyar bíborossal szemben. Michael von Faulhaber müncheni kardinális 1949. január 16-án, vasárnap délután rózsafüzér ájtatosságot rendelt el az üldözött és megkínzott magyar hercegprímásért. Az ájtatosság előkészítésével a müncheni katolikus magyar diákok szövetségét bízta meg. Megszervezésére huszonnégy óra állt rendelkezésre. Ennek ellenére az ájtatosság napján, nem csak a diákok és az egész müncheni magyarság, hanem elsősorban maguk a németek zsúfolásig megtöltötték a St. Michael-templomot – mások szerint a Bürgersaal-templomot, ahol az ájtatosságot Faulhaber kardinális vezette, és mondott beszédet arról a lelki kapocsról, amely ezekben a szomorú napokban összeköti a magyarokat Patrona Bavariae népével.

Egyébként a müncheni magyar katolikus diákok szövetsége már korábban, 1947. december 6-án Mindszenty bíborosnak jelentést küldött a szövetség megalakulásáról, és a hercegprímás véleményét kérte annak tervezett Pax Romana tagsági kérelmét illetően.

1955. július 17-én Mindszenty hercegprímást fegyházi börtönéből Püspökszentlászlóra internálták. Az 1956-os forradalom és szabadságharc utolsó napjaiban pár napra innen kiszabadították a szabadságharcosok. A szabadságharc vérbefojtása idején, az orosz katonák inváziója és megtorlása elől a budapesti amerikai nagykövetség épületébe menekült, ahol Eisenhower amerikai elnök oltalmat biztosított számára. Itt közel 15 évet töltött „önkéntes és szabad szobafogságban”.

A budapesti amerikai nagykövetség épületét 1971-ben hagyta el, amikor nyugati száműzetésbe kényszerült. Ettől kezdve 1975. május 6-án bekövetkezett haláláig a Nyugatra menekült magyarok lelkipásztori szolgálatának szentelte életét.

III.

Első lelkipásztori körútja 1972. május 20. és 23. között Németországba vezetett. Az „Emlékirataim” végén Mindszenty bíboros maga jegyezte fel: „Első utam 1972. május 20-án Németországba vezetett. Münchenben Döpfner bíboros-társam vendége voltam, akinek kifejeztem a magyar nép nevében hálámat azért a nagyszabású és nagylelkű támogatásért, amelyben a német katolicizmus a rászorult magyarokat – otthoniakat és emigránsokat – a háború utáni évektől kezdve részesítette és részesíti.” Útját Ádám György főlelkész szervezte. Dr. Vecsey József püspöki titkár gépkocsin hozta el a hercegprímást Bécsből a bajor fővárosba. A müncheni érseki palotában Magyarország főpapja kettőjük kíséretében fogadta a magyar emigráció szervezeteinek küldötteit, élen az Európai Szabad Magyar Kongresszus delegációjával, amelyet annak elnöke Dálnoki Veress Lajos tábornok, Közi Horváth József preláthus, első elnökhelyettes és dr. v. Czanik Géza, a Németországi Szervezetek Központi Szövetségének elnöke vezetett.

Másnap a bíboros Scheyernben meglátogatta a bencés apátságot, ahol egykor István király eljegyezte Gizellát, majd folytatta útját Bambergbe. Itt, a németországi magyarok Szent István millenniumi ünnepségén tartotta első külföldi seregszemléjét, amelyen vallomása szerint 3.500 magyar zarándok vett részt, köztük mintegy 120–150 müncheni, akik közül az egyházközségi csoporttal harmincan, a cserkészcsoporttal harmincketten, magánkocsikkal kb. ötvenen érkeztek a találkozóra. A legtöbb müncheni magyar itt találkozott először a nagy tiszteletben álló, az ekkor éppen nyolcvan éves és a korábban kegyetlen kínzatosokat elszenvedett mártír főpappal, aki Bambergben arra kérte őket és valamennyiüket, „hogyan őrizték meg idegenben is a magyarság keresztény erkölcsi és kulturális hagyományait”. Az „Emlékirataim”-ban a bíboros külön kiemeli, hogy a cserkészek gyűlése a találkozón „vigasszal és reménységgel” töltötte el.

A bambergi találkozó után, még aznap Königsteinba utazott. Másnap, az Ackermann Gemeinde felkérésére, a frankfurti dómban mondott szentmisét és szentbeszédet; innen visszatérve Münchenbe, útközben, meglátogatta a würzburgi megyéspüspököt.

Vallomása szerint a München melletti Oberhachingba is ellátogatott: „Az utolsó napon, május 23-án Münchenben egy magyar szerzetesnő által vezetett aggmenhelyet tekintettem meg”, a volt soproni apácák, az Isteni Megváltó Leányai által vezetett Szent Rita Karitás Öregotthont. Itt misézett és beszédében kifejezte, hogy mindig nagyra értékelte a kedvesnővérek irgalmas munkáját. Aztán köszönetet mondott Franz Xaver Müller karitásigazgatónak, Közi Horváth Józsefnek, az öregotthon házi lelkészének és a nővéreknek, akik olyan munkát végeznek a megrokkantak között, amelyre egyre kevesebben vállalkoznak. A nővérek ebben az otthonban ápolták később dr. Fábrián Károly atyát, a SZER egyházi adásainak volt szerkesztőjét is, jó másfél évtizeden át, megbetegedésétől haláláig.

1973. június 30. és július 1. között Mindszenty bíboros Augsburgba látogatott, és átmenőben felkereste a müncheni magyar misszió új otthonát az Oberföhringer Str. 40. szám alatt: „A magyar prímás június 29-én gépkocsin indult el Bécsből, ahol előzőleg még részt vett délután öt órakor az ünnepélyes tedeumon, amelyet VI. Pál pápa koronázásának 10. évfordulóján König bíboros celebrált. Mindszenty prímás az éjszakát Münchenben töltötte a Jó Pásztor apácák zárdájában. Másnap délelőtt meglepetésként meglátogatta a magyar lelkészesség ottani épületét, amelyet éppen az ő kérésére április 1-én (és nem május 1-én! – szerk. megj.) bocsátott a magyarok rendelkezésére Döpfner kardinális. Az adományozót is fel akarta keresni, hogy személyesen megköszönje a magyar hívekkel szemben tanúsított kivételes nagylelkűségét. A müncheni kardinális azonban kórházban tartózkodott, s így Mindszenty prímás csak táviratban tudta kifejezni hálóját” – adja hírül a korabeli krónikás.

A müncheni magyarok egy évvel a bambergi találkozó után ismét találkozhattak a hercegprímással Augsburgban, az Ulrichsmünster oltáránál, ahol 1973. június 30-án 1.300–1.500 magyar dicsőítette Istent a Szent Ulrich, illetve a Szent István magyar millenniumi ünnepségek alkalmából, amelyekre dr. Eperjes Ernő Münchenből zarándoklatot szervezett. A templom előtt Bafile érsek, bonni nuncius fogadta és köszöntötte Magyarország prímását, bent a templomban Müller segédpüspök az egyházmegye és Stimpfle megyéspüspök nevében. Mise után a hercegprímás részt vett a Szent István ünnepélyen a Kongress-Halle-ben, este a Szent Ulrich emlékünnepélyen Suenens brüsszeli bíboros érsek, pápai legátus elnökletével a városi stadionban. Az esti órákban tért vissza müncheni szállására, ahonnan másnap, vasárnap délelőtt érkezett vissza repülőgépen az osztrák fővárosba.

Mindszenty bíboros letartóztatásának 25. évfordulóján arról értesült, hogy VI. Pál pápa az esztergomi érseki széket megüresedettnek nyilvánította. Ezt 1974. február 5-én, kirakatperének 25. évfordulóján a Vatikán és Budapest egyidejűleg nyilvánosságra is hozta, ami szinte az egész keresztény világban egyhangú megütközést keltett.

Így volt ez Münchenben is, ahol a magyarság 1974. február 17-én Mindszenty bíboros mellett tüntetett. A mintegy 250 fős tüntető közösség, felekezetre való tekintet nélkül

„Gerechtigkeits für Mindszenty” feliratú nagy transzparencsrel fegyelmezetten vonult a városháza elé, ahol a himnusz eléneklése után a cserkészek „Igazságot Mindszentynek” felírással koszorút helyeztek el a Mária-szobor talapzatára. A tüntetésen részt vettek a rabnemzetek képviselői. A német lakosság mindenütt rokonszenvvel kísérte a felvonulást, és érdeklődve olvasta a Szabad Sajtószövetség német nyelvű röplapját és a pápának címzett tiltakozó levelezőlapokat. Az eseményről fényképpel együtt beszámolt a „Süddeutsche Zeitung” és a müncheni „Katholische Kirchenzeitung”. A tüntetést a müncheni Magyar Katolikus Misszió nevében dr. Eperjes Ernő lelkész rendezte.

Mindszenty bíborost a méltánytalan elbánás még inkább az eltiport magyar szabadság bajnokává avatta világszerte. Lelkipásztori útjai ezentúl valóságos diadalúttá változtak.

Müncheni látogatását 1974. július 1. és 3. között a német televíziónak adott hosszú interjúja előzte meg. Münchenben fogadta az Európai Szabad Magyar Kongresszus népes küldöttségét. Dr. Közi Horváth József elnök köszöntése után további munkára buzdította a hat európai országból megjelent kongresszusi tagokat. Kiemelte a világmagyarság egységének fontosságát és dicsérte a Szabad Magyarok Világszövetségének létrehozását.

1974. július 3-án Döpfner bíborossal ellátogatott a müncheni „Haus der Begegnung”-ba – a Találkozások Házába, itt beszédet mondott és megáldotta azt.

Este 6 órakor Mindszenty József és Julius Döpfner bíboros (fenti képünkön) ünnepi szentmisét celebrált a müncheni dómban, amelyet zsúfolásig megtöltött a magyar és német hívők serege. A szentmise kezdetén Julius Döpfner müncheni bíboros, a Német Püspöki Kar elnöke üdvözölte az amerikai útja után ismét európai földre lépett és esztergomi székéről nemrég elmozdított hitvalló főpapot: „Azt kívánjuk, hogy életútjának minden szenvedése, az a kereszt is, amelyet ennek az évnek elején raktak vállára, legyen áldás forrása a kommunista országokban elnyomott Egyház, különösen pedig Magyarországon, szeretett hazájának számára”. A szentmise keretében Mindszenty bíboros előbb a pártállam embertelen elnyomásáról szólt, majd megbérmált negyvenhét gyermeket és felnőttet (pár nappal korábban Stuttgartban nyolcvanötöt!).

Szentmise után a müncheni magyar egyházközség a cserkészek közreműködésével fogadást rendezett tiszteletére a belvárosi központi Kolping-ház dísztermében (Adolf-Kolping-Str. 1.), ahol mintegy hat-hétszáz résztvevő jelent meg a két egyházfejedelem köszöntésére. A cserkészek műsora után Pogány Ede, az Egyházközségi Tanács elnöke méltatta Mindszenty bíboros látogatásának jelentőségét, majd dr. Eperjes Ernő lelkész mondott köszönetet a hercegprímás kiemelkedő szolgálataért és Döpfner bíboros nagylelkű támogatásáért. Az ünnepség végén mindkét bíboros felszólalt. A himnusz eléneklése után büfé következett, amelyet asszonyaink és leányaink készítettek nagy fáradtsággal és bőséges választékban.

Münchenben az Ackermann Gemeinde – a Menekült Szudétanémetek Egyesülete – előtt Mindszenty József a szabadságért való küzdelemre hívta fel a figyelmet. Alfons Goppel bajor miniszterelnök müncheni rezidenciájában fogadást adott tiszteletére, köszöntötte a magyar főpapot és kijelentette: „Nagy egyházfejedelem ő, a hit szabadságának bátran küzdő bajnoka, barátja mindazoknak, akik ma is vívják szabadságukért folyó harcukat. Mindszenty József – az emberi jogok védője”. A német sajtó politikai pártoktól függetlenül hasábos cikkekben méltatta a helytállásával mindenütt tiszteletet keltett magyar bíborost.

IV.

Mindszenty József bíboros, hercegprímás „aggastyánként lett a világban szétszórt magyarság hű pásztora és igaz atyja” (sírfelirat), míg 1975. május 6-án, a bécsi irgalmasok kórházában, Istenért, egyházért és hazáért, a Szent Pannóniáért lüktető szíve utolsó dobant. Élettelen teste – végakarátának megfelelően – előbb, átmenetileg, Máriacellben pihent, majd miután „Mária és Szent István országa felett lehullt a moszkvai hitetlenség csillaga”, 1991.

május 3-án véglegesen örök nyugalomra tért az esztergomi bazilika sírboltjában. Az igazság világraszóló hangját azonban mindmáig szüntelenül hallatja, amint ez egykori sírja súlyos márványfedelén is olvasható: Vixit et vivat Pannoniae Sacrae. Útjának nincs vége. A küzdelmet folytatja és a harcot vele együtt mindvégig folytatnunk kell ...

Egész élete Isten és az egyház, hazája és nemzete szolgálatában állt és áll.

Magyarországnak szentelte életét és szenteli ma is haló poraiban: hirdeti az Igét, int, kér, fedd, buzdít nagy türelemmel és hozzáértéssel, mitsem törődve azzal, hogy sokan nem szívesen hallgatják a józan tanítást, hanem seregszámra keresnek maguknak tanítókat, csiklandoztatják fülüket, elfordulnak az igazság meghallgatásától és mesékre hajlanak. Mindszenty bíboros a Nemzetek Apostolához hasonlóan, gondolataival ma is bejárja a világot, felkeresi övéit, és ugyanarról beszél, mint korábban életében, köztünk járva. Előáll, akár alkalmas, akár alkalmatlan, Istenért, egyházért és szenvedő népéért, határainkon belül és kívül, Münchenben éppúgy, mint másutt. Teszi, amit eddig is tett: igyekszik „megtartani magyarságában s hitében népünket, különösen felnövekvő ifjúságunkat” (végrendelet). Ma is ezt hirdeti: Lelki megújulás nélkül nincs nemzeti fennmaradás, nincs üdvösséges jövő! Ezt hirdeti, erre inti és buzdítja szétszórtságban élő honfitársait: „Isten fiatal. Övé a jövő. Ő nem csak a múlt, a hagyományok, a valamikori nagyságok tudója vagy féltékeny vigyázója, hanem az újnak, a fiatalnak, a holnapnak az előhívója egyéneken és népekben, akik nem adják fel magukat. Ezért nincs helye a csüggedésnek. A mi szívünk megremeghet a nehéztől, az ismeretlentől, a lehetetlennek látszótól, Isten azonban az egyének és nemzetek jövőjét sokszor a lehetetlennek látszó holnapba rejtette el: nekünk kell nekilátnunk, hogy azt előhozzuk...”

Ez végrendeletem” – írja élete végén – „azoknak, akikkel találok, akik hallottak rólam vagy akik elkerültek. Tegyétek félre a versengést, a mértéktelen személyi nagyravágyást, a kiha-én-nem magatartást. Nem nézve se jobbra, se balra, mindenki ott tegye meg a magáét, ahova az élet állította. Teremtsünk keresztény hitre épülő egyházi közösséget. Legyen a családban gyermek Isten akarata szerint. Ez áldás és jövő, bármit mond a világ. A gyermek kapjon a családban, a hétvégi iskolában, ha mindennapira sehogyan sincs lehetőség, krisztusi hitet magyar nyelven, magyar öntudatot. Fiatalságunk lelkében tegyük izzóvá a magyar Ígéret földjének megszerzését. Mindezt gyűlölet és ellenséges érzés nélkül, csak munkával, hitben és áldozatban.

Tanuljunk meg és használjuk idegen népek gazdag tapasztalatát” – buzdítja nagyvilágban szétszórta híveit – „és fordítsuk ezt a nagy célra. Csak az a lelkesedés helyénvaló, amelyet a munka nehézsége, a szenvedés hosszantartósága mindig újraéleszt: amelyet kiolt, az ártalmas és megront bennünket”...

Üzenete nekünk szóló, mindmáig érvényes, szüntelenül visszhangzó végrendelet, amelyet maga szavato: „Amit e sorokkal lelketekre akarok kötni, ezért éltem, ezért élek és imádkozom itt és az örökkévalóságban”.

Az üldözött bíboros egyetemes keresztény gondolkodás híve. Szomszédaink és más népek megbecsülésére, értékeik elsajátítására, szubszidiaritásra és szupranacionalitásra, úgynevezett európai normáknak megfelelő gondolkodásra buzdít, amikor hangsúlyozza: „Minden néppel és országgal barátságban akarunk élni ... a többi népek között ... A régi nacionalizmusokat mindenütt át kell értékelni. A nemzeti érzés ne legyen többé harcok forrása az országok közt, hanem az igazság fundamentumán a békés együttélés záloga. A nemzeti érzés virágozzék az egész világon a népek közös kincseit képező kultúrértékek területén. Így az egyik ország haladása a másikat is előre viszi ...”

NATO-ba való belépésünk ezen napjaiban (1999. március 12.) különösen időszerű felidézni: „Mi magyarok, az európai népek családi, bensőséges békéjének zászlóvivőiként akarunk élni és cselekedni. Nem mesterségesen hirdetett, de valódi barátsággal mindegyikkel”, zavartalan, békés, kölcsönös megbecsülésben az USA-val és az oroszokkal, Pozsonnyal, Kievvvel, Bukaresttel, Belgráddal...

Mindszenty bíboros emléke tettehívás, felhívás a küzdelemre, azon egyetemes keresztény és nemzeti értékek megvalósítására, amelyeket őseink megbecsültek és nagyra értékelték, amelyekért felkeltek és életüket áldozták. Felhívás az értékek megbecsülésére, amelyek ma is üdvünket szolgálják, bárhol is éljünk széles e világon.

(1999. március 25.)

Mi Atyánk

<i>Megszólítás:</i>	Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy,
<i>Első kérés:</i>	Szenteltessék meg a te neved;
<i>Második kérés:</i>	Jöjjön el a te országod,
<i>Harmadik kérés:</i>	Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.
<i>Negyedik kérés:</i>	Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma;
<i>Ötödik kérés:</i>	És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek;
<i>Hatodik kérés:</i>	És ne vigy minket kísértésbe,
<i>Hetedik kérés:</i>	De szabadíts meg a gonosztól.

Az első keresztények napjában háromszor imádkozták a Mi Atyánkot, az Úr imádságát, az Egyház igazi imáját, amely Tertullianus, egyházi író és apologéta (160–220) szerint „összefoglalja az egész evangéliumot”.

Hagyományosan az Úr imádságának nevezzük, mert ezt a mi Atyánkhöz intézett imádságot az Úr Jézus tanította és adta nekünk. Tőle származik, ezért valóban egyedülálló imádság: az Úr. Teljesen új, Isten újszövetségi népének imádsága, amely Isten őszövetségi népétől éppúgy megkülönböztet minket, mint a „pogányoktól” és a többi nem keresztény népektől – „ne utánozzátok őket” (Mt 6, 5–7). Minden keresztény közös imája. Valóban imádkozhatjuk egy lélekkel, egységben és egyetértésben.

Jézus, a mi imánk Mestere nem egy gépiesen ismétlődő formulát adott nekünk a Mi Atyánkban, hanem istengyermeki imádságának szavait adta át, és a Lelket, aki által ezek a szavak bennünk „lélek és élet” (Jn 6, 63) lesznek. Megfogalmazzák a keresztény hitélet és ima legfontosabb alapját.

Miután a fiúság Lelke minket Isten, a mi Atyánk jelenlétebe helyezett, hogy imádjuk, szeressük és áldjuk őt, hét kérést, hét áldást kelt fel a szívünkben. Az első három az Atya dicsősége felé vonz bennünket – a *Te neved...*, a *Te országod...*, a *Te akaratod...*, a másik négy, mint a feléje vezető út, nyomorúságunkat ajánlja kegyelmébe: add meg *nekünk...*, bocsásd meg *nekiünk...*, ne vigy *minket...*, szabadíts meg *minket*. Az első három kérés megerősít minket a hitben, eltölt reménységgel és áttüzesít szeretettel, míg a többi az itt és most, minket érintő várakozásaink és küzdelmeink felajánlása Istennek (KEK 2803 kk.).

„Amikor az Úr örökségül ránk hagyta az imádságának ezt a formuláját, hozzátette: »Kérjétek és kaptok« (Lk 11, 9). Mindegyikünk küldhet tehát az égbe szükségeinek megfelelően kéréseket, de mindig az Úr imádságával kezdve, mely alapvető imádság marad” – bátorít imára Tertullianus.

1999-ben az ezredforduló Nagy Jubileumára készülünk. A Szentatya tervei szerint ez az Atyaistennek szentelt év istengyermekségünk elmélyítését hívatott szolgálni, gyermeki szeretetünk elmélyítését teremtő Istenünk iránt, akinek „atyai gyengédsége (irántunk) az anyaság hasonlatában is kifejezést nyerhet”, bár Ő fölötte áll minden emberi atyaságnak és anyaságnak, hiszen mindkettőnek Ő az eredete és mércéje.

A 2000-re meghirdetett Szentév előkészítésének ebben a harmadik, utolsó szakaszában „az Atya felé vezető út érzésének” mindenkit arra kell indítania, „hogy Krisztushoz, az ember Megváltójához ragaszkodva rálépjen az igaz megtérés útjára, mely magával hoz egy »tagadást«, tudniillik a bűntől való szabadulást, és egy »állítást«, azaz a jó választását; ezt a jót az evangélium által megerősített természettörvényből eredő erkölcsök és parancsok fejezik ki” (TMA 50).

Az Úr imádsága a legtökéletesebb imádság” – írja Aquinói Szent Tamás, majd hozzáfűzi: „Benne nemcsak kérjük mindazt, amire igaz lélekkel vágyakozhatunk, hanem még parancsot is

kaptunk arra, hogyan illik azt kérni, úgyhogy az az imádság nem csak kérni tanít, hanem egész érzelmi világunkat is kiműveli”.

Az Úr imádságának szavaival Jézus az új életet tanítja nekünk, de ugyanakkor arra is oktat, hogy azt imádságban kérjük. Miért ne kérhetnénk mi is? Miért ne lehetne ez a mi jó feltételünk is előkészületül a Szentévre? Buzgón és gyakran akarjuk imádkozni a Mi Atyánkot. Mindennap – reggel és este!

(1999. szeptember 8.)

Leszállott a mennyből

Elérkezett a 2000. év Nagy Jubileuma, Urunk Jézus Krisztus születésének 2000. évfordulója, rohamosan közeledik az ezredforduló, egy millennium vége s egy újabb korszak kezdete, amikor átlépjük egy új évezred küszöbét.

Közeledtével sok mendemonda is napvilágot látott. Most egyáltalán nem akarunk foglalkozni a sok szenzációvadász, firkász, jóvendőmondó és vészjós próféta végső időkről szóló, nem egyszer ostoba és borúlátó fenyegetődzéseivel, de mégsem hunyhatunk szemet a bennük rejlő szemernyi igazság felett: a világ vége biztos; az Úr ezt előre megjövendölte, sőt még azt is előre megmondta, hogy milyen jelek előzik meg, de azt már senki sem tudja, hogy hogyan, mikor és miként jön el.

Advent és a nagy évforduló közeledtével számunkra nem is ez a fontos, hanem az örömhír, az Isten Fia megtestesülésének misztériuma, a végtelen Szeretet azon győzelme, hogy „értünk emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből, megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett”, éppen mintegy 2000 évvel ezelőtt. Ezt egyszerűen hisszük és valljuk, erős hittel. Ez a Nagy Jubileum alapja és motivációja. A világ végének Szentírásban jelzett kozmikus katasztrófái csupán intések a hitre. Szó sincs azokban valamiféle pánikkeltésről. Mindez szektás találmány. A század végén újraébredő álpróféták meg is próbálták maguknak tőkét kovácsolni az emberi félelmekből, nem egyszer szítottak katasztrófahangulatot. Nem hirdették Krisztus megváltó örömhírét.

Az egyház egyáltalán nem foglalkozik buta jóslásokkal, pánikot sem kelt, de az Úr tanítása alapján, meggyőződéssel hirdeti mint krisztusi örömhírt, hogy eljön a vég: „A világ az idő dimenziójában teremtett, időben zajlik az üdvösség története, melynek csúcsa a Megtestesülés »idejének teljessége«, s vége Isten Fiának dicsőséges visszatérése. Jézus Krisztusban, a megtestesült Igében az idő Isten dimenziója lesz, aki önmagában örökkévaló. Krisztus eljövételével kezdődtek az »utolsó napok« (vö. Zsid 1, 2), kezdődött az »utolsó óra« (vö. 1 Jn 2, 18), az Egyház ideje, mely a parúziáig fog tartani.

„Az időnek Istennel való kapcsolatából következik megszentelésének kötelezettsége” (TMA, 10). A végítéletéről szóló keresztény tanítás felelevenítésével célunk csakis az lehet, hogy emlékezzünk Isten Fia megtestesülésének nagy titkára, és így megújuljunk a hitben, elinduljunk a megtérés útján és várjuk az örök üdvösséget. „Jézus születése Betlehemben nem a régmúlthoz kötött esemény. Hiszen az Ő színe előtt zajlik az egész emberi történelem: jelenünket és a világ jövőjét az Ő jelenléte világítja meg”. Leszállott a mennyből, Ő az igazi világosság, amely minden embert megvilágosít. „Ő az »élő« (Jel 1, 18), »aki van, aki volt és aki eljön« (1, 4). Előtte meg kell hajolnia minden térdnek a mennyben, a Földön és az alvilágban, és minden szájnak meg kell vallania, hogy Ő az Úr (vö. Fil 2, 10–11). A Krisztusban való találkozásban fedezi fel minden ember saját életének misztériumát” (IM, 1).

János Pál pápánk szavaival szívből kívánom, hogy „1999 karácsonya legyen mindenki számára fénylő ünnepnap – az isteni kegyelem és irgalmasság mély megtapasztalásának előjátéka –, melynek a Jubileumi Év lezárásáig kell tartania: 2001. január 6-ig, Urunk megjelenésének (Vízkereszt) ünnepéig. Minden hívő fogadja el az angyalok meghívását, akik szüntelenül hirdetik: »Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön béke és jóakarátú embereknek« (Lk 2, 14). Így a karácsonyi idő a Szentév lüktető szíve lesz, mely szétküldi az egyház életébe a Lélek ajándékainak teljességét az új evangelizáció javára” (IM, 6).

(1999. december 14.)

Lesz-e világ vége és mikor?

Napjainkban elszaporodtak a különleges és furcsa események. Rettenetes földrajzi, ipari, gazdasági és más katasztrófák sújtják, rázkódtatják meg a világot: földrengések és vulkánkitörések, repülőszerencsétlenségek és atomrobbanások, gazdasági válságok, társadalmi összeütközések és háborúk, klimatikus változások ... Sokan a világ végére gondolnak.

Az ezredforduló is megteszi a magáét. Az idő múlására emlékeztet: az ember és világa könyörtelen mulandóságára, a végre, az elmúlásra ... Többen aggódva kérdezik: Mi lesz kétezerben? Megbosszulják-e magukat a komputerek? Egyáltalán mit hoz a jövő? Mikor és hogyan jön el a világ vége? Sok esztelen találgatás lát napvilágot. A népbútítók kihasználják az emberi félelmeket, burjánznak a szekták és terjednek a hamis próféciaák, újra előkerülnek Nostradamus és Malachias jóvendölései.

Az ilyen, legtöbbször lesújtó mendemondák és esztelen találgatások mellett azonban egészen más jóvendölésekkel is találkozunk, bibliai próféciaakkal, amelyek a félelem és a kétségbeesés helyett elsősorban reményt ébresztenek. Izajás könyvében ezt olvassuk: „Egyedül én vagyok az Úr, / rajtam kívül nincsen szabadító. / Én hirdetem előre és hoztam szabadulást, / én nyilatkoztattam ki” (Iz 43, 11–12). S aztán meg ez áll benne: „Én hiúsítom meg a jósek jeleit, / és a jóvendőmondók hamisságát feltárom; / én kényszerítem meghátrálásra a bölcsüket, / és én mutatom meg: tudományuk mily haszontalan. / Én teljesítem be szolgám szavát, / én valósítom meg hírnököm tervét ” (Iz 44, 25–26).

Isten hírnökének jóvendölései lényegében azt mondják, hogy eljött közénk az Isten országa, nincs mitől félnünk, mert velünk az Úr, aki mindig előttünk halad és mint győzedelmes Krisztus visszajön az idők végén. Ő az, aki számunkra saját házában, otthonában készített helyet.

„Így a prófétai jóvendöléseket még jobban hisszük” – olvassuk Szent Péter második levelében: „Jól teszitek, ha figyelték rájuk, mint sötétben világító lámpásra, amíg a nappal fel nem virrad, és a hajnalcsillag fel nem ragyog a szívetekben” (1, 19). Ezek a jóvendölések merőben különböznek és egészen távol állnak a mai kalandorok és vészjósló prédikátorok üzenetétől. Az isteni kinyilatkoztatás örömhírét közvetítik, hirdetik a végleges találkozást Jézus Krisztussal és „a szabadulás napját” a világ végén, amikor eljön ítélni eleveneket és holtakat. Hirdetik annak a Jézus Krisztusnak eljövételét, Aki minden kétséget kizáróan kijelentette: „Azt a napot és órát azonban nem tudja senki, még az ég angyalai sem, csak az Atya” (Mt 24, 36).

Valamikor az apostolok mégis kíváncsiak voltak arra a napra. Megkérdezték Jézust, amikor Jeruzsálem pusztulásáról beszélt: „s mi lesz a jel eljöveteled és a világ vége előtt?” (Mt 24, 3). Jézus hét jelről tett említést nekik.

A világ végének előjelei

Ezekkel két evangélista is foglalkozik: Máté és Márk. Mindketten egybehangzóan jegyezték fel Jézus szavait:

1. „Sokan jönnek az én nevemben, s azt mondják, hogy én vagyok. És sokakat megtévesztenek” (Mk 13, 6). „Számos hamis próféta fellép, és sokakat tévedésbe ejtenek” (Mt 24, 11). Tudjuk, hogy álkeresztények és hamis próféták sokszor felléptek már a történelem folyamán. De a vég még várat magára.
2. „Háborúkról fogtok majd hallani, s háborús hírek fognak keringeni” (Mt 24, 6). Ezekről értesülünk, amióta csak ember él a földön, újra és újra. Napjainkban is háborúk dúlnak. Nem szűnnek. A 2. világháború óta több mint 150 helyi háborúról tudunk ...

3. „Némely vidéken földrengés és éhínség támad” (Mk 13, 8). Az archeológiai ásatások és történelmi dokumentumok azt igazolják, hogy ez a csapás is kezdettől sújtotta, és úgy látszik, hogy továbbra is gyötörni fogja az emberiséget.
4. „Szorongattatásban lesz részetek, megölnék benneteket s a nevemért minden nemzet gyűlölni fog titeket” (Mt 24, 9). A Jelenések könyve bizonyítja, hogy a kereszténységet kezdettől fogva üldözték. Még sincs itt a vég!
5. „A gonoszság elhatalmasodásával sokakban kihűl a szeretet” (Mt 24, 12). Nem csak napjaink jellegzetessége. Az erkölcsi nevelők és vallási vezetők minden korban azon siránkoztak, hogy elhatalmasodott a gonoszság, bármennyire is korholták azt. A vég mégsem jött el!
6. „Az Isten országának ezt az evangéliumát hirdetni fogják az egész világon, bizonyságul minden népnek. Csak akkor jön el a vég” (Mt 24, 14). Határozott jelnek tűnik. De ki tudja pontosan megmondani, hogy valójában eljutott-e már mindenhova az evangéliumi örömhír és mikor mondható, hogy már mindenhová eljutott?
7. „Mindjárt e gyötrelmes idők után a nap elhomályosul, a hold nem világít, a csillagok lehullanak az égről, s a világmindenséget összetartó erők megrendülnek. Akkor feltűnik az égen az Emberfia jele” (Mt 24, 24–30). A leírásban felismerhető az apokaliptikus stílus és nyelvezet. Olyan szimbolikus elképzelésekkel találkozunk benne, amelyek azt hangsúlyozzák, hogy elközelgett az Isten országa. Nem jelölik meg a világ végének sem dátumát, sem helyét, sem körülményeit.

Így a tesszalónikai híveket és velük együtt a későbbi hiszékeny embereket is már nagyon korán óvni kellett azoktól a hamis prófétáktól, akik azt hirdették, hogy küszöbön áll Krisztus második eljövetele és a világ vége is hamarosan bekövetkezik. Alig néhány évvel Jézus halála után Pál apostolnak már helyre kellett igazítani téves gondolkodásukat: „Van még egy kérésünk” – írja az Apostol: „Urunk, Jézus Krisztus eljövetelét és vele való egyesülésünket illetően ne veszítsétek el rögtön józanságotokat, és sem lelki kinyilatkoztatás, sem állítólag tőlünk eredő mondás vagy levél ne ijesszen meg benneteket, mintha az Úr napja már küszöbön állna. Semmiképpen meg ne tévesszen valaki titeket” (2 Tesz 2, 1–3). Ez az evangéliumi prófécia! Az ezredfordulón is!

Mi következik az előrejelzésekből

A világ végére készülni kell. Arra mindig készen kell állni! Minden pillanatban! Hiszen senki sem tudja, hogy mikor jön el az a nap és óra. Az Úr maga sürgeti ezt: „Legyetek hát éberek! Nem tudjátok ugyanis, mikor érkezik meg a ház ura (...)! Ne találjon alva, ha váratlanul megérkezik” (Mk 13, 35–36)!

Számunkra a végső idők már rég elkezdődtek. Már elérkezett az Isten országa. Közöttünk van, de beteljesedéséig még sokat kell fáradoznunk. Addig kell építgetnünk, míg győzedelmeskedik, s az igazság, szeretet és béke uralkodik az emberek között.

Valóban bekövetkezik a világ végső pusztulása, a kozmikus katasztrófa? Mégha ezt nem is érzük meg, és valamiféle végső katasztrófában sem lesz részünk, azért az mindenképpen igaz, hogy saját halálunkkal számunkra befejeződik a földi élet és elérkezik a világ vége. A halál elkerülhetetlen. Ezért feltétlenül készülnünk kell rá. Szó se lehet itt valamiféle pánikkeltésről. Számunkra mindig időszerű az Úr figyelmeztetése: „legyetek éberek”! Napjainkban a nukleáris katasztrófa vagy valamiféle atomháború esélye már nem csupán pusztá feltételezés. Ha jól belegondolunk, technikailag egyáltalán nem lehetetlen, és mindig ajtónk előtt fenyegetődik. Humanista gondolkodóink, a filozófusok és tudósok nem egyszer megkongatták már a vészharangokat. Feltárták a veszélyeket és jelezték, hogy napjainkban elérkezett az idő, amikor az emberiség nagyon könnyen vesztébe rohan, ha nem mond le az erőszakról, vagyis a

kollektív öngyilkosság felé halad, ha nem tér vissza az evangélium szelleméhez. Az emberiség komoly választás előtt áll: vagy közösen halad Isten országa felé, vagy elpusztul. Hitünk viszont mindig felkínálja a nagy lehetőséget, hogy visszatérjünk a Credo-hoz, a Hiszekegyhez, és hittelt valljuk: „várom a holtak föltámadását és az eljövendő örök életet”.

Új ég és új föld

A világ végéről szóló keresztény tanítás egészen pontosan jelzi, amint ezt már említettük, hogy

1. az egyén számára a világ vége jelenlegi élete utolsó pillanatában, a halállal következik be, amikor kapcsolata véglegesen megszakad másokkal és a világgal – amikor véget ér földi élete és átlép az örökkévalóságba.
2. Az egész emberiség és a világmindenség számára az idők végezetével érkezik el a világ vége. Az anyagi világ ugyanis valamikor, tehát időben keletkezett, nem feltétlenül szükségszerű és nem is tart örökké, amint ezt a panteisták vallják. Ez a világ valamikor véget ér, átalakul: „új ég és új föld” váltja fel világunkat.

Az idő csupán a számunkra kiszabott határidőt méri, azt az időszakot, amely földi létünket elválasztja túlvilági létezésünktől Istenben: „Belépni »az idő teljességébe« tehát azt jelenti, hogy elérjük az idő végét és kilépünk korlátaiból, hogy megtaláljuk a tökéletességet Isten örökkévalóságában” (TMA, 9).

Ez a folyó és világ végétől elválasztó, valójában rövid időszak nem csak az éber várakozás, hanem a tevékeny cselekvés és működés ideje is. Isten szüntelenül munkálkodik. Ezért nekünk is szüntelenül munkálkodnunk kell a világban Isten eljövendő országán, amely részben mindig olyan a Földön, amilyenné mi formáljuk. Jézus ismételten mondogatta, hogy a végítélet vizsgáján nem elégségesek csupán a szép szavak és jámbor jószándékok. Csupán ezekkel még nem lehet belépni Isten országába. Kell hozzá a tettekben megnyilvánuló szeretet (Mt 25).

Az Úr végső győzelme

A világ végének leírásában az evangéliumok Isten országának hasonlataiból merítenek. Érkezése küszöbön áll, bármely pillanatban eljöhet, sőt, már itt is van a megújulás és halhatatlanság magvaként. Jézus Krisztus szerezte meg nekünk az Ő feltámadásával. Beteljesedését akkor éri el, amikor Jézus Krisztus újra eljön. Így számunkra a világ vége mindenek előtt Urunk eljövételét jelenti, a nagy találkozást Vele, az öröm és győzelem napját. Ezért hívogatjuk a Jelenések könyvének szavaival: „Jöjj el, Urunk Jézus”. Nem várakozhatunk ölbe tett kézzel. „Legyünk hát éberek” (Mk 13, 35), „hiszen nincsen itt maradandó hazánk, hanem jövendő hazánkat keressük” (Zsid 13, 14). Közös feladatunk, hogy szentségben és igazságban építsük az új eget és új földet, az igazságosság, a béke és szeretet birodalmát, amíg el nem jön.

(1999. december 14.)

Hogyan ünnepeljük a Nagy Jubileumot?

2000-ben a magyarság két nagy jubileumot ünnepel: az Isten Fia megtestesülésének, a kereszténységnek 2000. és Szent István királyunk megkoronázásának, a magyar államalapításnak 1000. évfordulóját. A kettős jubileumról mindenütt megemlékeznek, ahol keresztények és magyarok élnek. Mindkettő magyar keresztény létünk meghatározó gyökereire és egy új értékrend felvételére emlékeztet, a kettőnek újragondolására. Gyönyörűen írja a Magyar Tudományos Akadémia elnöke:

„A kereszténység: társadalmi modernizáció volt. Nem egyszerűen az »egyén« és a »földöntúli«, ember és Isten, ember és természet viszonyának átértékelését jelentette, hanem egy új életrend felvételét. Keresztény egyházainknak elgondolkodtató kérdés: vajon az újkori társadalmi-politikai harcok nem fedik-e el teljesen a kereszténység nagy – máig érvényesíthető – társadalomszervező erejét? Az ateisták és hívők, az egyházi és civil szervezetek közötti harcok zajában elvész a tanítás történelmi alapja: az élet, az utódnevelés biztosítása szent, a kölcsönösség, a szeretet, a szociális kegyesség, a türelem elsőrendű parancs; s hogy az ember nemcsak termelő, harcoló, de egyben lelki életet élő lény! Feledésbe merül, hogy a tízparancsolat tulajdon-, család-, és életvédelme kemény modernizációs alapelvek voltak! S hogy az egyházszervezet az európai kultúra bábája volt. A szerzetesek nemcsak hittételekre, imádságokra tanították a helyi társadalmat, de gazdálkodni, szőlőt, növényt nemesíteni, sőt vízvezetékét építeni. Az egyházi hiteles helyek a jogszerűség biztosítói, az írásbeliség műhelyei voltak. A hitélet pedig a közösségi viselkedés, gondolkodás, éneklési szokásrendek kerete. Mennyi félelem él a mai nem-hívó társadalomban attól, hogy a kereszténység eme érdeméről beszéljünk! És általában attól, hogy elismeréssel szóljanak a vallások ... közösségnevelő erejéről! (Glatz Ferenc, Az ezeréves magyar államról, in: História, 1999, XXI. évf. 9–10. sz., 3–4. o.).

A magyar keresztények számára a kettős évforduló egy: Magyar Millennium, azaz MM = Anno Domini 2000, az Úr kedves esztendeje; valóban a modernizáció, a társadalmi és személyes megújulás éve, azon értékes lelki, szellemi kincseink felidézése, amelyek már eddig is nagyra tették és a jövőben is nagyra teszik az embert, népünket, országunkat és egész nemzetünket, bárhol is éljünk széles e világon. Magyarán: az Istenhez fordulásról van itt szó, az új életrend alapjáról és gyökeréről, a visszatérésről Istenhez, a bűnbocsánat és a bűnökért járó büntetés elengedéséről, a perlekedők közti kiengesztelődésről, a sokféle megtérésről, a gyónásról és vezeklésről, az igazság és igazságosság helyreállításáról, a szabadságról, a békéről és a szeretetről, amely mindig megnyitja szemünket és pénztárcánkat mások nyomorúságára, akik szegénységben a társadalom peremén élnek.

„Meg kell szüntetni az elnyomás minden formáját, melyek az egyesek uralmát jelentik mások fölött: ilyen esetekben az igazságtalanság bűnéről van szó. Aki csak arra törekszik, hogy itt a földön gyűjtsön kincseket (vö. Mt 6, 19), nem Istenben gazdagodik (vö. Lk 12, 21).

Ezenkívül meg kell teremtenünk a nemzetközi szolidaritás és együttműködés új kultúráját, melyben mindenki – főleg a gazdag országok és a magánvállalkozók – felelősséget vállal egy olyan gazdasági modellért, mely minden embernek javára szolgál” (IM 12).

A Magyar Millennium tehát felhívás a szív megtérésére az életmód megváltoztatása által, amint ezt megkeresztelkedésünk idején vállaltuk, és Szent István királyunktól születésünk jogán szellemi-lelki örökségként megkaptuk.

A szívbeli megtérés gyakorlati módozatai között első helyen áll a gyónás: „A bűnbánat szentsége a bűnösnek új lehetőséget nyújt a megtérésre és a megigazulás kegyelmének visszanyerésére, amit Krisztus áldozata tesz lehetővé. Így újra visszatérhet Isten életébe, s részesévé válik az Egyház életének. Amikor a hívő megvallja bűneit, valóban bocsánatot nyer,

s az Atyával és az Ő Egyházával való közösség visszanyerésének jeleként újra járulhat szentáldozáshoz” (IM 9).

Ajánlatos a búcsúk elnyerése, sőt, II. János Pál pápa egyenesen elrendelte, hogy minden hívő, ha megfelelően felkészült, az egész Jubileumi Év folyamán vegye igénybe „a búcsúk ajándéka” elnyerésének lehetőségét, a megfelelő rendelkezések értelmében.

Mi a búcsú?

*„A búcsú
Isten színe előtt,
a már megbocsátott bűnökért járó,
ideig tartó büntetések elengedése
részben vagy teljesen,
melyet a katolikus hívő,
aki megfelelően felkészült,
és teljesítette a kiszabott feltételeket,
elnyer az egyház segítségével,
amely mint a megváltás szolgálója
Krisztus és a szentek elégtételt nyújtó
érdemeinek kincstárát
hivatalosan kezeli,
és abban részesítheti tagjait”.*

A búcsúk imakönyve, 11. o.

„A jubileum csúcspontja az Atyaistennel való találkozás a megváltó Jézus Krisztus által, aki Egyházában, főleg a szentségekben van jelen. Ezért a Jubileumi Év egész útjának – amit a zarándoklat készít elő – kiinduló- és végpontja a szentgyónás és az Eucharisztia, Krisztus húsvéti misztériumának ünneplése, aki a mi békénk és kiengesztelésünk. Ez az az átalakító találkozás, mely az önmaga és mások számára elnyert búcsú ajándékára lehetőséget ad.

A szentségi gyónás elvégzése után, amelynek ... személyesnek és teljesnek kell lennie, a hívő a búcsú feltételének teljesítésével elnyerheti a teljes búcsú ajándékát, megfelelő időszakban naponta is, akár önmaga, akár más számára, anélkül, hogy naponta gyónnia kellene.

A szentáldozásnak, mely minden búcsúhoz szükséges, ugyanazon a napon kell történnie, melyen az előírt cselekményt elvégzik.

E két kiemelkedő mozzanathoz kapcsolódnia kell az Egyházzal való közösség tanúsításának, ami a Szentatya szándékára végzett imádsággal történik, továbbá a felebaráti szeretet cselekedetének, valamint a vezeklésnek meghatározott módon.

Az előbbi általános feltételek mellett, amelyek minden teljes búcsú elnyeréséhez szükségesek, a hívők a következő feltételek mellett, amelyek között választhatnak, nyerhetik el a teljes búcsút:

Rómában, ha elzarándokolnak az egyik patriarkális bazilikába – a Vatikáni Szent Péter-, a Lateráni Szentséges Megváltó-, a Santa Maria Maggiore-, vagy a Falakon kívüli Szent Pál-bazilikába –, és ott áhítattal részt vesznek a szentmisén vagy más liturgikus szertartáson, például laudesen vagy vesperáson, vagy egyéb jámborsági gyakorlaton (például keresztút, rózsafüzér, Akatisztosz-himnusz); ezenkívül, ha csoportosan vagy egyenként meglátogatják a négy patriarkális bazilika egyikét, és ott megfelelő ideig szentségimádást végeznek és áhítattal imádkoznak, majd elimádkozzák a Miatyánkot, az Üdvözlégyet és a Hiszekegyet. A nagy jubileum alkalmával a négy patriarkális bazilikához kapcsoljuk azonos föltételek mellett a következő helyeket: Santa Croce in Gerusalemme-, San Lorenzo al Verrano-bazilikákat, a Madonna del Divino Amore-szentélyt és a keresztény katakombákat.

A Szentföldön. Ha azonos feltételek mellett meglátogatják a jeruzsálemi Szent Sír-, a betlehemi Születés-templomokat vagy a názáreti Angyali üdvözlés-bazilikát.

Egyéb egyházkormányzati területeken. Ha elzarándokolnak a székesegyházba vagy a megyéspüspök által meghatározott templomokba vagy helyekre, s ott áhítattal részt vesznek liturgikus szertartáson vagy más ájtatossági gyakorlaton, mint fentebb, Róma városánál mondtuk. Ezenkívül, ha csoportosan vagy egyénileg meglátogatják a székesegyházat vagy a megyéspüspök által meghatározott szentélyt, és ott megfelelő időt töltenek áhítatos imádságban, majd elimádkozzák a Miatyánkot, az Üdvözlégyet és a Hiszekegyet.

A München-Freising-i Főegyházmegye területén jubileumi búcsú nyerhető a müncheni Nagyboldogasszony domban, a Maria Eich-i, a Ramersdorf-i és a Thalkirchen-i Mária-kegytemplomokban; aztán a Freising-i domban, a Gars-i és Scheyern-i kolostortemplomokban, a Thuntenhausen-i zarándokbazilikában, a Landshut-i orsolyiták templomban; érsekségünk déli részében pedig a Birkenstein-i kegytemplomban, az Ettal-i kolostortemplomban, a Maria Eck-i és Maria Gern-i zarándoktemplomban.

Bárhol, ha megfelelő időben szükségben vagy nehéz körülmények között lévő testvéreket és nővéreket (betegek, foglyok, egyedülálló öregek, mozgáskorlátozottak stb.) meglátogatnak, és lélekben Krisztushoz zarándokolnak, aki ezekben az emberekben jelen van (vö. Mt 25, 34–36), és az egyéb lelki és szentségi feltételeknek, beleértve az előírt imádságokat is, eleget tesznek. A hívők a Szentév folyamán bizonyára gyakran tesznek ilyen látogatásokat; minden ilyen látogatással teljes búcsút nyerhetnek, de naponta természetesen csak egyszer.

A jubileumi teljes búcsú olyan önkéntes vállalásokkal is elnyerhető, melyek a jubileum lényegét jelentő bűnbánatot foghatóan és nagylelkűen kifejezik. Például, ha a hívők legalább egy napig tartózkodnak a fölösleges fogyasztástól (nem dohányoznak, nem fogyasztanak alkoholos italt, az általános egyházi szabályok és a Püspöki Konferenciák helyi rendelkezései szerint böjtölnek vagy megtartóztatják magukat), és egy arányos pénzüsszeget a szegények javára fordítanak; ha tekintélyes módon támogatnak vallási vagy szociális kezdeményezést (főként árva gyermekek, nehéz helyzetben élő fiatalok, rászoruló öregek, bevándorlók életkörülményeinek javításával); ha szabad idejükből megfelelő részt olyan tevékenységre fordítanak, ami a közösség javára szolgál, vagy hasonló formákban személyes áldozatokat vállalnak” (A jubileumi búcsú elnyerésének szabályai, IM 26–29. o.).

* * *

Egyházi községünkben, szokásos liturgikus és egyéb vallásos, valamint kulturális rendezvényeink mellett, több különleges lehetőséget is kínálunk a Nagy Jubileum és a Magyar Millennium üzenetének átgondolására:

Első helyen említem Szent István királyunk és Boldog Gizella millenniumi domborművének felavatását és dr. Orbán Viktor miniszterelnök úr látogatását a müncheni Damenstift-templomban, ahol Püspök László főkonzul úr kezdeményezésére, szombaton, április 8-án 10.30-kor előbb köszöntjük a Magyar Köztársaság miniszterelnökét, feleségét és a kíséretéhez tartozó magas rangú magyar és bajor vendégeinket, ökumenikus jellegű szentmisét celebrálunk, aztán a miniszterelnök beszédet intéz a müncheni magyarokhoz, leleplezi és felavatja Szent István király és Boldog Gizella domborművét a Damenstift-templom bejáratának jobboldali külső falán, miután azt papjaink megáldották katolikus és református könyörgéssel. Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

A kettős jubileumra emlékezünk az év elején elkezdett és már eddig is sikeres rendezvénysorozatunkkal missziókon: az úgynevezett Magyar estéken, mindig a hó 2. péntekén 19.30 órai kezdettel, ápr. 14-én Molnár József, május 12-én András Károly, június 9-én Csernohorszky Vilmos, július 14-én Máté Imre, október 13-án Borbándi Gyula, november 10-én Boór János és dec. 8-án Halász Péter előadásaival, valamint a Magyar Klub

összejövetelein május 13-án és július 22-én, mindig szombaton 18.00 órakor a „Századunk műhelyéből” című sikeres dokumentumfilm sorozat vetítésével.

Egyházi közösségünk Patrona Hungariae Énekkarának kitüntető és jeles fellépésére kerül sor vasárnap, május 28-án 19.00 órakor a müncheni Marienplatzon, ahol dr. Friedrich Wetter bíboros ünnepélyes májusi ájtatosságot tart, amelyre szeretettel várja a bajor főváros minden Szűzanyát tisztelő, hívó tagját.

Egyházi közösségünk kiemelkedő szentévi és milleniumi megemlékezésére kerül sor vasárnap, június 4-én, amikor dr. Miklósházy Attila, a külföldön élő r. k. magyarok püspöke meglátogatja közösségünket, 10.30-kor a Damenstift-templomban főpapi szentmisét celebrál és bérmál, majd ünnepi fogadáson vesz részt missziókon.

Idei egyházközségi Majálisunkat, vasárnap, július 9-én Grünwaldban (Hubertusstr. 22.) ugyancsak a kettős jubileum jegyében szervezzük.

A kereszténység 2000. és a magyar államalapítás 1000. évfordulóján azonban nem csak helyi egyházközségi rendezvényeinkkel, befogadó bajor egyházunkkal és hazánkkal ünnepelünk együtt, hanem összmagyarsághoz való tartozásunknak is jelét adjuk, amikor csatlakozunk a Magyar Millennium néhány országos hazai jubileumi rendezvényéhez is:

Július 1-én és 2-án részt veszünk a budapesti Katolikus Nagygyűlésen, amelyre mintegy 10.000 meghívott főt várnak a rendezők, lehetőleg 30–65 év közötti hívőket, főleg papokat, szerzeteseket, képviselőtestületi tagokat, karitás csoportok tagjait, katolikus pedagógusokat, hitoktatókat, lelkiség és mozgalmak vezetőit, összességében az aktív és elkötelezett híveket hazánk minden részéből, a határainkon kívül eső vidékekről és az egész világról, ahol magyarok élnek. A határon túliaknak, amennyiben maguk nem tudják megoldani, a rendezők június 30-tól kezdődően három éjszakára szállást biztosítanak, a találkozó ebédjét a magyar püspöki kar biztosítja. Az utazást minden meghívott maga fizeti és intézi. Az érdeklődők mielőbb jelentkezzenek nálam, legkésőbb május 1-ig, hogy megfelelő meghívókat biztosíthassak számukra.

Vasárnap, augusztus 20-án Szent István király ünnepén mindenkit szeretettel várunk Budapesten a milleniumi Szent Jobb-körmenetre, amelynek meghatározott helyén, a számunkra kijelölt helyen, „München” feliratú egyházközségi zászlónk alatt gyülekezünk. Gondolom, hogy ez idő tájt, a nyári vakáció miatt, amúgy is sok müncheni magyar tartózkodik Budapesten és környékén. Tegyük ki magunkért. Vegyünk részt testületileg a milleniumi Szent Jobb-körmeneten, ezzel is jelét adva egy nemzethez való tartozásunknak.

Ősszel, október 5–11. között Rómába zárandokolunk és ott csatlakozunk a nagy szentévi magyar nemzeti zárandoklathoz, október 8-án részt veszünk a pápai szentmisén a Szent Péter téren, másnap a Szentatya külön kihallgatáson – audiencián fogadja a magyar zárandokokat, aztán Rómában fellép egyházi közösségünk Patrona Hungariae Énekkara Jussel Ottó vezetésével, meglátogatjuk a fő bazilikákat, az Örök Város fő nevezetességeit dr. Zsurkai János atya – köztudottan – kiváló vezetésével. Szállásunk 2–5 ágyas szobákban a római Szent István zárandokházban. Utazás, szállás olasz reggelivel, idegenforgalmi adó, belépők és idegenvezetés 480–606 DM-ig, szobáktól függően. Ebédről és vacsoráról mindenki maga gondoskodik. Indulás csütörtökön, október 5-én 6.00 órakor a Neptun szökőkúttól, a „Straub Reisen” autóbusszal. A jelentkezők létszáma betelt. A jelentkezés véglegesítése a teljes összeg befizetésével, legkésőbb július 1-ig missziókon plébánosunknál, ezután minden fenntartott helyet kiadunk a további jelentkezőknek.

A 2000. év Nagy Jubileuma és a Magyar Millennium alkalmából, egyházi közösségünk, szokásos rendezvényei mellett, színes és változatos jubileumi programmal várja híveit. Megannyi alkalom a kettős jubileum üzenetének átgondolására. Használjuk fel egyházi közösségünk megszilárdítására, testi, lelki, szellemi megújulásunkra, földi és túlvilági üdvösségünk előmozdítására.

„E Jubileumi Évben senki ki ne zárja magát az atyai ölelésből. Senki ne viselkedjen úgy, mint az idősebb testvér az evangéliumi példázatban, aki nem akart bemenni a házba, hogy részt vegyen az ünneplésben (vö. Lk 15, 25–30)”. Így hívogatok én is mindenkit Péter apostol utódával, Krisztus Urunk földi helytartójával. Ünnepeljünk együtt hitben, reményben, nemzeti egyetértésben és szeretetben.

Áldjuk az Atyát, a Fiút és a Szentlelket, a Szentháromság egy Istent, aki minden égi s földi jóval elhalmoz minket, akik belé vetjük bizalmunkat. Áldjuk a történelem Urát, az emberi üdvösség egyetlen szilárd alapját. Segítségünk az Úr nevében: „Ha az Úr nem építi a házat, / az építők hiába fáradnak. / Hogyha az Úr nem őrzi a várost, / az őr hiába őrködik fölötte. / Hiába keltek hajnalban / és fáradoztok késő éjjelig: / a kemény fáradság kenyerét eszitek. / Ám akiket szeret, ő azokat elhalmozza, jóllehet alszanak” (Zsolt 127, 1–2.)

(2000. április 5.)

A család nyolc boldogsága

Az olaszok körében kiváló népszerűségnek örvend egy kapucinus szerzetes. Frate Indovino – „fejtegető”, sejtelmes, jó barát álnéven irogat. Évente megjelenő kalendáriumában kis érdekes, okos elbeszélésekkel, anekdotákkal, hasznos tanácsokkal, bölcs jóslatokkal és népi bölcsességekkel látja el nagy olvasóközösségét. Legutóbb magam is élvezettel olvastam népszerű kiadványát. Érdekes „nyolc boldogságot” és „12 parancsot” találtam benne az olasz családok, illetve férfiak számára. Az ilyen boldogságok és parancsok megismerése azonban a magyar családoknak és férfiaknak is hasznára lehet. Elgondolkodni mindenképpen érdemes ezeken:

1. Boldog a család, amelyben közösen imádkoznak a szülők és gyermekek, mert ott az Úr.
2. Boldog a család, amelyben megszentelik a vasárnapot és az ünnepeket, mert annak tagjai eljutnak az égi lakomára.
3. Boldog a család, amelynek tagjai nem hagyják el a családi fészek melegét, hogy aztán másutt keressenek rossz szórakozásokat, mert az ilyen családot keresztény öröm és boldogság ragyogja be.
4. Boldog a család, amelyben nincs káromkodás, se ocsmány beszéd, se szennyes sajtó, sem mértéktelenség, mert abban áldás és béke honol.
5. Boldog a család, amelyben az újszülöttet hamarosan megkeresztelik, mert ebben nevelkednek az égnek polgárai.
6. Boldog a család, amelyben idejében hívják a papot beteghez, mert a betegség üdvére lesz, és tagjai elnyerik a jó halál kegyelmét.
7. Boldog a család, amelyben megismerik és szeretik a keresztény igazságokat, mert abban felragyog a hit és az elnyeri az örök életet.
8. Boldog a család, amelyben a szülő örömét leli engedelmes, szerető és jó gyermekeiben, a gyermek pedig az istenfélelem példaképeit ismeri meg szüleinek, mert ez a család békességben él, az erények szépségeivel tündököl és az üdvösség tabernáculuma.

A jó férj 12 parancsolata

1. Ez a furcsa barát először is azt ajánlja, hogy minden férj őszintén vizsgálja meg önmagát és ha ezen tíz tulajdonság közül – agresszív, arrogáns, önkényeskedő, hazudozó, perlekedő, önző, impulzív (indulatos, lobbanékony), zsarnokoskodó, másokat megalázó vagy erőszakoskodó – akár egyet is felismer önmagában, akkor már nem nevezheti magát jó férjnek. Ebben az esetben sürgősen meg kell szabadulnia rossz tulajdonságától, mert csak így válhat jó hitvestárssá.
2. Aztán senki se gyanúsítsa már eleve feleségét; a férj úgy higgyen neki, tisztelje és szeresse, mintha a világ legbájosabb, legszebb és legszeretőbb egyénisége lenne, hiszen tudnia kell, hogy nem véletlenül kapta feleségül, ajándékba, hanem maga választotta élete leghűségesebb társául.
3. És ha valamelyik férj úgy érzi, hogy felesége már nem a régi, akkor nagyon jól és őszintén vizsgálja meg önmagát, vajon nem éppen ő az, aki alaposan megváltozott.
4. A férj legyen mindig a család feje: úgy törődjön felesége és gyermekei fizikai, szellemi és erkölcsi jólétével, mint a saját magáéval. Ne engedje, hogy felesége fuldokoljon a munkában és összeroskadjon a súlyos gondok terhe alatt.
5. Minden gondját ossza meg feleségével, de osztozzék felesége sajátos gondjaiban is, amikor neki erre szüksége van.
6. A házastársi kötelek szent, és ezért vigyáznia kell arra, hogy még a hűtlenség legkisebb gyanúja se férközzék hozzá.

7. Tévedései esetén ismerje el férfiasan hibáit: a legjobban akkor számíthat felesége bocsánatára, ha elnézést kér tőle.

8. A gyermekek nevelésében a házastársak egyenlő jogokkal és kötelességekkel rendelkeznek, de ha a férfi mégis azt tapasztalja, hogy felesége a gyermeknevelés bizonyos területén kiválóbb adottságokkal rendelkezik mint ő, akkor azon a téren szerényen és férfiasan engedje át neki az elsőbbséget.

9. A férj emlékezzék arra, hogy a család gazdasági ügyeinek intézésében az asszonynak majdnem mindig kiválóbb érzéke van, mint a férfinek. Ezért legyen bizalma hozzá.

10. A férj soha se guruljon dühbe és ne próbálja erőszakkal megjavítani feleségét. Az asszonyt virággal lehet leginkább megnyerni.

11. A vitában soha se hozakodjon elő a múlt feledésbe ment tévedéseivel.

12. Soha se szégyenítse meg feleségét idegenek, illetve gyermekei előtt. Így mindent elrontana s talán mindörökre!

Így a furcsa kapucinus barát! De vajon mit szólnak hozzá a magyar férfiak? A magyar családok ...?

Széljegyzet: Soha se fukarkodjunk a gyengédség gesztusaival, még a nyilvánosság előtt sem: kicsi simogatásokkal vagy pici figyelmességekkel majdnem minden sérelmet feledtetni tudunk.

(2000. április 5.)

Az isteni élet forrása

Az Eucharisztia a jóság szentsége, az egység jele, a szeretet kapcsa. Aki élni akar, van honnan merítenie. Közeledjék Jézus Krisztushoz hittel, és megtöltődik étellel – Szent Ágoston.

*Áradj belénk hát, óh örök
igazság és szent szeretet!
Oldozd meg a bilincseket
amikkel törzs és vér leköt,*

*hogy szellem és ne hús tegyen
magyarrá, s nőjünk ég felé,
testvér-népek közt, mint a fák,
kiket mennyből táplál a Nap.*

(Babits Mihály, Eucharistia)

Rómában a nyár legkiemelkedőbb eseménye a 47. Eucharisztikus Világkongresszus volt, a 2000. év Nagy Jubileumának vallási és teológiai csúcspontja. Az Eucharisziára irányította a világ figyelmét, az Oltáriszentségre, amelyet halála előtti estén Jézus Krisztus alapított és hagyott ránk Jeruzsálemben, az utolsó vacsora termében. A kongresszus az Úr jelenlétére mutatott közöttünk, az Eucharisziában köztünk lakó Istenre, az egyház központi tanítására és legsajátosabb hitvallására. Az Úr testamentuma alapján az egyház szilárd meggyőződéssel vallja, hogy Jézus Krisztus valóban jelen van az Oltáriszentségben, vezérünk és útítársunk földi életünk zarándokútján, vándorlásunk társa lett örök célunk és hazánk felé.

Ez a Nagy Jubileum célja is: „a Szentháromság megdicsőítése, akitől minden származik, s akire a világban és a történelemben minden irányul”. A hároméves közvetlen előkészület során az egyház ugyancsak erre irányította tekintetünket: „Krisztustól és Krisztus által a Szentlélekben az Atyához”. Mivel Krisztus az egyetlen út, amely az Atyához vezet, különösen fontos annak hangsúlyozása, hogy Ő elevenen és üdvözítő módon jelen van az Egyházban és a világban. Az Eucharisztikus Világkongresszus éppen ezt tette. Arra buzdított, hogy megújítsuk hitünket a velünk lakó és vándorló Istenben, a világ egyetlen Üdvözítőjében, aki húsz évszázaddal ezelőtt testet öltött Mária méhében, közöttünk élt, kínhalált szenvedett, majd föltámadt, és végrendelete szerint mindmáig az Eucharisztia szentségében folyamatosan az isteni élet forrásaként adja magát az emberiségnek (TMA 55). Jézus Krisztus a világ egyetlen Üdvözítője, az Út, az Igazság, az örök Élet Kapuja és az új Élet Kenyere. Ez hitünk nagy titka. Ezt ünnepeljük az Eucharisziában, a titkos kenyér színében, a Nagy Szentségben, a legméltóságosabb Oltáriszentségben, az istenség teljességét. Az Úr jelenlétét hirdetjük általa a világban.

Küldetésünk szentsége

II. János Pál pápa június 21-én Rómában, az általános kihallgatáson, az Eucharisztikus Világkongresszus témájáról tartott katekizisben különösen kidomborította az Eucharisztia missziós jellegét: „Az egyház és minden hívő az Oltáriszentségből meríti a nélkülözhetetlen erőt ahhoz, hogy hirdesse mindenkinek az üdvösség evangéliumát és tanúskodjék róla. Az Eucharisztia ünneplése, Urunk húsvétjának szentsége önmagában véve missziós esemény, amely bevezeti a világba az új élet termékeny csíráját”. Aztán így folytatta: „Szent Pál a korintusiakhoz írt levelében kifejezetten emlékeztet az Eucharisziának erre a missziós vonására: »Valahányszor ugyanis e kenyeret eszitek, s e kehelyből isztok, az Úr halálát

hirdetitek, amíg el nem jön«. Az egyház ezeket a szavakat ismétli minden szentmisében az átváltoztatás után. Az Eucharisztia »missziós« szentség nemcsak azért, mert belőle fakad a küldetés kegyelme, hanem azért is, mert magába foglalja minden ember üdvösségének örökös kezdetét és forrását. Az eucharisztikus áldozat ünneplése tehát a leghatásosabb missziós cselekedet, amelyet az egyházi közösség a világ történelmébe bevezethet. Minden szentmise a missziós küldetéssel zárul, amely felszólítja a híveket, hogy vigyék el a feltámadt Úr híret a családokba, a munkahelyekre, a társadalomba, az egész világra, hogy azonnal megosszák minden testvérükkel az Úrral való találkozás örömét. A »megtört kenyér« megnyitja minden keresztény és az egész közösség életét az osztozásra, az önátadásra a világ életéért” (Új Ember, 2000. július 2., 5. o.).

Az Élet Kenyere

Az Eucharisztia ünneplése tehát a leghatásosabb missziós cselekedet, az evangelizálás forrása és csúcspontja, erőforrás az örök élet felé vezető úton. Ezért nélkülözhetetlen a keresztény élet szempontjából. Jézus maga mondotta: „Én vagyok a mennyből alászállott élő kenyér. Aki e kenyérből eszik, örökké él. A kenyér, amelyet adok, a testem a világ életéért” (Jn 6, 51). Örök üdvösségünk nagy titka ez: Krisztus, az egyetlen Úr, tegnap, ma és mindörökké az isteni élet forrásaként adja magát az Eucharisziában. Mennyből alászállott élő kenyérként adja magát, hogy miközben táplálkozunk Vele, átjárja életünket, isteni életet árásson belénk, istenivé tegyen minket. Szükségünk van erre a Kenyérre, a csodálatos mannára, az Úr ajándékára, földi, pusztai vándorlásunk során, mert nélküle felkopik az álunk!

Mint keresztények, a többi emberhez hasonlóan testből és lélekből állunk. Ezért szükségünk van a testi és a lelki táplálékra: kenyérre éhező gyomrunknak és felüdülésre szoruló lelkünknek. Keresztény mivoltunk ezeken túl mégis olyan valóság után epedez, amely felülmúl minden evilági, természetes valóságot. Jézus megkísértése alkalmával ezt így fejezte ki: „Meg van írva: nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden tanítással is, amely az Isten szájából származik” (Mt 4, 4), azaz Szeretetének Lelkéből. Szeretet nélkül csak földies emberek vagyunk és nem keresztények. Csak aki szeret, kel új életre, különben halott.

A Szeretet Lelkéből, a természetfölötti kenyérből kell táplálkoznunk, hogy életben maradhassunk. Bár teljesen különbözünk egymástól, különböző korúak, neműek vagyunk, különbözünk egymástól szociális helyzetünk és vérmezsékletünk tekintetében, stb., de egy dologban mindannyian egyformák vagyunk: mindannyian egyformán ugyanarra az éltető kenyérre szorulunk; mindannyiunknak ugyanabból a kenyérből kell ennünk, ha „érezni” akarjuk magunk között a krisztusi élet lüktetését, a szőlőtő vesszőkbe áramló éltető nedvét, életét, hiszen mindannyian egyazon testet alkotunk, Krisztus titokzatos testét, mégpedig azért, mert ugyanabból az éltető kenyérből részesülünk. „És a kenyér, amelyet megtörünk, nemde Krisztus testében való részesedés. Mi ugyanis sokan egy kenyér, egy test vagyunk, mert mindnyájan egy kenyérből részesülünk” (1 Kor 10, 16–17). Vajon ma valóban az élet ezen természetfeletti kenyérével táplálkozunk? Ez a kenyér éltet bennünket?

Az erkölcsi viselkedés szempontjából mindebből az következik, hogy a szeretet lelkéből kell táplálkoznunk és a szeretet egységében kell élnünk, úgy, amint Jézus nekünk ezt az utolsó vacsorán a Szentháromság belső életére utalva meghagyta: „Szent Atyám, tartsd meg őket a nevedben, akiket nekem adtál, hogy egy legyenek, mint mi” (Jn 17, 11 stb.).

Ki ne érezné itt, hogy kemény dolog kereszténynek lenni és megdöbbenő valósággal szembesülünk? Ezt Jézus egykori kafarnaumi hallgatói is megérezték, amikor megdöbbenve hallották: „Én vagyok a mennyből alászállott, élő kenyér... Az a kenyér, amelyet én adok, az én testem a világ életéért...” (Jn 6, 51). Ki csodálkozhat rajta, hogy Jézus kijelentésének hallatára zúgolódnak kezdtek és vitatkozva kérdezték: „Hogyan adhatja ez a testét eledelül?” (Jn 6, 52)? „Nem Jézus ez, Józsefnek a fia, akinek ismerjük apját, anyját? Hogyan mondhatja

hát, hogy a mennyből szálltam alá” (Jn 6, 42)? Ki ez a Jézus, aki emberfeletti áldozatul adja testét, feláldozva önmagát az emberiség kenyereként? Ki ez, aki ekkora merészséggel áldozza fel önmagát és így valóban az emberiség kenyerevé válik? Talán mi is megbotránkozunk, mint egykor tanítványai, akik kételkedve mondogatták: „Kemény beszéd. Ki hallgatja”... Talán mi is méltatlankodunk miatta és visszahúzódunk, nem járunk vele többé, mert úgy véljük, hogy tanítása érthetetlen (vö. Jn 6, 60. 66).

Vándorutunk erőssége

Péter apostol egykori válasza mégis gondolkodóba ejthet: „Uram, kihez mennénk? Tiéd az örök élet tanítása. Mi hittünk és tudjuk, hogy Te vagy az Isten Szentje” (Jn 6, 68–69). Ezért meghajtjuk előtte homlokunkat és térdünket. Az Oltáriszentségben köztünk lakozó Istennel időnként kivonulunk az utcákra és terekre, elhaladunk azon helyeken és helyek előtt, ahol egyébként élünk és dolgozunk, bevásárolunk és szórakozunk; és ezzel a menettel azt hirdetjük, hogy egész életünk csak egy vándorlás, amelynek végén nincs maradandó hazánk a Földön. Azt hirdetjük, hogy csak vándorok vagyunk a Földön, sehol sincs rajta maradandó lakhelyünk, mert földi vándorlásunk végén lelkünket csak az égben várja örök otthon. Itt a Földön mindig csak útközben és zarándokok vagyunk, mert célunk és rendeltetésünk túlvilági és örök életre szóló.

Övé az elsőbbség

Amikor Eucharisztikus Világkongresszust szervezünk, azt jelezzük, hogy „Krisztust nem zárhatjuk rácsok mögé, mint ahogyan ezt többen szeretnék: visszaszorítani ismét, mint a kommunista időkben, a privát szférákba, a templomokba, a temetők kápolnáiba. Krisztus a közéletbe tartozik! Istennek helye van, első helye kell legyen társadalmunkban! Ezért vonulunk az Oltáriszentségben köztünk lakozó Istenséggel az utcákra és terekre, mint legutóbb a budapesti Kisstadionban is, júliusban, a Katolikus Nagygyűlésen. Neki helye van közöttünk, a közéletben és nem csak privát életünkben.

Rászegezzük tekintetünket és hirdetjük: Jézus Krisztus velünk halad, együtt vándorol velünk, az új évezredben is, egész életünk során, amíg csak célba nem érünk. Velünk az Úr. Szépen mondja egyházi énekünk (SzVU 137, 5) az eucharisztikus Krisztusról: „Itt az oltáron út, igazság, élet, / Ki nélkül ember igazán nem élhet, / Sem igaz békét földön nem ismerhet, / Úr Krisztus Jézus”.

Könyörögve kérjük: „Kegyes pásztor, igaz étek, édes Jézus, kérünk Téged, te legeltesd, véd a népet, te mutasd meg kegyességed fönn az élők közepett. Mindenható fejedelmünk, étünk, éltetőnk, szerelmünk, engedj asztalodra lelnünk, testvérül engedd ölelnünk odafönn a szenteket”.

(2000. szeptember 8.)

Névmutató

A neveket követő számok a nyomtatott könyv oldalszámait jelentik.

A

Ackermann, Gemeinde 195, 198
Agca, Ali 186
Ambrus Szaniszló 178
András Károly 217
Antal, Szent 156
Apor Vilmos 186
Atanáz, Szent 39
Aquinói Szent Tamás 202

Á

Ábrahám 128
Ádám György 99, 174, 175, 194
Ágoston, Szent 187, 223
Árpád (fejedelem) 141
Árpád-házi Szent Erzsébet 121, 131

B

Babik Ibolya 179
Babits Mihály 223
Balogh András 180
Bácsváry Róbert SJ 99, 125
Bálint Lajos 55
Beethoven, Ludvig van 107
Berend Iván 121
Bonhoeffer, Dietrich 19
Bonifác, Szent 41
Boór János 217
Borbándi Gyula 217
Botond Károly 121
Bucher, Peter 87

C

Cserháti Ferenc 9, 94, 177, 179
Csernohorszki Vilmos 217
Csizmadia Mária 179
Czanik Géza 194

D

Dálnoki Veress Lajos 194
Döpfner, Julius 41, 194, 195, 197, 198

E

Eperjes Ernő 175, 176, 196, 197
Ezekiel próféta 135

F

Farkas Júlia 62
Farkas-Bartos Júlia 179
Farkas László 107
Faulhaber, Michael von 41, 174, 193
Fábián Károly 89, 107, 178, 195
Fehér István 60, 61, 94, 129, 178, 179
Fejős Ottó 89, 96, 125, 171, 178
Fekete Géza OFM 178
Frank Miklós 171, 178,
Freundorfer József 108 ü
Füstös Antal 109, 178

G

Gellért, Szent 156
III. Gergely pápa 41
Gémes Istvánné 62
Gizella, Boldog 34, 194, 217
Glatz Ferenc 213
Goppel, Alfons 198

H

Hajdú István 174
Halász Péter 217
Halmos László 107
Hallstein, Ingeborg 107
Hász István 173
Havers, Wilhelm 171
Héjja Noémi 27
Hérakleitosz 54
Hoffmann, Kurt 108

I

István, Szent 31-32, 33-34, 35-36, 68, 70, 110, 121, 141, 151, 168, 171, 177, 194, 212, 217,
213, 218
Izajás Próféta 206

J

Jakab apostol 12
XXIII. János pápa 113
II. János Pál pápa 25, 29, 42, 47, 48, 64, 66, 67, 71, 73, 91, 95, 115, 117, 124, 127, 138, 140,
147, 163, 183, 186, 205, 214, 224
Jánosi József SJ 107, 178
Jóskay Katalin 179
Juhász László 129, 179
Junot, Philippe 78
Jussel Ottó 109, 180, 219

K

Kada Lajos 171-172
Keresztelő Szent János 71
Kiss Ulrich SJ 126
Kodály Zoltán 108
Kohl, Helmut 121
Koráni Elemér 106, 174
Kordé Edit 55, 179
Korbinián, Szent 41
Kovács Gabriella 95, 180
Kováts Carlo 108
Kozma György SJ 55, 60-63, 178
Kótai Zoltán 174
Köhler Zsanett 62
Kölley György 178
König, Franz 195
Közi Horváth József 178, 194, 195, 197

L

Lambert, Szent 41
Lázár József Csaba 89
Lékai László 42

M

Malachias próféta 206
Marczell Tibor 175
Mayer, Rupert 24, 42
Márk, Szent 207
Márton Áron 162
Máté Imre 217
Máté, Szent 207
Mekker Árpán 94, 179
Merka János 94, 171, 178, 179
Mikeás próféta 17

Miklósházy Attila 91-92, 95-110, 121, 126, 130, 151 178, 217

Mindszenty József 41, 66, 174, 191-200, 199, 200

Mohamed 169

Molnár József 217

Morel Gyula SJ 178

Mózes 34

Müller, Franz Xaver 195

N

Nagy Konstantin 16

Nagy Márta 95, 179

Nagy Szent Gergely 138

Németh József SJ 60, 61, 62

Nostradamus 206

O

Orbán Viktor 217

Origenesz 16

P

Palágyi Andrea 115, 179

Pataky Tamás 179

VI. Pál pápa 195, 196

Pál, Szent 24, 97, 103.104, 158, 208, 224

Pálos Marcell 108

Perge Ágnes 179

Péter, Szent 70, 97, 104, 112, 207, 227

XII. Pius pápa 174, 175, 192

Pogány Ede 197

Powell, Baden 64

Püspök László 171, 217

R

Rahner, Karl 18-19

Ramsay Erzsébet 89

Ramsay Győző 108

Ratzinger, Joseph 26, 32, 41, 93, 176

Reizer Pál 89-90

Rozsály Ferenc SchP 105, 106, 119, 173, 174, 192

Rupert, Mayer 25, 42

S

Schneff János 95, 180

Seregély István 125, 127

Suenens, Leo Josef 195

Stoll Gábor 105, 106
Szabó János SJ 178
Szamosi József 61, 108
Szelmeczi Katalin 95
Szenes Anikó Rozália 180
Székely Szeréna 95
II. Szilveszter Pápa 168
Szőke János SJ 96
Szölgyémi József 106, 174

T

Tarnay Brúnó OSB 178
Tertullianus 201, 202
Tomek Vincze 174
Tóth Miklós 171

U

Udvardy Jenő 89, 130, 178
Ulrich, Szent 196

V

Valentiny Géza 125
Varga Katalin 95, 179
Varga Péter János 179
Várhelyi Katalin 107, 108
Várhelyi Mária 108
Vecsey István OFM 178
Vecsey József 107, 178, 194
Vincze Mihály 105, 106, 107, 119, 173, 174
Vojtyla, Karol 186

W

Wetter, Friedrich 41, 45, 125, 130, 133, 151, 178, 217
Watson, Gustavo 171

Z

Zeno, Szent 156
Zsurkai János 219